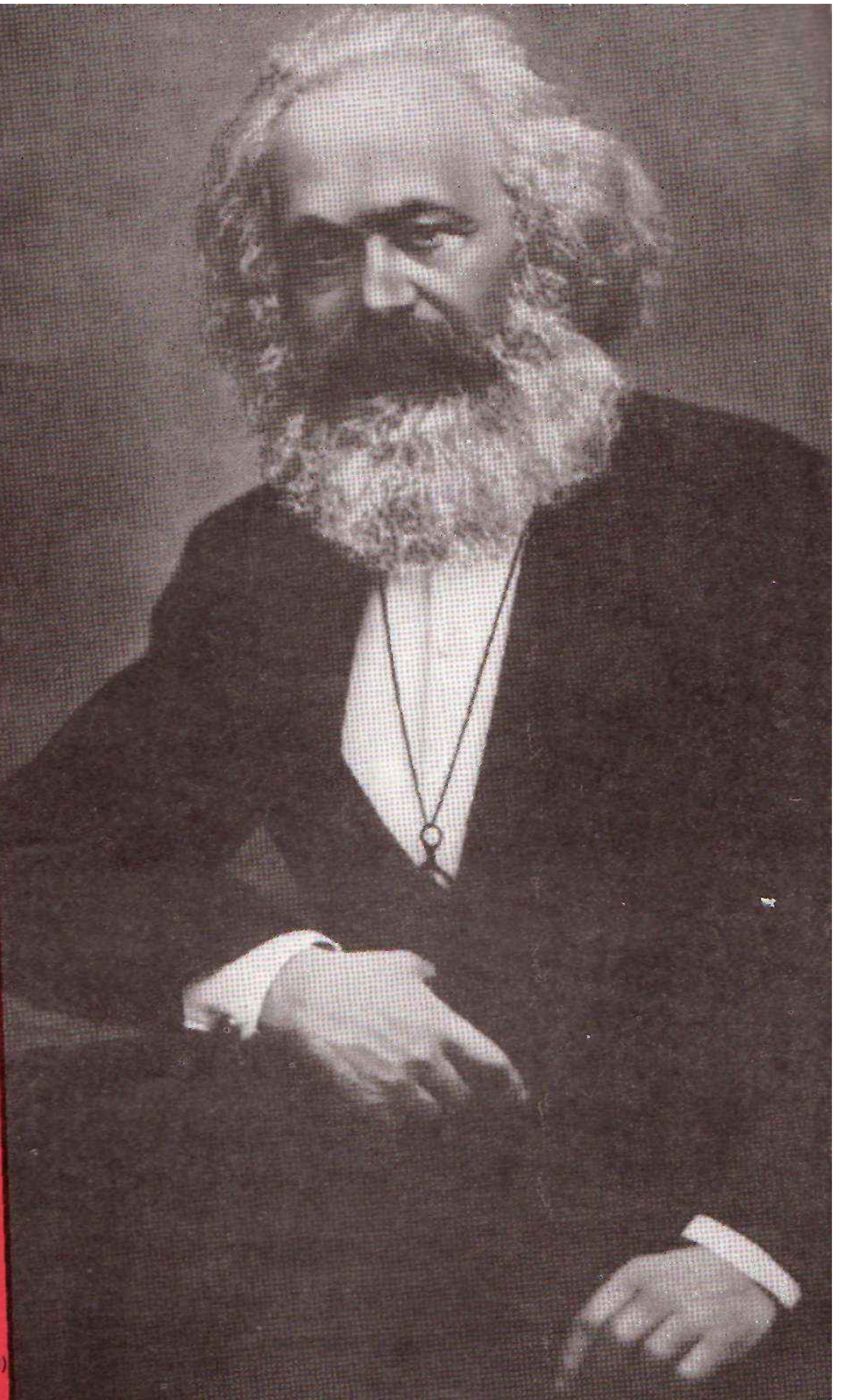
TOPLUMSAL KURTULUŞ

SOSYALİST DERGİ

AYLIK TEORİK - PRATİK

DÖRDÜNCÜ YIL
SAYI: 37-38
KASIM-ARALIK
1990
.000 TL (KDV'li)

BU SAYIMIZ

Siyasal krizin yoğunlaşacağının çok cephede işaretleri görülüyor. Bunalım yeni kanallara yayılıyor. Bu sayımızın kapağı Marx. Ç. Bilgin, Marx'ın, geçmişe bakarak ve gününü yaşayarak değil gelecek açısından büyük bir iyimser olduğunu yazdı. "Ancak güçlüler iyimser olabiliyorlar. Ancak hiçbir güçlük karşısında moralini bozmayanlar iyimserdirler. Moralli olmak, iyimser olmak, bir yürek işidir. Ancak yürekli olanlar bir yeni düzeni düşleyebiliyorlar."

Siyasal bunalımın karakterinin çözümlenmesi, toplumsal süreçlerin bilgisinin özümlenmesi büyük bir güç imkanıdır. Olumlu ve yoğun bir irade kullanılmasını gerektiriyor. İradede ısrar ve kararlılığı gerektiriyor. Bu kararlılığımız vardır.

Kurtuluş, körfez krizinin yoğunlaştırdığı politik ayrışmaların altını sürekli çizdi. Bozer ve Giray istifalarının ardındaki siyasal mantığa ve ilişkilere dikkat çekti. Orgeneral Torumtay'ın istifası böyle geldi. Değişik bir yelpazede tuhaf bir sevinç dalgası yarattı. Bir bunalımın (yada bulanıklığın) fotoğrafı ancak bu anlarda çekilebilirdi. Bir şehir 7'den 70'e ayaklandı. Bakan sendika liderine "alın madenler sizin olsun" diyordu. İshak bey (Alaton) "bırakın madenleri glein hep beraber Somon Balığı yetiştirelim" diyordu. Sendika lideri "para para" diyordu. Amansızca sömürünün tüm mekanizmaları kuruluyken, hiç bir değeri kalmayan para (TL) üzerinde tartışmanın anlamı neydi? Özellikle 24 Ocak 1980 sonrası uygulamaları, sendikal yasalar ve anayasa, işçi sınıfına 'iktidar mücadelesi verin, başka çıkış yolu yok' demiyor muydu?

Botan'ı insansızlaştırma raporunu izleyen heyette bulunan Bilgesu izlenimlerini "Bir Mezopotamya Düşü"nde yazdı. A. Fuat ise izlenimlerini, İsmet Özel'in meteryalist dönemine ait bir dizeyle sunuyor.

Bilgesu geçtiğimiz ay Avrupa'daydı. Ekim'in 4.yıl gecelerine katıldı.

Avrupa'da yayımlanan **Ekim** dergisi üçüncü yılını tamamladıktan sonra genel bir değerlendirme yaparak, Türkiye'deki sosyalist mücadelede en büyük başarının teorik alanda gerçekleştiğini kaydetti ve bundan sonraki temel hedefin parti olduğunu vurguladı. **Ekim Hareketi**'ne dördüncü yılında başarı diliyoruz. Bu değerlendirmeler ve Ekim Geceleri izlenimleri sayfalarımız arasında. Bilgesu İsviçre'de yaşayan devrimci aydınımız Nihat Behram ile de görüştü. Nihat Behram, Nikaragua devriminin önderlerinden Thomas Borge'un selamlarını Türkiyeli devrimcilere iletmemizi istiyor. Behram'ın **Düşün** dergisine yolladığı, büyük oranda sansürlenen yazısını önümüzdeki sayılarımızda yayımlayacağız.

A. Fuad'ın 34-35. sayıda yer alan yazısı değişik tepkiler almaya devam ediyor. Enson **Rızgari Basın Bürosu** imzalı bir açıklama elimize geçti. Sayfalarımızda yer isteniyor. Kurtuluş, çıkışından bu yana Kürt toplumsal hareketinin nesnelliğine vurgu yapıyor. Kürt halkının düşünce ve hareketinin tüm boyutlarını devrimci okura ulaştırmaya çalışıyor. Nesnelliğe vurgu önemlidir. 'Kürt nesnelliği bu kadar nasıl çarpıtılır' sorusu bile bugün hareket dinamiği olabiliyor. Bizim için önemli olan halkın duygusu, düşünceleri, istemleri , özlemleri olduğu kadar, bilinçli bir sosyalist önderliğin yaratılması sürecidir. İrademiz de bu süreçtedir. Bir şiarımız var, "Akan Toprakta Geleceği Yakalamak". Büyüyen bir halk vardır. Bu büyümeye her katkı bunun için saygı nedenidir, ilişki, dostluk nedenidir. Sürecin Darvinist bir mantığı var, kendisine karşı konumlanıştaki zorluklar da anlaşılabilir. Toplumsal süreçlerle ilişki bir irade gerektirir, kendiliğinden gitmez.

Artık bu topraklarda iradeci siyasetlere düşmanlık bitmelidir. İradecilik tartışmaları her türlü irade kullanmanın, aktivist olmanın bile önüne geçiriliyor. Biz mutlak bir iradecilikten yana değiliz kuşkusuz. Mücadelenin genel aydınlığına katkıda bulunacak her yazıya Toplumsal Kurtuluş'un sayfaları açıktır.

Yayınlarımızın toplatılması devam ediyor. Davalar sürüyor. Yalçın Küçük'ün **Kürtler Üzerine Tezler**'i ve 36. sayımız toplatıldı. 36. sayıyla ilgili iddianeme hazırlandı. Nejdet Kanbir'in 142/3-6'dan iki kere ve Basın yasası 16. mad. gereğince ayrı ayrı cezalandırılması isteniyor. Yalçın Küçük'ün Sovyet bilim adamlarıyla yaptığı görüşme nedeniyle açılan dava 10 Aralık'ta beraatle sonuçlandı. Yalçın Küçük'ün sorgu ve savunması ile Gülçin Çaylıgil-Fikret İlkiz'in savunmalarını dosya halinde sunuyoruz.

Bu sayı 96 sayfa çıkıyoruz. Buna rağmen yayımlayamadığımız yazılarımız oldu, yazarlarımız anlayışla karşılayacaklardır. Bazıları şunlar; 1-Yurt Dışı ve Devrimcilik-İrfan Dayıoğlu, 2-Sosyalist Kadın Hareketi- Nuray Bayındır, 3-Günlük Bilinç ve İntiharın Boyutları- Hüseyin Kışlaklı, 4-Acımı Kuvvete Dönüştürebilmek, Sevgimi İtiraf Edebilmek İçin Yazıyorum- Nihat Behram.

Alper, kavga arkadaşı Serdar Soyergin'in anısına yazdı. "Şimdi sen, kucağımda uyuyan üç günlük oğlumun adı, ölümsüz bir kavga adamısın." Evet, Serdarcan aramıza hoşgeldin diyoruz. Arkadaşımız Ayla ve Hüseyin Çevirgen'in de bir oğulları oldu. Çelik Çevirgen de hoşgeldi. Sevgilerimizi, sevincimizi yazıyoruz.

Siyasi tutsaklar üzerinde son dönemlerde yeniden yoğunlaşan devlet terörünün amaçlarını sergileyen ve tüm devrimcileri duyarlı ve etkin eylemlilikte isteyen tutsakların Ceyhan Cezaevinden gönderdikleri mektubu sayfalarımızda bulacaksınız.

Gelecek sayı buluşmak dileğiyle...

Candan Baysan

TOPLUMSAL KURTULUŞ
aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Dördüncü yıl, sayı:37-38
Kasım-Aralık 1990

Sahibi: Dönem Yayıncılık Adına Bilgesu Erenus **Genel Yayın Yönetmeni:** Candan Baysan **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Nejdet Kanbir **Merkez:** Cemal Nadir Sokak Hacı Fazlıoğlu İş hanı 17/89 **Telefon:** 528 43 72 Cağaloğlu / İstanbul **Ankara Bürosu:** Konur Sokak 73/9 Ankara **Telefon:** 125 93 78 **Abone Koşulları:** Yurtiçi Yıllık 80 bin TL **Posta Çeki Numarası:** 28155.7 Ankara **Yurtdışı:** Yıllık 125 DM **Dönem Yayıncılık Döviz Tevdiat Hesap Numarası:** 1380 İş Bankası Akay Şubesi **Frankfurt Temsilcisi:** Mustafa S. Silar Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Tel:069/495743 **Hamburg Temsilcisi:** Yüksel Er Bilser Str. 24 a 2000 Hamburg 60 Tel: 040/5117632 **Danimarka Temsilcisi:** Fadıl Ölmez Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562 **Stuttgart Temsilcisi:** A. Kanber Resuloğlu Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 **Paris Temsilcisi:** A.Yalman Poste Restante Paris Bonne Nouvelle 75010 Paris, France **Köln Temsilcisi:** A. Araç C/O Beratungsstelle Mansfelder Str. 30/32 5000 Köln 51 Almanya **Bonn Temsilcisi:** İmam Zeynel Aslan **İsviçre Temsilcisi:** Baran Fırat Postfach 87 4123 Allschwil 2 **Mönchengladbach Temsilcisi:** İlhan Pasin luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya

Kapak: Ömer Ülkenciler
Baskı: Nesli Ofset

YENİ DÖNEM SİYASAL KRİZE DOĞRU

I

KÜRT SORUNU GÜNDEME OTURDU

Uzun yıllar görülmezlikten gelinen Kürt sorunu Türkiye'nin resmi gündemine oturdu. Özal, İran devlet başkanı ile bir Kürt Devletinin kuruluşunu önlemek için anlaştıklarını açıkladı.

Körfez krizi, Türkiye'nin gündeminde umulmadık pardoksları su yüzüne çıkarmaya yaradı. Türkiye uzun yıllar Kürt sorununu yalnızca bir gerilla hareketi olarak görürken, birdenbire, Kürt Devleti projelerini tartışır hale geldi.

ABD ve KÜRT DEVLETİ

Turgut Özal, bir kez daha yanıldı. Irak, Kuveyt'i işgal ve ilhak edince, Amerika'nın derhal buna karşılık vereceğini ve askerleriyle Irak'a gireceğini hesap etti; hesabı şimdilik yanlış çıktı. Ancak Özal, bu hesaba dayanarak, kendisine de önemli bir tarih rolü biçiyordu ve galipler masasına oturmak için Amerikan kuvvetleri güneyden Irak'a girerken Türk silahlı kuvvetlerinin de kuzeyden Irak'ı işgal edebileceğini ima ediyordu. Böylece Özal, ikinci bir Mustafa Kemal olma fırsatını değerlendirmiş oluyordu; Mustafa Kemal, Musul'u elinden kaçırırken Özal, Musul'la birlikte Kerkük'ü Türkiye'ye katmanın hayal ve hesaplarıyla meşgul oluyordu.

Ancak Özal'ın hesapları çarşıya uymadı. Bir kez Amerika hızlı bir biçimde Irak'a girme kararlılığını gösteremedi. İkincisi Amerika'nın Kuveyt'i bahane ederek gerçekleştirmek istediği daha büyük hesapları bulunduğu ortaya çıkıyordu. Amerika, Ortadoğu'da artık Şah'ın İran'ına ve herşeye rağmen Türkiye'ye güvenemiyordu. Türkiye'de iktidarlar ne kadar gerici olurlarsa olsun, devrimci güçler, Türkiye topraklarının Amerikan askerleri tarafından kullanılmasına izin vermiyorlardı.

TUTUCU BİR KÜRT DEVLETİ

Seçmeli Caydırıcılık Doktrini yalnızca Kurtuluş'ta yayımlandı.

Doktrinin temel çizgilerinden birisi Amerika'nın Ortadoğu'da gözükara müttefikler aramasıdır. Şah İran'ı ve Menderes Türkiyesi uzun yıllar Amerika'nın Ortadoğu'nun gözükara bekçisi oldular. Şimdi ise İsrail yalnız kalıyordu.

Kürdistan'a kesinlikle izin yok

Cumhurbaşkanı Özal, Irak'ın kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasına kesinlikle müsaade edilmeyeceğini bildirerek, 'Kimse bize bakmasın, biz de kimsenin toprağına bakmayız' dedi

TOKYO, A.A- Japonya'nın başkenti Tokyo'da bulunan Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** dün Suriye Cumhurbaşkanı Yardımcısı **Abdulhalim Haddam** ve Ürdün Veliaht Prensi **Hasan** ile Körfez krizi ile ilgili temaslarda bulunduktan sonra *gazetecilere yaptığı açıklamada*, **"Irak'ın kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasına kesinlikle müsaade edilmeyeceğini"** söyledi.

Cumhurbaşkanı **Özal**, Suriye Cumhurbaşkanı Yardımcısı **Haddam** ile yaptığı görüşmede ağırlıklı olarak *Körfez krizinin ele alındığını* belirtti.

Bu konuda iki ülkenin görüşleri arasında bir fark bulunmadığını anlatan **Özal**, **"Haddam, kendileri açısından problem olan Araplar arasında ileride çıkması muhtemel sıkıntılar üzerinde durdu"** dedi.

Görüşmede bölgenin güvenliğinin bir askeri ittifaktan çok, ekonomik işbirliğinin güçlendirilmesi ile sağlanacağını anlattığını söyleyen Cumhurbaşkanı **Özal**, bu konuya, İran yetkilileriyle yaptığı görüşmede de değindiğini belirtti. Bu önerisinin geniş kabul gördüğünü belirten **Özal**, **"Tabii bunun nasıl olacağına dair henüz bir hazırlık yok. Şu anda bu konuyla ilgilenecek 'ECO' var. Türkiye, İran ve Pakistan arasında. Belki bunun genişletilmesi düşünülebilir"** şeklinde konuştu.

Özal, Gorbaçov'un özel temsilcisi **Primakov**'un, **"Türkiye, Irak ve Suriye arasında toprak sorunu olduğu"** yolundaki sözleri hatırlatılarak, **"Suriye'de böyle bir eğilim görüp görmediğine"** ilişkin soruya şu karşılığı verdi:

"Hayır. Ben böyle bir şey görmedim. Buna benzer bir lafı bana Rafsancani söyledi. Sanki Suriye'den, Irak'tan bazı toprak talebi varmış gibi. Ona dayanarak söyledi. Dedim ki: Böyle bir şeyi bizim kabul etmemiz kesin olarak mümkün değildir. Biz baştan beri aynı şeyi söylüyoruz. Bizim topraklarımız bize yeter. Kimse bize bakmasın, biz de kimsenin toprağına bakmayız. Şunu da çok net biçimde söyledim, Irak'ın kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasına müsaade etmeyiz."

Bir başka soru üzerine, Irak ve İran'da yaşayan Kürtlerin bu ülkelerde sorunlarının daha fazla olduğuna işaret eden Cumhurbaşkanı **Özal**, **"En az problemi olanlar Türkiye'dedir. Öbür taraftakilerin mezhep farklılıkları da vardır"** karşılığını verdi.

Hafız Esad ile yaptığı görüşmede, Suriye'nin bir Kürt devleti kurulmasından yana olduğu konusunda *izlenim edinmediğini* anlatan **Özal**, konunun bazı Batılı ülkeler tarafından kaşındığını kaydetti.

Cumhurbaşkanı **Özal**, Ürdün Veliaht Prensi **Hasan** ile yaptığı görüşmeyle ilgili olarak da şunları söyledi:

"Ürdün bir nevi, iki taraf arasında kalmış bir ülke, problemleri çok fazla. Irak ile yakın ilişkileri var. Bu ilişkinin Ürdün'e sağladı

Devamı 6. sayfada

Özal'ı rahatsız eden senaryo
Uluç Gürkan 4. sayfada
Saddamsever barışseverler
Cengiz Çandar 7. sayfada

Acaba bu yalnızlığı Kürt şeyhlerinin egemen olduğu bir Kürt Devleti dolduramaz mı; Amerika'nın yıllardan beri böyle bir senaryosu olduğunu da yalnız Kurtuluş yazıyordu.

Körfez krizi, Türkiye Cumhuriyeti yöneticilerini bu senaryo ile karşı karşıya getirdi. Amerikancı politikacılar, Körfez krizinde dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceklerini anladılar. Bir Kürt Devleti, Amerika için bir taşla birkaç kuş vurmak demekti, hem İran ve hem de Irak cezalandırılmış olacaktı. Bu cezalandırma nedeniyle Türkiye de mağdur olabilirdi, ancak Amerika, kurunun yanında yaşın da yanacağını biliyordu.

HALEFOĞLU VE ÖZAL

Eski Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Washington'un bir Kürt Devleti senaryosu olduğundan hiç kuşku duymuyordu. Milliyet'e verdiği mülakatta sadece bunun çıkar bir yol olmadığını söylemekle yetiniyordu. Kürt Devleti kurulmasının akıllı bir yol olmadığını ileri sürüyordu.

Körfez krizi ile birlikte Amerika'da Kürt ilgisi birdenbire artmaya ve çeşitli kitaplar yayımlanmaya başlandı. Bu yetmiyormuş gibi Özal, Japonya'ya giderken İran'a uğrayarak İran devlet başkanı ile görüşme gereğini duydu. Görüşmeden sonra da, İran ile bir Kürt devletinin kuruluşunu önlemekte anlaştıkları açıklandı.

Böylece Kürt sorunu, Türkiye'nin iç politikasından çıkıp uluslararası boyutlu bir sorun haline geldi ve bu resmen kabul edildi. Artık Türkiye'de Amerika'nın Kürt Devleti senaryosu üzerinde açıkça ve resmen konuşulmaya başlandı.

Bunun hem Türkiye'nin genel politikasında ve hem de özel olarak Kürt sorununda yepyeni bir aşama olduğunda kuşku bulunmuyor. Kamu yönetiminin bu sorunu artık diğer bütün sorunlarla birlikte ele alacağı tabii görülüyor. Türkiye Cumhuriyeti politika merkezleri, diğer bütün sorunları çözerken bunların Kürt sorunu üzerindeki etkisini hesaba katmak durumunda kalacaktır; bu da anlaşılıyor. Mahkemelerin de hükümet yetkililerinin ve büyük basının Kürt sorunu ile ilgili böylesine açıklamalarının çıktığı bir zamanda, sadece solcu oldukları için Kürt sorunundan bahsedenleri cezalandırmasının da güçlüğü ortaya çıkıyor.

Doksan yılının sonunda ve doksanlı yılların başında, Kürt sorunu yepyeni bir aşamaya giriyor ve Türkiye'nin resmi gündeminin açıktaki en önemli maddelerinden birisi oluyor. Türkiye'de siyasal krizlerin birbirinin üzerine düğüm attıkları bir dönem açılıyor. Türkiye'de önde gelen ve yıllar yılı laisizmi temsil ettiklerine inanılan aydınlar birbiri arkasından öldürülüyor. Basın bu cinayetleri, radikal dinci akımların omuzuna yüklüyor.

Hükümet kontrolündeki büyük basın radikal dinci akımlar ile ilgili yarattığı kampanyanın sonucunda başta üniversiteler olmak üzere toplumun çeşitli cephelerinde yeni bir kamplaşma ve kutuplaşma yaratmayı başarıyor. ■

II

LAİSİZM TARTIŞMASI TÜRKİYE'Yİ BÖLÜYOR

Eylülist darbe geri tepmeye başlıyor. Komünizmi önleyebilmek için dinci akımları körükleyen eylülist paşalar, rüzgar ektikten sonra fırtına biçmeye hazırlanıyorlar.

Adım atan öğrenciyi siyasi şubeye götüren bugünkü rejim, laisizm tartışmasıyla birlikte üniversite hocalarının yürüyüşüyle karşılaşınca birdenbire şaşırdı ve paniğe kapılmaya başladı.

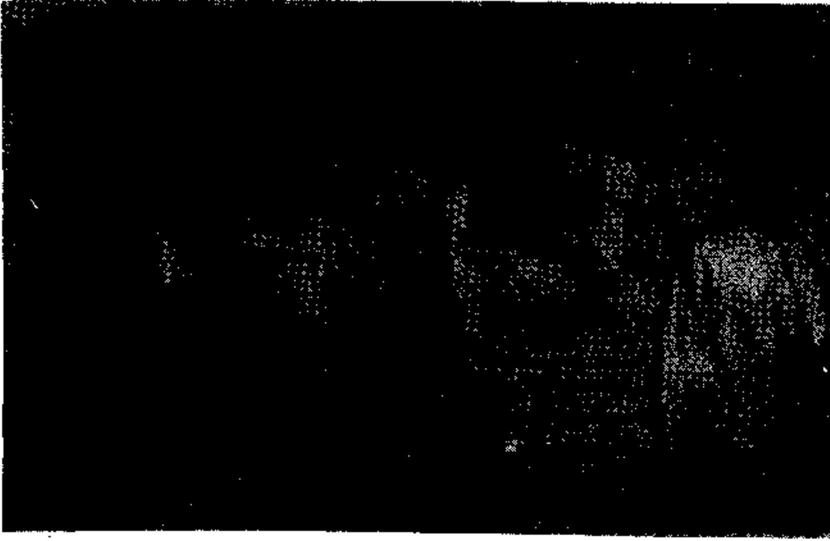
Bütün yürüyüşleri durdurmak için gelen darbeden on yıl sonra toplumun en sessiz kesimi olan üniversite profesörleri yürümeye başladılar.

GAZİ YÜRÜYOR

Bir yandan Bahriye Üçok ve Turan Tursun'un öldürülmelerine duyulan tepki ve diğer yandan türban konusunda ANAP hükümetinin inanılmaz beceriksizliği, üniversitelerin sessiz ve hükümet kontrolündeki kesiminin uyanmasına yol açtı. Kendisine hiç haklı olmadığı halde becerikli sıfatını layık gören ANAP hükümeti, basit türban sorununu büyük bir politik mesele haline getirme beceriksizliğini gösterdi. Üniversitelerdeki dindar genç kızların başlarını türbanla örtmelerini Türkiye'nin temel sorunlarından birisi haline getirdi.

Beceriksiz ANAP'lılar türbanı resmileştirmek için yasa üzerine yasa çıkarmakla birlikte çıkardıkları yasaların hiçbirisinde türbanın giyilmesinin serbest olduğunu açıkça belirtme cesaretini gösteremediler. Toplumdaki radikal dinci akımların etkinliğinin artmasından da endişelenen üniversite yönetimleri bu kapalılık karşısında, yeni yasalara rağmen türbanı serbestleştirmek istemediler.

Bu yetmedi, Anayasa Mahkemesi Başkan Vekili Yetka Güngör Özden hükümetin titrek ve ürkek adımlarına sert cevaplar vermeye başladı. Güngör Özden, Yüksek

Mahkeme'nin laisizme sahip çıktığını, alışılmamış bir biçimde ilan etti; bu ilanın Anayasa Mahkemesi'nin üyelerinin görüşlerini de yansıttığı kesindir.

ÖĞRETİM ÜYELERİ YÜRÜYOR

Hükümet, Yekta Güngör Özden'in açıklamalarına karşılık vermekte güçlük çekti. Bunu önce Gazi Üniversitesi'nin Eczacılık Fakültesi öğretim üyelerinin Anıtkabir'e yürümeleri izledi ve daha sonra yine Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyeleri, toplumdaki dini baskıyı protesto etmek için dersleri boykot ettiler.

Hükümet, savcılar, şaşırdılar. Sessiz ve sakin üniversite profesörleri dersleri boykot ediyorlardı. DGM savcısı kovuşturmayı başlattığını ilan etti ama hiç kimse ciddiye almadı. Bunu, ODTÜ öğretim üyelerinin başta rektörleri Ömer Saatçioğlu olmak üzere, kırk otobüse binerek Anıtkabir'i ziyaretleri izledi.

Profesörler öğrencilere örnek oluyordu. Eylülist darbeden on yıl geçmişti ve bu on yıl içinde üniversite öğretim üyeleri bir askeri disipline razı hale getirildiler. Rejim ve baskı kuvvetleri hep öğrencilerin üzerine çullanıyordu, birdenbire, laisizm konusunda öğretim üyeleri harekete geçmeye başlıyordu.

KAYBOLAN İTİBARLARIN KAZANIMI

Anayasa Mahkemesi, eylülist dönemde son derece kötü bir sınav vermiştir. Yüce Divan olarak çalıştığı zamanlarda hep darbeci generallerin isteği doğrultusunda kararlar vermiştir. Üniversiteler, özgürlüklerin alınmasının karşısında sessiz kalmışlar, seslerini sadece Ermeni sorununda hükümetin istediği bildirileri çıkarırken duyurmayı tercih etmişlerdir.

Toplumdaki islamik baskı ve hükümetin bu konudaki ikircikli tutumu, Anayasa Mahkemesi ile üniversitelere kaybettikleri itibarlarını kazanma kapılarını açıyor. Hem Yüksek Mahkeme ve hem de üniversiteler, önemli bir konuda taraf olmaktan ve kendisine yasak sayılan yöntemleri kullanmaktan çekinmiyor.

Bu da yeni bir döneme işaret ediyor. Üniversitelerin ne için yürüdükleri zaman içinde unutulabiliyor. Fakat yürüdükleri akılda kalıyor. Din sorunu, Kürt sorunu ile birlikte, Türkiye'nin gündeminin en baştaki maddelerinden birisi haline geliyor.

Türkiye tarihinde ilk kez politik kriz hükümet organları düzeyine tırmanıyor. Kuran kurslarının denetiminin sadece Diyanet İşleri'ne bırakan kararnameye aynı hükümetin Milli Eğitim Bakanı'nın sert tepki göstermesi hükümet organları arasındaki çatışma-nın yeni bir örneğidir. Bundan önce ise MİT Müsteşarı'nın açıklaması yer alıyor.

MİT Müsteşarı Teoman Koman, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün dincilerin etkinliği altında olduğunu söylemekten çekinmedi. Bu, hiç kuşku yok, bir korgeneral olan Koman'ın kişisel görüşü sayılamaz. Aynı zamanda, tek başına MİT'e bağlamak mümkün görünmüyor.

Bunu, bütünüyle Silahlı Kuvvetler'in üst kademelerinin görüşü saymak gerekiyor. ■

III

MİT-EMNİYET KAPIŞIYOR

Kurtuluş okuyucuları için açıktır; hep bir MİT-Emniyet tartışmasından söz etmiştir. MİT ile Hürriyet ve Emniyet ile Milliyet'in kamp tuttukları biliniyor.

MİT müsteşarının şimdi Emniyet'i açıkça gericilikle suçlamasıyla kamplaşma yeni boyutlara ulaşıyor.

EMNİYETTE TARİKATÇILAR

Bu yetmiyormuş gibi eski Emniyet Müdürü Günay Uslu, Güneş gazetesine verdiği özel demeçte, Emniyet örgütünün tümüyle tarikatçıların yönetiminde olduğunu söyledi. Uslu, Emniyet örgütündeki tayinlerin çoğunun şeyhlerin ve tarikat şeflerinin mektuplarıyla yapıldığını ileri sürüyor.
Hükümet, hem MİT Müsteşarı'nın ve hem eski Emniyet Müdürü Uslu'nun açıklamalarına cevap veremiyor. Bunun dışında başta Hürriyet ve Cumhuriyet, güçlü bir laisizm kampanyası sürdürüyorlar. Bu kampanya kadınlı erkekli pek çok yürüyüş ile destekleniyor. Yürüyenler arasında şu anda rejimin ikinci ismi olan Kaya Erdem'in eşinin de bulunması, yönetimdeki politik krizin boyutuna işaret ediyor.

SAİD-İ KÜRDİ ve YENİ ASYA

Bu kampanyanın cevabı Yeni Asya gazetesinin Said-i Kürdi için mevlit okutmasıyla veriliyor. Ancak DGM, mevlit nedeniyle Yeni Asya yöneticilerini gözaltına almakta gecikmiyor ve Said-i Kürdi'nin mevlidini kutlayan Demirel hakkında da kovuşturma açılacağı duyuruluyor. Demirel, kendisinin Sargın ve Yağcı'ya da destek olduğunu söyleyerek savunmasını yapıyor.
İstanbul basını karanlık günler basını olma özelliğini sürdürüyor ve aydınlatmaktan daha çok karatmaya önem veriyor. Özal'ın akrabası Hüsnü Doğan'ın Milli Savunma Bakanı yapılmasını sadece bir zamanlar veto edilmesi açısından ilginç buluyor.

BOZER VE ORDU

Bozer, politika hayatına Ordu'nun adamı olarak girmiştir. Ticaret Hukuku Profesörü Ali Bozer, eylülist darbeden sonra Danışma Meclisi üyeliğine ve askeri diktatörlüğün Gümrük Bakanlığı'na getirilmiştir. Darbeden seçimli diktatörlük aşamasına geçilirken Ordu'nun yönetimini sürdürmek için kurulan Milliyetçi Demokrasi Partisi içinde yer alıyor. Bu kısa öykü, Dışişleri Bakanı Ali Bozer'in tümüyle Ordu türü bir politikacı olduğunu kanıtlıyor.
Ali Bozer daha sonra Özal'ın güvenilir adamı oluyor. Nitekim Özal Çankaya Köşkü'ne çıkarken Başbakan Vekilliği'ni güvendiği Ali Bozer'e veriyor. Yine Özal Dışişleri'ni yönetmek istediği zaman Mesut Yılmaz'dan boşalan yere Bozer'i getiriyor.
İşte bu Bozer, birdenbire, Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrılıyor. Özal'ın, Bozer'in itibarını kurtarmak için yaptığı manevralar da işe yaramıyor ve Bozer ayrılmakta ısrarcı davranıyor. ■

VI

ETHEM MENDERES'TEN HÜSNÜ DOĞAN'A

Bozer ve Giray'ın istifalarının Ordu'nun üst kademelerinin bilgisi dışında olduğunu düşünmek zordur.

Ordu-Özal balayı sona eriyor. Bunu Özal'ın da bildiği anlaşılıyor. Hiç kimseye güvenemediği için bir akrabasını Milli Savunma Bakanı yapıyor.

Menderes de akrabası Ethem Menderes'i Milli Savunma Bakanı yapmıştı. Hep birlikte Yassıada'ya gittiler.

SEFA GİRAY AYRILIYOR

Ali Bozer'in Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrılmasını Ordu üst kademelerinin bilgisi dışında görmek mümkün değildir. Ordu, kendi inisiyatifi dışında Turgut Özal'ın Türkiye'yi bir savaşın eğişine getirmesinden rahatsızlık duymaktadır.

Dışişleri Bakanlığı'nın rahatsızlığı aynı zamanda Silahlı Kuvvetler yönetiminin rahatsızlığıdır. Çünkü dışişleri aynı zamanda Silahlı Kuvvetler tarafından yönetiliyor.

Milli Savunma Bakanı Sefa Giray'ın bakanlıktan ayrılmasını bir delege seçim tartışmasına bağlamak da inandırıcı görünmüyor. Milli Savunma Bakanları genellikle Ordu üst kademeleriyle iyi geçinmeyi adet ediniyorlar ve görevden ayrılmak gibi önemli bir karar verdikleri zaman daima ordu yönetiminin görüşünü alıyorlar.

Giray'ın istifası, Ordu'nun Özal'a uyarısı olarak ele alınmalıdır. MİT Müsteşarı'nın dinsel akımlarla ilgili açıklamaları, Said-i Kürdi mevlidi konusunda DGM Savcısı Binbaşı Ülkü Coşkun'un tutumu, bütün bunlar Silahlı Kuvvetler ile Özal arasındaki balayının sona erdiğinin işaretleridir.

ETHEM MENDERES ve HÜSNÜDOĞAN

Adnan Menderes, Silahlı Kuvvetler'den kuşkulanmaya başlayınca Milli Savunma Bakanlığı'na akrabası Ethem Menderes'i getirdi. Böylece kendisini güven ve Silahlı Kuvvetleri kontrol altına alabileceğini düşünüyordu.

Turgut Özal da bu yolu denemek zorunda kalıyor ve Sefa Giray'ın istifasıyla boşalan bakanlığa akrabası Hüsnü Doğan'ı getiriyor.

Hüsnü Doğan'ın Milli Savunma Bakanlığı'na getirilmesini Ordu üst kademesi ile Özal'ın arasının daha da açılmasından başka bir sonuç vermemesini beklemek gerekiyor.

Bu, sadece aradaki güvensiz-

liğin daha da açık bir hale gelmesinden başka bir anlam taşımıyor.

Hüsnü Doğan'ın Milli Savunma Bakanı olması Türkiye'deki yönetim krizinin varlığını gösteriyor ve daha da büyümesinin tohumlarını taşıyor.

Diğer taraftan Ethem Menderes'in Milli Savunma Bakanı olması, sadece, Adnan Menderes ile birlikte Yassıada'ya gönderilmeleri sonucunu doğuruyor ve tarihi hızlandırıyor. ■

V

SOLCULAR ve SOLCULAR: DEMİREL İLE ÖZEL HARP DAİRESİ

General Evren'in anıları uzlaşmacı solcuların sevgilisi Demirel'i büyük bir açmazla karşı karşıya getirdi. Evren, başbakanlığı sırasında Demirel'in kendisinden Özel Harp Dairesi'ni "teröre" karşı kullanmasını istediğini öne sürüyordu. Evren bu isteği reddettiğini yazarken, Demirel'in özgürlük severliğini gün ışığına çıkarmış oluyordu.

İtalya'da Başbakan'ın NATO tarafından ve komünistlere karşı terör eylemleri düzenlemek için "Gladyo" adlı bir gizli örgütün kurulduğunu açıklaması ortalığı karıştırdı.

Bunu Yunanistan'daki gizli örgüt tartışmaları izledi. Türkiye bu tartışmalara sessiz kalırken ve İstanbul basını böyle bir tartışmadan habersiz görünürken

Milliyet Gazetesi , 13 Ekim 1990

AÇI

Mümtaz Soysal

ÇÖKÜŞ

YAŞANAN, bir devletin çöküşüdür. Türkiye Cumhuriyeti, kuralları belli bir devlet olmaktan çıkıp hızla bir aşiret yönetimine, bir hacıağa çiftliğine, bir Teksas kasabasına dönüşüyor.

Çöküşün nedeni, başkalarının içe soktukları fesat ya da dıştan gelen bir çullanış değil. Bunlar, genellikle tarih kitaplarında sözü edilen klasik çöküş nedenleridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin çöküşü ise, tarihte pek rastlanmayan bir durumdan kaynaklanıyor: Devlet, kendisini inkâr eden, kendisini çökertmeyi amaçlayan bir felsefenin uygulama alanı olmuştur.

Cumhuriyetçi kurallardan yararlanıp cumhuriyeti çökertmek üzere cumhuriyetin ele geçirilmiş olması, bütün çelişkisine karşın, içe sokulmuş fesatlardan ya da dış çullanışlardan çok daha tehlikelidir. Devlet, onun varlığını korumak üzere and içmiş olanlarca batırılıyorsa, pek bir şey yapamazsınız.

BOZER'in istifası, hangi olaydan kaynaklandığını düşündüğünüzde, yabana atılacak bir olay değildir. Siyasal ya da kişisel nedenlerden kaynaklanan rastgele bir bakan istifasıyla karşı karşıya değiliz. Olayda, devletin çöküşünü açıklamaya yarayacak birtakım ipuçlarını yakalayabilirsiniz.

25 Eylül 1990 günü, Washington'daki Beyaz Ev'in bir odasında, Türk devleti ile Türk halkını herhalde çok yakından ilgilendiren, onların yazgısında çok önemli rolü olan uzun bir konuşma oldu.

Dört kişinin hazır bulunduğu bir konuşma.

Ama bu dört kişinin hiçbiri Türkiye'nin devlet sistemine göre herhangi bir siyasal sorumluluk taşımıyordu. İkisi Amerikalı: Başkan Bush ve onun Dışişleri Sekreteri. Kendi sistemlerine göre yetkili ve sorumlu durumdalar. İkisi Türk; ama biri "sorumsuz" devlet başkanı, öbürü herhangi bir sorumluluğu olmayan, "not tutmak için" girdiği söylenen bir devlet memu-

Türk devletinin yazgısı konuşuluyor ve Türk halkınca seçilen parlamentonun hesap sorabileceği tek kişi yok.

Şimdi, o toplantıda konuşulanları Meclis bilmiyor.

Hükümet bilmiyor.

O hükümetin dış politikasını oluşturmak ve uygulamak durumunda olan bürokrasi bilmiyor.

Ordu bilmiyor.

Böyle devlet yönetilmez.

DEVLET, bürokrasisiyle birlikte yönetilir. Elbette bürokrasinin kendince oluşturacağı kararlara göre değil, ama onun katkısıyla, onun düşüncesi alınarak, deneyimi değerlendirilerek, elindeki bilgilerden yararlanılarak.

Yoksa, "Şöyle yapalım, tutmazsa böyle yaparız" yaklaşımıyla ve kişisel kurnazlığı devletin kollektif aklına üstün tutan bir zihniyetle, koskoca bir ülke değil, orta boy bir şirket bile yönetilmez.

AMA son yılların yönetim tarzında, bürokrasiyi yalnızca dışlayan değil, onu zayıflatmaya, içinden kemirmeye, yozlaştırıp başka bir şeye dönüştürmeye yönelen bir gidiş var.

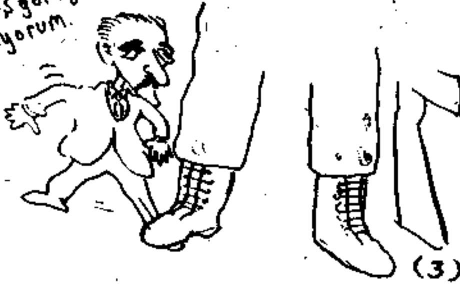
Çöküntü duygusunu veren de bu: Cumhuriyetin artık kendisini yıkmak isteyenlerce ele geçirilmiş olduğu düşüncesine kapılmaktan kendinizi alamıyorsunuz. "Emniyet Teşkilatı tarikat işgalinde" sözü gazetelerin manşetlerine geçmişse, böyle bir ülkede Bahriye Üçok'u öldürenlerin yakalanabileceği umudunu taşır mısınız? Cumhuriyet, kendisini koruyacak olan gücü başka bir şeye dönüştürmüşse, artık cumhuriyet midir? Dönüşüm tamamlanmış olmasa bile, böyle bir kuşku zihinlere girdikten sonra insanların devlete güveni kalır mı?

Bütün bunlar, Tanzimat'tan beri gelen bir buçuk yüzyıllık birikimi değerlendirip kendine çekidüzen vermek, aksayan yönlerini düzelterek daha da çağdaşlaşmak isteyen bir devletin yapacağı işler değildir. Tam tersine, sanki, yukarıdan aşağıya doğru, gidişi tersine çevirmek isteyen bilinçli bir çaba var. Devletin kendi içinde.

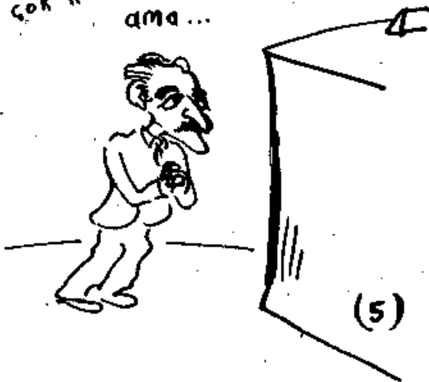
Çöküş duygusunun en ürpertici yönü budur.

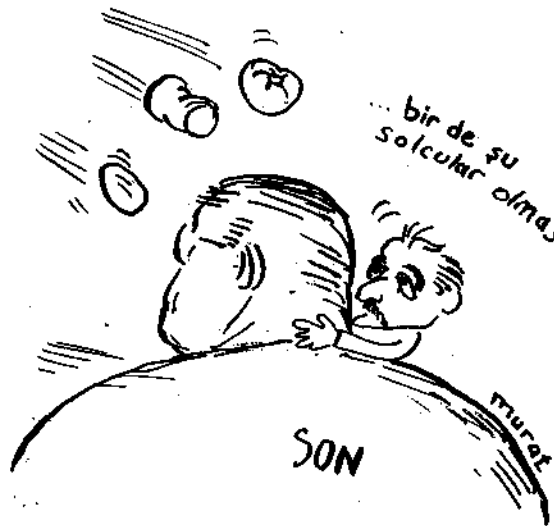

Seçimlerde SHP'ye
oy veriyorum.
(1)

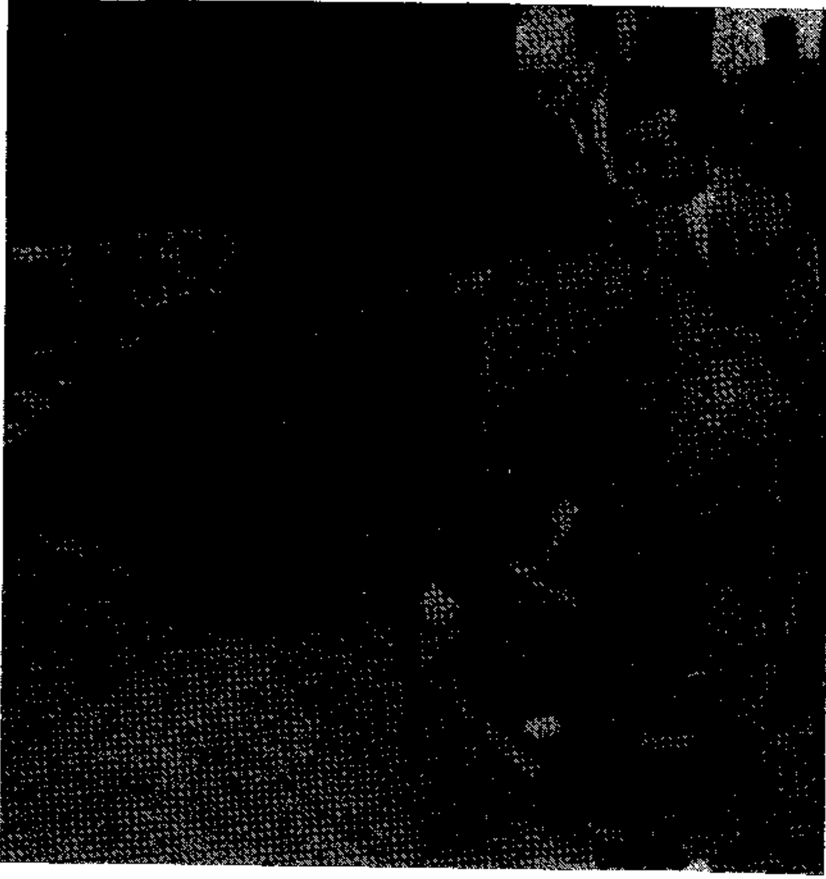

Artık Demirel'i de
çok seviyorum.
(2)

Artık herşeye
hoşgörüyle
bakıyorum.
(3)

Türbancıların dilekçesine
bir imza da ben atmıştım.
(4)

Sayenizde kendimi
çok huzurlu hissedeceğim
ama...
(5)

... bir de şu
solcular olmasa...
SON
murat

Evren'in Milliyet gazetesindeki açıklamaları ortalığı karıştırdı.

EVREN DOĞRU SÖYLÜYOR MU?

Kenan Evren'in söyledikleri-nin doğru olduğuna inanmak için hiçbir neden bulunmuyor. Evren, kendisinden Özel Harp Dairesi'nin "teröre" karşı kullanılmasının istendiğini ve kendisinin de bunu reddettiğini ileri sürüyor. Evren'e göre bir savaş halinde düşmanın gerilerinde operasyon yapacak olan Özel Harp Dairesi, Türkiye'de hiçbir iş yapmıyor ve savaş çıkmasını ve düşmanın gerisine gitmeyi bekliyor.

Evren'in solcuları düşman saydığı kesindir. Askeri mahkemelerin idama mahkum ettiği gençleri "Neden besleyelim" diye soran kimse Evren'dir. Türkiye solculuğuna Evren döneminde yapılanları ancak bir taraf düşmanına yapar.

Böyle bir durumda, Özel Harp Dairesi'nin Türkiye solcularına karşı kullanılmadığını ileri sürmenin hiçbir inandırıcılığı yoktur.

DAİRE VARSA ÇALIŞIR

Daire varsa çalışır. Özel Harp Dairesi veya bir başkası; 1 Mayıs 1977 Katliamı nasıl açıklanacak? Sağ, Türkiye'de bu kadar becerikli mi ki, bir askeri darbe zamanında bile darbe öncesinde öldürülen aydınların katilleri bulunamasın! Bu işin bir yanıdır.

Ortaya çıkan şudur: İtalya'daki "Gladyo" açıklaması ve buna ek olarak Evren'in anıları Türkiye solculuğunun bir iddiasının daha doğru olduğunu göstermiştir.

Türkiye'de sağ terör ile devlet daireleri arasında bir bağlantı yüksek ve kuvvetli bir ihtimal olarak durmaktadır.

Ecevit'in de bu konuda bilgili olması mümkündür. Evren gibi Ecevit'in de söylediklerinin doğru olması için bir neden bulunmuyor.

Kendisi de bir suikast tehlikesiyle karşı karşıya kalan ve bundan zamanın Başbakanı Demirel'in korkusu nedeniyle kurtulan Bülent Ecevit'in iki kez başbakan olduğu zamanda, Özel Harp Dairesi ile ilgili olarak bilgi edinmediğini düşünmek son derece zordur.

Ecevit'in hükümeti döneminde Ecevit'e bu bilgileri verecek pek çok generalin bulunacağı şüphesizdir.

DEMİREL'İN DEMOKRATLIĞI

"Gladyo" açıklamaları Evren'in anılarıyla birleşince en çok Demirel'den tepki yükseliyor; normaldir. Çünkü İstanbul basınının, Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'nın katkılarıyla "demokrat" koltuğuna oturmak isteyen Demirel'in zamanın Genel Kurmay Başkanı General Evren'den Özel Harp Dairesi'ni solcuların üzerine sevketmesini istemesi ibret vericidir.

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idamlarında çığırtkanlık yapan Demirel, o zamanlar Türkiye solculuğu tarafından ileri sürüldüğü gibi, insafsız ve vicdansız bir politikacıdır. Türkiye solculuğunun üzerine gizli bir asker örgütünü sürecek kadar kin duymaktadır.

Ancak bu tümüyle Demirel'in bir ayıbı değildir. Bu aynı zamanda Nihat Sargın ve Nabi Yağcı türünden yılmış ve uzlaşmacı solcuların da ayıbıdır.

Demirel'i demokrat görenlerin ayıbıdır. Aslında bunlar da Türkiye solculuğunun ayıplarıdırlar. ■

HOENECKER GARBAÇOV'A KALLEŞ DİYOR RAMİZ ALİA GARBAÇOV YOLUNA GİRİYOR

Alman komünistlerinin eski lideri Hoenecker, Gorbaçov'un kendilerini arkadan hançerlediğini söyledi. Hoenecker, komünizmin yeniden doğacağına inancını belirtirken Arnavutluk Lideri Ramiz Alia, aynı Gorbaçov gibi konuşmaya başladı.

Doksanlı yıllara girerken dünya sosyalist sistemindeki çözülme devam ediyor ve bunlara Arnavutluk'un da katılacağı anlaşılıyor. Alia, birdenbire Arnavutluk Komünist Partisi'nin yönetimdeki tekil konumundan vazgeçilmesini, yabancı sermayeye kapıların açılmasını ve Enver Hoca zamanında yasaklanmış olan dini faaliyetlerin serbest bırakılmasını istiyor. Arnavutluk Komünist Partisi'nin bu istekleri oy birliği ile kabul ettiği haber veriliyor.

ÇALKALANMA VE YENİDENDOĞACAK KOMÜNİZM

Doğu Almanya'da komünizmin çökmesinden önceki son Genel Sekreter olan Erich Hoenecker, kanser nedeniyle tedavi olmakta olduğu bir hastanede, görevden uzaklaştırılmasından sonra ilk kez basına konuştu. Hoenecker bu konuşmasında komünizmin geleceğine olan inancını belirtti ve Almanya'da komünizmin çöküşünü, Mihail Gorbaçov'un dünya komünist sistemini arkadan hançerlemesine bağladı

Hoenecker'in açıklaması, yıkılan komünist sistemlerin yöneticilerinden Gorbaço-v'a yöneltilen ilk eleştiri oldu ve bu son derece sert bir biçimde dillendirildi. Tam bu sırada ise uzun süre Moskova çizgisinden uzak kalan Arnavutluk'un, çözülme halinde Sovyet çizgisine yaklaştığını gösteren işaretler gelmeye başladı. Arnavutluk Lideri Ramiz Alia, eski Maocu Güneş yazan

Cengiz Çandar'ı sevince boğan açıklamalar yapıyor. Çandar, "Sosyalist sistemi yerle bir eden ve tüm Doğu Avurpa'yı sarsan değişim fırtınası esintilerini Arnavutluk'a kadar uzattı" diyor ve Arnavutluk'taki değişme sürecinin "Sovyetler Birliği'ndekine benzer biçimde gerçekleştiğine" işaret ediyor.

ALİA İŞÇİLERE KIZIYOR

Arnavutluk Lideri Alia, yabancı sermayeyi, pazar ekonomisini, savunmakla kalmıyor ve merkezi planlamayı savunan işçileri "anarşist" olmakla suçluyor. Alia, "Bu işçiler, çalışma disiplinini ve kurallarını ihlal etme hakkını nereden buluyorlar?" diye sorarken Gorbaçov'un ilk konuşmalarını hatırlatıyor.

Arnavutluk, Arnavutluk'taki yöneten parti olan Emek Partisi'nin önder rolüne de son verme eğilimini dile getiriyor. Böylece, dünya sosyalist sistemi içinde Garbaçov çizgisinin dışında kalanların sayısı bir elin beş parmağından da daha aza iniyor. ■

"N.A"NIN TRAGEDYASI MI? DEVLETİN KOMEDYASI MI?

Sanki ilk defa oluyor. Türkiye'de bundan önce hiç kimseye haksızlık, kötü muamele yapılmamış sanki. Herşey bir lise bahçesine bir kız öğrencinin "Savaşa Hayır" kartonunu asmasıyla başlıyor. Sonra ilk önce Güneş gazetesi olmak üzere bütün basın "N.A." diye rumuz koydukları bu çocuğa "sahip çıkıyor". Güneş gazetesi birinci sayfasından hiç indirmiyor.

Neden?

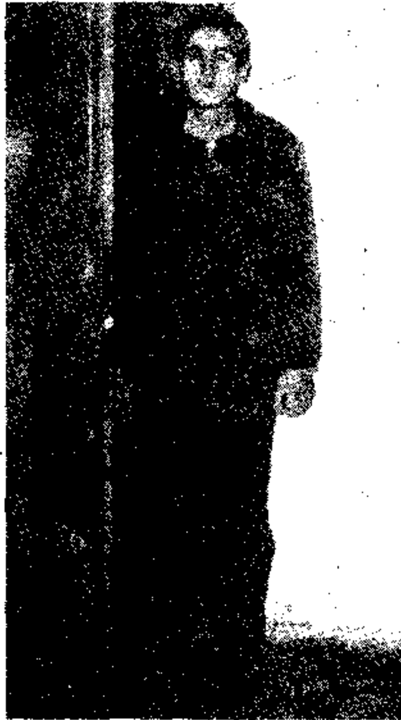
Savaş kışkırtıcılığı yapan bir gazete neden bunu yapıyor? Herhalde tarafsız ve çağdaş gazetecilik anlayışından değil. Türkiye'de öyle bir gazete yok.

Geçen sene de Cumhuriyet gazetesi "M.Ç" diye zavallı bir kurban bulmuştu.

Neden "haksızlığa uğrayan" bir çocuk bir sene boyunca gündemde tutuluyor ve eskiyince yerine bir başkası bulunuyor? Bu soruya "Kötü bir şey mi yani" diye çıkışılabilir. Ama bu tepkiden önce düşünülmelidir. Bu ülkede bıyığı terlememiş çok çocuk işkenceden geçti, sorun çocuk meselesi ise bir tanesi de onsekizine gelmeden ipe çekildi. Erdal Eren için, onun asılmaması için hangi gazete hangi yazar bir yazıcık yazdı?

Ve şimdi tekelci basın solcu çocukların masum yüzünü neden birinci sayfalardan indirmiyor?

Toplumsal muhalefet ne zaman belli bir yoğunluğa ulaşıyorsa, devletin dördüncü gücü basın haksızlığa uğramış bir kurban buluyor ve kitlelerin önüne atıyor.

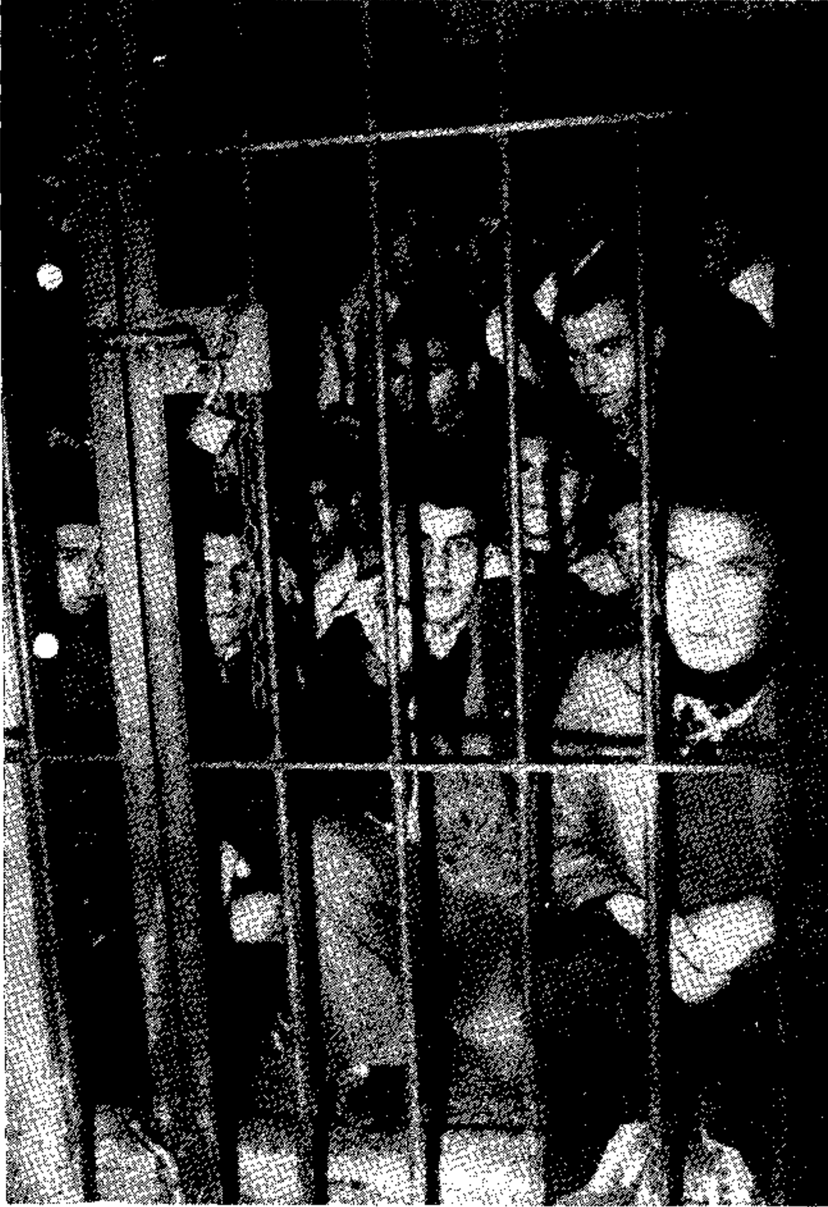
Ya Erdal? O da 18 yaşındaydı...

1989 yılında işçi ve öğrenci eylemleri son on yılın en önemli kıpırdanmaları olarak yaşanırken sıranın üzerine "komünistçe" şeyler yazan "M.Ç"nin başına gelen pişmiş tavuğun başına gelmedi. Herşeyden önce ismi bir rumuza indirildi. Okul müdürünün ihbarı üç günlük yazı dizisi halinde, emniyette gördüğü kötü muamele de bir haftalık tefrika halinde yazıldı. Bunlar hiç abartısız aylarca Cumhuriyet'ten başlayarak bütün basında tekrar edildi durdu. İşte artık "M.Ç" tam unutuluyorken ve toplumsal muhalefetin ayağa kalkma sinyalleri verdiği bir dönemde kitlelerin önüne başka bir kurban atılıyor. Beyinler ve yürekler erimiş sabuna çevrilmek isteniyor.

Eskiden magazin basını "zina suçu" işleyenlerin fotoğrafını, gözünü bantlayarak basardı. "Barışa Hayır" yazılı kartonu okulun duvarına asan genç kızın oynarken çekilmiş bir fotoğrafı gözüne bant takılarak basılıyor. Bundan daha önce Uşak'ta bir muhasebeci camına aynı sloganı yazıyor ama "adamın" fotoğrafı gazetelerde basılmıyor. Kurbanın zayıf, masum, güzel, hayat dolu olması çok önemli. Öncelikle genç insanlar kurbanla özdeşleşmeli. Ama gözündeki bandı görmeli. Sonra başına gelenleri okumalı. Okuldan atılma, Emniyet'te sorgulama ve işkence, cezaevi, sonra hiçbir okulun kabul etmemesi vs...

Bütün bunlar da Körfez savaşına muhalefetin yükseldiği, İstanbul soygunlarının arttığı, MİT ve polis mensuplarının vurulduğu bir dönemde oluyor. Toplumsal muhalefet yine silkinme sinyallerini verdiği anda tekelci basın böyle bir "mağdur kahraman"ı yaratıveriyor.

"Devlet okul müdürleri, emniyeti, dayağı, cezaevi koşulları ve idamları uygulayacağını söyleyen hükümetiyle acımasız ve çok güçlüdür. Siz İzmir'den

"M.Ç"ler, İstanbul'dan "N.A"lar, Konya'da okula kaset getiren "A.Ö" ve "O.F"leri devlet ondörtonbeş yaşındaymış dinlemez, adamın iflahını keser bilesiniz."

Bunun böyle bir imaj olduğunu görmek devletin güçsüzlüğünü ve komikliğini görmek demektir. İhbarcı okul müdürünün devlet tarafından yirmidört saat korunmaya alınması, İçişleri ve Eğitim bakanlarının günde üç kere bu konuda açıklama yapması devletin güçsüzlüğü değilse komikliğidir.

Antik Yunan'da, tragedyalarda kahraman, tanrılara başkaldırır ama en sonunda mağdur duruma düşer. Böylece izleyicilerde katharsis denilen arınma yaşanır.

Komedya ise malzemesini çoğunlukla güçsüz, beceriksiz yöneticilerden ve tiridi çıkmış pinti, kindar, pis, yaşlı tiplerden çıkarır.

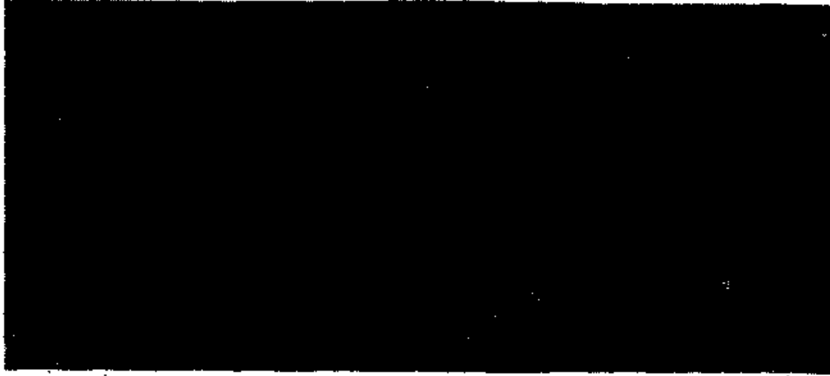
Yaşananlar N.A'nın tragedyası değil devletin komedyasıdır. ■

ÜÇOK CİNAYETİ ve "İSLAMİ HAREKET"

Prof. Muammer Aksoy ve Turan Dursun'la başlayan suikastler zincirine Doç. Dr. Bahriye Üçok da katıldı, 6 Ekim 1990 günü Ankara'daki evine kargoyla gelen bombalı paketin patlaması sonucu yaşamını yitirdi. "Laiklik savunucusu ilahiyatçı" olarak tanınan Üçok, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni bitirdikten sonra aynı üniversitenin İlahiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi oldu. Daha sonraki yıllarda Cumhuriyet Senotosu'na giren Üçok, son olarak SHP Parti Meclis üyeliği yapmaktaydı.

Geçen yıl TV'de yapılan bir açık oturumda İslam'ın türbana bakışını örnekleriyle açıklamasından sonra sürekli tehditler alan Üçok, son olarak Almanya'nın Tübingen kentinde "İslam ve Kadın" konulu bir konferans vermişti. Ayrıca SHP 'in meclise sunmak üzere hazırladığı laiklik konulu raporu hazırlayanlar arasında da yer almıştı.

Suikastin sorumluluğunu kabul ettiği söylenen "İslami Hareket" yaptığı açıklamada Üçok'u "tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden cezalandırdıklarını" söyledi. Basın, bu ve benzeri cinayetleri islamcılara yıkmak istiyor. İslamcıların da adeta bundan sevinç duyması dikkatleri bu kesimde yoğunlaştırıyor. Bu noktada kuşku duymak gerekiyor. Çünkü güvenilir olmamasına ve tarikatçıların kontrolünde olmasına karşın Emniyet, böyle bir örgüt hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını açıklıyor. Hele son günlerde güncelliğini koruyan "vatanseverlerin vatansevmezlere" karşı mücadele vermek amacıyla kurulduğu söylenen ve ABD bütçesinden, CIA kaynaklarından beslenen kontrgerilla tartışmalarından sonra bu kuşku daha da belirginleşmektedir. "İslami Hareket"in bir akıl bulandırıcı olması üzerindeki düşünceler, gitgide kesinlik kazanmaktadır. ■

- Pasdarların kurşuna dizdiği Kürtler.

KADI MUHAMMED'İN KIZI ÖLDÜRÜLDÜ

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kurucusu ve başkanı Kadı Muhammed'in kızı İffet Kadı, 6 Eylül günü posta kutusundan aldığı bombalı paketin elinde patlaması sonucu yaşamını yitirdi.

Tahran'da hukuk öğrenimi gören, 1985 yılandan beri İsveç'te yaşamını sürdüren, Kürtçe-Farsça dersler veren İffet Kadı'nın cenaze törenine çeşitli Avrupa ülkelerinden Kürtler katıldı. G.Kürdistanlı Ozan Şerko Bekes'in şiirleri eşliğinde gömülen İffet Kadı, Kürdistan Bağımsızlık Partisi Lideri Emir Kadı'nın eşiydi. Emir Kadı uzun yıllar İran Kürdistan Demokrat Partisi politbürosunda görev yapmış, 1985 yılında da görüş ayrılıklarından dolayı bu partiden ayrılmış ve Kürdistan Bağımsızlık Partisi'ni kurmuştu.

Siyasal gözlemciler, bombalı paketin üzerinde Emir Kadı'nın adının bulunmasına dikkat çekerek cinayeti İran'ın işlediği olasılığı üzerinde duruyorlar. Kürdistan Bağımsızlık Partisi liderlerinden Hüseyin Kurdnijad, ANK'a yaptığı açıklamada, saldırının Emir Kadı'ya yönelik olduğunu, böyle bir saldırıyı ise İran'dan başkasının yapmayacağını söyledi. Kurdnijad, "Bu olay da gösteriyor ki, Kürtlerin İsveç'te bile güvenliği yoktur. İran başta olmak üzere, Kürdistan'ı paylaşan devletlerin elçilikleri birer diplamasi merkezinden ziyade, terör merkezi gibi çalışmaktadırlar" dedi.

İffet Kadı'nın öldürülmesiyle İran İslam Cumhuriyeti'nin Kürtlere yönelik katliam ve cinayetlerine bir yenisi daha eklenmiş oldu. İran'daki yönetimlerin genel ve ortak özelliğidir: Muhaliflerini terörist eylemlerle susturmaya çalışma. Şah Rıza Pehlevi'nin ajan örgütü SAVAK, CIA ve MOSSAD gibi istihbarat örgütleriyle işbirliği yaparak, yurtdışına çıkmak zorunda kalmış birçok rejim karşıtını esrarrengiz biçimde öldürmüştü. Mollalar rejiminin istihbarat örgütü SAWAME, SAVAK'tan geri kalmadı. 1980 yılından beri çeşitli ülkelere yayılmış yüzlerce İranlı muhalif, SAWAME ajanları tarafından öldürüldü. Buna rağmen İran'daki muhalefet güçleri daha da büyüdü. Özellikle İ.Kürdistanı'daki cephe savaşları pasdarları en çok uğraştıran sorun haline geldi.

Sömürgecilerin terörist eylemleri, Kürt halkının birliğini sağlamada önemli bir etken olacaktır. ■

SON DEMOKRAT FİŞEK ÖLDÜ

Sağlık Bakanlığı eski müsteşarlarından ve Türk Tabibler Birliği Merkez Konseyi üyesi Prof. Dr. Nusret Fişek, 3 Kasım 1990 günü öldü.

Çeşitli hastahane ve enstitülerde görev yapan yapan Fişek, 27 Mayıs sonrası Sağlık Bakanlığı müsteşarlığı ve Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) danışmanlığı yaptıktan sonra YÖK yasasının çıkmasıyla Hacettepe Üniversitesi'ndeki görevinden emekli oldu.

"Bir hekimin ilk ve değişmez görevinin hastasının yaşam hakkını korumak olduğu ve koşullar ne olursa olsun, bundan kesinlikle vaz geçemeyeceğini" ifade eden Fişek, Türkiye'de 'sosyal tıp' anlayışının simgesi sayılıyordu. Ayrıca halk sağlığı hizmetinin kamu görevi olduğu anlayışını da Türkiye'ye getiren kişiydi.

Rahatsızlığı nedeniyle katılamadığı Türk Tabibler Birliği Yönetim Kurulu toplantısına gönderdiği mesajda 'son demokratlığını' yapan Fişek, "Sosyal tıbbı koruyunuz", "Savaşa hayır", "İdam cezalarına hayır", "İnsan hakları kampanyaları ses getirir" diyerek meslektaşlarına son dileğini iletiyordu.

Son mesajını böyle bitiren Fişek, dileriz meslektaşlarına sorumluluklarını anımsatan bir mesaj olarak geleceğe uzanır ...

Helsinki Gözlem:

"KÜRTLER ÜZERİNDEKİ BASKI ARTIYOR"

Geçtiğimiz Mayıs ayı içerisinde Helsinki Gözlem ve Danimarka Helsinki Komitesi Türkiye'ye bir heyet gönderdi. İnceleme gezileri sırasında İstanbul ile Güneydoğu Anadolu'da hukukçular, insan hakları temsilcileri, doktorlar, gazeteciler ve köylülerle görüşen heyet, 1987'den bu yana, bölgedeki sivil halkın PKK'ya verdiği desteğin artmış olduğuna dikkati çekiyor.

Türkiye'nin, Güneydoğu Anadolu'daki gelişmeler hakkında hazırlanan rapor, bu gezi sırasında edinilen izlenim ve araştırmalara dayanıyor. Bilgileri, Helsinki Gözlem'in teknik direktörü Lois Whitman ve Danimarka Helsinki Komitesi'nin başkanı Erik Siesby topluyor, Lois Whitman da kaleme alıyor.

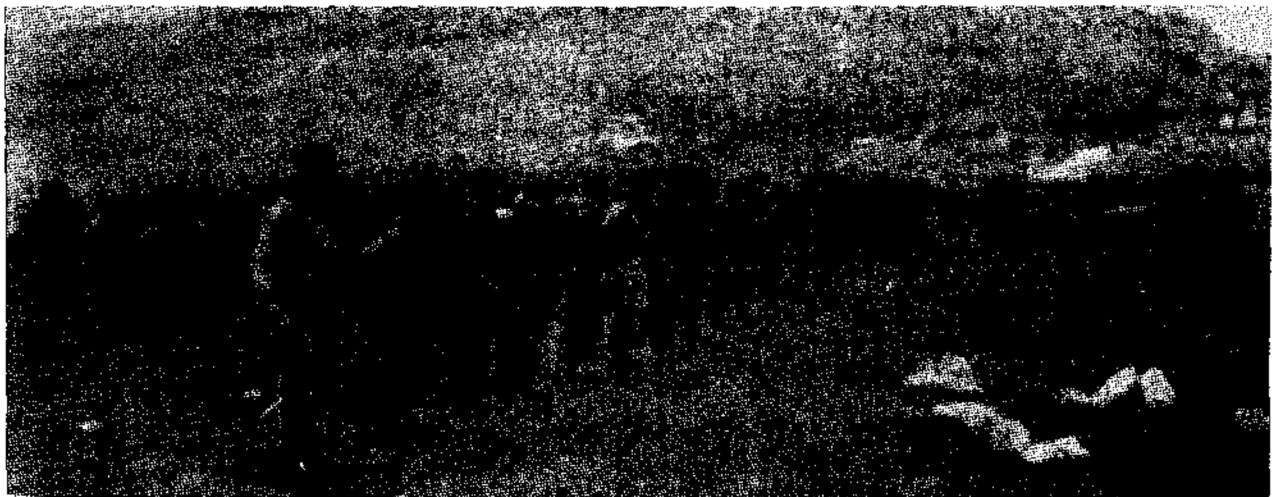
"Helsinki Watch", otuzbeş ülkenin imzasını koyduğu Helsinki Sözleşmesi'nin insan hakları koşullarına uygunluğunu izleyen bağımsız bir organizasyon; 1982'den bu yana Türkiye ile ilgili düzenli rapor tutmaktadır. Bu organizasyonun Genel Başkanı Robert L. Bernstein, yardımcı başkanı ise Alice H. Henkin'dir.

Rapor, birincil olarak "Türkiye'de yaşayan Kürt azınlığı baskı altında tutmayı amaçlayan ve Türk Hükümeti tarafından 9 Nisan 1990'da yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararname"yi ele alıyor. Kararnamenin, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'ne, basına sansür koymak; "devlet aleyhine eylemde bulunan" her kim olursa yurt içinde sürgüne göndermek; daha önceden haber vermeksizin "güvenlik nedenleri" dolayısıyla köyleri boşaltmak gibi olağanüstü yetkiler verdiğini belirtiyor. Kararnamenin aynı zamanda Cumhurbaşkanı, Parlamento ve çeşitli hükümet görevlilerini inciten yayınlar ve yazarlara verilen cezaları da arttırdığı vurgulanıyor.

Raporda daha sonra, Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun yetki alanı sözkonusu oluyor; gücünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ötelerine uzandığı belirtiliyor. Şöyle deniyor:

"O, olağanüstü durum altında bulunan bir bölgede meydana gelen olayları, okuyucuları çarpıtılmış öyküler ve yorumlarla rahatsız edecek; bölgede yaşayan insanları heyecana sürükleyecek ve güvenlik güçlerinin görevlerini yapmalarına engel olacak biçimde yansıtan -Türkiye'nin neresinde olursa olsun- bir yayını yasaklamak hakkına sahiptir. Hiçbir hukuk mahkemesi bu kararı bozamaz."

PKK ile ilgili olarak raporda şu bilgiler bulunmaktadır: "PKK, 1984 yılından bu yana devletin güvenlik güçleri ile gerilla savaşı biçiminde mücadele vermektedir. Bu bölgede yaşayan Kürtler, 1990 bahar aylarında, İntifada Taktikleri denilen gösteriler ve dükkan kapatma benzeri yeni taktikler kullanmaya başlamışlardır. Bu taktikler, devleti PKK'nın bölgede yaşayan sekizon milyon Kürt arasında önemli bir güç olduğuna inandırdı ve 413 sayılı kararname uygulama-

ya konuldu. Gerekçe; sivil Kürtler arasında PKK'ya verilen destek, bundan bir önceki geliş tarihimiz olan 1987'den bu yana önemli bir artış göstermiştir. Bu destek, Türk hükümetinin ürettiği karşı adam öldürme, zarar verme, taciz etme taktiklerinin sonucunda olmuştur. Devlet etnik azınlık olarak varlıklarını inkar etmeye; Kürtçenin yasal kullanımını yasaklamaya - Kürtçe şarkılar, danslar, adlar için de- devam etmektedir."

Bu heyet tarafından hazırlanan rapor, devletin güvenlik güçlerini "Silahlı iç çatışmalara ilişkin olarak oluşturulmuş uluslararası yasal standartları" bozdukları gerekçesi ile eleştiriyor; bu tür ihlallerin her iki tarafın insan öldürmeleri, güvenlik güçlerince yapılan işkence ve insanlık dışı davranışları içerdiğini de vurguluyor. Devamla, şunlar özellikle belirtiliyor: "Güvenlik güçleri, aynı zamanda, kanunsuz olarak sivilleri köylerini -dolayısıyla evlerini, hayvanlarını, topraklarını- terketmeye zorlamaktadır. Görüştüğümüz köylüler, köy korucusu olmak ya da köylerini terketmek gibi iki sençenek arasında kalmış, köylerinden ayrılmış insanlardı. Köylülerin, zorunlu çağrılarak "Paramiliter" güçler gibi hareket etmeleri, Cenevre Antlaşması'nın "Silahlı iç çatışmalarda savaşçı olmayanlara insanı tavrın" gerekliliğine ilişkin ortak üçüncü maddesini ihlal etmektedir. Bu Türk hukuk sisteminde de belirgin bir yere sahip değildir."

Sivil insanların ölümlerinin aynı zamanda, kara mayınlarının patlaması sonucunda oluştuğunu; oysa sivil alanlarda kara mayının kullanımının Birleşmiş Milletler'in 1981 yılında "Kara Mayınları Protokolü" ile yasaklandığını belirtiyor bu rapor.

Son olarak Türk hükümetine tavsiyelerde bulunuluyor, deniliyor ki: "413 sayılı Kanun Hükmünde Kararname feshedilmeli; köy koruculuğu sistemi bozulmalı; sivil halk korunmalı; yaşamlarının tehlike altında olduğu yöreler dışında, sorunlu alanlarda sivil halkın yeniden yerleştirilme işlemi durdurulmalı; Türklere tanınan haklar onlara da tanınmalı; Türkiyeli Kürt olmaktan onları yoksun bırakan sınırlamalara son verilmelidir." ■

AGİK -İKİYÜZLÜLÜK PARİS ŞARTI-TÜRKİYE GERÇEĞİ

Paris'te otuzdört ülkenin katılımıyla toplanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) sonuçlandı. Günlerce resmi basını oyalayan AGİK'in sonuçlarını şöyle değerlendirmek mümkün görünüyor:

Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un döneminde hızla çözülmeye başlayan sosyalizm ve bunun sonucu NATO ve Varşova Paktlarının yaklaşması sonucusnda soğuk savaşın son bulması, Gorbaçov'un gün be gün Batı'ya verdiği teminatlarla Batı'nın Sovyetler'e karşı artan "yardımseverliği",

Batı'nın Sovyetler Birliği'ne karşı gösterdiği bu "yardımseverli"ği, Doğu Avrupa ülkeleri-

nin kıskanmasına neden oldu. Bu ülkeler de Batı'nın, kendilerini kolları arasına almasını istediler,

AGİK zirvesi sonunda imzalanan Paris Şartı, insan hakları, azınlıklar ve demokrasiye yönelik bir antlaşma. Bunun hükümleri arasında ise; herkes şiddete yönelik olmayan gösteriler düzenleme hakkına sahiptir; hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, gözaltına alınamaz kararları da bulunuyor. Ve TC Cumhurbaşkanı tüm kararların altına, Türkiye'de polis devletinin gücünü kanıtlama isteğiyle gerçekleştirdiği baskı ve zulmün yoğunlaştığı bir dönemde adeta alay edercesine imzasını atıyor. Demokrasi, insan hakları ile ilgili yorumlarda bulunuyor. Ancak azınlıklar ile ilgili yorumda bulunmaktan kaçınıyor. Bütün "hoşgörüsü"yle de basın toplantısına sadece üç sosyalist gazeteciyi almıyor. Özal sistemin iğrenç ikiyüzlülüğünü hiç utanmadan sergiliyor. Avrupa ise bilerek kendi hesapları içinde göz yumuyor.

Bu arada Türkiye'de neler oluyor?

Tekelci devlet çözülmüşlük sürecinde, tüm çelişkilerini sergiliyor. Bir yandan Irak krizi nedeniyle Türkiye'nin hesaplarının gerçekleşmesi ve "dost Amerika"nın Türkiye üzerindeki hesaplarının farklı olması, diğer yandan içerde yükselen toplumsal muhalefet ve devletin şaşkınlığı. Memur-işçi ve öğretim görevlilerinin yükselen muhalefeti var. YÖK yasasıyla birlikte tekelci devletin tümüyle kontrolü altında bulundurduğuna inandığı öğretim üyeleri birdenbire yürümeye başlıyor. DGM bir yandan faillerini bulamadığı suçlarla ilgilenirken, bu ilgisinin dağılmasına neden olan eylemlerle karşılaşıyor.

Türkiye'nin çeşitli illerinde memurların yüzde

onbeş zamma tepki olarak gerçekleştirdikleri eylemler başlıyor.

Memurlar Dünya Gıda Örgütü (FAO)'ya başvurarak gıda yardımı istiyorlar ve devlet açız diyen bu memurların adresleri belli olanlarını topluyor, gözaltında tutuyor. DGM savcısı memurları hangi yasayla suçlayacaklarını bilememenin sıkıntısını çekiyor.

Ankara'da bir grup kadın, Devlet Bakanı Cemil Çiçek'in sıkça tekrarladığı ilkel demeçlerden birinin üzerine Bakanlık önünde eylem yapıyor. Resmi basının her zamanki "dikkatsizliği" ile yazdığı isimler üzerine gözaltına alınmalar oluyor. Bu arada resmi basının manşetlerine girmeyen gözaltılar da oluyor. Aynı günlerde DEMKAD ve TAYAD'lı yöneticilerin bir bölümü gözaltına alınıyor.

Türkiye'nin her yerinde işçi sınıfı hareketliliği ve zorlaması gözlemleniyor. Bir genel greve gidiş hazırlığı ve kararlılığı görülüyor. Türk-İş bile ne yapacağını şaşırmış ve zaman zaman işçi lehine davranmak zorunda kalıyor.

Türkiye'nin birinci gündem maddesi olan Kürt sorununda ise devletin tam bir çaresizlik içinde olduğu gözleniyor.

AGİK'in Türkiyeli sosyalistler için ifadesi nedir ve gelişen toplumsal muhalefet içindeki rolleri ne olmalıdır?

Toplumun hemen her kesiminde bir örgütlenme arayışı ve çabası başlamıştır. Çalışan kesimler kendi sendikalarını kurmak için çaba gösteriyor ve ortak hareket edebiliyor.

İşçi sınıfının ve onun dışındaki kesimlerin oluşturduğu bu muhalefetin içinde yer alıp onu daha ileri mevzilere yönlendirmek gerekiyor. Sosyalizm hedefinden bir an sapmadan, ancak bu toplumsal süreçte, mücadelenin, yaşamın her alanında örgütlü ve alternatifler gösterilerek götürülmesi gerekir.

Otuzdört ülkenin burjuvazisinin demokrasi için "mücadele" etmeyi karara bağladıkları bir dünyada, devrimcilerin yolu ve hedefi sosyalizm ve proleter demokrasidir.

ÖZAL'IN BASIN TOPLANTISINA KURTULUŞ SOKULMADI

AGİK için Paris'e giden Turgut Özal bir basın toplantısı düzenledi. Toplumsal Kurtuluş'un Paris temsilcisi arkadaşımız Alper Yalman uluslarası basın kartı sahibidir. Fransa Dışişleri Bakanlığı, Yalman'a tüm AGİK sürecini izlemesi için özel davetiye de çıkardı. Ancak bütün bunlar Kurtuluş'un Özal'ın basın toplantısını izlemesine yetmedi.

Üç Türk-Kürt ve sosyalist basın mensubu, uluslararası basın kartı ve toplantı için özel davetiye sahibi olmalarına karşın Özal'ın toplantısına alınmadılar. Önce geç kaldıkları söylendi. Toplumsal Kurtuluş temsilcisi Alper Yalman, Kürdistan Press gazetesi adına Temel Demirer ve Sorun dergisinden Coşkun Adalı geç kalmadıklarını kanıtladılar. Bunun üzerine Özal'ın basın mensuplarından birisi "Kardeşim neden anlamıyorsunuz, sizi almak istemiyoruz" dedi.

Haklardan ve özgürlüklerden söz eden Özal'ın özgürlük anlayışı bu kadar oluyor.

CUMHURİYET'E NELER OLUYOR?

CUMHURİYET İLE ÖZAL'I TAÇ TÖRENİNE HAZIRLIYORSUNUZ

CUMHURİYET İLE ABD İÇİN ÜZÜLÜYORSUNUZ

CUMHURİYET İLE NEW ORLEANS'TA KOMUTAN SARAYI'NDA YEMEK YİYORSUNUZ

Dervişin fikri ne ise zikri de odur, derler, fikir gazetesi Cumhuriyet'in fikri nedir; bunu anlamak için zikrine bakmak gerekiyor. "Özal taç töreni için hazır", Cumhuriyet'in başlıklarından birisidir. Anlaşılan Özal'a taç giydirmeyi düşünüyor. "Çin Körfez'de ABD'yi üzüyor", bir diğer başlıktır.

Amerika'nın üzülmesinden rahatsızlık duyulduğu anlaşılıyor. Sonra Bekri Çeşnici, Amerika'da New Orleans'ta Commander's Palace lokantasını tanıtıyor ve okuyucuların bulmasını kolaylaştırmak için adresini vermeyi ihmal etmiyor ve fiyatlarını İstanbul'un lüks lokantalarıyla karsılaştırıyor. Çok pahalı olmadığı sonucuna vardığı kesindir.

KOMUTAN SARAYI'NDA BİR YEMEK

"İki kişiydik, birimiz bir kaplumbağa çorbası seçtik. Ben ise, taze karides, midye, istiridye, beyaz etli balık ve taze sebzelerden yapılmış, içine hafifçe sarmısaklı küçücük ekmek parçaları atılmış Creole, deniz ürünleri aldım." Cumhuriyet'in Bekri Çeşnici'sine afiyet olsun demekten başka ne yapılabilir?

"Kırmızı soğanlı ve siyah zeytinli özel salatanın ardından birimiz inanılmaz güzellikte Prime Pirlomn strip yedik." Afiyet olsun; ancak Cumhuriyet okuyucularının ağzını sulandırmamak için Cumhuriyet'in Çeşnici'sinin tariflerini sürdürmemekte yarar var.

NEW ORLEANS'A GİDER MİSİNİZ?

"New Orleans'ın en eski ve seçkin lokantalarından biri olan Commander's Palace'de akşam yemekleri için önceden yer ayırtmak ve kravat takmak zorunlu." Ancak Cumhuriyet okuyucuları için olmasa bile yazarları için fazla pahalı değil: "Yukarıda saydığım yemek için iki bardak Sonoma Valley ürünü beyaz Chateau St. Jean 1989 Sauvignom ile lokantanın özel şarabı 1985 ürünü bir şişe kırmızı Vanino Cubernet Sauvignon için yüz dolar ödedik." Çok değil; ödeyene helal olsun!

BAŞLIKLARDA NE VAR?

Cumhuriyet ekinde adresi yazılı Komutan Sarayı lokantasına gitmek isteyenler New Orleans'a uçmak zorundalar.

Bunu yapacak Cumhuriyet okuyucularının olduğu anlaşılıyor. Herhalde bu yazı da bu tür okuyucuları rahatlatmak için kaleme alınıyor.

Cumhuriyet'in, rahatlatmayı ilke bildiği görülüyor. Birinci sayfasında başlık sudur: "Özal

New Orleans mutfağı
Melezliğin tat zenginliği

SOFRA Bekri Çeşnici

TOKYO
Özal taç töreni için hazır

Japon İmparatoru Akihito'nun bugün taç giyme törenine katılacak olan Özal Tahran'da İran Cumhurbaşkanı Rafsancani ile yaptığı görüşmeden sonra dün Tokyo'ya geldi. Özal'ı havaalanında Amerika'dan bir gün önce ayrılan eşi Semra Özal da karşıladı.

Çin Körfez'de ABD'yi üzüyor

Dışişleri Bakanı Kişen: Bush'un Suudi Arabistan'daki askeri yığınağı ölçüsüz

KÖRFEZ'DE SON DURUM

taç töreni için hazır." Japon İmparatoru'nun taç giyeceği törene Özal'ın hazırlanmış olduğu görülüyor. Belki bir yanlışlık olur [illegible] nedeniyle Özal'ı yeni imparator sanıp taç giydirebilirler. Cumhuriyet, herhalde bunu anlatmak istiyor.

"Çin, Körfez'de ABD'yi üzüyor". Vah vah! Şimdi ne yapmalı bu yaramaz Çin'e? Bu dünyada artık ABD üzülür mü? Bakın Cumhuriyet hiç ABD'yi üzüyor mu? Bu Çin'in yaptığı kötü değil mi? Sovyetler artık üzmüyor; Cumhuriyet artık üzmüyor ve Çin, ABD'yi üzüyor. Bu başlıklara, New Orleans'taki lokanta tariflerine Cumhuriyet'te hiç üzülen kalmadı mı? ■

IRAK KÜRDİSTAN CEPHESİ SÜRGÜN DE HÜKÜMET KURUYOR

Kürdistan Pres gazetesinin 84 'üncü sayısında Celal Talabani le ANK muhabirinin yaptığı bir söyleşisinin bir özeti çıktı. Güncel sorulara değinen yazısının bazı bölümlerini aktarıyoruz.

Kürdistan Cephesi liderlerinden Celal Talabani, 26 Eylül günü Kürt Haber Ajansı (ANK)'na yaptığı açıklamada, bütün Irak'lı muhalif güçlerin içinde yer aldığı geniş tabanlı Cephe'nin, Saddam sonrası Irak'ın tek siyasi alternatifi olduğunu ve sürgün hükümeti niteliği taşıdığını belirti.

Talabani, birkaç haftadan beri Suriye'nin başkenti Şam'da bütün Irak'lı muhalif güçlerden katılımı ile sürdürülen görüşmelerde temel prensipler üzerinde anlaşıldığını, bir hafta içinde görüşmelerin tamamen sonuçlanacağını belirterek, şunları söyledi: "Cephe, dört temel güçten oluşuyor. İslami Hareket, Kürdistani Cephe, Komünist ve Demokratlar, BAAS'çılar. Temel prensipler üzerinde anlaşan bu güçler, ortak bir komitenin oluşturulması kararına da varmış bulunuyor. Bugüne kadar sürdürülen görüşmelerde, diktatörlük rejiminin yıkılması ve tasfiye edilmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin sağlanması, siyasi ve mesleki örgütlenme özgürlüğü, basın-yayın, ifade özgürlüğünün güvence altına alınması, Kürtlerin haklarına kavuşması, milli ve dini azınlıklar üzerindeki baskılara son verilmesi gibi konularda anlaşmaya varılmış durumda. Bunları esas alan hükümet programı niteliğindeki Cephe Programı'nın tamamlanması yakındır.

Sürgün hükümeti niteliğindeki Cephe'nin laik ve islami güçleri bünyesinde barındırdığını belirten Talabani, Cephenin bağımsız ve tarafsız bir dış politika izleyeceğini, bir heyetin bölge ülkelerini ziyaret edip desteklerinin almaya çalışacağını söyledi.

Cephe karar ve yürütme organlarında bütün güçlerin yer alacağını belirten Celal Talabani Yürütme organında ağırlığın temel güç olarak sayılan örgütlerde olacağını söyledi. Cephe Heyetinin geçtiğimiz ay Fransa'ya resmi bir ziyaret yaptığını, devlet başkanı dahil, çeşitli yöneticilerli görüştüğünü ve Türkiye'deki sığınmacı Irak Kürtlerinden ikibinin Fransa'ya mülteci olarak kabul edileceklери sözünü aldığını belirti.

Türkiye Cumhurbaşkanı Özal'ın ABD ziyareti ve Türk dış plolitikasını Saddam sonrası Irak'ta, Kürtlerin içinde etkin olabilecceleri bir çözümü engellemek olduğu yönündeki soruyuda yanıtlayan Talabani, Türkiye'nin Irak'ın içişlerine karışmaya hakkı olmadığını belirti ve o dönemde Irak'ta en önemli tarafın Kürtler olacağını sözlerine ekledi. Talabani, şunları da söyledi: "Artık ABD, Kürt sorununun adil ve kalıcı bir çözüme kavuşmadıkça, Ortadoğuya barış ve istikrarın gelemeyeceği görüşündedir bundan dolayı, Turgut Özal'ın Kürt hareketine karşı yürüttüğü çalışmalarda başarıya ulaşabileceğini sanmıyorum. Aldığımız bilgilere göre ABD Kongresi Kürt sorunu üzerine bu yıl sonlarında uluslararası bir konferansı Washington'da toplamayı kararlaştırmış bulunuyor..." ■

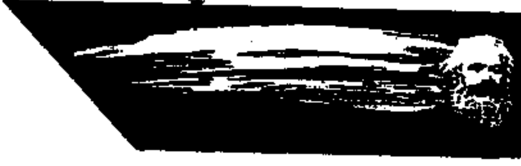
İYİMSER MARX

Çelik Bilgin

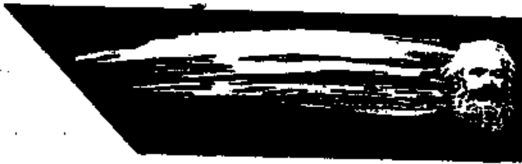
Önce, sevgili okuyucumu ve yoldaş devrimciyi irkiteceğini sandığım tezlerimi dillendirmek istiyorum. Bir:Eğer Lenin olmasaydı, Marx'ın sınıflı dünyanın iktisat derslerinde doktrinler tartışması içinde okutulan bir iktisatçı ve felsefe tarihinin bir dipnotu olarak kalacağını düşünüyorum. İki: Eğer Stalin olmasaydı, Lenin'in devriminin aynı dönemlerde Avrupa'da patlayan, heyecan yaratan, sonra da batan, şimdi pek hatırlanmayan başkaldırıların birisi olarak tarihe geçeceğini sanıyorum. Bu iki tezi birleştirerek bir üçüncüsünü yazabiliyorum; Lenin'in eserini kalıcı yapan Stalin'dir ve Marx'ı yaşatan da Lenin oluyor.

Sovyetler Birliği'nde Sovyet marksizminden Stalin pratiği ve düşüncesini temizleme çabaları, eninde sonunda Sovyet marksizminin çöküşüne ve kapitalist restorasyona yol açıyor. Bunu, şaşırtıcı olduğu için son derece düşündürücü bir gözlem saymak gerektiğini düşünüyorum; buradan başkaları çıkıyor. Yirminci yüzyılın tam başı, bir "Avrupa" marksizmi yaratma dönemi oldu ve sonunda, bir Avrupa "leninizmi" yaratma yolları aranıyor. Leninizm, Rusya marksizmidir; marksizmi başarıya götüren Rusya marksizmi oluyor.

Dünyada Rusya marksizminden başka hiçbir marksist öğreti ya da akım başarıya ulaşamıyor; bundan sonraki açılımların çıkış noktasının bu başarıda olduğundan hiç kuşku duymuyorum.

Lenin olmasaydı, Marx'ın sınıflı dünyanın iktisat derslerinde doktrinler tartışması içinde okutulan bir iktisatçı ve felsefe tarihinin bir dipnotu olarak kalacağını düşünüyorum. Stalin olmasaydı, Lenin'in devriminin aynı dönemlerde Avrupa'da patlayan, heyecan yaratan, sonra da batan, şimdi pek hatırlanmayan başkaldırıların birisi olarak tarihe geçeceğini sanıyorum. Lenin'in eserini kalıcı yapan Stalin'dir ve Marx'ı yaşatan da Lenin oluyor

Ütopyacıları kapitalizmi anlamamakla ve hep eleştirmekle filozofların hep tarihi yorumladıkları ve değiştirmeye çalışmaları gerektiği önermelerini, felsefi planda, tutarlı bulmuyorum. Anlamak, değiştirme iradesini zayıflatıyor

Yirminci yüzyılın başında, Marx'ın düşüncesinde devrimden dönüş noktasını bir kalıcı sistem haline getirmeyi amaçlıyor ve devrimi, Marx'tan çıkaran bir marksizmde karar kılıyor. Şimdi Avrupa leninizmi, Ekim Devrimi'nin bir hata olduğu ve Lenin'in hızlı bir biçimde devrimden döndüğü yargısına dayandırılmak isteniyor. Avrupa leninizmi, Rusya marksizmini tarihten kazıma çabasıdır.

Bazı küçük bilgileri hatırlatmak ve eklemek durumundayım. Bir: Capital, yazıldığı dilin dışında ilk kez Rusçaya çevrildi. Eğer Rusya'da Marx'ın adına bir devrim yapılmamış olsaydı, bu ilk çeviriyi önemsememek mümkün olabilirdi; artık düşünsel planda, önemsiz olduğunu ileri sürmeyi mümkün görmüyorum. İki: Despotik Rusya bir sansür ülkesidir ve ilginçtir, sansür kurulu, Capital'in yayımlanması için olumlu bir rapor veriyor. Tekrar etmek durumundayım; Rusya'da Capital, düzen açısından zararsız sayıldığı ve yıkıcı bulunmadığı için basılabiliyor. Üç:Başkalarıyla birlikte "revizyonist" Bernstein, Capital'in, "işçi sınıfının incili" olduğunu söylemesine karşılık, Rusya'da ilk önceleri, Capital liberal burjuvazinin el kitabı da oluyor."Legal marksizm", Rusya kaynaklıdır; üniversitelerde, liberal profesörlerin çoğu, Capital'i okuyarak marksist oluyorlar. Tugan-Baranovskiy, Kondratiyev türünden Batı iktisadının krizler teorisinde en önemli isimleri, Rusya'dan çıkıyor ve Tugan ve Pyotr Struve, legal marksist okulu kuruyorlar.(*) Dört: Rusya'da, sansür kısa bir zaman sonra, Capital hakkındaki görüşünü değiştiriyor; polis, düzene karşı, gençlerin Marx'ı okuduklarını ve kendilerini marksist saydıklarını rapor ediyor. Sansürün, Capital'i tehlikeli bulması, tehlikeli sayılanların kendilerini marksist saymalarından sonra ortaya çıkıyor.

Bazı sonuçlar ve buna dayalı çözümleme denemelerinden önce bir bilgi daha ekleyebilirim; Bulgaristan'da Komünist Partisi'nden kovulmuş ve sosyalizm karşıtlığından kuşku duyulması gereken şimdiki Devlet Başkanı Jelev de kendisini, bir "marksist filozof" sayıyor. Buradan soru biçiminde bir sonuç çıkarıyorum: Capital'in despotik Rusya düzeni açısından yıkıcı değil yararlı olduğuna hükmeden Rusya sansür kurulu veya kendisini marksist sayan kapitalist yolcu Bulgar Devlet Başkanı Jelev, tümüyle haksız mıdırlar? Böyle bir soruyu ortaya koymadan marksist düşüncenin geliştirilebileceğine inanamıyorum.

Şimdi bu sorulu sonuçtan bazı çözümleme denemelerine geçmek istiyorum.

Bir: Bilim yolunda, tarik-i ilm, olgunlaşma ile iradenin zayıflaması arasında bir ilişki kurmak gerektiğini düşünüyorum. En uçtan ifade edilecek olursa, bilim adamının anlamada mükemmelleşen aklının, anlamın objesine müdahale iradesini zayıflattığını ileri sürebiliyorum. Bu her büyük bilim adamı için geçerlidir; politika, güç toplayıp iktidar yapma eylemi ve sanatı olarak tanımlandığında, büyük bilim adamlarının pek çoğunun politika dışı kalışlarını bu ilişki ile açıklamanın mümkün olacağını sanıyorum. Büyük bilim adamları eylemsizliğe doğru yol alıyorlar; Einstein ve çevresinin, atom bombasının kullanılmasını önlemek için anlamlı bir eylemlilik göstermemeleri de bunu kanıtlıyor.

Bilim adamları, tarihin büyük bir yükselişiyle, devrimler yükseliştir, politika ile ilgili olmaya başladıkları halde, bunda kalıcı olamıyorlar; bu da, anlamanın, eylemliliği zayıflatan etkisiyle açıklanabilir. En azından böyle düşünüyorum.

Bu açıdan bakıldığında, ütopyacıları kapitalizmi anlamamakla ve hep eleştirmekle filozofların hep tarihi yorumladıkları ve değiştirmeye çalışmaları gerektiği önermelerini, felsefi planda, tu-

tarlı bulmuyorum. Anlamak, değiştirme iradesini zayıflatıyor.

İki: Bu, tümüyle bütün büyük bilim adamları için geçerlidir. Marx için özel olarak söylenecekler var; Marx gelişme çizgisinde olgunluğa tutkulu görünüyor. Marx'a göre gelişme ne kadar ileri olursa, daha yeni ve "iyi" düzene o kadar çok yaklaşılmış olunuyor. Bu politik müdahale alanında sürekli bir erteleme mekanizmasını yaratmasının yanında, zaman zaman, her türlü gelişmenin kendi başına "iyi" ve olumlu olduğu sonucuna da yol açabiliyor. Gelişmiş ve uygarlık çizgisinde ilerlemiş ulusların (**) ulusçuluğunun model alınması ve Gürcü kökenli Stalin'in giderek Rus ulusçuluğunu Sovyet enternasyonalizminin yerine koyması, Marx'ın düşüncesinin tümüyle dışında sayılmamalıdır. Olgunluğa ve gelişmeye tutukluğun bir sonucu olarak ortaya çıkabiliyor.

Üç: Bütün bilimsel süreçler, bir tedriciliği içerir; Marx'ın devrimlerin kaçınılmazlığını anlatan Capital'i de, felsefi planda ve kaçınılmaz olarak, tedriciliği çağrıştırıyor.

Ondokuzuncu yüzyılda Rusya'da sansür kurulunu ve yirminci yüzyılda kendisini "marksist filozof" sayan Bulgar Jelev'i rahatlatan mekanizmaların burada yattığını sanıyorum. Buna ekleyeceğim iki nokta daha var.

Bir: Marx'ın politik yaşamının ilk bölümü ütopyacı sosyalistlerle mücadele ile geçiyor. Bir politikacı olarak bu mücadeleye mahkumdur; Çünkü Marx, Engels ile birlikte sosyal mücadele sahnesinde rol almak istediği zamanda, hakim olanlar ütopyacı sosyalistlerdir. Marx, bunlarla mücadele etmek zorundadır ve sosyalizmi egemen bir biçimde ütopyacılar temsil ettiği ve Marx kendisini bunlardan ayırmak gereğini duyduğu için, hazırladığı Manifesto'ya "sosyalist" değil, "komünist" adını veriyor.

Marx, bunların ütopyalarının yanlışlığını göstermekten daha çok ütopya kurmanın yanlışlığını ileri sürüyor. Giderek Marx, ütopya kurmayı, sosyal mücadelenin bir "günahı" haline getirebiliyor.

İki: Marx, politik yaşamının ikinci bölümünü, yalnızlıkla geçirdiği yılların dışında, örgütlü devrim taraftarlarıyla mücadeleye ayırıyor. Blanqui, Marx'ın yaşamında örgütlü devrim düşüncesinin ya da ekolünün temsilcisi sayılabilir; Marx, olgun dönemini, Blanqui'yi ve ekolünü çürütmeye ayırıyor.

Çubuğu tersine büküyor; Marx'a göre, yeni düzeni çizmeye ve zamanına bakılmaksızın hep politik olarak örgütlenerek iktidarı almaya çalışmak, çatık kaşla bakılan iki eğilim oluyor.

Bütün bunlar bilimselliğin doğal sonucudur. Ancak yine de şu soruyu sormak gerekiyor: Marx, bilimselliği bulduğu için mi yeni düzeni çizmeye ve politik örgütlenmeyi hep gündemde tutmaya çatık kaşla baktı ve yoksa, bunları olumsuzladığı için mi bilimselliği tümüyle önplana çıkardı? Burada, bunu da, önemli bir soru olarak kaydetmekle yetiniyorum.

Devam etmeden önce, model ya da teori ile ilgili bir saptama yapmak durumundayım; Marx'ın sistemi, model kurma açısından, kapalıdır. Anlaşılmasını kolaylaştırmak için, günlük dille, "otarşik" olduğu söylenebilir; kendi kendisine yetebilen bir sistemi var. Sistemin işlemesi için dıştan bir müdahale gerekmiyor ve bu nedenle de, yeni düzeni tasarlamak veya her an iktidarı almaya hazır politik örgütlenmelere yönelmek, pek de önemli olmuyor.

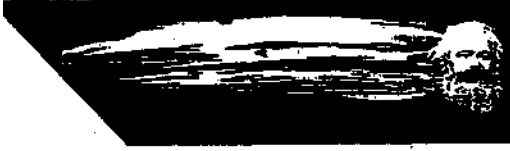
Teorinin kapalılığında, zorunluluk-özgürlük ilişkisi son derece önemli bir yere sahip görünüyor. Bilimsellik, kaçınılmazlık ve zorunluluk demektir; özgürlük, bunun diğer yüzü oluyor. Düzeni tasarlamak ve iktidarı politik müdahale ile almak, özgürlük-

Marx, ütopya kurmayı, sosyal mücadelenin bir "günahı" haline getirebiliyor.

Bilimsellik, kaçınılmazlık ve zorunluluk demektir; özgürlük, bunun diğer yüzü oluyor. Düzeni tasarlamak ve iktidarı politik müdahale ile almak, özgürlüktür; bu zorunluluktan, kaçınılmaz bir biçimde, çıkıyor.

Lenin, Marx'ın teorik sisteminin kapılarını açıyor ve kimin tarafından ve nasıl yapılacağı ikinci derecede önemli olmak üzere, işçi sınıfına düzen ve devrim bilincinin dışından götürülmesi gereğini önplana çıkarıyor.

tür; bu zorunluluktan, kaçınılmaz bir biçimde, çıkıyor.

Özgürlüğün, zorunluluktan kaçınılmaz olarak çıkışı, bireye ve bireylerin kurabilecekleri örgütlere bir irade alanı bırakıyor mu; bu soruyu da marksist felsefenin en önemli problemlerinden birisi olarak görüyorum. Felsefi anlamda çözülmüş olduğunu hiç sanmıyorum; ben de şu anda herhangi bir çözüm önerecek durumda değilim. Ancak çözülmemiş bir felsefi problemdir ve bunu formüle edebilmeyi de önemsiyorum.

Felsefi planda çözülmeyen sorunu pratik ve politik alanda, irdelemek mümkündür: Yirminci yüzyılın başında Alman Bernstein, kapitalizmin gelişmesinin, Almanya'da ve Avrupa'da işçi sınıfında zorunlu olarak devrim iradesine yol açmadığını ileri sürüyor ve adını koyarak bunun Marx'ın düşüncesinin revizyonu olduğunu yazıyor. Bernstein'e tepki, "revizyon" sözcüğünün bir daha olumlu anlamda kullanılmasını önlüyor. (***) Brenstein, kapitalizmin gelişmesinin, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfında devrim iradesini ortadan kaldırdığını ekliyor.

"Ne Yapmalı?" Aslında Bernstein'e karşıdır. Burada Lenin'in izlediği politik yöntem üzerinde durmak zorunluluğunu görüyorum. Bernstein, tekrarlıyorum, kapitalist alt yapının işçi sınıfında devrim bilincini ve aynı anlama gelmek üzere, özgürlüğünü, yaratmadığını ileri sürüyor. Tekrarlıyorum, Marx'ın sistemini kapalı yapan noktalardan birisi budur; konum bilinci yaratıyor. Konum, kapitalist düzene müdahale bilincini yaratmıyor; Bernstein, bunu iddia ediyor.

Buna karşın şu yapılabilir; konumun, bilinci yarattığında ve yaratacağında ısrar edilebilir. Lenin, işte bunu yapmıyor ve şunu formüle ediyor: Bilinç, dışardan götürülmelidir.

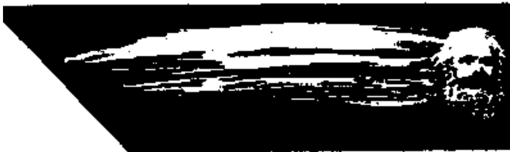
Söylenecekler var; Marx'ın düşünce sistemi açısından Lenin'in yaptığının çok büyük bir yenilik olduğundan hiç kuşku duyulmaması gerekiyor. Lenin, Marx'ın teorik sisteminin kapılarını açıyor ve kimin tarafından ve nasıl yapılacağı ikinci derecede önemli olmak üzere, işçi sınıfına düzen ve devrim bilincinin dışından götürülmesi gereğini önplana çıkarıyor.

Şimdi şunu yazabilirim: Marx'ın düşüncesinde şimdiye kadar yapılan en büyük "revizyon" budur. Şimdiye kadar yapılanlar içinde bundan daha büyük bir revizyon düşünemiyorum ve Marx'ı yaşatan ve bugüne kadar getirenin de bu olduğuna inanıyorum.

Ekleyeceklerim var: Bu, bir politik çözümdür. Henüz Marx'ın düşüncesinde saptadığım felsefi problem çözülmüş olmaktan uzak duruyor.

Fakat pratik ve politik çözümü, zaman içinde, güçlendiren bazı gelişmelere daha işaret edebiliyorum. Bir: Marx adına bir düzen kurulmuştur. Lenin, devrimini Marx'ın düşüncesine bağlıyor; bunun çok büyük bir hak tanırlık olduğunu yazmak gereğini duyuyorum. Stalin, bu düzeni, NEP çukurundan çıkarıyor. Yetmiş yıl sonra ise bu düzen yıkılıyor; artık reel sosyalizm biliniyor. Sovyet deneyimi, neyin sosyalizm olduğu ve neyin olmadığı konusunda büyük bir miras bırakıyor; artık, sosyalizm tasarısını büyük bir ciddiyet ve ayrıntı ile çizmenin dayanakları mevcuttur. Dolayısıyla Marx'ın yeni düzeni çizmeyi sansür eden notları daha az geçerli oluyor.

İki: Tekelcilik, birey açısından, kapitalizmden çok farklı bir türü meydana getiriyor. Rekabetçi kapitalizmin, başlangıç aşamasında ve aydınlanma çağına kadar, insanı büyüten ve kişilik kazandıran bir yanı olduğu kabul edilmelidir; tekelci düzen, insanı, küçük insan yapıyor. İnsanın iradesini tümüyle eziyor; insanı in-

Lenin, devrimini Marx'ın düşüncesine bağlıyor; bunun çok büyük bir hak tanırlık olduğunu yazmak gereğini duyuyorum. Stalin, bu düzeni, NEP çukurundan çıkarıyor.

san yapmak için sıçrama zorunlu oluyor. Devrim, insanın sıçramasıdır; devrim, yapanı da devrimcileştiren bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Sovyet devriminin çürümesi, devrimin yeni alanlar ve kanallarda kendisini sürdürememesinden kaynaklanıyor.

Dolayısıyla devrim, iktidarın araçları olmaktan çıkarak, başlı başına yeni düzenle birlikte ve bundan ayrılmayan bir amaç haline geliyor.

Bu ikinci noktanın bir sonucu var; her yeni düzenin geçmişinin doğum izlerini taşıyacağı düşüncesi, Newtonian süreklilliğin, toplum yaşamına aktarılmasından ibaret görünüyor. Bilim hep süreklilikten yanadır; devrim, doğum izlerini silme için de önemli mekanizmalar taşıyor.

Bu sonucun bir uzantısını yazabiliyorum; Marx, dünya devrimi düşüncesini, iki Fransa devriminden çıkarıyor. Bunlardan birisi 1792 Devrimidir, hızla ve Napolyon savaşlarıyla bir dünya devrimine dönüşüyor. İkincisi, 48 Devrimidir; derhal bir Avrupa Devrimi oluyor. "Avrupa" ondokuzuncu yüz- yılın ortalarında dünya'dır; Marx'ın dünya devrimi kavramı, ekonomik olmaktan önce siyasal bir geliştirmedir.

Fransa Devrimi, dünya devrimi olabilmek için Napolyon savaşlarını yaşıyor. Rusya Devrimi, bir dünya devrimi olabilmek için, bir dünya savaşına yönelmiyor; İkinci Dünya Savaşı ve eski düzenlerin konfarntasyonu açısından, bulaşık bir savaş niteliği gösteriyor.

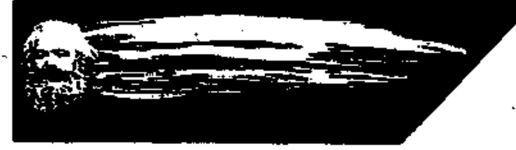
Bugün gelişmiş dünya, dünyanın daha az gelişmiş yöreleri açısından, daha çok devrime muhtaçtır. İnsanlığın, çevre kirliliği veya nükleer patlamalara ya da ozon tabakalarının delinmesi nedeniyle değil, devrimsizlik nedeniyle sona erme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu düşünme eğilimindeyim. Her gün insanın insanlığından çıkışı karşısında nükleer patlamaların yok edici etkisini önemsememek gerektiğini düşünüyorum.

Ancak dünyanın gelişmiş yörelerinde devrim şansını yüksek göremiyorum. Daha az gelişmiş, çelişkileri çoğalmış ve yayılmış, topraklarda devrim ihtimali çok daha yüksek görünüyor; bunun, diğer yöreleri zorlaması imkan dahilindedir.

Fakat eski düzenin izleri, daha az gelişmiş topraklarda daha fazla olmak durumundadır. Sovyet deneyimi, buna teslim olmanın, sonunda sosyalizmin ortadan kalkması anlamına geldiğini gösteriyor. Bu nedenle tam diyalektik bir durum ortaya çıkıyor; daha az gelişmiş topraklarda daha ileri sosyalizmi kurma bir zorunluluk olarak duruyor. Bu ise devrimci yöntemin derinliğiyle ilgilidir.

Bu kısa ancak yoğun incelemeyi bitirmek istiyorum. Kapitalizmi restore eden reel sosyalist örneklerin sağladığı büyük derslerle birlikte Marx'ın düşüncesinin temellerinin çok sağlam bir biçimde ve ayakta durduğunu ileri sürebilecek durumdayım.

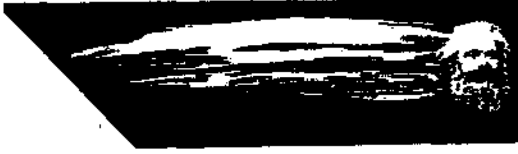
Bir: Sovyet deneyimi, sosyalizmin işçi sınıfının düzeni olduğunu pratik olarak bir kez daha gösterdi. Marx'ın düşünce sisteminde sosyalizm ile işçi sınıfının özdeşliği pratik değil teorik bir durumdur. Marx'ın sosyalizmin işçi sınıfının düzeni olduğunu ileri sürdüğü zamanda, bunun ikna edici kanıtları ve pratiği mevcut bulunmuyordu; Sovyet sosyalizmi, bunu çürütülmez bir biçimde kanıtlamıştır. Kapitalist restorasyona, sonuna kadar, Sovyet işçi sınıfı karşı çıkıyor; eğer savunduğu, yalnızca eşitlik ve merkezi planlama ise, bu bilincinin derinleşememesinden ileri geliyor. Sovyet devriminin sürekli olarak yeni alanlar ve kanallarda derinleşmemesi, Batı Avrupa'da "cephe" politikalarının ve geri ül-

Devrim, insanın sıçramasıdır; devrim, yapanı da devrimcileştiren bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Bugün gelişmiş dünya, dünyanın daha az gelişmiş yöreleri açısından, daha çok devrime muhtaçtır.

Marx, büyük bir iyimserdir ve her devrimci iyimser olmak durumundadır.

kelerde kapitalist olmayan yolun, sosyalizmin temel politikalarının yerini alması, barış ve demokrasi programının devrimci sosyalizm konağına misafir olarak gelip ev sahibini kovması, Sovyet işçi sınıfının daha ileri bir sosyalizme sahip çıkmayışının nedenleri arasındadır. Ancak özünde sosyalizmin işçi sınıfı düzeni olduğunu gösterebilmiştir. Bu, Marx'ın düşüncesinin en temelinden ve en silinmez bir biçimde doğrulanması anlamına geliyor.

İki: Emek süreçleri belirleyicidir. Eninde sonunda, Türkiye'de ve dünyada bütün kavgalar, kaynaklarını emek süreçlerinde buluyor. Emek süreçlerinde bulmasa, bu kadar Amerikan askerinin Arap çöllerine yığılması düşünülebilir mi; süreç, belirleyiciliğini koruyor.

Üç: Tarihin motoru, sınıf mücadelesi olmaya devam ediyor. Sınıf mücadelesini köreltmenin bütün gelişmiş ve gelişmemiş ülke politikalarının odağını oluşturması, yalnızca ve yalnızca, motorun işlediğini gösteriyor.

Marx'ın düşüncesinin üç temeli buradadır. Üç temel sapasağlam duruyor. Son bir nokta var; Lenin, Marx'ın düşüncesini, kaçınılmazı ortaya çıkaran bir teorik yapı olarak tanımlıyor. Doğrudur; bilimsellik hep kaçınılmazı bulup ortaya çıkarmayı anlatıyor. Fakat bunun yanında bir önemli çizgiye işaret etme gereğini duyuyorum; bütün klasik iktisatçılar kötümserdirler. Azalan verimler yasasına nüfus artışını uygulayarak insanlığın felaket dolu sonunu haber veriyorlar; bu nedenle, klasik iktisatçıların hepsine birden "şom ağızlı" düşünürler demekte hiçbir sakınca bulunmuyor.

Marx da, sözcüğün "iyi" anlamında bir klasik iktisatçıdır; fakat hepsinden bir noktada ayrılıyor. Marx'ın düşüncesi, gelişmenin kıyamete götürdüğü ve kıyametin cenneti doğurduğu bir yapıdır; krizler arttıkça, yenilenme yaklaşıyor ve yepyeni, cennet örneği bir düzene bir kapı açılıyor. Bu iyimserliktir. Marx, büyük bir iyimserdir ve her devrimci iyimser olmak durumundadır.

Marx, geçmişe bakarak ve gününü yaşayarak değil, gelecek açısından büyük bir iyimserdir.

Ancak güçlüler iyimser olabiliyorlar.

Ancak hiçbir güçlük karşısında moralini bozmayanlar iyimserdirler.

Moralli olmak, iyimser olmak, bir yürek işidir.

Ancak yürekli olanlar bir yeni düzeni düşleyebiliyorlar.

Marx, yeni düzene açılan bir kapıdır ve Marx'ın düşüncesi güçlüdür.

(*) Lenin, Pyotr Struve'nin çevresinde yetişiyor; bütün yaşamını, politik platformda ayrışma süreci ya da süreçleri olarak düşünmek gerekiyor. Rusya'da kapitalizmin gelişmesini inceleyen çalışması, çok büyük ölçüde, Struve'nin etkisindedir.

(**) Uygarlık çizgisinde ilerlemiş olmanın kolay kolay tanımlanabileceğini sanmıyorum. Bir ölçüt gerekiyor; Marx'ta artık değer yaratan eylem ve genel olarak emek-sermaye çelişkisini hızlandıran her gelişme "ilerleme" oluyor ve olumlu sayılıyor. Bu ölçüt nedeniyledir ki, Rusya tarihinde aydınlanmacı despot, Velikiy Pyotr, Büyük Petro, Marx'ın tanımına göre, ilerici bir konuma oturuyor.

(***) "Revizyon", yenileme anlamına geliyor. Zaman zaman fabrikalar, otomobiller, "revizyona" tabi tutuluyorlar. İşlemeyen ve uyum göstermeyen parçalar değiştiriliyor.

YORUMA AÇIK BİR MEZOPOTAMYA DÜŞÜ

Bilgesu Erenus

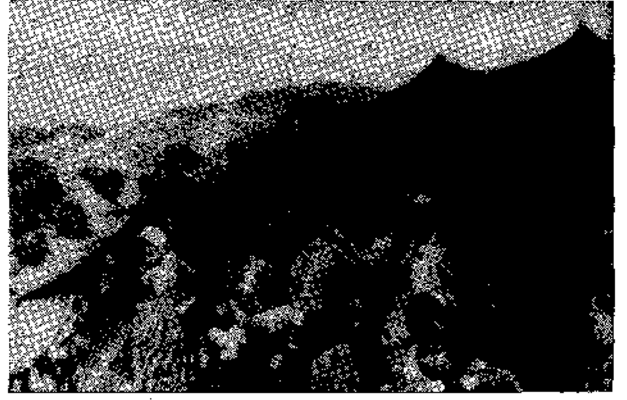
Botan'ı insansızlaştırma raporunun peşine düşen dokuz kişiyiz. Orhan İyiler'in uçakla başı hoş değil, bir gün öncesi otobüsle hareket etti, Diyarbakır'da da buluşacağız.

Zihni Anodol, karı-koca Kıyıcılar, Refik Durbaş, Şükran Ketenci, Gürkan Rişvanoğlu, Atatürk Havalimanı'na geldiğimizde, İlyas Salman'ı kapıda bekler bulduk. Uçaktan korktuğu için polis kontrolünden geçmeyi elinden geldiğince geciktiriyordu İlyas. Hepimizin ortak tepkisi gülmek oldu, Orhan'ı anlayabiliyorduk ama, İlyas'ın korkusu yalnızca güldürmek adınaydı sanki..

Korkusunun gerçekliğini sekizbin metre yükseklerde kavrayabildim. Uçak penceresinden gözlerini kaçırıp, uykuyu seçmişti İlyas. Hava boşluklarında gözlerini telaşla açtığında psikiyatristi gibi davranmaya başladım ona. "Uçuş süresinde bir terslik olursa, hiç kuşkum yok, bunca insan arasında korkuyu en çabuk yenecek sensin" diyordum, İlyas da "He vallah" diye yanıtlıyordu psikiyatristini, "Öyle bir şey oldu muydu hostesi bilem kucağımda indiririm aşağı." Sonra gene uyudu.

Koltuk arkadaşımın uyuması kendi içime döndürmüştü beni, belki de kendi korkularıma.. Tarih öncesi bir geziye çıkıyordum, Dicle-Fırat arası eski uygarlıklara doğru, Mezopotamya'yı görecektim, Hammurabi'nin kısasa kısas yasalarını, suçlu köle ise bu yasalara göre, oyulan göze göz, kırılan kola kol gitti gider, suçlu hür ise, tazminat ödemek yetiyordu bu kısasta.. Sümer dilinin Akat dilini esir almasını düşünüyorum bu topraklarda, Sümer'in efendi dilinde su, A harfi ile yazılıyor, efendi dilin baskısı altındaki Akat dilinde ise A harfi suyun karşılığı değil, gene de köle dil A'yı su olarak bilip kullanmak zorunda. Efendi ve köle tüm Mezopotamyalıların ortak bir özelliği var, kendi düşlerini gözlüyorlar ve bu düşlerden sonuçlara varıyorlar. Tarih sonrası ile öncesinin içiçe olduğu bir Mezopotamya düşüne uçuşun ürpertisini duyuyorum, gördüklerimi yeterince yorumlayabilecek miyim acaba?

Ön koltuklarda oturan arkadaşlarımdan biri, sanırım Şükran'dı, koltuk arkalarına yerleştirilen kusmuk torbalarından birini uzatıyor. Torbanın üzerinde kimbilir hangi tükenmezle yazılmış, "Biji Kürdistan" yazısı var. Yöneten ideolojinin tanımıyla eşkiya, demek ki dağlardan vazgeçmiş, Türk Hava Yolları'nın bilmem kaç sayılı seferleriyle İstanbul-Diyarbakır arası mekik dokuyor her gün. İlyas'ı uyandırıp göstersem mi, birlikte gülerdik.

Yazısı dışında eşkiyayı görebilecek miydik acaba? Yöre halkına yönelik baskıya gerekçe olan eşkiya.. Yıllar yılı avına çıkılan eşkiya.

Sürgüne yollanan geri alınan eşkiya.. TRT haber bültenlerinin ölü ya da diri olmazsa olmazı eşkiya.

Uçak inişe geçtiğinde bir eşkiya türküsü mırıldanıyordum, kurtuluş savaşından kalma.

Atına binmişte elinde dizgin
Vardığı cephede hiç olmaz bozgun
Çeteler içinde yılanım azgın
Vurun Antepliler namus günüdür
Vurun Kürt uşağı namus günüdür

İlyas kendiliğinden uyandı, "Yattım sağıma, döndüm soluma, melekler dinime imanıma" diye mırıldanıyor, meğer iniş duasıymış.

Diyarbakır Havalimanı'nda Petrol-İş Sendikası görevlileri, kitle örgütleri temsilcileri ve basın karşıladı bizi, bir de sevgili Orhan, yirmidört saat süren otobüs yolculuğunun yorgunluğunu çoktan atmış üzerinden.

İlk durağımız İnsan Hakları Derneği'nin Diyarbakır şubesi. Dar merdivenleri ikişer sıralı insan çıktıkça çıkıyoruz, sanırım dokuzuncu kattı, bir çatı. Yönetim odasında gizliği çoktan açığa çıkmış bir görevlinin dernek başkanınca terasa püskürtülüşü, hoşgeldiniz konuşması ve grubumuz adına Orhan İyiler'in yanıtı. Basın sürekli resimliyor konuşmaları, nerde nasıl kullanacaklarını hep merak etmişimdir.

İnsan Hakları'ndan, Sosyalist Parti binasına, Diyarbakır hapishanesinde yakınları için açlığa yatanların ziyaretine geçilecek. Konuğu olduğumuz kentin sakinleri, ziyaretin bir toplu yürüyüş havasından uzak tutulmasını istiyorlar. İHD'nin, SP'den pek de uzak olmayan binasına küçük grupların dağınıklığı içerisinde varma çabasındayız. İlyas'ın sokaktaki hayranları hemşerilerinin bu uyarısından habersiz, İlyas'ı gören görmeyene göstererek, peşimize düşüyorlar, farklı anlamda bir toplu yürüyüş..

Sosyalist Parti'de bizi doğruca kadınların açlığa yattığı iç salona aldılar. Oğlu idamlık bir ana "Can baş üzre geldiniz" diyor, Kürtçe elbet, tek kelimesini anlamadan hepsini anlıyorum, çünkü bütün dillerin ötesinde konuşuyor bu aydınlık yüz. Yoruma açık Mezopotamya düşü birden sarıp sarmalıyor beni ve ben bu düşün tam ortasında şarkı söylemeye başladım. Söylediğim şarkıda anlamını bildiğim tek sözcük var, Megri, ağlama demeye geliyor ve düşün ortasında benimle birlikte olanların yaşlı-genç, hepsi ağlamakta.

Dikkat Aranıyor.

Adı. Ali Saip Ursavaş

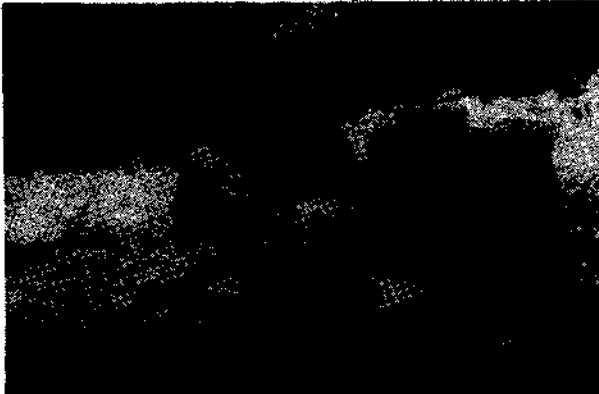
Mesleği-İstiklal Mahkemesi Üyesi, 1920-1940'larda Urfa Adana milletvekili

Özelliği-Şeyh Said'in idam hükmünü imzalamıştır, kendi de Kürt kökenli.

Suçu -"Ne kadar baba-oğul mahkum varsa, evvela babasının önünde oğlunu astırır, sonra babayı asardı. Bu hususta babanın feryadı figanları zerre kadar kalbine tesir etmezdi."

Açlık grevcilerinin canlarından kopan gözyaşları, Caney'in coşkusuna katılmalarına engel değil. Boşaltılan köyleri gördükten sonra tekrar onları ziyaret etmemiz için söz alıyorlar bizden.

Hale Kıyıcı dokuz kişilik grubumuzu arabalara yerleştiriyor. Sorumluluk duygusu fazlaca gelişmiş bir arkadaşımız Hale, tiyatrocılardan bildiğim bir sıfatı yakıştırıyorum ona, "Turne Komserimiz", son anda Diyarbakır Petrol-İş görevlilerinin arabasına vermeyip, beni kendi yanına aldı. İlyas'ı öne oturtmuş

olmasının bunca işlevsel olacağını daha önceden hesaplamış mıydı acaba?

Kaptan şoförümüz HEP'li, Diyarbakır'ın kapılarını anlatıyor bize Dar Kapı'yı türkülerden bildiğimi söyledim. Çıkışımızı, Mardin üzerinden yapacaktık. Hale başı gerilerde, öteki arabaları denetliyor. Küçük konvoyumuz, ardımıza takılan hem gizli hem gizlisiz polis otosu sayılmazsa, beş arabadan oluşmakta. Bizim dışımızda, basının Diyarbakır muhabirleri var, artık yerelleşmiş diyebileceğim bir Alman radyocusu, Lissy Schmidt, ve İsveç televizyonundan iki görevli. Söylendiğine göre, Lissy'nin başından Kürt ya da Türk, bilemediğim bir nikah geçmiş, o gün bu gündür bu topraklarda yaşıyor. Yerelleşmesinin asıl kanıtı ise söylediklerindeydi, "Geçen gün Nusaybin'de fotoğraf makinemi kırdılar, bir daha Cizre'ye gelirsen leşin çıkar" diyorlar. Leşin karşılığını Alan Lissy gayet iyi bellemişti ama kaygısı kırılan fotoğraf makinesine dönüktü yalnızca.. "Tazminat isteyeceğim, her ay bir fotoğraf makinesi almaya gücüm yok."

Konvoyumuzun akıp gittiği, Avrupa standartlarındaki karayolunda kilometreler boyu bir başka taşıta rastlanılmıyor. Körfez bunalımı ile ilgiliymiş bu tenhalık ve geçimini bu yoldan kazananların kan ağlaması doğal. Asfaltın iki yanına belirli aralıklarla sıralanmış benzin istasyonlarının çoğu kapalı. Neden sonra bir kamyon geçti yanımızdan, kasası boş onun da.. Adını okuyoruz Star Yarab. Ben önümüz sıra akıp giden yola değil, doğaya bakıyorum artık, kü-

Ahmet Çoban'la Söyleşi

-Hayvanlarımız için çölden topladığımız samanı yakıyorlardı. Koyunlarımızı çölde tutup kesiyorlardı. Yaylaya süt sağmaya giden kadınlarımızın işlerini yapmaları engelleniyordu. Kovanlarımızı yaktılar. 100 dolayında arı kovanımız yakıldı.

Kaç haneden oluşuyordu köyünüz?

-70 dolayında.

Baskılar ne zaman başladı?

-İki yıldır devam ediyor. Eskiden de baskı vardı ama bu kadar değildi. Hayvanlarımızı kesip yiyiyorlardı. Çobanlarımızı tutup falakaya yatırıyorlardı. "Öbürleri"ne ekmek veriyorsunuz diye.

Öyle bir şey var mıydı?

-Öyle bir şey yoktu, hükümet kendisi türetiyordu.

Köyden göç etmek zorunda kalan kaç aile var?

-Köyün hepsi. 60-70 hane. Büyük bir kısmımız buraya yerleşti.

Akrabalarınız mı var burda?

-Evet, akrabalarımız var.

Burdaki yaşantınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

-Durumumuzu görüyorsunuz. Dışardayız. Konlarda (kıl çadırlarda) yaşıyoruz.

Hayvanlarınız ne oldu?

-Hepsini sattık.

Kime sattınız?

- Yarı pahasına önümüze gelene sattık.

Nasıl verdiniz?

-Bir kısmı peşin, bir kısmı da borç. Normalde 350-400 bin olan koyun çiftini 140-150 bine sattık.

Şu anda köyünüz ne durumda, haberiniz var mı?

-Köyde kimse kalmayınca bütün evleri ateşe verdiler, yaktılar.

Köyünüze gidebiliyor musunuz?

-Hayır. Daha oradayken bir kısmını yaktılar. Köy boşaldıktan sonra hükümet bütün yollara mayın döşedi. Onun için gidemiyoruz.

Köyü boşaltmanız için belli bir süre tanıdılar mı?

-Hayır. Herhangi bir süre tanımadılar. Köyü boşaltıp nereye giderseniz gidin, biz bu köyü ateşe vereceğiz, dediler ve ateşe verdiler. Biz de boşaltmak zorunda kaldık, başka seçeneğimiz yoktu.

Hiç sordunuz mu yakma gerekçelerini?

-Sorduk. Sizler "terörist"siniz dediler.

Ne istiyorlardı sizden?

-Korucu olmamızı istediler. Olmayız dedik.

Neden korucu olmadınız?

-Yapamıyorduk

Korucu olsaydınız size dokunmazlardı değil mi?

-Evet sorun çıkmazdı. Eğer korucu olsaydık devlet bize yardım bile ederdi. Ancak biz kendimize uygun bulmadık. Köyden dışarı çıktığımızda haber vermek zorundaydık. İhbarcı olmamızı istiyorlardı. Çocuklarımız ve hayvanlarımızla evlerde rehin kalıyorduk. Nereye gitsek gözleri üzerimizdeydi. Tuvalete bile giderken imza istiyorlardı.

Korucu olmamanızın asıl nedeni neydi?

-Biz kardeşlerimizi öldürmek istemiyoruz, onlara kurşun sıkmak istemiyoruz.

Köyünüzün nüfusu ne kadardı?

-6 bin dolayında.

Kaç kişinin korucu olmasını istiyorlardı?

-Aslında daha önce koruculuk yaptık. Köyümüzde on korucu vardı. Tüfekleri geri verince başımıza bunlar geldi.

Bu durumdan memnun musunuz?

-Evet. Zaten tüfeklerimizi de hükümet aldı elimizden. Dışardakilerden kimseyi öldürmediniz diye.

Burda ev yapmayı düşünüyor musunuz, önünüz kış...

-Hayır. Durumumuzu görüyorsunuz. Kimimiz kıl çadırlarda, kimimiz de akrabalarının hayvan barınaklarında, ahırlarda kalıyoruz.

Neyle geçiniyorsunuz?

-Yarı fiyatına sattığımız hayvanlarımızdan elde ettiğimiz üç-beş kuruşu harcıyoruz.

Küçük hayvanlarınız ne oldu?

-Bütün küçük hayvanlarımız ya yandı ya da askerler kesip yedi.

Köyünüzde okul var mıydı?

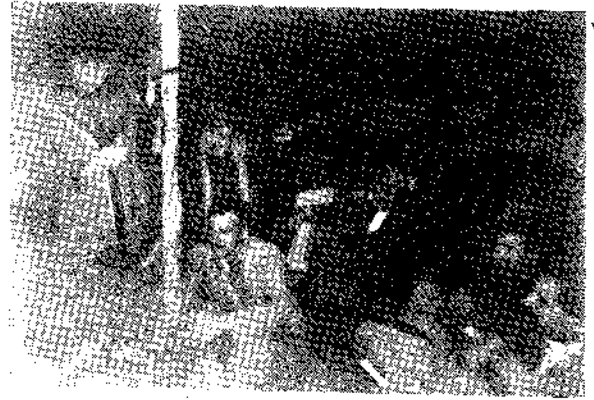
-Vardı ama iki yıldır öğretmensiz. Okullar karakol olarak kullanılıyor, asker barınıyor.

çük tepeler fil mezarlığını andırıyor, birbirine sokulmuş kıpırtısız ve bu tepelerin üzerinde tek tük de olsa, yaşama savaşı veren ağaçların ürkütücü yalnızlığı..

Mardin'e girdiğimizde hava kararmıştı, yemek molası vereceğiz. Mardin'i bir kez de gün ışığında görmek isterim. Eski bir kültürün görkemi seziliyor bu kentte. Taş yapılarında, sokaklarında, insanlarında bir durmuş oturmuşluk..

Uzun süre bekletildikten sonra önümüze konan yemeğin tadını çıkaramıyoruz pek. Gece nerede konaklayacağımız konusunda kararsızız. Botan'ı insansızlaştırma raporunun hazırlayıcıları kitle örgütlerinin yol göstericiliğinden, her nedense diyeceğim, yoksun kaldık. Yöre basını ve yavaş yavaş tanımaya başladığımız kaptan şoförlerimiz bize kendilerince bir program çizme çabasındalar. "Cizre'de geceleri silahlar patlıyor, mutlaka görmeniz gerek." Hale'ye kalırsa bu bir dayatma, grupça, inisiyatifi kendi elimize almaktan başka çare yok. Cizre'deki açlık grevine isteyen katılacak, istemeyen katılmamakta serbest.. Kaptan şoförlerimizden biri, "Kafanız kolunuz kırılmadan burdan ayrılmak olmaz" diyor. Şaka mı yapıyor diye yüzüne baktım, aynı ciddilikte sürdürdü

Fatma Kartal ile Söyleşi

Hangi köydensiniz?

-Aviyan. Aviyan'dan geldik.

Nerenin köyü?

-Şırnak'a bağlı.

Bize bir şeyler anlatacaktın, onun için geldik. Önce sen anlat, sonra biz soralım.

-Başımızdan o kadar çok olay geçti ki unutuyorum bazen. Onun için kusura bakmayın. Geçen sefer verdiğim ifadeyi olduğu gibi kabul ediyorum.

Yine anlatmanı istiyoruz.

-Zor ve zulümle köyümüzden çıkarıldık. Baharda yaylaya çıkmadan önce hazırlık yapmaya başladık. Şehre inip yiyecek, giyecek ve diğer ihtiyaçlarımızı karşılamamız gerekiyordu. Askerler karşı çıktı. Erkeklerin adlarını köy karakolunda yazdırdılar. Yiyecek getirmeniz yasak dediler. Elbise alacaktık. Ayakkabı alacaktık. Sorup yazıyorlardı: Kaç ayakkabı aldınız, kaç fistan aldınız? Kaç pantolon aldınız?

Kaç haneydi köyünüz?

-60-70 hane.

Ekinimizi, buğdayımızı tarladan biçip harmanda topladık. Toplar toplamaz askerler saldırdı, buğdayımızı, bütün ekinimizi yaktılar.

Ne istiyorlardı sizden?

-"Köyünüzün çevresinde teröristler dolaşıyor, siz burayı terkedeceksiniz ki teröristler gelmesin" diyorlardı.

Peki, gerillalar var mıydı çevrenizde?

-Vallahi bilmiyorum. Köylüler işlerinde çalışır. Ne bilsinler. Askerler dolaşıyordu. Onlara sormak gerek. Bizden daha iyi bilirler.

konuşmasını. "Kafanız kolunuz kırılsın ki, burda olup biteni daha iyi anlasın vatandaş."

Hammurabi yasalarının kulakları çınlasın, bu kaptan şoföre, bize bir şey olmaması gerektiğini anlatırken ki sabrıma şaşıyorum. "Bize bir şey olmamalı ki, insanlar gelip gözleyebilsinler buraları, gözlediklerini yazıp anlatabilsinler, zaten korku dağları bekliyor bu konuda.." Kaptan şoförün gözlerinden anlıyorum, beni dinlerken hala kafa kol istiyor grubumuzdan, kısasa kısas.

Dokuz kişilik öncü grubumuz, ilçe dışındaki Nezirhan turistik tesislerinde konaklamak yerine, geceyi Cizre'de geçirme kararı aldı, deli miyiz neyiz?

Nusaybin, Cizre öncesi durağımız. Girişte kolluk güçlerince durduruluyoruz. Dur uyarısı ön koltukta oturan İlyas'ın yüzüyle karşılaşınca yumuşayıveriyor. "Dostum geçeceğiz, bizi bekliyorlar" diyor İlyas ve hayret, geçiyoruz. Bundan böyle İlyas Salman kendiliğinden konvoyumuzun kimlik kartı yerine geçecek.. Hale'nin bunu daha önceden hesaplayıp hesaplamadığını hala bilmiyorum.

Nusaybin'de ziyaretine gittiğimiz açlık grevi, 22 Ekim '90 nüfus sayımı dolayısıyla ertelenmiş. Fazla oyalanmadan ayrılıyoruz ordan, dillendirsek de dillendirmesek de, Cizre'nin ürküntü salan gecelerinde daha fazla karanlığa kalmak niyetinde değiliz.

Cizre'deki açlık grevleri önce bir otelde başlatılmış, oradan da bizim vardığımız günün sabahı, SP'nin alelacele tuttuğu bir binaya taşınmış. Eşyalarımızı kalacağımız otele bırakıp, Kıyıcılar, İlyas ve Orhan'la birlikte SP binasına gittik. Erkekler katına alınmıştık bu kez, kadınlar yöre doğasıyla zıtlaşan renkli giysileriyle üst katın merdivenlerine dizelendiler.Renklerdeki bu başeğmezlik gene o Mezopotamya düşüne sürüklüyor beni.

Dikkat Aranıyor.

Adı- Asım Eren

Mesleği- Milletvekili

Suç İşleme Tarihi- 1959

Suçun Özelliği- Zamanın hükümetine bir soru genelgesi şeklinde verilmiştir.

Suçu- "Kürtler Irak'ta soydaşlarımız Türkmenleri öldürdüler, biz de öldürülen Türkmen sayısı kadar Kürt öldürelim.

Mukabele-i Bilmisil yapmıyacak mısınız?

Alman radyo muhabiri, Lissy'e adadığım Topların Şarkısı'nı söylerken bir Kürt gencine, "Amerika seni çağırıyor" diyorum, "Giderim" diyor Kürt genci. Orhan İyiler'in kaygılı bakışları eşliğinde, o gence Amerika'nın emperyalist bir ülke olduğunu anlatmaya çalışışım.. Şarkı yetmiyor, sözlerle de.. Tam ayrılacağımız sıra, SP temsilcisi olduğunu sonradan öğreneceğimiz bir genç, açlık grevcilerini neredeyse bize karşı kışkırtmak istiyor. "Şarkıyla, türküyle olmaz bu iş." Orta yaşın üzerinde görünen bir Kürt erkeği gerekli işareti almışçasına, dikilip, Türk aydınının gelgeçliği üzerine söyleve girişiyor, bu kez Türkçe.. Az önce şarkı, türkü dinlemenin mutluluğundaki tüm yüzler gergin. "İsmail Beşikçi'yi tanır mısın?" diye sordum dikilene. "Hayır" dedi. "Yalçın Küçük'ü peki?" Gene "Hayır" "O zaman onları öğrenmeden Türk aydınının adını ağzına alma." Ben bunları söylerken, Hale, sonradan adının Azat olduğunu öğreneceğimiz SP temsilcisini kaldığımız otele çağırıyordu, yaptığı hatayı tartışmak üzere.

Otelin müdür odasına Azat, iki arkadaşıyla gelmişti. Biz biraz daha kalabalıktık, Kıyıcılar Orhan, ben ve Abdullah.

"Şarkı türkü derken, hiçbir kastım yoktu" diyor Azat, "Bu insanları tanımıyorsunuz, ben bu insanlardan biriyim, ben bile yeterince tanımıyorum." Müthiş hatamızı Azat'ın açıklamasıyla anladık sonunda. Ferit İlsever geldiğinde bu insanlar, genel başkana, kıçlarına nasıl şişe sokulduğunu anlatmışlar. "Sormadınız" diyor Azat, "Sorsaydınız, size de anlatacaklardı."

Azat'la aramızdaki fark açıktı. Şişe sokulan kıçları anlattırarak insanları boşaltmak niyetinde değildik biz, onları dirençlerinde selamlamak istiyorduk ve boşaltmak yerine bilinçlendirmek onları.

Azat el sıkışıp ayrılırken, "Adımı unutmayın" dedi. Bunun olanaksız olduğunu biliyorduk, unutulmayacaktı. SP Cizre temsilcileri olduğunu öğrendiğimiz iki arkadaşı kasıtsız da olsa yaratılan gergin havanın yumuşamasından hoşnuttular, Amerika'yı yeterince tanımayan genci onlara emanet ettim.

Sabah altılarda kalkılıp, operasyon bölgelerine

gitmek üzere yola çıkılacak, o yüzden hepimiz erken yattık. İlyas'ın yatışı ise, videocu hayranlarından dolayı ikibuçuğu bulmuş, aralarında kolluk güçleri üst yetkillileri de var.. Az kalsın söylemeyi unutuyordum, o gece bir terslik olmadı, yani silahlar patlamadı Cizre'de, hiç değilse bizim kaldığımız süre içerisinde.. İlyas'ın uyanmasını beklediğimiz için yola çıkış saatimizden biraz geçe düştük, hepsi o kadar..

Şırnak ili girişinde kimlik kontrolündeyiz. Şırnak yenilerde il olmuş, Well come levhası, nüfus olarak onüç bini gösteriyor. "Ne Mutlu Türküm Diyene" takı meydandaki görkemli yerini korumakta. Son seçimlerde ANAP'a verilen oyların anısına kurulmuş olmalı, sormadım, belki de çok daha önceden vardı. Takın karşısında bekletilirken gene o Mezopotamya düşüne uyandım, yoruma açık.

Dikkat Aranıyor.

Adı- Cemal Gürsel, lakabı Cemal Ağa

Mesleği- General, Milli Birlik Komitesi Başkanı, Reisicumhur

Suç tarihi- 27 Mayıs 1960 sonrası

Suçun Özelliği- 27 Mayıs sonrası genel aftan yararlandırılmayan hapishanedeki Kürt aydın ve gençlerini ne yapacaklarını bilemeyen MBK üyelerini, ilk baskısı 1949'da yapılan bir kitaba önsöz yazarak rahatlatmıştır. "... Çünkü bu eser, Doğu Anadolu'da oturan Türkçeye benzemeyen bir dil konuştukları için, kendilerini Türkten ayrı sayan bilgisizliğimizden dolayı bizim de öyle sandığımız vatandaşlarımızın, su katılmamış Türkler olduklarını bir kere daha ispat etmektedir, hem de inkarına imkan olmayan delillerle.."

İznimiz çıkmış, takı geride bırakıp bu çiçeği burnunda kentten çıkışımız çok fazla zaman almadı. Bir kez de çıkışta durduruluyoruz, üstelik bu kez uzayacağa benzer. İlyas kimliğini vermek niyetinde değil, Genç komutan üsteliyor, İlyas da öyle.. Komutan öfkeli çok, bir üstünü arıyor telefonla, "Komutanım İlyas Salman burda, kimliğini vermiyor." Telefondaki komutan, "O halde beyan versin" demiş. İlyas yazıyor, "Ben İlyas Salman, kimliğimi vermediğimi beyan ederim."

Üçyüz-dörtyüz metre sonrası yeniden durdurulduk. Korumacı polislerimiz bize yol verilmesinden yana, ordu yetkilileri ise tereddütte, "Operasyon bölgesinde sorumluluklarını alamayız" diyorlar. Kolluk güçleri sonunda anlaştı, ordu da bir koruma katacak önümüze. Bize yönelik bu koruma isteği, yöre insanının savunmasızlığı konusundaki kaygılarımızı arttırmaktan başka bir işe yaramıyor, korundukça daha bir korkar oluyoruz sanki.

Konvoyumuzdakiler teker teker kayıtlara alınıyor yeniden, araba plakaları sürücüleri, markaları... Bir yandan da İlyas'la resim çektirmek isteyen jandarmalar.. Operasyon adresine bir an önce ulaşabilmek için, bir ara birkaç arabanın sayımını ben yapıyorum, sayıcı er de İlyas'la resim çektiren grubun arasına giriyor, teşekkürleriyle.

Ön ve arka korumalı konvoyumuz yola koyulduğunda kendisi de bir subay kızı olan Hale, bölge sorumlusu albayın operasyon bölgesine ilişkin dost talimatlarından söz ediyor. Bu talimatların alınışında Zihni Anadol yalnız bırakmamış Hale'yi. Komutan, Zihni Bey'in varlığından çok etkilendiğini, "Bu yaşınızda zahmet edip buralara gelmişsiniz.." diye ifade etmiş. Talimatlar arasında Yemişli'ye girmememiz var, mayın bölgesiymiş ve daha geçenlerde bir assubayın bacağı kopmuş. Bizim Botan raporu doğrultusunda görmek istediğimiz köylere karşılık, komutanın da önerileri var. Kumçatı, Atbaşı, Kızılsu, Yeni Aslan, Başar köylerinden hiç değilse birini mutlaka görmeliymişiz. Bir de demiş ki, "Bilgesu Erenus, Diyarbakır ve Cizre'de konserler vermiş, gene verecekse haberimiz olsun.." Ziyaret türküleriydi onlar diye yanıtlamış Hale, "Konserle bir ilgisi yok." Turne komserimizin, Taylan'ın ablası olduğunu söylemiş miydim, öldürülen ilk öğrenci liderlerinden, Taylan Özgür..

Konvoyumuz hızını yavaşlatarak yolun kenarına sığınmak zorunda. Jandarmaların kumanyası taşınıyor tanklar eşliğinde. Kumanya taşıyıcıların gözleri ve silahları dağlara çevrili. Ve gene o Mezopotamya düşü..

Dikkat Aranıyor

Suçu-1958'e ait bir MİT raporu

Suçun İçeriği- Raporun içeriğiyle özdeş.

"Eğer bin kadar Kürtü asarsak, bu sorunu 40-50

yıl erteleyebiliriz. Aksi halde milliyetçilik düşüncesi ve eylemi çığ gibi gelişir."

Eşkiyaya yardım ediyor gerekçesiyle, dağlardaki köylerinden indirilip, geçit boyuna yerleştirilenlerle beraberiz şimdi. Kürtçe adı Pervari köyün, Türkçede Sarıyaprak denmiş. Konuşulanları dinlerken Mezopotamya düşünden tam olarak sıyrıldığıma emin değilim.

Dikkat Aranıyor

Suçun İşlendiği Tarih- 1960 sonrası

Suçlu- 1587 sayılı yasa.

Kapsamı-Kürtçe ve Ermenice köy ve mıntıka adlarının değiştirilmesiyle ilgili.

Gerekçesi-Kamu oyunu incitiyor, milli kültürümüze ve ahlak kurallarına örf ve adetimize uymuyor.

Özelliği- Bu yasa "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyasını başlatacaktır.

Pervari köyünde Ahmet Çoban'ın keçi kılından kara çadırlarda bize anlattıklarının bantta çözümünü yayımlıyoruz. Ben çocukları anlatmak istiyorum daha çok. Saçları bir epeydir tarak, su görmemiş bu çocukların konuşulanları dinlerken yaşlarını çok çok aşıyor bakışları, büyüyorlar.Kızların elbiselerindeki renkler yörenin renksizliğine gene meydan okur gibi.. Oğlanların kazakları ise büyük kent mağazalarının markalarını taşıyor, Elles, Mudo, Benetton örneği ve solgun.. Soruya dönüştüreceğim her tümceyi kafamda tartıyordum, çünkü Abdullah'ın da işaretlediği gibi, korumacılarımız da izliyordu konuşulanları. Gene de çok tedbirli sorular ürettiğim söylenemez.

Tozlu yokuştan arabalarımıza yönelirken Mustafa Lütfi Kıyıcı, yerde bulduğu bir okuma fişi uzattı bana. "Ömer Mısır Sever" İki yıldır eğitim yapılmayan bu köyde, doğrusu ya bu komik uyaklı fiş iki yıl kendini iyi korumuş, ben de o gün bu gündür çantamda saklıyorum.

Konvoyumuza Şırnak sonrası filizi bir mersedes katılmıştı. Şırnak HEP Başkanı Avukat Mesut Uysal'a ait olduğunu öğreniyoruz bu mersedesin. Beklettildiğimiz yerlerden birinde Mesut Bey gazete kağıdına sarılı Büryan ikram etmişti bize, toprakta kendi yağıyla kavrulan bir et ve elbet pideüstü.. Şimdi de kıl çadırdakilerin kendi akrabaları olduğunu söylüyor, çoğu dayı ve yeğenleriymiş.. Çelişkinin buncası.. aklım erse de yüreğim ermiyor, Şükran'ı güldürüyor bu naifliğim.. "İşler zor" diyor. Aşiret bağları ve dini işaretliyor bu güçlük için.

Balveren köyündeyiz. İlyas arabadan inmedi. Cizreli hayranlarının yorgunluğunu atıyor, uyuyarak. Zaten dağ köylerinin insanları, İlyas'tan ve videodan pek haberli görünmüyor.Balveren'in değişime uğramadan önceki adı, Gundi imiş. Gundi yörede oturma eylemi yapan ilk köy diye anılıyor, 1989 sonlarında boşaltılmak istenince bütün köy ahalisi, dağlardan inip, caddeye oturmuşlar. Köyün gençleri, bizi buyur ettikleri kahvede, ellerimize teneke kutu içerisinde birer coca-cola tutuştururken, konuşmak niyetinde değillerdi, ardımız sıra baskı görmek istemiyorlar, hep öyle oluyormuş çünkü. Bir kadın, haber salıyor kahveye, "Bana gelsinler, ben konuşurum. "Fatma Kartal'ı bu çağrıyla tanıdık. Bele oturmuş beyaz giysisiyle, öylesine ince, öylesine zarif bir kadın ki, bir bale sahnesinde dansçıların arasına salsanız asla yadırganmaz. Kadınlar, çocuklar ve askerler sarmıştı çevremizi orda. Konuşulanların, bant çözümünü gene Toplumsal Kurtuluş sayfalarında bulacaksınız. Balveren kadınlarının çoğu duldu. Yaşı 13-14 var ya da yok, bir genç beni inandırmaya çalışıyordu, "Köyde bir hastalık çıkıyor, ölü ölüveriyor, erleri.."

Gundi'nin dullarını kendi kaderlerine bırakırken, Lissy ve Diyarbakırlı muhabirler, Fatma Kartal'a başına bir iş gelirse haber salmasını söylüyorlar. Fatma Kartal, "Gayri ne edecekler ki bana" diye yanıtladı.

Fatma Kartal'a edileni, dönüşümüzde Yüzyıl dergisinin sayfalarında gördük, 29-30 Ekim gecesi, son sığınağı, kaldığı akraba evi de yakılıp yıkılmıştı.

Dikkat Aranıyor

Adları- Celal Bayar, Adnan Menderes

Meslekleri- Sabık Cumhurbaşkanı ve MBK döneminde idam edilen Başbakan.

Suçun İşleniş Tarihi- 1959

Kastı- ABD'den yardım koparmak

Suç tutanağında yer alan tümceleri-

Celal Bayar, "Asalım. İstanbul'da Taksim Meydanı'nda Kürtleri bir hafta sallandırırsak, benzerlerine de ibret olur.

Adnan Menderes "Kürt olarak asmamız ABD yardımına yetmez, komünistler olarak asalım."

Bir tepe karakolunda kimliklerimiz için bekletilirken, doğa suyu içiyoruz. Bize su veren Karadenizli teğmenin terhisine 7 ay var. Allah kurtarsın demekten başka bir söz bulamıyorum, gözleriyle katılıyor sanki bu dileğime. Güneydoğu'ya gönderilen çocuklarımızın çoğu, Ege ve Karadeniz'den seçiliyor zaten, Zeybekler, Horonlar, Doğu'nun halayına baskı kursunlar diye.. Dağlardan su getiren hortuma yeniden ağzımı dayarken, Şükran "Senin benim çocuğum da yarın buralarda askerlik yapabilir" diyor, ürpererek.. Su içme sıramı Şükran'a veriyorum. Uludere'ye bağlı Şenoba bucağındayız. Bu bucaktan tam 300 korucu çıkmış. Konvoyumuzdakilerin tümünde gözle görülür bir tedirginlik.. Konuşmak gelmiyor hiçbirimizin içinden, ne onlarla, ne de kendi aramızda.. Saçları ensesi üzerinde bir hayli uzamış, kol cebinde tarak taşıyan bir korucu yaklaşıyor bize, güleç.. İçimdeki suskunluğu yenip sordum işte. "Burda ne bekliyorsun?" "Düşmanı" dedi. "Düşman kim?" "Apo.. Daha önce PKK'daymış söylediğine bakılırsa, ayrılma gerekçesini şöyle açıklıyor." PKK'lıların hepsi Ermeni'ydi de ondan." Espri değilse eğer anti propagandanın böylesi içler acısı. Hükümetten yediyüzbin lira maaş alıyor bu kolcebi taraklı korucu.

Dikkat Aranıyor

Suçlu- 1937 Yılında Tunceli Tenkil Harekatı'na

Cizre'de Basın Açıklaması

"LAZ TÜRKÜLERİ KÜRT TÜRKÜLERİNE BASKI YAPIYOR"

İlyas Salman:Çok uzun bir açıklama yapmaya gerek yok. Descarts, "Düşünüyorum, öyleyse varım" der. Varoluşçular da, Jean-Paul Sartre da "Varolduğum için düşünüyorum" der. Ben, Türkiye'de varolma koşulunun artık "Hayır" demekten geçtiğine inanıyorum. Çünkü hayır diyebileceğimiz o kadar çok şey var ki... Ben buraya, yapılan haksızlıkları görmeye geldim. İnsanlarımız üzerinde yapılan namussuzluklara hayır demek için burdayım.

Bilgesu Erenus:Grup adına, sevgili arkadaşlarım adına konuşmuyorum. Bir sanatçı olarak kendimi çok özgür hissediyorum. Kendi adıma konuşuyorum.

Sanatçı olduğum için yaşadığım bu iki günde hep geri döndüm, iki yıl geriye döndüm. Büyük bir ışık altında, kimseyi görmüyordum ve bana bir soru yöneltiliyordu DAL'da. Diyorlardı ki, "Siz Doğu'ya, Güneydoğu'ya gittiniz mi? Neden bu tür şeyler yazıyorsunuz? Siz bir sanatçısınız. Neden bu tür sorunlarla uğraşıyorsunuz?" Evet, dedim, görmedim. Duyduklarımla, sezgilerimle yazıyorum. Kendimi, yazmak zorunda hissediyorum. Çünkü siz oraları çok kapıyorsunuz.

Bilmediğiniz yerler, gidin, görün, dediler. Ancak 2 yıl sonra-konserleri saymıyorum- bu olanağı buldum. Geldim, gördüm.

Önce şunu söyleyiyim. Bundan önce gösterilmeyen şeyler, belli bir yardımla gösterilmeye çalışılıyor. Gazeteci arkadaşlar da gördüler, devletin kolluk kuvvetleri bize yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Belli yerlere varmamızı sağlıyorlardı. Güler yüzle karşılıyorlardı. Tabii bunlar genel bir emrin parçasıdır. Türkiye'de insanların 3 yıldır, 5 yıldır tırnaklarıyla kazıdıkları bir şeydir bu. Buralar bize açılmıştır. Buralar insanlara açılmıştır. Görülebilecek hale gelmiş. Gelip görebilir hale gelmişizdir.

Gördüklerim çok çok çelişik şeyler.Türkiye Cumhuriyeti'nin genç evlatlarını gördüm. Dağlarda, bayırlarda askerdiler. Ürküyorlardı. Ölüm korkusuydu gözlerindeki. Çoğu Karadeniz ve Ege bölgelerinden getirilmişti. Laz türkülerini ellerine süngü almış olarak gördüm. Laz türküleri gelip Doğu'daki insanın Kürtçe şarkılarına baskı yapıyordu. Bir sanatçı olarak önce bunu gördüm.

Çok çok ürkütücü bir şey. İki yanlı ürkütücü bir şey.

İnsanlar korkuyu yenmişler. Bu çok önemli bir şey.

Siyasi polis takip ediyordu bizi, Uludere'ye gelene kadar. Uludere'de başka bir şey yaşadık. 2 gün önce yaşanmış bir olayın bedelini İlyas, ben ve diğer arkadaşlarım vicdan azabı olarak yaşadık. Çünkü bizi karşılayan insanların bizden sonra toplatıldığını duyduk. Elimizden de pek bir şey gelmedi. Biz bunlara sebep olmuşuz gibi bir duygu uyandı.

Buraya gelmek çok iyi. Bu sürecek. Bütün arkadaşlarıma önereceğim. Hepsinin gelip buraları görmesini isteyeceğim.

Kürt halkı konusunda çok aşamalar kaydedilmiştir. Kükürt denemiyordu bir zamanlar. Çok söylenir hale geldi. İnsanlarımızla gözgöze gelerek tercüman aracılığıyla anlaşır hale geldik.Bu gökten inmedi, karşılıklı çalışmalar sonucunda oldu. Ve daha da öteye gidecek. Buna inanıyorum.

İlyas Salman: Savaşa ve sömürüye karşı olmak yetmiyor. Ona karşı olan eylemliliklerin içinde olmak gerekiyor.

Bilgesu Erenus: (Görmek istediklerinizi görebildiniz mi, boşaltılan köylere girebildiniz mi, sorusuna karşılık olarak) Hayır. Asıl görmek istediğimiz yerleri, boşaltılan köyleri göremedik. Devletin kolluk kuvvetleri yollara mayın döşemişti. Gitmemizin sakıncalı olacağını söylediler. Gidemedik...

Dair Bakanlar Kurulu Kararı

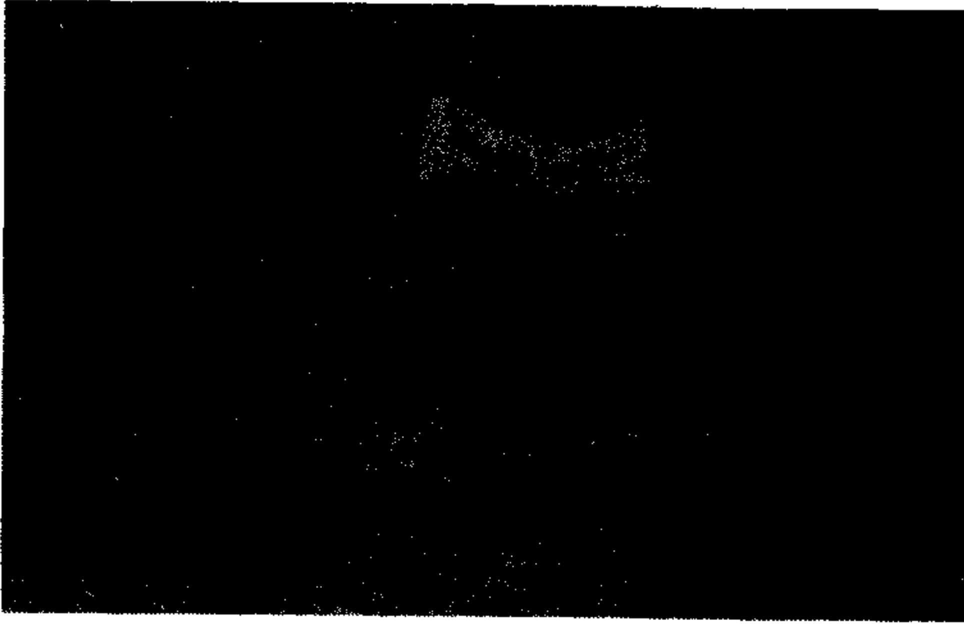
Özelliği- Gayet gizlidir.

İşleniş Biçimi- "Paraya acımaksızın, Kürtlerin içlerinden çok adam kazanıp kullanmaya çalışmak lazımdır."

Aslı gibi ve imza,

Uludere'ye girmeden arabalarımızdan biri bozuluyor, öndekiler habersiz, yalnızca biz ilgileniyoruz ve bir de ardımızdaki sivil koruma.. Arkadaşları yalnız bırakmamak için iki dağ arası bir yerde motorun soğumasını bekleyeceğiz. Çevremiz yeşillik, Uludere'nin kollarından biri, yirmi-otuz metre aşağılarda kıvrıla kıvrıla akıyor. İlyas ırmak balıklarını anlatıyor bize, elle bile tutulabileceğini söylüyor, aşağılara inmeye özendiriyor hem bizi, hem kendini, "İnsanın ömrü on yıl artar." Uymadık İlyas'a, o kendi başına indi dere boyuna, on yıl arttırmak üzre ömrünü..

Bir garip turistlere benziyoruz şimdi, İlyas derede ben bir kilometre taşına oturdum, Orhan'la Hale, arabaların gölgesindeler, Şükran ne beklediğimi soruyor bana.. Birden içimden dağların yansısını denemek geldi.. Aliiiii.. Hale yanıtlıyor beni oturduğu yerden, Sinannnnnn.. Böylesine stratejik bir bölgede yaptığımızın yapılası bir şey olmadığını eve döndükten çok sonra algılayabildim. Hale ve ben yansımasını istediğimiz adların oğullarımıza ait olduğunu kanıtlamak için epey bir güçlük çekebilirdik. Şükran

herkese, bu arada bizlere de tabii..

Uludere'den çıkarken çarçabuk sıvanmasına karşın, havantopu izleri hala belirgin olan binayı gösteriyorduk birbirimize. İki ya da üçyüz metre uzaklaştığımızda bir haber gelip buldu bizi. Uludere'de hemen ardımızdan sekiz kişi gözaltına alınmış. Bizlere merhaba, hoş geldiniz demenin faturası.. Hemen gerisin geri dönmek istedik özel timle konuşacaktık. Bizim arabamız gönüllü idi bu işe. Konvoyumuzun filizi mersedesi önümüzü kesti, Dönmemiz gözaltına alınanların durumunu daha da güçleştirebilirmiş.. Biz ısrar ediyorduk, "Yetkililerden öğrenmemiz gerekiyor, bu insanlara merhaba demekle hata mı ettik.." Avukat Mesut Bey, Pervarililerin akrabası, "Bizim sorunumuz bu" dedi, sesi hiç de kaba değil üstelik, "İçerde yüz kişi var, bırakın sekiz kişi daha olsun.." Yolumuza devam ederken, Mezopotamya düşüne sığınmıştım çaresizlikle..

Dikkat Aranıyor

Adı- Necmi Onur

Mesleği- Gazeteci

Suçun İşlendiği Tarih- 1970

Niteliği- "Dağların ardında neler oluyor" başlıklı bir yazı dizisi

SuçunKapsamı- "Komando harekatı yerinde bir operasyondur, Doğu'da kültür emperyalizmi uygulanmalıdır."

Suça ek bir tekzip- Dünkü yazımızda Türkiye'de yedi milyon Kürt var şeklinde çıkmıştır. Düzeltir özür dileriz.

Filizi mersedesin engellemesine karşın, ardımız sıra gözaltına alınanlarla ilgili duygularımızı, hiç değilse, Şırnak bölge sorumlusu Albay'a iletmek istiyoruz, komutan yerinde yok, telefonla gidebileceği her yer arandı, bulunamıyor. "İçerde yüz kişi var, sekiz daha olsun.." Mantığı bir türlü sindiremiyorum içime..

Mayın döşeli, Yemişli'yi görme isteğimizi tekrarlıyoruz, nizamiyedekilere.. Jandarmaların nöbete durduğu sığınakları anlatmayı unuttum, yöre mimarisine çok uygun, ra'stgele biriketlerin üst üste konduğu kulübeler, ya da yol üzerinde bizim gördüklerimizin hepsi, böyleydi.. Nizamiyedekiler, Yemişli'deki ölüm tehlikesini anlatıyorlar yeniden.. "Peki

bizden çok daha tedbirli davranmıştı, belki de oğlunun adı Devrim olduğu için, bilemem...

Motorun soğuyacağı yok, ağzı ayran budalası turistler örneğiyiz hala, sivil korumamız yardım getirmek üzere, hızla ayrılıyor bizden..

Ve yardım geldi.. Bulunduğumuz bölgenin ciddiyetini o zaman bir ölçüde kavrayabildik. Arkamda bir hışırtı duymuştum yalnızca, büyücek bir böcek bile olabilir.. Döndüğümde, tankın küçüğü madeni bir araçla burunburunaydım, sürücüleri gözükmüyordu ve inanılmaz bir manevra yeteneğinde..

Araçlardan indirilen erler her iki dağda mevzilenmeye başladı. Turist psikolojisinden derhal sıyrılmıştık ama gülmeden edemiyorduk, gene de fanteziler üretmeye başladık aramızda, iki ateş arasında kalmak gibilerinden.. Bir süre sonra birbirimize sokulup oturduk, sinirsel gülme de terkedip gitmişti bizi.. Çevre bağlarından koparılıp verilen üzüm salkımlarını ancak arabalarımız yola koyulduğunda yiyebildik.

Yolda İlyas anlatıyor, Uludere'de durum çok gerginmiş, bir gece önce PKK tarafından basılmış, tankın küçüğü madeni araçlarla gelen komutanlardan biri söylemiş, evlerden birindeki havantopu izlerini gözlerimizle görebilecekmişiz... Üzümlerimizi yemekten vazgeçtik.

Uludere'nin insanları aydınlık yüzlü, ortaokul ve lisenin varlığı hemen fark ediliyor. Okulda oynamak üzere hazırladıkları oyun konusunda danışmak isteyen öğrenciler var.Türkçe cümle yapıları çok düzgün.

Özel timi işte bu aydınlık yüzlerin ortasında tanıdık. Yaşadıkları ve yaşattıkları koşullar yüzlerindeki tüm ışığı alıp götürmüştü. Öfkeyle bakıyorlardı

yöre halkı" diye soruyorum. Yanıt "Onlar alışkın.." Bütün dillerde "imdaaat" diye bağırmak geliyor içimden S.O.S

Ve Şırnak'ı yeniden geçtikten sonra ucuz atlatılan bir kaza. Uludere yakınlarında motoru ısınan araba, gözlerimizin önünde üç takla atıyor.. Ağır çekimli bir film izler gibiyim. Arkadaşlarımızın o arabadan, ufak tefek yaralarla çıkışı, başka türlü tanımlanamaz, gerçek bir mucize.

Yaralı arkadaşlarımızı, bizim Apo da aralarında, birkaç kez kafasını vurduğunu anımsıyor kaza sırasında, arabalarımıza pay edip, Cizre Devlet Hastanesi'ne doğru yola koyulduk. Kolunda kırık olduğundan kuşkulandığımız sendikacı arkadaşla birlikte, İlyas'ı avutmaya çalışıyoruz yol boyu, "Benim yüzümden oldu" diyor İlyas, "Engelleyemedim, düz taban mıyım neyim?" İlyas'ın bu sözlerinin komiklikle bir ilgisi olmadığını bilmem nasıl tanımlayabilirim size.

Cizre Devlet Hastanesi'nde, bizi sevgiyle kucaklayan aydın doktorlar var, müjdeyi veriyorlar, zedelenmenin ötesinde önemli bir şey yok.

Basın Cizre'de bir açıklama istiyor grubumuzdan artık konvoyumuzdan ayrılacaklar. Grubun görüşü ise, yaşananların daha bir özümsenip, ondan sonra ortak bir metne dönüştürülmesi.. Bunun için de zamana ihtiyacımız var. Basının ısrarı karşısında, İlyas'la ben kendi adımıza konuşmaya karar verdik.

Bant çözümünde o günkü konuşmamı okurken, yaşadıklarımı benim de doğru düzgün özümseyemediğimi gördüm, daha çok bir şaşkınlık açıklaması bu, yaşanan çelişkiler ve yorgunluğun etkisinde.. Gene de dergi sayfalarında bulabileceksiniz bu açıklamayı.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin muhabiri dışında basın yeniden Batman'a kadar bize eşlik etme kararı aldı. İki muhabir yol kenarında bıraktığımız kazazede arabayla ilgilenecek.

İzlenimlerimi okuyanları sıkma pahasına yineliyorum, Midyat'a girerken yeniden durdurulduk. "Korunmanız gelinceye kadar" bekleyeceksiniz dediler. Epeydir korunmasız kaldığımızı işte o zaman farkettik, konvoyumuza yakıştırılan kod adımızın da "Irmaklar" olduğunu.. Karakol yetkilileri "Mendil yolladık, hemen gelir" diyor.

Bizi yollarda yitiren korumacılarımızın gelmesi gecikince, karakola alındık, beyaz peynir ekmek ve çay ikram ediliyor.. Asker tayınının, gözler ve silahlar dağlara çevrili taşındığını bildiğimizden, "Tayınınızı bitireceğiz" deme nezaketi gösterdim.. Karakol komutanı, "Size bir fatura çıkartırız" diye yanıtladı. Faturanın ne anlama geldiğini ikimiz de biliyorduk, sustuk. Karakola girer girmez, gözüme çarpan bir levhayı defterime not etmiştim çünkü. "Konuşma, Parlatma, Ses Çıkarma" yazıyordu üzerinde "Daima Avcı Ol, Avcı Durumunda İken Av Olma.."

İlyas, avcı olması öğütlenen erlerle resim çektiriyor gene. Erlerden birkaçı benimle de bir resimleri olsun istiyor. Orhan İyiler'in de katıldığı bir grup resminde, nöbetçiye, "Şu silahını gösterme bari n'olur" dedim, yere bıraktı o da.

Çok sonra İstanbul'a döndüğümüzde anlattı Orhan, üzüleceğimi bildiğinden anlatıp anlatmamayı uzun süre düşünmüş. Erlerden birine hal hatır sorduğunda, "Şimdi burda iyiyim ağabey" demiş er, "Üç kelle alıp deşifre olunca beni geri bölgeye çektiler."

Bu Mezopotamya düşü peşimi hiç bırakmayacak biliyorum. Bu yazıyı bitirdikten sonra da sürecek benimle.. Av ve avcı.. Alınan kelleler.. Kelle avcılığı... Güneydoğu'da askerliğini yapan çocuklarımızın çoğunun Vietnam örneği bunalımlara düşmesi doğal.. Gözlerinde hem kendi canlarına yönelik korku hem de öldürecekleri yaşıtları adına korku var, bunu kavrayabilmek için sanatçı olmak gerekmez.

Tayın artıklarını, çay bardaklarını toparlayıp, geceye atıyoruz kendimizi. Hale "Yıldızlar ne kadar aydınlık" diyor, Şükran düzeltiyor onu, "Hep öyle sanılır, oysa aydınlık olan gece." Biz Şükran'ın bu düzeltmesine rağmen, Hale'yle göğe uzanıp, ceplerimizi yıldızların en parlaklarıyla dolduruyoruz, günün birinde mutlaka gerekecek.

Korunmamız biz Irmaklar'a ulaştı sonunda, iki cemse asker, "Irmaklar Batman istikametinde yola koyuldular, Komutanım." " Tamam, anlaşılmıştır.."

Batman'dayız, sıcak suyu akan bir otele yerleşmenin keyfi. Kara kıl çadırlarda su tarak görmemiş saçlarıyla güzelim çocuklar..Üstelik önümüz kış.. Acıyla gülümseyerek, "Ömer Mısır sever" diye mırıldanıyorum suyun altında. Batman girişindeki rafinerinin renklerini düşünmek rahatlatıyor beni.. Oy Batmane Batmane.. Geceye saldığı o dingin kızıl ateşiyle çocuklar ısınmalı, ısınacak.

Hayatımızda ilk kez bir otelin kahvaltı masasında sorgulanmayı yaşıyoruz. Neden gelip nereye gittiğimiz, yollar boyu bunca tekrarladığımız yetmiyor gibi, bir kez de burda soruluyor, "niyesi ve nasılı." Sorgu edası taşısın istenmeyen özenle seçilmiş sözcükler, kahvaltı soframızın zeytin çekirdeklerine, yumurta kabuklarına karışıyor. Sorular bittiğinde bu kez sorma sırası İlyas'ta.. "Hasankeyf'deki mağaraları göremez miyiz?" Aynı seçkin sözcükler sokağa çıkma yasağını anımsatıyor İlyas'a.. "Ben çıkarım" diyor İlyas. Görevli, sözcük seçiminden vazgeçti, "Sakın böyle bir şey yapmayın..", "Çıkarım" diyor İlyas yeniden, görevlinin nasıl sorusuna İlyas'ça bir karşılık, "İllegal." Görevli gülümseme çabasında, "Çok sevdiğimiz İlyas Salman'a illegal sözcüğünü yakıştıramadık."

Grubumuz sokağa çıkma yasağında otelde kalarak Batman nüfusuna dokuz adet katkıda bulundu.İlyas sokak yerine, balkona çıktı çaresiz. Batmanlı birkaç çocuğun onu balkonda görüşü, Batmanlı çocukların İlyas Salman eylemi koymalarına yol açacaktı.. Otelin önünde yüzlerce çocuk bağırmakta şimdi.. "İlyas dişari, İlyas dişari..", "Hadi." diyoruz İlyas'a 'Kitlene sahip çık.' O da balkondan imzalı resim atıyor eylemcilere, her biri için hiç üşenmeden aynı tümceyi yineleyerek.. "Onurlu yaşamanız dileğiyle."

Otel lobisinde, gazetelerinin üzerinden bizi oku-

yan görevliler var. Otelin terasına sığındık bu yüzden terasta ortak açıklamamızın metnini oluştururken, Batmanlı çocukların İlyas Salman eylemi, 10-12 yaşlarında bir çocuğun polis otosuna alınmasıyla sona erer gibi oldu. Oysa, yan sokaklara dağılmış eylemciler, oto gözden yiter yitmez, yeniden "İlyas dişari." Polis otosu otelin önünde sürekli devriye geziyor. Onların çocuklarının da akşam babalarını sorgulayacaklarından eminim, "Baba İlyas gelmiş de neden haberlemedin bizi." Kaçışan çocuklardan bazıları onlara ait değilse tabii..

Sokağa çıkma yasağı bitiminde, işçi dostlarımız buldu bizi. Otelin lobisinde birlikte şarkılar söyledik, işçi marşları. Sürgüne gönderilen bir öğretmenin bana yazıp verdiği kartı olduğu gibi aktarıyorum, BBC'de de söylenmiş özgeçmişi.

"M. Şirin Tekin. İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi eski yönetim kurul üyesi, İnsan Hakları Derneği Siirt Şubesi müteşebbis üyesi ve Batman Belediyesi Bağımsız Meclis üyesi. Olağanüstü Bölge Valiliği'nin 9.6.1990 gün ve 1423 sayılı yazılarına istinaden Kırşehir'e tayini (sürgün), çıkmıştır." BBC'den sonra bir kez daha duyurulur.

İşçi dostlarımız bizleri Diyarbakır'a uğurlarken sanatçılara yöneliyor izlenimi veren objektifler, işçileri düşürmeye çalışıyordu kadranlarına. Emniyet foto muhabirlerinden birine yaklaşıp, anlamazlıktan geldik haliyle, "Bu resimlerden bize de gönderecek misiniz?" "İsterseniz yollarız" dedi, emniyet foto, adresimizi bile sormamıştı, o denli emin.

Silvan'da çay molası.. Bu kez de İlyas'ın genç hayranları çevreliyor bizi. "Neden ağlıyorsun filimlerde" diyorlar, "Acık sert ol" İlyas'ın seyircisi, ağlanası filmleri aşmış, hele ki sarı öküz uğruna ağlamak istemiyor artık.

Yeniden Diyarbakır, sözümüz var, gezimizi açlık grevinde noktalayacağız. SP binasını arıyoruz karanlıkta. "Buralara gelmişken kolunuz başınız kırılmadan dönmeyin" diyen konvoy arkadaşımız çıkıyor karşımıza, yolu soruyoruz tam işaretleyecekken, ensesinde biri beliriyor, "Han kapatıldı" diyor onun yerine, "Siz iyisi mi yarın gidin ziyarete, hem de basın açıklamanızı yaparsınız." Basın açıklaması yapacağımızdan da haberli, "Kim bu" diyorum, kolumuz başımız kırılsın isteyen konvoy arkadaşımızın nutku tutulmuş sanki, ağzından ne ses ne soluk çıkmakta.. Ensesindeki konuşmayı sürdürüyor, "SP kepenkleri indirdi çoktan."

Dikkat Aranıyor

Suçlu- Milli Yol Dergisi

Suçun Kapsamı- Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılıç gibi müessir, Kristof Kolomb'un yumurtası kadar açık çare, oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silahlarıyla olduğu gibi yerleştirmek.

Oysa, hanın kepenkleri açıktı ve bekleniyorduk açlık grevcilerince. "Xezale heli heli", eşliğinde halay çekiyor grevciler, kadınlı erkekli, ceylanı avcıdan korumak çabasında. Halay sonrası uzunca bir sohbete koyulduk, tam metnini gene dergi sayfalarımızda bulacaksınız.

Ben yalnızca kocası idam mahkumu bir genç kadını anlatmak istiyorum. Biz ayrılırken azarlar gibiydi beni: " Gitme, burda kal."

Diyarbakır'daki son gecemi tiyatrocu arkadaşlarla geçirdim, misafir oyunumun sanatçılarına misafir oldum sözün kısası.. Mezopotamya düşünün sersemliğini biraz atmıştım üzerimden, müzik ve tiyatro yöre koşullarına baskın çıkıyordu. İlyas, turne komserimiz Hale'den güçlükle izin alabilmişti, o gece için İlyas Devlet Tiyatrolu arkadaşlarıyla anılarını tazelerken sabahın dördüydü ve ben uykuyu seçtim.

3-4 saat sonra uyandırıldık. Yol arkadaşlığı ne denli bağlayıcı, ne denli güzel... Botan'ı insansızlaştırma raporunun dokuz kişisine belirgin bir hüzün çökmüştü, ayrılık hüznü, bundan böyle bu denli sık görüşemeyeceğimizi biliyorduk.

Ben Ankara'ya uçacaktım, Orhan'la İstanbul grubunu yolcu ettik önce, İlyas'ın uçak korkusunu, Hale'ye emanet etmeyi unutmadan.. Gürkan Rişvanoğlu, Caney'in sözlerini istemişti, hemen defterimden yırtıp verdim. Refik Durbaş'ın yazacağı Güneydoğulu şiirlerin merakı içindeydim, sanırım ona da söyledim.

Uğurlama sonrası bir saatliğine Orhan'la Petrol-İş Sendikası'na döndük, daha önce sohbet olanağı bulamadığımız dostlarla dolu dolu bir saat yaşandı. Dostlardan biri, "Bizim sorunumuzu herkes tartışıyor, Genel Kurmay, MİT tartışıyor, biz tartışamıyoruz" diyordu. Bir başkası, "Bize güvenin ve güvence verin" diyordu, "Kurtuluş Savaşı'nda beraberdik, şimdi de kafanıza vura vura birleşiriz." "Hatalarımız, eksikliklerimiz var" diyordu bir ötekisi, "Sizi aşan sorumluluklar istemiyoruz ama görüp duyduklarınızı yazın."

Yörede yaşanan acılara yönelik yeni bir döküm ediniyoruz, kırda Delilo halayı çeken Eğitim fakülteli yirmi genç gözaltında. Değiştirilen köylerin sayısı 62'yi bulmuş, ahali yeni ile eskiyi karıştırır halde, kim hangi köyden söz ediyor, bilinmiyor. "Apo'yu rahat bıraksınlar, gelip partisini hayata geçirsin" diyenler var aralarında.

"Bilimsel sosyalizmin özüne yaraşan bir mücadeleden" söz edene, daha önce nerelerdeydin, seni neden göremedik demekten kendimi alamadım. "Yaşadığımız bu yapıyı reddediyoruz" diye sürdürdü konuşmasını, "Gerçek sosyalist insan tipini yaratacağız, göreceksiniz."

Saatler boyu konuşabilirdik oysa, uçağa yetişmem gerekiyor. Orhan otobüsü yeğledi genç, hazırlayacağı Ortadoğu ve Güneydoğu raporununun onurlu, yorgunluğunu taşıyor şimdiden.

Uçak havalandığında, Hammurabi'yi görüyorum, havaalanında bir köşeye sinmiş "kısasa kısas" diyor hala, inatla..

Dikkat Aranıyor

Adı- Nihal Atsız

Mesleği- Irkçılık

Suç Mahali- Ötüken Dergisi

Suçun Kapsamı- Evet, Kürt kalmakta direnip dört beş bin kelimelik o iptidai dilleriyle konuşmak yayın yapmak, devlet kurmak istiyorlarsa, gidebilirler.. Biz bu toprakları oluk gibi kan dökerek Gürcülerin, Ermenilerin, Rumların kökünü kazıyarak aldık.

Uçak Ankara Havalimanı'na indiğinde, yoruma açık bu Mezopotamya düşünde net olarak gördüğüm tek gerçek vardı, eşkiya, yöneten ideolojinin tanımına uymuyordu hiç. Dağlardan çok, günün ve tarihin sayfaları arasında kol gezmekte. (*)

İzlenimlerimi, Güneydoğu dönüşü İstanbul Tabipler Odası'nda grubumuzun gerçekleştirdiği bir basın toplantısında söylediğim birkaç cümle ile bitirmek istiyorum. Basın bolca resim çekip konuştuklarımızı basmadığı için, o gün yalnızca polise bilgi veriyor durumuna düşürüldük.

"Bakanlar Kurulu kararnameleriyle resmi görüşün dışında yok sayılan Güneydoğu'da gözlediklerimi, sanatçı sezgilerimi de katarak dile getirmek istiyorum. Uzun süre bir suskunluktan sonra hızla kimlik bilincine kavuşan Kürt insanı, Güneydoğu'da sınırlı ya da sınırsız ama tam anlamıyla bir kopuşu yaşamaktadır. Baskı direncin anası olmuştur bu yörede, sürekli doğuruyor. Yoksulluk başkaldırmıştır ve kararlıdır.

Sınırlı ya da sınırsız Kürt insanının bu kopuşunda biz Türkleri ilgilendiren en önemli yan, kopuşun içeriği olmalı. Güneydoğu'da olup bitenleri kavrayabilmemiz için Kemalist evhamlarımızdan bir an önce kurtulmak zorundayız. Benim kavradığım kadarıyla bu insanların bizimle en ufak sorunları yok, Güneydoğu'nun kopuşu, Türkiye Cumhuriyeti'ni yöneten ideolojidendir."

Beni içine çeken bu Mezopotamya düşünden pek kolay kurtulamayacağımı biliyorum, sekiz gün sonra toparlayabildim yaşadıklarımı, kafam hala sersem..

(*) Gerçek eşkiyayı görmemde yardımcı olan, "Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi" çalışanlarına ve toplatılan Kürtler Üzerine Tezler'i için Yalçın Küçük'e teşekkür ediyorum.

Petrol-İş Sendikası'nın Batman Şubesi'nin daveti üzerine Botan'da boşaltılan köyleri görmek ve yerlerinden edilen Kürtlerle dayanışma amacıyla Diyarbakır'a giden sanatçılar heyeti sürgün ve idamların yeniden gündeme getirilmesi üzerine başlatılan açlık grevinin yapıldığı SP binasına giderek grevcilere desteklerini belirttiler. Bilgesu Erenus, İlyas Salman, Refik Durbaş, Orhan İyiler, Şükran Ketenci, Hale Kıyıcı, Zihni Anadol, Mustafa Lütfü Kıyıcı ve Gürkan Rişvanoğlu'ndan oluşan sanatçı ve yazarlar heyetinden Bilgesu Erenus ,İlyas Salman, Hale ve Lütfü Kıyıcı'nın grevcilerle yaptığı sohbeti olduğu gibi yayımlıyoruz.

Sanatçılarla Sohbet Eden Açlık Grevindeki Tutsak Yakınları:

"BU ZULME BOYUN EĞMEYECEĞİZ"

Sanatçı ve yazarlar heyetini halaylarla karşılayan grevciler hemen sohbete başladılar. Sözü bütün gezi boyunca her yerde büyük bir sempati kaynağı olan İlyas Salman başlattı.

İlyas Salman: *İki gündür dolaşıyoruz. Birçok şeyi yakından gözlemledik. Bu esaretin kaldırılması için herkesin elinden geleni yapması gerekir. Benim inancım bu. Gerisi hikaye. Buraya gelmekle çok büyük katkıda bulunduğumuzu iddia etmiyorum. Namus iki bacak arasında değil, namus beyindedir. Şimdi erkek ve kadın biraradayız. Bizi birbirimizden ayırmaya çalışıyorlar. Özellikle sistem dediğimiz bu iğrenç aygıt bizi, çalışan halkları, birbirin-*

den ayırmaya çalışıyor. Bu dostluğu pekiştirmek durumundayız. Başka türlü zafere ulaşamayız.

Sorun şu; burada, Türkiye Kürdistanı'nda verilen kurtuluş savaşı, çalışan insanın kurtuluş savaşıdır. Türkiye Kürdistanı'nda burjuvazi yok derseniz, bence yanlış söylemiş olursunuz. Türk devlet mekanizmasıyla yanyana gelişen ve sizi sömüren Kürtler de vardır. Bunu kabullenmek gerekir.

Bir Grevci: Asimile olmuş Kürtlerden mi söz ediyorsunuz?

İlyas Salman: *Asimilasyon politikasına uğramış insanlardan söz etmiyorum. Özellikle şunu belirtmek istiyorum. Biz buraya herhangi bir partinin, ideolojik grubun kuyruğuna takılarak gelmedik. Burda yapılan sömürüyü, zulmü gördüğümüz ve buna karşı, burda verilen mücadeleye katkıda bulunmak amacıyla geldik. Bunun bilinmesini istiyorum. İkincisi, mücadelenin sistemli verilmesinden yanayım. Eğer bu mücadeleye destek oluyorsak, olmak istiyorsak burdaki insanların ciddi ve saygılı karşılamasından yanayım.*

Bu topraklarda gördüğümüz bir sürü sistemsizlikler yaşandı. İnsanlar, kimin, neyin kavgasını verdiklerinin farkında değiller. Verdiğiniz kavganın bilincinde olmadığınız sürece yanilgiye mahkum-sunuz.

Bir Grevci: Türk halkının kurtuluşu da Kürt halkının kurtuluşuna bağlıdır. Bunu unutmamak gerekir.

İlyas Salman : *Sonuna kadar katılıyorum. İşin garip tarafı bazı yerlerde konuşurken bazı dostlarım aleyhimde slogan attılar. Açıkça söyleyeyim. Ben Kürt değilim. Ama çalışan ve çalıştığı halde ürettiği şeyleri paylaşamayan halkların kendi kaderlerini tayin hakkını sonuna kadar savunurum. Bu kavgaya destek olmak adına geldik.*

Bir Grevci: Teşekkür ederiz.

İlyas Salman: *Ben teşekkür ederim, verdiğiniz kavgadan dolayı. Çünkü sizin kavganız bizim kavgamızdır.*

Bir Grevci: Buralara kadar gelip bizi yalnız bırakmadığınız için teşekkür ediyoruz. Arkadaşların da belirttiği gibi sadece Türk ve Kürt halkı değil, bütün halklar kardeştir. Bütün ezilen halkları, bir anadan bir babadan doğmuş gibi kabul ediyoruz.

İlyas Salman: *Avusturya İşçi Marşı'nı bilir misiniz?*

Bir Grevci: Biliyoruz. Her gün de söylüyoruz. Burada bütün halkların enternasyonal marşı söyleniyor. Saddam Araptır, bize bomba yağdırırken, biz Filistin halkının haklı mücadelesini destekliyoruz. Türk halkının, burjuvazisine karşı verdiği mücadeleyi de bugün yaptığımız eylemle destekliyoruz. Bu eylem, onların gelecekteki başarısının bir devamı olacaktır. Bu halkın baskıdan, zulümden, sömürgecilikten kurtuluşun Türk işçi sınıfının kurtuluşunu da beraberinde getireceğine inandığımız için aynı zamanda bu yoldaşlarımıza bir mesajdır bu. Türk olarak aramızda bulunmanız, bizi daha da sevindirmiştir.

İlyas Salman: *İttifaklar sorununu gündeme getirmeden sağlıklı bir çözüme kavuşmanın imkanı yok. Bu sorun gündeme getirilmeden, ister istemez Elena-Nikolay Çavuşesku'nun sonuyla karşılaşılır.*

Bir Grevci:Dünyada sömüren ve sömürülenler arasındaki mücadelede, sömürülenler bizim dostumuzdur. Sömürenler ise ortak düşmanımızdır. Bu temelde hareket ediyor ve özgül koşullarımızı buna göre hazırlıyoruz. Verdiğimiz mücadelenin dostları ve düşmanları vardır. Siz, mücadelemizin dostlarısınız. Aramızda bulunmanız da bunu gösteriyor.

İlyas Salman: *Sistemsizlikleri ortadan kaldıralım diye söyledim. Verdiğiniz kavganın ne denli onurlu olduğunun farkındayız. Ama bazen küçük yanlışlar büyük yanlışlara yol açabiliyor. Bunu vurgulamaya çalıştım.*

Bir Grevci: Verilen mücadele doğru ve yanlışları beraberinde getirir. Önemli olan yanlışı görüp doğruyu seçmektir. Biz, doğruyu seçtiğimize inanıyoruz. Şunu da kabul etmek gerekir ki, mücadele veren insan zaman zaman yanlış yapabilir. Bütün mücadelelerde bu böyle olmuştur.

Önemli olan bilerek yanlış yapmamaktır ya da farkedildiği zaman o yanlışlardan dönmektir. Mücadeleyi veren kendi hatalarını görmeyip, karşı taraf uyardığında, bundan ders almasını bilmeli. Karşı taraf, benim yanlışımı gösterdi diye düşmandır anlayışı kabul edilemez. Dostlar, birbirini eleştirir, birbirinin yanlışını gösterir.

İlyas Salman: *Kimi zaman yanlış ve inkar birbirine karıştırılıyor.*

Bilgesu Erenus: *Karşılıklı bizlerin yanlışları bir başkasının yararına olacaktır. Onlara yararlı kılmaya hiç niyetimiz yok.*

İlyas Salman: *Özellikle şunu belirtmek istiyorum. Otuzyedi yaşındayım. Çok küçük yaşımda haşhaş mitingleri vardı, Malatya'da. Amerikan emperyalizmi almış başını gelmiş Türkiye'ye. Bacılarımız özellikle kusura bakmasınlar. Kerhanelerimizin duvarını bile Amerikan bayrağının rengine boyamışlar. Bilimsel doğruların pek farkında değiliz ama çıkan testlerin de haklılığını ayırdetmeye çalışarak eylem yapan insanların yanında olmaya çalışıyoruz. Mitingler yaparak destekliyorduk. O dönemden bu yana Türkiye solunun yanında olmaya çalıştık. Ama bilimselliğin dışına taşan solun yanında olmamaya çalıştım açıkçası.*

Şimdi Türk şovenizmi ne kadar kirli ve tehlikeliyse, Alman şovenizmi ne kadar kirli ve tehlikeliyse, Kürt şovenizmi adına hareket etmek de o kadar kirli ve tehlikelidir. Şovenizmin kuyruğuna düşmeden bilimsel solun yanında yer alarak götürürsek, bu savaş mutlu bir zaferimizle sonuçlanacak demektir.

Bir Grevci: Kürt hareketi hakkında bu tür kaygılar taşıyor musunuz?

İlyas Salman: *Hayır, Hayır. Şöyle bir kaygım var. Bizim düşmanımız Mao'nun dediği gibi kağıttan kaplan değildir. Kağıttan değil, çelikten, kromdan...İçimize bir sürü nifak sokacaklar. Bilimselliğin dışına çıkaracaklar, çıkarmaya çalışacaklar. Bu açık bir olay. Türkiye Kürdistanı'ndaki sol hareket marksist-leninist bilimin dışına çıktığı zaman mutlaka hataya düşücektir. Kabul mü arkadaşlar?*

Bir Grup Grevci: Kabul ama Kürt hareketi konusunda böyle bir kaygınızın olup olmadığını öğrenemedik.

İlyas Salman: *Kaygım Türkiye solu için de var. Kürdistan solu için de var. Bunun için savaşıyolar. Karşımızdaki güç, bundan dolayı kuvvetlidir diyorum. İçimize sokacakları nifakların farkında olarak hareket etmek zorundayız.*

Bir Grevci: Teşekkür ederiz. Bu hususta sanırım bütün arkadaşlar hemfikirdir. Bir şeye karşı çıkılmak için karşı çıkılacağını sanmıyorum. Bizler, bilime göre hareket eden insanlarız. Bu bir genel kuraldır ve genel doğrudur. Hepimiz katılıyoruz.

İlyas Salman: *Nazım'ın dediği gibi, "Şüphe bizim hakim dostumuz olmalıdır." Yeri geldiğinde karımızdan bile kuşkulanmak durumundayız. Çünkü düşmanımız karımızı bile etkileyecek kadar kuvvetlidir. Eğitim sisteminde yaşanan sosyal, kültürel ilişkilerde parmağı vardır bu hakim yapıların.*

Bir Grevci: Üretim araçlarını ellerinde bulunduran egemen güçlerin günümüze kadar ayakta kalması güçlü olduklarının göstergesidir. Ama bizim şu gerçeğimiz var: Onlar eskiyi yaşatmaya çalışan insanlar, bizler ise yeniyi yaratmaya çalışan güçleriz. Geleceğe dönük olduğumuz için şanslıyız. Geleceğin, yeniyi yaratmayı başaranların olacağından hiçbirimizin kuşkusu yok.

Bir Grevci: Bu genel grevin başarıya ulaşması için katkılarınız oldu. Teşekkür ediyoruz. Çünkü genel grev önemli sorunların çözümünde önemli bir adımdır. Ancak sınıfı harekete geçirmede maalesef aydın arkadaşlarımızda bir tutukluk var. Bu tutukluğun kaldırılmasında sizin büyük katkınız olacaktır.

Bilgesu Erenus: *İzmit'te bu hafta sonu büyük bir grev var. Ondan haberli misiniz?*

Grevci : Evet haberliyim.

İlyas Salman: *Başımdan geçen bir olay var. Yaşamıma yön veren olaylardan olduğu için her yerde anlatıyorum. Karımla İstanbul'da, arabayla Taksim'den Bostancı'ya gidiyoruz. Bir tane minibüs durmuş, altı adam bir adamı dövüyor. Ellerinde levyeler, sopalar.. Adam eziliyor altta. Arabayı sağa çektim. Karım, "Sen deli bir adamsın, bu kavgaya da karışırsın" dedi. Karışırım arkadaş. Çünkü altı kişi bir kişiyi dövüyor da yanından geçip bakıyorsan yedinci de sen olursun. Dışımızdaki kavgalara müdahale etmek zorundayız. Genel grev vs ama gücümüz ne kadarsa o oranda. Türkiye'de aydın denilen birçok insanın aslında karanlık olduğu biliniyor.*

Bir Grevci: Peki sizin o insanları harekete geçirmekte bir katkınız olamaz mı?

İlyas Salman: *Aziz Nesin'in sosyal demokrasi konusunda söylediği bir laf var : "Sosyal demokrasi alacakaranlıktır." Karanlığın aydınlık diye yutturulmasıdır. Ne zaman aydınlığa çıkılacak, ne zaman karanlığa gireceğiz, hiç belli olmuyor.*

Bir Grevci : Yeni bir dalga geliyor. Anti-emperyalist ruh yeniden canlanıyor. Bu dalgaya hep birlikte omuz verelim.

İlyas Salman: *Gücümüz oranında.*

Bir Grevci: Ya Sesam?

İlyas Salman: *Sesam'da azınlık durumundayız. Güneydoğu'da bir sürü ölüm, zulüm, baskı yaşanıyor diye telefon ettiğimizde, Tamam, bu demokratik bir görevdir, katılırız diyen insanların çoğunun buraya geleceğimiz gün işleri çıktı ve gelmediler. Aynı gün işler yarattılar. Çok zor bir olay, Türkiye'de solcu olmak. Fransa'da solcu olmak çok kolay. Çünkü ölüm, zulüm ve işkence yok. Bundan dolayı Türkiye'de solun s'sine dokunmuş insanların yaşam garantisi olmadığı halde eğer bu insanlar mücadeleye katkıda bulunuyorlarsa, bu insanlara saygı duymak gerekir. Ben umudumu onun için kaybetmiyorum. Bunun için kendime saygı duyuyorum.*

Bilgesu Erenus: *Kürt kardeşlerimizin demin bize verdiği, yani Enternasyonal çizgide kendimizi çok tutarlı ve sağlıklı hissediyoruz demelerine karşı ben de aydınlar için İlyas'ın söylediğini kabul ediyorum ama bir anlamda da reddetmek zorundayım. Çünkü bir yığın eylemde bu insanlar yıldılar, çok ürktüler, çok geri çekildiler ama çok deneyimlerimiz var. Birine bir eylem için Hadi, var mısın? dediğimizde, Hayır diyebiliyor. İşi çıkabiliyor. Hasta oluyor, birden ateş basıyor, çocuğu hastalanıyor falan...Fakat ısrarla bir ikinci işte de -Yoksa onu defterden silmek kolay- tekrar Var mısın arkadaş dediğimizde hiç ummadığın*

aaam Evet, varım diyor. Ama üçüncü bir hareket için hiçbir garanti yok. Bu bizim insanımızın şu dönemdeki iniş çıkışlarıdır.

Ama ben kesinlikle aydından, aydını ben yazar-çizer'den başka işçi aydın, öğrenci aydın hatta ve hatta biliyorsunuz bürokrat aydın olarak anlıyorum- umut kesilmesinden yana değilim. Defterdarlıkta kadınların siyahlar giyinip sokağa çıktığı nerde görülmüştür? Akla mı gelirdi? Böyle bakıyorum. Yazar-çizer çevresiyle mesleğim gereği daha ilgiliyim. Ama çıkmadık candan hiçbir zaman umut kesilmez. Arkadaşlarımıza böyle bakılmasından yanayım ben. Yani hiç umulmadık zamanlarda Evet diyebiliyorlar bazı işlere. Gene aydın tanımlaması üstüne bir şey söylemek istiyorum. Aydın -çok seviyorum ben bu tanımı- Kendi üstüne vazife olmayan işlerle uğraşan insandır, deniyor. Aydının vazifesi nedir? Yazacak, okuyacak, oynayacak, şarkı söyleyecek...Türkiyeli aydın bu sınavı verdi. 80'den sonra korkuyu, paniği aşarak üstüne vazife olmayan işlerle gerçekten uğraşmaya başladı. Cihangir'de "Peşin infazlara, ölü ele geçirilmelere son" diye 333 aydın imza verdi.

Türkiye'de çok çok önemlidir. Onun için ben umudumu hiçbir zaman yitirmiyorum. Gerek Türkiyeli aydınlar ve sizlerden istediğim şu: Kendi aydınınızı, kendi derinlikli insanınızı hiçbir surette ertelemeden hızla çıkartın. ... gelsinler ellerimizden tutsunlar. Biz de yalnız hissedi... kendimizi. İçinizi çok derinleştirin. Bizim de sizlere ... var. Kendi aydınlarınızı hemen yetiştirin. Ya... olduklarını bize söyleyin, hemen biraraya ...dığımız şeyleri batıda, doğuda, Trak... ...ak yapalım. Yalnız burada değil.

Bir Grevci: İnsanlarımız çok çabuk kızan ve kırılan cinstendirler. Karşıdaki insanda umduklarını bulamadıkları zaman haliyle vurguluyorlar. Fakat şu da bir gerçektir ki, insan kazanmak çok zor bir olaydır. Ama insan kaybetmek, herşeyde olduğu gibi yıkmak çok kolay. İnsanlar kırıldığı zaman kolay kolay tamir edilemezler. Aslolan insan kazanmaktır. Fakat insanlarımız can pazarındayken sözkonusu aydınlara karşı hoşgörülü olamıyorlar. Bu, içinde yaşanılan ortamın bir sonucudur. Fakat bunu da aşmak lazım.

Bilgesu Erenus: *Aydın tabakası içerisinde birtakım cesetleşmiş insanlar var. Umutları kırılmış iyice. Onlarla artık bir işimiz kalmamış. Bir yığın insan sayabilirim böyle. Bunları artık sırtımızda taşıyamayız. Bitti. Ama hayat belirtileri veriyorsa, bir ışık yakabiliyorsa o insanı bırakmamak lazım. Bugün burda yoksa yarın mutlaka burda olacaktır. Ben buna inanıyorum. Yahut herhangi bir eylemin içine korkudan giremiyorsa, kaybedeceği şeylerin olduğunu düşünüyorsa yarın çok farklı davranacaktır. İnsanımıza güveniyorum, Türkiyeli insana güveniyorum.*

Bir Grevci: Aydınları kategorilere ayırdınız. Acaba işçi aydından söz edilebilir mi? İşçi aydın proleter bilinci taşıyor mu? Bütün klasiklere baktığımızda sadece burjuva aydını karşımıza çıkıyor.

Bilgesu Erenus: *Yapmayın bunu!*

Bir Grevci: Proleter aydın diye bir şeye şimdiye kadar rastlamadım.

İlyas Salman: *Burjuvazinin belirlemelerine göre hareket ediyorsan, onların gösterdiği adreslere gidiyorsan.. Onlara göre işçi aydın yoktur. Ama bizim aydınlık kav-*

ramımız farklı bir olay.

Bir Grevci: Burası biliyorsunuz sömürge bir ülkedir. Yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları talan edilen bir ülke. Böyle bir ülkeden fazla aydının çıkması beklenmemelidir. Mesela onyedinci yüzyılda Kürdistan biraz da olsa özgür kalabilmiştir. Bu süre içerisinde Ahmede Xani, Feqye Tayra gibi büyük ozanlar yetişebilmiştir. Oysa bugün bizim aydın insanlarımız yok ediliyor, cezaevlerine atılıyor veya susturuluyor. Batıda birçok şey ifade edilebiliyor. Ama burda en ufak şey bile ölümüne neden olabiliyor. Geçen gün Dicle'de bir deliyi vurmuşlar. Deliyi vuran asker gerillaların on kişi olduklarını, birini vurup birini yaraladıklarını, diğer sekiz kişinin ise kaçtığını ve baraj güvenlik kuvvetlerinin dikkatli olması gerektiğini bildiriyor. Herşey sonradan ortaya çıkıyor. Vurulan kişi bir delidir. Dicle kaymakamının, Dicle savcısının ve bütün halkın bildiği, tanıdığı bir deli. Bu şartlar altında yaşıyoruz. Batıdan birçok aydın, yaşadıklarımızı görüp bize yardımcı olmak istiyor. Ancak biz onların bu katkısını yeterli görmüyoruz. Bunu kamuoyuna, Avrupa'ya ve diğer işçi sınıfı hareketlerine duyurabilirler.

Bilgesu Erenus: *Hepinizin kabul edeceği iki-üç isim vereyim. Tabii ki İsmail Beşikçi, Tabii ki Yalçın Küçük ve Doğu Perinçek. Bu insanlar sırtlarında çok şey taşıyorlar. Musa Anter diye bir araştırmacınız, bir aydınımız var. Kürt operasından hikayelerine kadar birçok derleme yapmış. Bakın ben biliyorum ama birçok kişi bunu bilmez. Bu büyük bir eksikliktir. Sıcak savaşın içinde bile, delilerin öldürüldüğü bir ülkede bile bunu bilmeniz şarttır. Bunlar olmadan bir yere varılmaz. Üç-beş aydının, Türk aydınının yaptığı çalışmaların bu konuma gelmenizde büyük katkıları olmuştur. Tabii gönlümüz bunu yaymayı istiyor. Ama ben sizler adına başka bir şey diliyorum:Kendi aydınınızı kendiniz çıkarın. Birlikte güçleneceğiz.*

Bir Grevci: Musa Anter'i çok az kişi bilir, evet doğrudur. Ancak bunların sebebinin bizde aranmaması gerekiyor. Anter, defalarca cezaevine girdi. Kitapları yasak, hiçbirinin baskısı yok. Demek istediğim, Musa Anter'i bilmek bizim elimizde değil.

Bilgesu Erenus: *Yazılı kültürünüze sahip çıkmak durumundasınız. Yardımcı olalım. Yazılı kültürünüzü geliştirmek çok önemli. Direndiğiniz, şu yaptığınız şey kadar önemli. Bunlar ertelenemez şeylerdir.*

Bir Grevci:Mücadele bir bütündür. Bunlar mücadelenin birer parçasıdır.

Bilgesu Erenus: *Ama ertelenebilir bir parçası gibi. Açıklamandan o anlaşılıyor. Bir arada gider bütün bunlar. Filistin'de arkadaşlar savaşırlarken tiyatro yapıyorlardı. Bu çok önemli bir şey. Hayatın içinde savaşırken... Avrupa'da bir gecede gördüm. Bir Kürt halk dansı sergileniyordu. Halaybaşı kimdi, biliyor musunuz? Bir peşmerge. Bu çok etkileyici bir şey. Ve o halayın tadı çok başka oluyordu. Eline mendil almıştı bir peşmerge, kadınlı-erkekli diğerleri kendi giysileri içindeydiler. Bunlar unutulmayacak yaratıcılıklardır ve ölürken bile devam eder. Ben ertelenmesinden yana değilim.*

Bir Grevci: Yalçın Hoca'nın güzel bir formülasyonu var: Diyor ki, "Bilim ya da gelişme, somutun zenginliğinde soyutlamadır." Biz somutumuzu yaşıyoruz. Bizim somutumuz çok canlı ve çok derin. Bu somuttan soyutlamayı da yapacağız. Aydınımızı da yetiştireceğiz. Aydınımızı yetiştirince somutumuz daha da zenginleşecek.

Bilgesu Erenus: *Bunu bekliyorduk...*

Grevci: Toplumlara bilincin sürekli dışardan taşındığının farkındayız. Aydınımız oluşunca bilinci de taşıyacağız. Aydınımız oluşuyor, sizin dediğiniz kadar kötü değiliz.

Uzak yerlerden kalkıp buralara kadar geldiniz. Ancak bu bir özveri değildir. Aydın sorumluluğunun bir gereğidir. Çünkü aydın olmak bir sorumluluğu gerektiriyor. Olaylara, topluma, herşeye karşı sorumludur aydın. Aslında burda size teşekkür etmemiz gerekmiyor.

Bilgesu Erenus: *Biz teşekkür istemedik ki.*

Grevci: Hep teşekkür edildi, onun için söylüyorum. Aydın sorumluluğunuzu yerine getiriyorsunuz. Bu sorumluluğu da paylaşmamız gerekir.

Bilgesu Erenus: *Tabii...Tabii...*

Gelme deseniz de gelirdik. Şu anda niye burda oturuyorsunuz desenizde otururum. Arkadaşların dediği gibi bu bizim sorunumuzdur da aynı zamanda.

İlyas Salman: *Kötü yaptığımız zaman eleştirin ama iyi yaptığımız zaman da alkışlamayın. Çünkü bu bizim görevimizdir. Biz alkış beklediğimiz için gelmedik buraya. İzmir'de daha çok alkış alırdım.*

Bilgesu Erenus: *Biz alkış almaya karar versek, alkış alacağımız yerler çok. Biz burada nasıl beraber olabiliriz, beraber içimizi nasıl derinleştirebiliriz ve çocuklarımıza nasıl yardımcı olabiliriz? Bizim sorunumuz bu.*

Ben anneden biraz daha konuşmasını isteyeceğim. Çok güzel konuşuyor.

Grevci Ana: Çözülmeyecek sorunu dile getirmenin bir yararı olabilir mi?

Bilgesu Erenus: *Oğlunuz mu var içerde?*

Grevci Ana: Evet, hapiste...

Bilgesu Erenus:*Peki, burda açlık grevindeki insanlar içinde idamlık yakını olan var mı?*

Bir Grevci Kadın:Eşim idamla yargılanıyor. Kardeşim de idamlık.

Bilgesu Erenus:*Çok yakın bir zamanda böyle bir şey gerçekleşirse ne yapacağız biz? Böyle eli kolu bağlı mı kalacağız?*

Grevci Kadın: Bu haksızlığı kabul etmeyeceğiz. Çocuklarımızın dört duvar arasında ölüme terkedilmesine, hele hele idam edilmesine göz yummayacağız.

Bir başka Kadın: Kardeşim sürgün edildi. Biz yoksul bir aileyiz. Batıya kadar gidip gelecek paramız yok. Çocuklarımızın suçsuz yere idam edilmesine izin vermeyeceğiz. Onları Diyarbakır'a istiyoruz.

Bu konuşmalardan sonra, açlık grevindeki yaşlı bir kadın, herkesi şehitlerin anısına saygı duruşuna davet etti ve Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ulusal marşı okundu.

ESİRGEYEN BAĞIŞLAYAN DİRENMENİN ADIYLA

A. Fuad

I.
FESTİVALLER KENTİ DİYARBAKIR

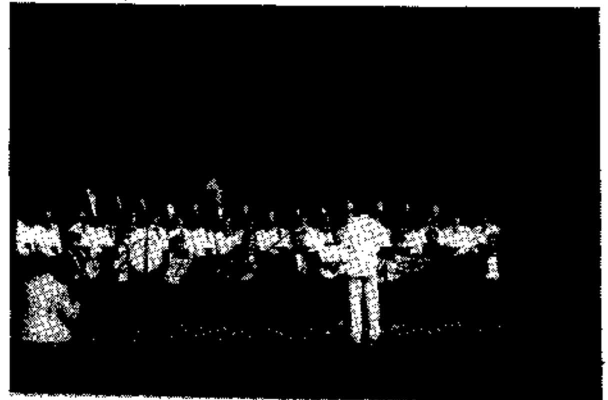
"Yitik Ülke"nin tarihinde ayrı bir öneme sahiptir, Diyarbakır. "Payitaht" olma özelliği bu kenti Yitik Ülkeyle özdeşleştirmiştir adeta. Son yıllarda daha özgül yanlarıyla sivrilmeye başladı. Bir dönem, pasaportsuz girilmeyen, bir başka dönem içerden direnişe öncülük eden ve bu uğurda onlarca ölü veren yaslı kenttir öncelikle aklıma gelen. Fakat bir başkasında ilk anda daha farklı duygular uyandırabilir. Diyarbakır denince belki de birçok kişinin aklına ilk anda karpuz gelir. Ve her yıl "Karpuz Festivali" düzenlenir. "T.C. Diyarbakır Belediyesi" (aslının aynısıdır) karpuz ya da kahvehane festivali yerine Kültür Festivali'ni yeğlemiş. 1989 yılından beri, iki yıldır Kültür festivalleri yapılıyor bu kentte, etkinlikler arasında bir de şiir yarışması var, Cahit Sıtkı Tarancı adına. Festivalin genelinden çok, yakından tanık olduğum bu şiir yarışmasına değineceğim.

Şiir yarışmasına 37 şair, 112 şiiriyle katılmış. Orhan Asena, Ali Püsküllüoğlu, Ahmet Telli, Ruşen Hakkı ve Vecihi Timuroğlu'dan oluşan "Seçici" Kurul, ödülün, beş şair arasında eşit olarak bölüşülmesine karar veriyor ve şu ilginç saptamayı yapıyor: "Yarışmaya katılan şiirlerin Türk şiir düzeyini , altını ben çiziyorum, tutturmadığı sonucuna varıldı." "Seçici" Kurul, bu noktanın altını özellikle vurguluyor. İkinci kez tekrarlıyor: "Günümüz Türk şiirinin ulaştığı düzeyi tutturamamış." Sormak gerekiyor: Diyarbakır gibi bir kentte, farklı ve dar bir alanı kapsayan bir yerde, yarışmaya katılan şiirlerin, çağdaş Türk şiirinin düzeyini tutturması mı gerekiyor? "Seçici" konumundaki kişiler, şairler çağdaş Türk şiiri içinde nasıl bir yere sahiptirler, kastettikleri düzeyi tutturabilmişler mi? A. Telli'nin mi şiirleri, şarkı sözleri bu düzeyi tutturuyor, R.Hakkı'nın mı, V. Timuroğlu'nun mu, hangisinin? A. Püsküllüoğlu'nun şiirlerinden, şiir üstüne kayda değer bir çalışmasından haberli değilim. O. Asena da oyun yazarıdır. Aynı şairin tema, teknik ve benzeri açılardan aynı olan iki şiirini bile birbirinden ayıramayan "Seçici Kurul"un bu tür otoriter tavırlar takınmaya hakkı var mı?

Türk şiir düzeyinde ne anlaşılmalıdır? Bu düzeyi belirleyen nesnel ölçütler nelerdir? Türk şiir düzeyini ekoller mi, aynı anlama gelmek üzere akımlar mı, yoksa tek başına şiirler mi temsil ediyor, şiir kitapları ya da?.. Bir başka deyişle Garip, Maviciler, İkinci Yeni mi veya Yahya Kemal, Asaf Halet, İsmet Özel mi? 835 Satır, Sahtiyan, Güneşte?.. Böylesine muğlak bir ölçütle Yıldızların Uzaklığına Övgü, Kediler,

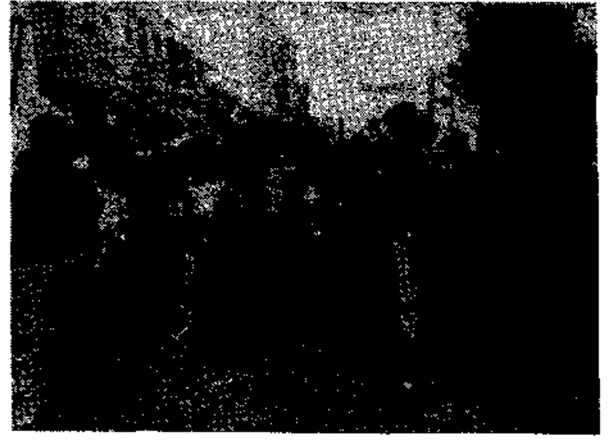

-Halepçe, 1987

-Diyarbakır, 1990: Atalay'ın Halepçe Anıtı!

Diyalektik Mutsuzluklar dahi başarısız bulunabilir. Türk şiir düzeyi estetik beğeniden yoksun, üç-beş şairin uydurduğu bir kavramdır. Hiçbir nesnelliği yoktur. Böylesi bir ölçüt ancak Divan Edebiyatı için düşünülebilir. Çünkü Divan şiiri; edebi sanatlardan aruza, temadan tekniğe değin bütünüyle kalıplaşmış bir şiirdir. Yahya Kemal, Divan Edebiyatının Türkçedeki son uzantısıdır. Gerek biçim gerekse öz bakımından bu edebiyattan kopamamıştır. Nazım, serbest müstezatı 1927'lerde 835 Satır'la en iyi kullanan şair olmuştur. Divan ve Halk şiirindeki bazı öğeleri başarılı bir biçimde kullanmıştır şiirlerinde. Asaf Halet Çelebi, '50'li yılların bu pek az bilinen şairi, mistik temalarla yoğurmuştur şiirlerini. Diğer yandan Ahmed Arif, otuz-kırk yıl önce yazdığı birkaç şiirle hala ilgi odağı olabiliyor. Bu farklı örnekler daha da çoğaltılabilir. Bu dört şairde de görüldüğü gibi Türk şiiri homojen bir birikime dayanmıyor. İçeriksel açıdan olsun, biçimsel açıdan olsun homojen değildir. Buna rağmen bir şiiri, üstelik taşrada belediye olanaklarıyla düzenlenen yarışmaya katılan bir şiiri "Seçici" Kurulun Türk şiir düzeyini tutturmadığı için yargılamasını varın siz değerlendirin.

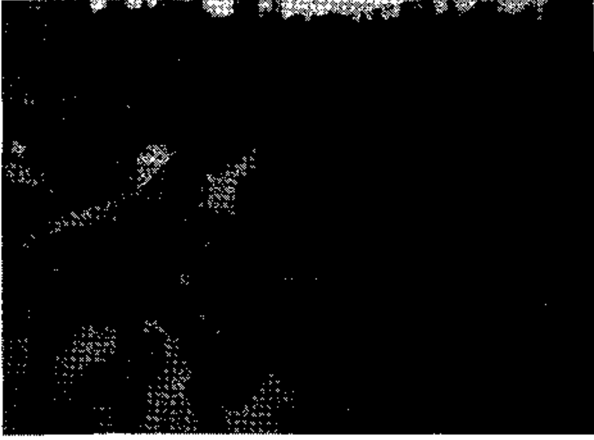
Eskiden değil, birkaç yıl öncesine kadar bu çırak seçicilerin ustaları, dönemin başbakanı Ecevit'ten finansman sağlayarak "Doğu Edebiyat Seferleri" düzenliyorlardı.Edebiyat mıydı gerçek amaçları, yoksa bu ülkedeki edebiyatı unutturmak mı; kültürel asimilasyona katkıda bulunmak mı; İsmail Beşikçi, Bir Aydın Bir Örgüt ve Kürt Sorunu adlı çalışmasında, belgelerle açıklığa kavuşturdu.

13 Ekim günü, Kültür Sarayı'nda yapılan ödül töreni, şairler ile Belediye Başkanı Turgut Atalay arasında bir hesaplaşmaya, daha doğrusu komediye dönüştü. Ödül kazanan şairlerin salona girişi, bir süre zabıtalar (başkanın fedaileri) tarafından engellendi. Belediye başkanıyla yapılan pazarlık sonucu şairler içeri alındı, ancak korumalar çevrelerinden hiç eksik olmadı.

Törene Diyarbakır Musiki Cemiyeti'nin klasik Türk musikisi konseriyle başlandı. Bunun üstünde durmak gerekiyor. Yalnız bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum. Siirt'te "bölücü" nitelikte konuşma yaptığı gerekçesiyle SHP'den önce iki yıl uzaklaştırılan, sonra yerel seçimlerde Diyarbakır belediye başkan adayı olarak gösterilen Turgut Atalay, seçim propagandalarında birtakım vaatlerde bulunmuştu. Mitinglerde tutuklu yakını Saliha Şener'i kürsüye çıkartıp konuşturan Atalay'ın vaatlerinden birisi de "Diyarbakır'ın merkezinde düşmanın gözüne sokulacak bir Halepçe anıtı" dikmekti. Toplumsal Kurtuluş, Atalay'ın başkan seçilmesinin hemen ardında, "kendisini anıt dikme işinin" beklediğini hatırlatmıştı. Fakat Atalay, belki de işlerinin çokluğundan anıtı dikmedi ya erteledi ya da tamamen vazgeçti. Çok kısa bir sürede ise Ankara ve Adana'dan şefler, solistler getirterek Diyarbakır Musiki Cemiyeti'ni kurdurttu ve bir orkestra oluşturdu.

Bir yanlış anlaşılmaya yol açmamak için yazıyorum. Klasik Türk musikisine karşı değilim. Hatta bir Kürt olarak Münir Nurettin Selçuk'u, Hamiyet Yüceses'i zevkle dinlediğim de oluyor. Ancak Diyarbakır gibi anadiliyle konuştuğu, şarkı söylediği veya dinlediği için kovuşturmalara uğrayan insanların çoğunluğu oluşturduğu bir yerde klasik Türk musikisi konserleri verdirtmek bana yadırgatıcı geliyor. Hele bunun belediye olanaklarıyla yapılmış olması, sorunun farklı boyutlarının olduğunu gösteriyor. Turgut Atalay, Kürt kültürünün, dilinin, müziğinin yaşaması, gelişmesi için neler yaptı şimdiye kadar? Bu konuda hiçbir uğraşının hatta kaygısının olmadığı rahatlıkla görülebiliyor. Bu hatırlatmadan sonra "tören"e geçebiliriz.

Türk sanat müziği korosunun konserinden sonra, Devlet Tiyatrosu oyuncuları, Cahit Sıtkı'dan şiirler

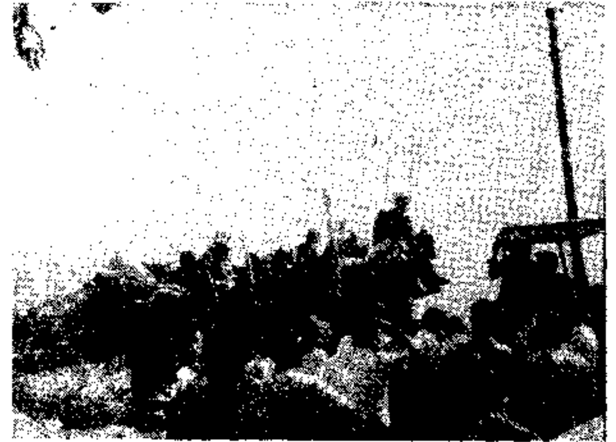

okumaya başladılar. Şiir okumanın da şiir yazmak gibi bir sanat olduğu söylenir. Doğrudur. Ne yazık ki "şiir okuyanlar" da şiir yazanlar kadar azdır bu ülkede. Ve şairin dediği gibi "Şiir saygısı vardı bir zamanlar.." Fakat hayatlarında şiir için hiç yer açmamış insanların, şiire saygı duyması beklenemez. Başta Turgut Atalay olmak üzere organizatörlerin hiçbiri, ne şiire, ne de genç şairlere saygı duydular.
Şairlere şiirlerinin okutulmaması tepkilere yolaçtı. Emir Ali Yağan, şiirlerinin katledildiğini belirterek tepki gösterirken, Mervan Aydın da, sanatçıların kapıdan kovulsalar da bacadan gireceklerini söyledi. Umut Mola adıyla yarışmaya katılan Yılmaz Odabaşı ise, töreni sabote etmemek için konuşmayacağını, konuşmasının yasak olduğunu belirtti, "Ama bu dışarda da konuşmayacağım anlamına gelmez' dedi. Tören, ödüllerin verilmesiyle son buldu.

II.
AÇLIK GREVİ VE ÇÖPTEN BARİKATLAR

Turgut Atalay'ı, Musiki Cemiyeti'nin korosuyla Kültür Sarayı'nda başbaşa bırakıyor, Diyarbakır'ın bir başka yerindeki olaylara, tutuklu ve hükümlü yakınlarının cezaevlerindeki sürgünleri protesto etmek amacıyla başlattıkları süresiz açlık grevine, ölüm orucuna değinmek istiyorum; yaşlı-genç-çocuk, kadın ve erkeklerden oluşmuş, Halkın Direniş Korosu'na...
Genç Ozan Adnan'ın sazı eşliğinde direniş türküleri söyleniyor. On yıllardır kendi diliyle türkü söyleyememenin hıncı, coşkuyu arttırıyor. Halk korosunun gür sesi şehir merkezinde yankılanıyor.
Adnan, yirmidört-yirmibeş yaşlarında, çok güzel bağlama çalıyor. Belden aşağısı felçli. Her yerde direniş türküleri söylüyor. Felçli olmasına rağmen bunun bedelini de ödüyor. Halkın güvenliğini en çok tehdit eden güvenlik kuvvetleri tarafından arada bir Diyarbakır işkencehanelerinde konuk ediliyor. Felçli ayaklarıyla askıya alınıyor. Diyarbakır'da Türk Musiki Cemiyeti kurdurtanların anadiliyle türkü söylediği için çarmıha gerilen felçli ozanın durumundan geleceğe ilişkin dersler çıkartması gerekiyor.
13 Ekim günü Diyarbakır SP binasında başlayan süresiz açlık grevi bu yazı kaleme alındığında yirminci günündeydi. Açlık grevindeki yurtsever devrimciler, sürgün ve tek kişilik hücre uygulamasına son verilmesini istiyorlar. Bilindiği gibi Eskişehir Cezaevinde tek kişilik hücreler yapılmış, ardından Diyarbakır ve Bismil'de bulunan tutsakların koğuşlarına baskınlar düzenlenmiş ve birçok tutsak zorla başka cezaevlerine sürgün edilmişti. Bunun üzerine içerde ve dışarda süresiz açlık grevine başlanmıştı. Açlık grevinde bulunan 90 yaşındaki bir ana, amaçlarını ve açlık grevinin nedenlerini şöyle açıklıyor:
"Biz Kürdüz. Haklarımızı istiyoruz. Özgürlüğümüzü istiyoruz. Ülkemizde özgür yaşamak istiyoruz."
Bir başka ana da, "Kürdün Türkten farkı yok, ikisi de kardeştir. Her savaşta, her sorunda en önde olduğumuz halde, bize bu zor ve zulüm neden reva görülüyor? Yedi yaşında, on yaşında, onbeş yaşında çocuklarımız hapse atılıyor. Anadilimizi konuşmamız bile engelleniyor. Neden en temel haklarımızdan yoksun bırakılıyoruz?" diye soruyordu.
Açlık grevi, 21 Ekim günü yapılan nüfus sayımına rağmen devam etti ve grevciler sayılmayı reddetti. Sokağa çıkma yasağı gerekçesiyle grevcilerin bulunduğu binanın kapıları açılmadı. Böylece akşam saat beşe kadar ziyaretler engellenmiş oldu. Aynı gün Mardinkapı'da sayıları elli-altmışı bulan çocuk, yollara çöp ve tenekelerden oluşan barikatlar kurdu. PKK'yı ve Abdullah Öcalan'ı övücü sloganlar atan çocuklar, polisle çatıştı. Yaşları sekiz-on civarında dokuz çocuk gözaltına alındı.
Açlık grevleri, Nusaybin, Cizre ve diğer ilçelere de

yayıldı. Kızıltepe'de esnaf, grevleri desteklemek ve devletin terörist politikasını protesto etmek amacıyla kepenk kapattı. Yüz dolayında dükkanın kepenkleri özel tim tarafından kırıldı.

AÇLIK GREVİNDEKİ BÜTÜN DOSTLARA ANALARA BABALARA GENÇLERE...

Cezaevleri olgusu, Türkiye'de, 1980'li yıllara damgasını vuran en önemli olgulardan birisi oldu. 1980'li yıllarda, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine paralel olarak, cezaevlerindeki baskılar da arttı.

Diyarbakır Cezaevi'nin bu süreçte çok ayrı bir yeri var. KUKM, Diyarbakır Cezaevi'nde daha da büyüdü, daha da gelişti. Yaygınlaştı ve derinleşti.

Döneme damgasını vuran en önemli süreçlerden biri, ailelerin tutsak alınmış evlatlarıyla çok yakın ilişkiler kurması, bütün çileleri onlarla birlikte çeker olması oldu. Irkçı, sömürgeci ve faşist güçleri ürküten esas sebep de bunlardır. Zira bu, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin geniş Kürt halk yığınlarıyla bütünleşmesi anlamına da geliyordu. Tutsak alınmış genç insanların, Kürtlerin, birer birer teslim alınması, ulusal ve toplumsal kurtuluşun çürütülmesi amaçlanırken, bunun için her türlü vahşet gündemleştirilirken böyle bir sonucun ortaya çıkması, ırkçı ve sömürgeci yönetimde şok etkisi yarattı.

Bu bakımlardan gelecekten umutluyuz. Bugünün acıları, çileleri, geleceğimizin aydınlığının tohumlarını da barındırıyor.

KUKM için acılara garkolan, çileler çeken herkese binlerce selam olsun.. Bu onurlu mücadeleyi, büyük bir kararlılıkla, bilgiyle ve bilinçle, sarsılmaz bir inançla sürdüren herkese bin selam olsun..

İsmail Beşikçi

17 Ekim günü, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun Nusaybin'i ziyareti ve "Huzur Toplantısı', ilçede varolan gerginliği iyice arttırdı. Kozakçıoğlu, şehre adeta gizlice girdi. Lisede, her sınıftan seçilen öğrencilerden hiçbiri valiyi karşılamaya gitmedi. Yüzlerce öğrenci protesto gösterileri yaptı ve polisle çatıştı.

Olağanüstü valinin Hükümet Konağı'nı ziyareti sırasında özel timler açlık grevindeki yurtseverlere saldırdı. Grev, Hükümet Konağı'nın karşısında bulunan bir pasajda yapılıyor. Grevcilerle özel tim arasında tartışma çıktı.

30 Ekim günü de yetmiş-seksen kişilik bir grup ellerinde çelenklerle açlık grevini ziyaret etmek istedi. Çevik kuvvet ve özel tim, ellerinde kalas ve sopalarla ziyaretçilere saldırdı. Kendisini korumak zorunda kalan halk, polisle çatıştı. Çevreye toplanan kalabalığın alkış ve zılgıt sesleri "güvenlik" kuvvetlerini çılgına döndürdü. Grevin yapıldığı pasajın çevresini saran timler, içeri girerek grevcileri ve ziyaretçileri kalas, sopa, levye ve sandalyelerle dövmeye başladı. Polisin içeri girmesini engellemek isteyen SP'li yetkililer de tartaklandı. Olaylar sırasında on kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan altısı "bölücü" içerikli sloganlar attıkları gerekçesiyle tutuklandı.

Açlık grevi, ikiyüzelli kişilik katılımla Cizre'de de sürüyor. Antalya'da yüzyetmiş, Van'da seksen, Adana'da yüz, Mersin'de yetmiş kişiyle başlayan açlık grevleri ülkenin her yanına yayılıyor. TC kolluk kuvvetlerini zor durumda bırakıyor. Dağlardan esen özgürlük rüzgarı, Türkiye'yi de etkisine alıyor. İstanbul, Ankara ve İzmir'de de açlık grevleri başlıyor.

Daha ne zamana kadar bu halkın ve savaşçılarının istemleri görmezlikten gelinecek? Sömürüye dayalı bu politika daha ne kadar sürdürülebilecek? Bu politika, bir ulusu imhaya yönelik bu politika, iflas etmiştir. Terör ve baskıyla insanların temel haklarını sınırlayan, tamamen yok eden bu politikanın iflası

her yere yayılan açlık grevlerinde de görülebilir: Botan'da boşaltılan alanlarda, yakılan köy ve ormanlarda, Türk askerinin yüzünde, gözbebeğinde... Bu politika bir an önce terkedilmelidir.

III.
BOTAN MAYINLANIYOR

Botan, dörtbin yıllık bir tarihi anlatıyor. Sümerlerden Asurlulara, Ermenilerden Kürtlere kadar birçok halkın mekanı olan Botan, boşaltılıyor. Köyler yakılıyor. Ormanlar cehenneme çevriliyor. Yüzyıllardan günümüze kadar gelen uygarlıkların kalıntıları tel örgülerin arasına hapsediliyor. Botan mayınlanıyor. Botan'la birlikte bir halk yok edilmek isteniyor.

Botan başaltılıyor.

Botan bölgesi boşaltılıyor. TC silahlı kuvvetleri, PKK gerillaları karşısında başarı elde edememenin faturasını Kürt halkına ödetmek istiyor. Gerillanın halkla ilişkisini ve lojistik desteğini kesmek için yüzlerce köy boşaltılmış durumda. Sadece Şırnak'ın otuz köyünden yirmiyedisi boşaltılmış bulunmaktadır.

Botan yakılıyor.

Botan'da bütün köyler, ormanlar ateşe veriliyor. Ekinler, harmanlar, buğdaylar, hayvanlar hepsi yakılıyor.

Botan mayınlanıyor.

Yakılan köylerin patika yolları, özel timler tarafından mayınlanıyor. Böylece köylülerin bir daha yerlerine, yurtlarına dönmeleri engellenmiş oluyor.

Başta Botan olmak üzere bütün Kürdistan'da bir trajedi yaşanıyor bugün. İşte bu trajediden bölük pörçük parçalar...

Botanlı köylüleri dinliyoruz:

"Güneş doğmadan köyün çevresi panzerlerle sarılırdı. Köyde sokağa çıkma yasağı uygulanır, başını pencereden dışarı çıkarana bile ateş edilirdi. Sonra bir manga asker dayanırdı kapıya. Arama bahanesiyle evin altını üstüne getirirlerdi. Çocukların gözleri önünde anne ve babalarına işkence yapılırdı.

"Hayvanlarımızı otlatmaya izin vermezlerdi. Çölde rastladıkları sürülerimizden koyunlar kapıp keserlerdi.

GENELYAYINYÖNETMENİMİZİN GREVCİLERE MESAJI

Sömürgeci egemen sınıfların halklarımız üzerindeki baskısı günden güne artıyor. TC ve diğer sömürgeci devletler, Kürt halkının bütün zorluklarına karşın yıllardır sürdürdüğü mücadeleyi, Körfez krizinin yarattığı boşluktan da yararlanarak boğmaya çalışıyor.

Kürdistan'da on yıllardır uygulanan baskı ve jenosidin birer parçası olan bu politika, Kürt halkını ve onun haklı mücadelesini, yaşam savaşını yok etmeye yöneliktir. Süreç içerisinde Kürt halkı bütün bu politikaları boşa çıkartmıştır. Dün Dersim'di, Koçgiri'ydi, Mehabad'dı.. Bugün Botan'dır kan gölüne çevrilmek istenen.

Botan'da bugün yüzlerce kilometreyi kapsayan bir alan boşaltılıyor. Köyler yakılıp yıkılıyor, insanlar sorgusuz sualsiz kurşuna diziliyor. Kürt halkı hayatın her alanında esaret altına alınmak isteniyor. Buna bağlı olarak cezaevlerindeki tutsaklara baskılar yapılıyor, onlarca şehidin kanı pahasına elde edilen kazanımlar yok sayılıyor, sevkler ve idamlar gündeme getiriliyor.

Bu zorba ve haksız uygulamalara karşı yapılan açlık grevlerini destekliyoruz. Yönetimi bu haklı istemleri kabul etmeye, devrimci sosyalistleri de daha duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Bu onurlu eyleminizi desteklemek amacıyla bugünden, 13 Kasım 1990, itibaren iki günlük açlık grevine başlıyoruz.

"Çobanlarımızı döver, sürülerinin başında durmalarını engellerlerdi, sürüler çobansız kalınca dağılırdı. Bir kısmı kaybolurken bir kısmını da askerler yerdi.

"Yaylaya gitmeden önce hazırlık yapmamız gerekiyordu. Şehirden alacağımız eşyaların listesini çıkarırdık. Listede yazılmamış herhangi bir şey aldığımızda el koyarlardı.

"Kaç nüfus olduğumuzu tespit ederlerdi. Şehirden dönüşte aldığımız bütün eşyaları karakol bahçesine boşaltmak zorundaydık. Hepsini teker teker sayıp ne yapacağımızı, kime aldığımızı sorup yazarlardı. Şu üzerimizde gördüğümüz elbiselerin hepsi fişlenmiştir. Eğer aldığınız elbiseyi bir başkasının üstünde görürsek sizi öldürürüz diyorlardı.

"Kışın soğuktan tirtir titrediğimiz halde köy dışına çalıçırpı toplamaya çıkamıyorduk. Günlerce süt sağmaya gidemiyorduk. Hayvanların memeleri şişiyordu. Bir eşeğimiz vardı. Köyün girişinde kurşuna dizdi askerler.

"Onbeş nüfuslu bir aileyiz. Bir çift ineğimiz vardı. İneklerden elde ettiğimiz sütle geçiniyorduk. Her ikisini de öldürdüler. Hayvanlarımızı niye öldürüyorsunuz diye sorduğumuzda, Sizi de öldürürüz diyorlardı. Ve söylediklerini yaptılar. Bir çobanla süt sağmaya giden kızı; Bu kıza Kürtçede Berivan deniyor, köyün yakınında bir yerde kurşuna dizdiler. Fevzi Kabul'du çobanın adı. Bir gün sonra da Terorist öldürdük diye TV'de cesedini gösterdiler.

"Ben o sırada oradaydım, yaylada. Birden her yanımız sarıldı. Kurşun yağmuruna tutulduk. Fevzi yere yığıldı. Ölmüştü.

"Akrabaları geldi, cesedini almak için. Hepsini işkenceden geçirdiler. Sizi de öldürürüz diye tehdit ettiler. Gitmek zorunda kaldılar.

"Milyonlarca lira değerinde buğdayımız, samanlarımız yakıldı.

"Sac ekmeği yapardık. Toplanıp gelirdi askerler. Paranızı veririz diyerek el koyuyorlardı ekmeğimize. Yeyip bitirdikten sonra parayı da unutuyorlardı. Şu gördüğünüz çocuk, timlerden zorla el koydukları ekmeğimizin parasını istediği için defalarca dipçiklendi.

"Geceleri bütün evlere baskın düzenler, hepimizi evlerden çıkarırlardı. Evde değerli neyiniz varsa el koyup, herşeyimizi talan ettikten sonra çekip giderlerdi.

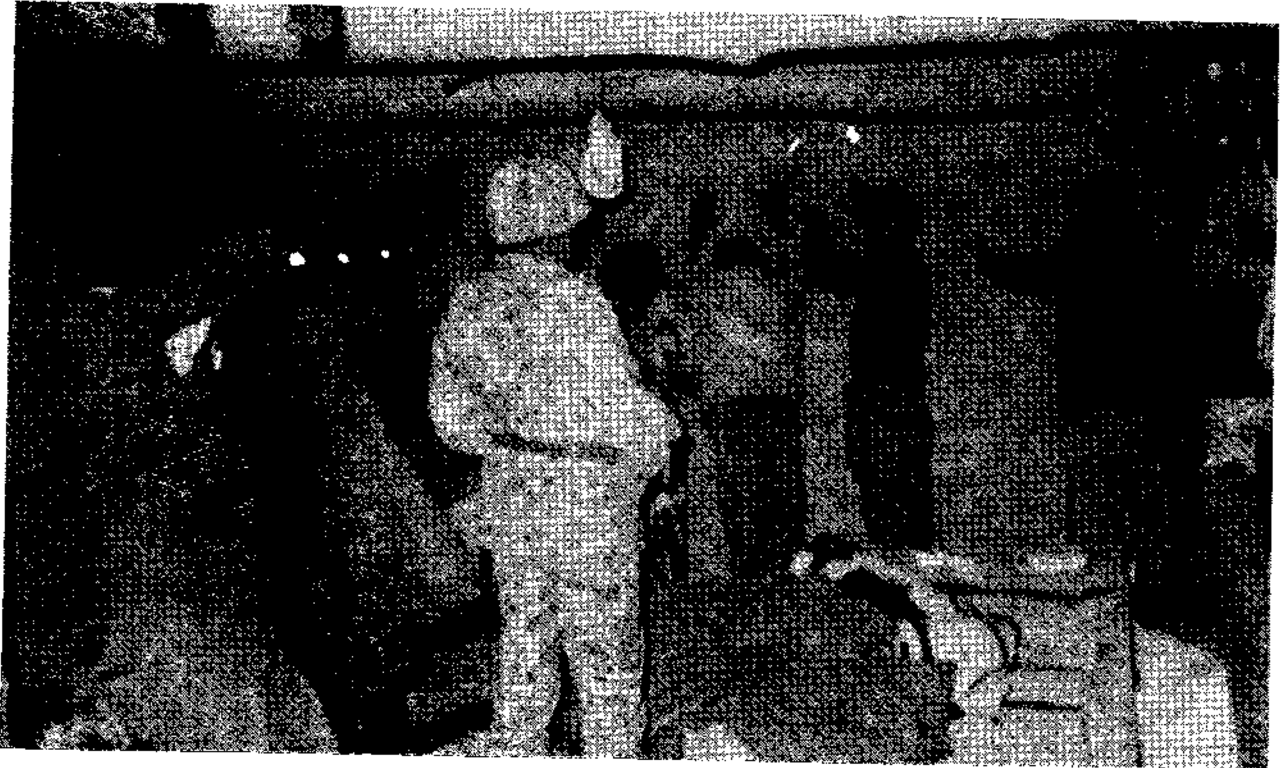
"Kuşkulandıkları yerlere giderken bizi önlerine katarlardı. Ne olacaksa önce bizim başımıza gelsin diye yaparlardı bunu.

"Yedi çocuğum var. Dulum. Küçük bir barınak (govık) yaptım çocuklarıma. Yirmiyedi gün uğraştım. Tam bitirmiştim ki çakmağı çaktılar, yandı."

Botanlı Kürt köylüsünün günlük yaşamından kesitler vermeye çalıştım. Peki ne isteniyordu bu insanlardan? Bunca zor ve zulüm neden reva görülüyordu bu insanlara?

"Askerler ellerindeki silahları başımıza dayarlardı: Ya burdan gidersiniz ya da ölürsünüz.

"Korucu olmamızı istediler. Olmadık, olmayız da. Muhbir olmamızı istiyorlardı, kardeşlerimizi öldürmemizi... Onlara kurşun sıkmamızı istiyorlardı. Yapmadık, yapmayız. Herşey ondan sonra başladı. Önce 'Terörist'siniz dediler. Sonra Öbürlerine (gerillalara)

ekmek veriyorsunuz suçlamasında bulundular. Köyü boşaltın, nereye giderseniz gidin, dediler. Köyü boşaltmamız için süre bile vermeden Yakacağız dediler ve yaktılar. Bütün evleri içindeki eşyalarla birlikte ateşe verdiler. Köyü terketmek zorunda kaldık. Başka seçeneğimiz yoktu.

"Köyünüzün çevresinde teröristler dolaşıyor, siz buraları terk edeceksiniz ki gelmesinler, dediler. Köylü işinde çalışır, ne bilsin? Askerler dolaşıyordu. Onlar bizden daha iyi bilir. Onlara sormak gerek."

Botanlı köylüye iki seçenek tanınıyordu: Ya kendine halkına ihanet edip ajanlaşacak ya da yerini yurdunu terkedecekti. Kürt köylüsü bütün zorluklarına rağmen ihaneti değil, göçü seçti:

"Her gün bir yerden bir başka yere göç etmek zorundaydık. Her çadır kurduğumuz yerin çevresi sabahları çembere alınırdı. Erkekler çırılçıplak sıraya dizilir, kadınlar iki aylık bebeleri kucaklarında, yakıcı sıcağın altında saatlerce bekletilirdi. Çocuklar ağlamaktan boğulurdu. Erkeklere dikenler üstünde talim yaptırılır, ailelerinin gözü önünde onur kırıcı işkenceler yapılırdı. Ertesi gün yakılmaktan kurtulan çadırlarımızı toplar, bir başka yere göçerdik. Orda da aynı şeyler gelirdi başımıza.

"Her birimiz akrabalarımızın olduğu köylere yerleşmeye çalışıyoruz. Evler çok küçük olduğu için ancak onlara yetiyor. Konlarda (kıl çadırlarda) yaşıyoruz. Önümüz kış. Ne olacak bu halimiz, bilmiyoruz.

"Elimizde kalan bütün hayvanları sattık. Bir kısmını peşin, bir kısmını da borçla önümüze gelene verdik. Normal fiyatı üçyüz-dörtyüzbin olan koyun çiftini yüzkırk-yüzellibine bine satmak zorunda kaldık.

"Çadırda kalıyoruz. Bir ekmeklik un alacak parayı bulamıyoruz. Ne kocam, ne akrabam kimim kimsem yok. Altı çocuğumla yalnızız. Hiçbirinin elinden bir iş gelmez. Ne yapacağız?

"Köyler boşalır boşalmaz bütün yollara mayın döşendi. Köylere bir daha gitmemiz bu durumda mümkün olamıyor."

Botan'da yerle bir edilen köy ve mezralardan adlarını öğrenebildiklerimiz şunlar: Deştık, Xore Bızo, Xwedan, Ebasan, Bawa, Cınde, Torkız, Dımılya, Serbest, Index, Dımdıno, Şaro, Aviyan...

Botan altmış-yetmiş yıldır zor ve zulümle sürdürülen asimilasyon ve baskı politikalarına karşın, özgünlüğünden bir şey yitirmemiş görünüyor.

Kozakçıoğlu'nun TV kampanyası pek etkili olmamış. Botan, devrimci mücadelenin ilk filizlendiği ve şu anda en etkin olduğu yerdir. Militarizm, Botan'ın bu yanını kabullenemiyor ve her gün yeni vahşet politikalarını gündeme sokuyor. Bugün gelinen durum, bu politikaların ne denli işlevsiz kaldığını gözler önüne seriyor. Bu vahşet ortamı içerisinde Kürt halkı korkuyu yendi. Ülkesini istilacılara bırakmak istemiyor. Çoğu, şehir merkezlerine göçmeyi reddediyor.

"Bizim kaybedecek bir şeyimiz yok. Hiçbir şeyden korkmuyoruz."

Kürdistan halkı korkmuyor. Kaybedecek bir şeyinin olmadığının bilincinde. Ama korkanlar var. Kaybedecek o kadar çok şeyleri de var ki...

"Şu gördüğünüz timler var ya, çatışmalarda silahlarına davranmaz, olaylardan hemen sonra da bir şeyle ilgisi olmayan insanları karakollarda toplar, hepsine kan kustururlar" diyor bir köylü ve roketatarlarla delik deşik edilmiş askeri binayı hafifçe gösteriyor.

Korkuyorlar ve yüksek tepelere kurdukları karargahlarını bir an önce terkedecekmiş izlenimi yaratıyorlar. Tarihteki bütün işgalci güçlerin ortak özelliğidir bu: Terketmeden önce, yakıp yıkmak, taş üstünde taş bırakmamak...Fransız ordusunun Cezayir'de, Amerikan ordusunun Vietnam'da yaptığı gibi.

Kürt halkı, bu aşamada kendi yazgısını belirleyecek konuma gelmiştir.

BİR DİRENİŞ KALESİ : KÜBA

Alper Yalman

"Demokrasinin ilerleyişi karşısında yok olmaya mahkum dinazor." 19 Ocak 1990'da ABD Başkanı George Bush, Miami'de yaptığı konuşmada Fidel Castro ve onunla özdeşleşen Küba Devrimini böyle niteliyordu.

Bunu alışılagelmiş propaganda sözleri olarak almak yanıltıcı olur kuşkusuz. Gorbaçov ile Bush'un Malta'da buluşmalarının hemen ardından patlayan Romanya olayları ve Çavuşesku'nun katledilmesinden yirmi gün kadar sonra söylenen bu sözler, gözlerin nereye dikilmesi gerektiğine yapılan işaret sayılmalıdır. Aynı günlerde bütün basın-yayın araçları sanki düğmesine basılmışçasına, sıranın Küba ve Arnavutluk'a geldiğini belirten yorum ve haberlerle doluyor, hemen arkasından yabancısı olmadığımız Batılı ülkelerin elçiliklerine yapılan sığınma senaryoları sahneye koyuluyordu.

ABD ve dünya tekelciliği açısından varılmak istenilen hedef aslında bir ve tektir. Sosyalizmde direnen ve bu uğurda verilen mücadelelere ışık olabilecek belki de son direniş odağını söndürmektir

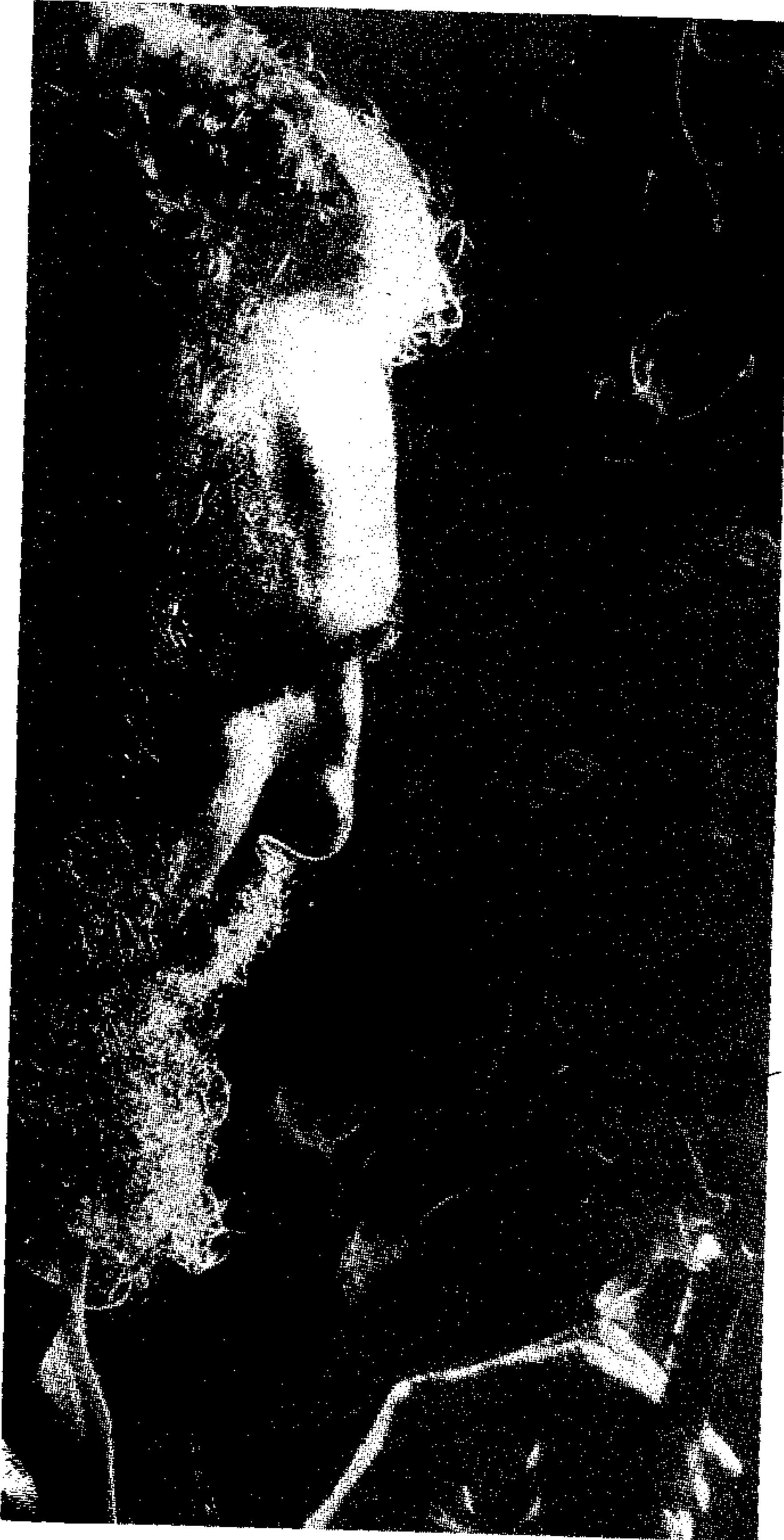
Vulgar Amerikan basını Küba rejiminin yıkıldı, az kaldı ve aslında iç muhalefetin ne kadar güçlü olduğu haberini yayarken, daha dikkatli olmayı genel çizgisi haline getirmiş olan Batı Avrupa basını, Bush'un temkinli sayılabilecek Miami'deki sözleri çerçevesini aşmayan bir yayın politikası benimsiyordu. Ne de olsa Castro, bir ara, "Biz Kızıl Ordu'nun yardımıyla değil, kendi özgücümüzle iktidar olduk, sosyalizmi kurduğumuz gibi savunuruz" demiş. Batı basınını daha temkinli davranmaya itmiştir.

ARNAVUTLUK VE KÜBA

Arnavutluk ve Küba'da aynı zamanda sahnelenen elçiliklere sığınma fiyaskosu, belki de Küba'yı içten çözme denemelerine vurulan bir darbe olmuştur. Özellikle Batı Avrupa'da gücünün nereden geldiği hayret edilen Küba'nın pek öyle çürük ceviz olmadığı ortaya çıkmıştır. İzvestia'da çıkan, "Sovyetler'in Küba ile olan ekonomik ilişkileri rejimi değiştirebilir", haberi bile yeni bir heyecan dalgası yaratmaya yetmemiştir. Castro; "Sovyetler'de bizim ürünlerimizi dünya pazar fiyatının altında alınmasını isteyen yayınlar yapılıyor", derken, herhalde "İzvestia"da çıkan haberleri düşünüyor olmalıdır.

Küba'nın karşı karşıya olduğu güçlükler ve çözümleri nedir, sorusuna, ilk elden verilecek yanıt tek cümleyle özetlenebilir: Her türlü dış baskıya, ekonomik, askeri ve ideolojik kuşatmaya, sosyalist bilinç ve inançla inatçı bir karşı koyuştur. Bir yiğitlemedir. Küba'nın dış dünya ile olan ekonomik, sosyal ve siyasi ilişkilerine ve çelişkilerine şöyle bir göz atmak bile Kübalıların karşı karşıya bulundukları ve aşmak zorunda oldukları sorunları görmeye yetiyor. İradi olanları aşmada yüksek bir performans gösterdikleri ise kesindir.

Gorbaçov'un Küba gezisinin sonucunun kesin bir dargınlıkla biteceğini düşünenler, en azından kısa vadede yanılmış görünüyorlar. Bu yılın başlarında iki ülke arasında imzalanan ticari antlaşmaya göre 1990 yılı için karşılıklı ticari alışverişin yüzde 8.7 oranında arttırılması öngörülüyor. Küba'nın şeker, narenciye ve nikel ihracına, ilaç ve tıbbi malzeme ihracı da eklenmiş durumda. Ancak Kübalıları rahatsız eden gelişmeler farklıdır. Sovyet yöneticileri iç gelişmelere bağlı olarak uzun vadeli taahütlere girmek istemiyorlar. "Moskova Haberleri", "Sputnik " ve " İzvestia"da çıkan yorumlarda, Küba ile yapılan ticari anlaşmalar ve yardımlar konusunda köklü revizyona gidilmesi gerektiği işleniyor. Gorbaçov'un politikasına yakın düşen bu kalemlerden çıkan yorumlar Küba ile yapılan alış-verişin ve Sovyet yardımının geleceği konusunda soru işaretleri yaratıyor. Castro'nun başından beri, yeni Sovyet politikasını ve bunun Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki sonuçlarını reddettiği biliniyor. 17 Mart'ta Brezilya'nın Sao Paulo kentinde Hristiyanlar Birliği'nin toplantısında Castro, sosyalizmin inşasında kapitalist kategorilerin kullanılmasına sempati duymadıklarını belirttikten sonra, "Sovyetler Birliği, sosyalizmin inşasında, sorunlarının aşılmasında, kapitalist kategorileri benimseyen ve giderek oraya giden bir yol izliyor", diyerek, Sovyetler'deki sürece bir "kapitalist restorasyon" nitelemesi yapıyor. Kuşkusuz bunu "Moskova Haberleri", "Sputnik" ve "İzvestia" gazetelerinin yazarları da duyuyorlar. Yayınlarından, Karaiplerden çıkan bu cüretli sesten pek hoşnut kalmadıkları izlenimi çıkıyor. "Moskova Haberleri" ile "Sputnik" gazetesi, bir mesaj vermek için olsa gerek, Küba'ya sokulması yasaklanıyor. Küba Komünist Partisi'nin diğer dört Latin Amerika ülkesi Komünist partileriyle birlikte, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki gelişmeleri ve perestroikayı eleştirel bir bakışla değerlendiren bir deklarasyondan bahsediliyor. Bunu Küba'nın Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini limoni hale getiren bir başka gelişme saymak gerekiyor. Küba Komünist Partisi ile Castro'nun Latin Amerika'da pek boş durmadıkları anlaşılıyor.

KÜBA VE SOVYETLER

Küba'nın, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ile olan ilişkilerindeki olumsuzluk bununla bitmiyor. Dahası var ve şöyle; Fidel Castro, 8 Mart Dünya Kadınlar gününden bir gün önce, 7 Mart 1990'da Kübalı Kadınlar Federasyonu'nun Kongresi'nde Bulgaristan, Çekoslovakya ve Macaristan'ın Cenevre'de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu toplantısında, bu ülkelerin Küba ile önceden yaptıkları ticari anlaşmaları tek taraflı olarak iptal ettiklerini açıklıyor. Bu bir dost kazığıdır.Kübalı kadınların tepkisi, Küba Devriminin geleceği ile yapılan iyimser yorumlara güç katacak niteliktedir. Küba Devriminin, toplumun diğer kesimlerinde olduğu gibi, kadınlar arasında da derinlemesine kök saldığı anlaşılıyor.

Şimdi dostların ettiğini bir kenara bırakıp, düşmana gelelim. Küba eski bir İspanyol sömürgesidir. Daha sonra Küzey komşusunun yeni sömürgesi, daha uygun bir deyişle, Amerikalı zenginlerin ve mafyasının batakhanesi, kumarhanesi ve genelevi oluyor.

İspanyol sömürgeciliğine karşı 1895'te bir bağımsızlık savaşı gelişiyor. Jose Marti bu savaşın önderidir. İlk anti-emperyalist düşünürler arasında sayılan Marti, Kuzey komşusunun yayılmacılığına karşı Latinleri uyarmıştır.

Fidel Castro, Che Guevera ve arkadaşları daha sonra pek çok ülke devrimcilerine esin kaynağı olan gerilla savaşıyla Amerikan varlığını Küba'dan söküp attılar. Küba krizinin Sovyetlerle ABD'yi savaşa çok yaklaştırdığı biliniyor. Bu olaydan sonra Amerikalılar 'arka bahçe'lerindeki aykırı bir yaratıkla hiç olmazsa bir süre fiili müdahale yapmaksızın yaşamak zorunda kalıyorlar. Amerikalıların bunu öyle kolayca sineye çektiklerini düşünmemek gerekiyor. İlk fırsatta Küba Devrimini boğmak için pusuya yatıyorlar. Sürekli olarak ilan edilmeyen bir ekonomik ambargo uyguluyorlar.

Kuzey'deki komşu, ekonomik ambargonun yanısıra, Sovyetler'in

son durumundan ve Doğu Avrupa'daki gelişmelerden aldığı cesaretle olsa gerek, Küba'yı askeri ve ideolojik ablukaya alma denemeleri yapıyor.

"TV MARTİ"

Kübalıların ironi olsun diye adını 'TV Marti" koydukları bir Amerikan TV kanalı, sadece Küba'ya yönelik propaganda yayınları yapıyor. Ayrıca Küba televizyonu yayınlarına sürekli parazit yapılıyor. Bunların uluslararası antlaşmalara aykırı olduğunu belirtmeye gerek olmadığını sanıyorum.

Küba nufusunun yüzde 53.5'i, 30 yaşının altındadır. Bu rakam nüfusun yarıdan fazlasının devrim öncesi Küba'yı sadece kitaplardan, okullardaki tarih kitaplarından ve evdeki büyüklerin anlattıklarından tanıdıklarını anlatıyor. Bu nüfusun, sosyalizmin topluma sunduğu bedava sağlık hizmetleri, eğitim ve sosyalist devletin geniş bir biçimde subvansiye ettiği olanakları normal karşılamasının yanısıra, daha fazlasını istemesi doğaldır. Ancak bunu propaganda amacıyla yayın yapan bir TV istasyonunun renkli vitrininin veremeyeceğini ortalama her Kübalı bilir. Fakat Kübalı yöneticilerin bunu uluslararası platformlara getirmeye çalışmalarında TV Marti'nin tümden etkisiz olmadığı anlaşılıyor.

Havana Üniversitesi'ndeki bir grup öğrencinin İnsan Hakları Komitesi adı altında örgütlenen küçük bir grubu da arkasına alarak bir Sosyal Demokrat Parti kurma girişimleri olduğu biliniyor. Bunun yanısıra halka ayaklanma çağrısı yapan iki öğrencinin tutuklandığı söylentileri var.

Batı'da çıkan sol dergilerin, bu işlerin karıştırıldığında altından Amerikan parmağı çıkacağı yorumlarına bir çekince koyarak katılmakla birlikte, bunda daha çok, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki değişimlerin etkisi olduğunu düşünüyorum. "Moskova Haberleri" ve "Spütnik"in yasaklanması ile az sayıda gencin girişimlerinin aynı döneme denk düşmesi anlamlıdır.

Kuzey komşusunun ettiğinin sadece ekonomik ve ideolojik ambargoyla sınırlı olduğunu düşünmek kuşkusuz saflık olur. ABD Küba'ya karşı bir ülkenin hükümranlık haklarına tecavüze varan tavırlar geliştiriyor. ABD Guantamano deniz üssündeki askeri gücünü takviye ederek 1990 Mayıs ayı başlarında bu üsdeki sivil personeli boşaltarak ada etrafında askeri manevralar yapmıştır. Granma ve Batı basınında çıkan haberler ABD savaş gemilerinin Küba karasularına girerek sınır ihlalleri yaptığı yönünde. Yine ABD deniz devriyeleri uluslararası sularda Küba'ya temel ithiyaç maddeleri ve ekipman taşıyan Panama bandıralı bir gemiyi uyuşturucu madde kontrolü bahanesi ile araması verilen haberler arasında. Amerikan Hava Kuvvetlerine bağlı savaş uçaklarının Küba hava sahasını sık sık ihlal etmesini, sadece turistik tesislerde güneşlenenleri rahatsız etmek ya da Amerikan pilotlarının röntgenciliğine yormamak gerekiyor.

DÜNYA TEKELCİLİĞİNİN HEDEFİ

ABD ve dünya tekelciliği açısından varılmak istenilen hedef aslında bir ve tektir. Sosyalizmde direnen ve bu uğurda verilen mücadelelere ışık olabilecek belki de son direniş odağını söndürmektir. İçten yıkım denemelerinin sonuç vermediği bir durumda dıştan yapılabilecek olası müdahalenin bugünkü verili koşullarda her düzeyde 'abluka' boyutunu aşamayacağını söylemek mümkündür. Ama bu Panama örneğinin tekrarlanmayacağı anlamına gelmez. Herşeye rağmen Küba halkının otuz yıldan bu yana dıştan gelen tehditlere ve olası bir sıcak savaş tehlikesine karşı sinir sisteminin dayanıklı hale getirildiğini belirtmekle yetiniyorum. Ekonomik ve ideolojik ablukalara karşı ise bağışıklık kazanmış oldukları rahatlıkla söylenebilir.

Bütün bunlardan hareketle Küba'nın tam bir izolasyon içinde olduğunu düşünmemek gerekiyor. Küba'nın devrimden sonraki otuz yılda başdöndürücü bir hızla gelişmesi içteki durumu pekiştirmekle beraber, özellikle Latin ve Afrika halklarına örnek oluyor. Küba Devriminin prestiji, Latin Amerika ve Afrika'da, Ortadoğu'da olduğundan çok daha yüksektir. Latin Amerika ülkelerinin IMFye ve Amerikan bankalarına olan yüksek faizli borçları konusunda Küba'nın tutumu, yoksul Latin Amerika ülkelerinin sempatisini topluyor. Fidel Castro Ekvator, Venezuella, Meksika'dan sonra Brezilya Devlet Başkanı Collar de Mello'nun da güvenini kazanmış görünüyor.

ZOR GÜNLER

Onbeş yıldan bu yana Afrika'nın batısındaki Angola'ya sağlık, eğitim ve askeri yardımının yanısıra Güney Afrika ırkçı rejimine karşı takındığı kararlı tutum, Afrika halkları arasında Küba'nın büyük bir itibar kazanmasına yeterli olmuştur.

"Üçüncü Dünya" ülkelerinden gelen yirmibeşbin öğrenci Küba üniversitelerinde eğitim görüyor. İlginçtir; Küba'nın diğer ülkelerde görevlendirdiği sağlık personelinin sayısı Dünya Sağlık Örgütü'nün personel sayısından çok daha fazladır.

Sandinist devrime, Nikaragua'ya, inşaat işçisinden sağlık hizmetlerine, borçlarının iptalinden yiyecek yardımına kadar her düzeyde sağladığı destek, Orta amerika ve Latin haklarının belleğinde tazeliğini koruyor.

Bütün bunlar Amerika, Batı Avrupa ve ex-sosyalist ülkelerin örtülü ve açık 'pression'larına rağmen, Küba'nın ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi veren halkları ve işçileri arasında giderek artan prestije sahip olduğunu anlatıyor. Dünyanın değişen dengelerine rağmen Küba Devriminin yaşamasının en azından bir zorunluluk olduğu ortaya çıkıyor. Zorunluluk aynı zamanda özgürlüktür.

Küba Devriminin tarihinin en zor günlerini yaşamakta olduğu bir gerçektir. Küba işçi sınıfının, gençliğinin, kadınlarının ve bütün toplumunun omuzlarından bu taşınması zor ama onurlu yükün hafifletilmesi yeni devrimlere bağlıdır, kuşkusuz. Bize düşenin hemen şimdiden başlayarak bu onurlu insanlar ülkesi ile her düzeyde dayanışmayı geliştirmektir.Bunu yapmak için pek çok sayıda geçerli ve haklı nedenimizin olduğunu düşünüyorum.

PAZARA ÇIKARILAN SOSYALİZM
veya
"YA SOSYALİZM YA ÖLÜM"

Hasip Akgül

Latince alım-satım yeri anlamına gelen "mercatus", İngilizce "market, Osmanlıca "pazar, çarşı, bedesten", İtalyancadan Türkçeye geçmiş haliyle "piyasa"...Piyasa sözcüğünü yazdıktan sonra iki nokta üstüste koyup karşısına anlamını belirleyecek neler yazılabilir? Örneğin anarşi ve karmaşa ilk akla gelenler. Ama acımasız ilişkiler, israf edilen değerler de bu sözcüğün karşısına yazılabilir.

Bütün bu olumsuz içeriğiyle piyasa kavram ve olgusunun, ortaya çıkışından bu yana hayli zaman geçtiğine göre kaybolması beklenebilir. En azından insanlığın ilerlemesiyle gerilerde kalmış olması beklenebilir.

Ama tam tersine bu piyasa diye adlandırılan olgunun ilerlemiş olarak isimlendirilen toplumlarda baştacı edildiği görülüyor. Piyasanın varolduğu hastalıklı bünyelerden sağlıklı bedenlere geçen bir virüs gibi kendine başka yaşam alanları bulduğu görülüyor.

Bütün çürümüş anlamdaşlarının dışında piyasayı tanımlarken bir sözcüğün kullanılması daha gerekiyor: Rekabet. Rekabet sözcüğü aynı zamanda insanın özündeki bileşenlerden de biridir. Piyasa kavramını diri tutan, uzun yaşamasını sağlayan iksir rekabette gizlidir.

Roma'nın ünlü tanrısı Janus gibi iki yüzlü bir sözcüktür piyasa. Önyüzü rekabet gibi geliştirici, dinamik bir anlamla göz kırparken arka yüzünden işsizlik, eşitsizlik, zayıfların ezilmesi, güçlülerin efendileşmesi, kör, doyumsuz bir kazanç hırsının homurtusu duyulur.

Piyasa dehşetli bir simgedir.

Piyasa, tek kelimeyle kapitalizmin simgesidir.

Lenin, savaştan çıkmış, perişan, kuşatılmış, dökülmüş bir ekonomiyle hasta düşmüş ülkesine NEP'i uygularken, iyileştirmek için zehir içirdiğini düşünerek hareket etmiştir. Ve Lenin piyasanın dinamik ve geliştirici önyüzünü geçici uygulayıma sokarken bunun arka yüzünü aklından çıkarmamıştır. Birçok kez bunun altını çizmesinden bunu anlamak zor değildir. Küçük meta üretiminin bir geçiş ekonomisi olduğunu ve kapitalistleşmenin tohumlarını taşıdığını bu dönemdeki bütün konuşmalarında dile getirmiştir.

Bugün Yüksek Sovyet'te en çok sarfedilen sözcük "piyasa" olduğu için geçmişte bununla ilgili yapılan tartışmaları gözden geçirmek yararlı olabilir.

Savaş sosyalizminden çıkılırken, plan tartışmaları sırasında bazı gruplar piyasanın belirleyiciliğini öne sürerek planı, piyasanın verilerine göre sınırlamayı savunurlar.

Tarım, o dönemde kulakların da varlığı nedeniyle piyasanın dolayısıyla kapitalizmin fideliği olarak işlev görüyor. Oysa bu gruplar planın, tarım ünitelerinin yarattığı anarşik piyasaya göre ayarlanması gerektiğini savunuyorlar.

Lenin, bu grupları narodnik ve menşevik olarak işaretliyor. Sovyetler Birliği'nde milyonlarca tarım ünitesi bulunuyor. Sanayi, büyük ünitelerde kontrol edilebilir. Ama tarım ünitelerindeki küçük meta üretimi kontrol edilemiyor. Bu yüzden bu gruplar böyle bir mantık geliştiriyorlar: Sanayiyi kapsayan plan da tarımın yarattığı bu piyasaya göre ayarlanmalıdır.

"Bazarov 1923'te Gosplan'da perspektif plan tartışmalarında şunları söylüyor: 'NEP'in temel dayanakları, yani pazar ve ekonomik hesabın varlığı, dünya devriminin olup olmamasından bağımsız olarak mümkün her türlü planlamanın dayanaklarıdırlar. Tarihsel deneyim göstermektedir ki, ekonominin sağlığa kavuşturulması ancak her çalışanın işinin sonuçlarından bütünü ile yararlanmasının sağlanması ile mümkündür. Üstelik bu da yetmez, ancak pazar, bugünkü koşullarda, bütün eylemlerin doğruluğunu belirleyen bir otomatik kontrol yapabilirse, ancak her ekonomik birimin ve özellikle her işletmenin eylemlerinin sonuçlarını gösteren bir ölçüt olursa mümkündür.'"(I)

Bir yeni yapının inşasında temele eski binalardan sökülmüş çürük malzeme konulmak isteniyor. Piyasa ve karlılığın temel ölçütler olduğu düzenin adının sosyalizm olmadığı bunlara öğretiliyor. Sovyetler Birliği'nin en olumsuz koşullarda gerçekleştirdiği büyük kalkınma ve sosyalizasyon bu görüşlerle değil bu görüşlerin mahkum edilmesiyle mümkün oluyor.

Planın başarısı, piyasa anarşisini sınırladığı oranda ortaya çıkmıştır.

Bugün Sovyetler Birliği'nde yapılan piyasa tartışmalarının anlamı ise başkadır. Gorbaçov, Rijkov, Yeltsin... hiç farketmiyor. Hep beraber eski ve çürük malzemeyle eski ve çürük bir düzeni tekrar kurmaya çalışıyorlar.

Gorbaçov, parti içinde tarım sorunlarıyla uğraşarak yükseldi. Genel sekreterliğe geçişiyle yavaş yavaş başlattığı kapitalist restorasyon çalışmalarında en önemli adımı, bizce, Ligaçev'i 1988 Eylül ayında MK sorumlu sekreterliğinden tarım sekreterliğine getirdikten sonra kolhoz ve solhozların topraklarını köylülere uzun süreli kiralamasını önererek atmıştır.(*) Gorbaçov kapitalizmi nerelerden hortlatabileceğini bilerek hareket ediyor. Gorbaçov'un sekreterliğe geldiğinden bu yana uyguladığı kapitalist restorasyon programının her adımı son derece bilinçli atılmıştır. Ligaçev'in tarımdan sorumlu yapılması günahlara ortak edilmesi ve bir muhalifin ezilmesi anlamını da içeriyor.

Gorbaçov piyasayı tarımdan başlayarak inşa ederken kendine bir sürü haklı gerekçeler buluyor: "Sovyetler'de gıda sorunu şu noktalarda toplanıyor. Düşük kaliteli, sınırlı gıda için uzun kuyruklar oluyor. Her dört patatesten üçünü masaya gelmeden çürüten bir dağıtım sistemi. 1988'den 195 milyon tonluk bir buğday rekoltesi (hedefin çok altında) ve bunun sonucu 35 milyon ton buğday ithal edilmesi için döviz harcanması. Yoldaşlar, bugün en kritik sorun kuşkusuz, halkı beslemek ve pazarın koşullarını normalleştirmektir."(2)

Böyle sorunları kapitalizme yönelerek ve piyasayı oluşturarak çözmeye kalkan Gorbaçov sonuç olarak sorunları değil adaletli bir sistemi çözüyor.

Kapitalist restorasyon kolay iş değil. Piyasanın sihiri ve tehlikesi yanyana. Bunu göze alıp piyasa anarşisi yaratmak az bir iş değil, ancak kapitalist restorasyon için yetmiyor. Dünyanın Sovyetler Birliği'ne yüklediği bir misyon var. Ondan silkinip kurtulmak ve ülke içinde piyasayı tam anlamıyla işler hale sokmak için koca Sovyetler Birliği'ni dünya kapitalizmine entegre etmek gerekiyor. O da yapılıyor. Gorbaçov Amerika'ya gidiyor ve emperyalizmin anavatanında onların ağzından konuşuyor:"Bugün herhangi bir kapalı toplumun korunması imkansızdır. Dünya ekonomisi tek bir organizma olmalıdır. Sosyal sistemi ya da ekonomik statüsü ne olursa olsun hiçbirşey bunun dışında olamaz."(4)

Lenin 1917'de emperyalist zinciri zayıf halkasından kıran siyasal devrimin mimarıdır. Bolşevikler dünya devriminin liderliğini Alman sosyal demokratlarından hem de bütün ekonomik örgütlenmesi hazır Almanya'dan devrimci politika ve mücadele sanatında gösterdikleri yetenekle almışlardır.

Gorbaçov 1987'den başlayarak dünyanın ilk sosyalist ülkesini tekrar kapitalist emperyalist zincire takmaya çalışan bir anlayışın lideridir.

1987'de önce 70. yıl konuşması. Nabızlar yoklanıyor. Sonra anti-stalinist kampanyalar. Derken 1989'da bakla ağızdan çıkıyor: Piyasa. 1989, mucize iktisatçı Aganbegyan'ı konuşuyor. Politikaları tutmuyor. Yedeğe alınıyor. Ve şimdi de yine piyasayı kurmaya çalışan müthiş bir başka iktisatçı: Şatalin. Üç kez komünist partiden kovulmuş, yetmişüç yıllık sosyalist deneyi "500 günde" 'nasıl çöpe atarız'programının mimarı. Hazırladığı programı bir başka kapitalist yolcu Prof. Kuprianov şöyle anlatıyor: "1 Ekim'de başlayacak ilk yüz günde, bankacılık, şirketlerin halka açılması, tüketimin kısılması, temel ihtiyaç maddelerinin karneye bağlanması, işsizlik yardım fonu kurulması gibi hususlar için kanunlar çıkarılacak. Yüzüncü günle ikiyüzellinci gün arasındaki ikinci safhada, vergi ve bütçe reformu ile özelleştirme, anti-tekel kanunların çıkarılması düzenlemeleri yapılacak. İkiyüzellinci günle dörtyüzüncü gün arasında piyasa mekanizması işlemeye başlayacak, sosyal amaçlı düzenlemelere gidilecek ve fiyatlar üzerindeki devlet kontrolü kaldırılacak. Dörtyüzüncü günden sonraki istikrar safhasında ise para dolaşımında ve fiyat kontrolünde istikrar sağlanacak."(5)

Bu program başbakan Rijkov'un merkezi planlamasıyla serbest piyasanın melezi denilen programına karşı hazırlanıyor. Aralarındaki farkın kapitalistleşme yolunda yaptıkları hızdan kaynaklandığı görülüyor. Melez programın uygulamaya konulması belli bir ihtiyatı ve restorasyon yolundaki korkularını ifade ediyor.

SSCB Bilimler Akademisi Dünya Sosyalist Ekonomistleri Enstitüsü Başkanı Prof. Kuprianov, ISO'nun çağrılısı olarak geldiği İstanbul'da ülkesinde fazla reklamı olmamakla birlikte tartışılan üçüncü bir programın da ortodoks marksistler tarafından ortaya atılan merkeziyetçi model olduğunu ekliyor.

Bu haberin çıktığı gazetede şunlar da var: "Yüksek Sovyet'in dünkü görüşmeleri sırasında, binanın dışında bulunan gruplar, sosyalizm yanlısı gösteriler yaptılar. 'Ya Sosyalizm Ya Ölüm' gibi sloganlar atan göstericiler, Gorbaçov'a da artık güvenmediklerini ve inanmadıklarını belirttiler."

Piyasacılara karşı söylenmesi gereken budur.

Piyasa, insanın bütün değerlerinin metalaştığı bir yerdir.

İnsanlık, pazarda satıldığı, köleci aşamayı çok gerilerde bıraktı. Şimdi daha kötüsü bütün değerleri tek tek pazara çıkarılıyor. Pazara çıkarılmak, satılmak, bir insanın düşebileceği en alt konumdur. Ölüm bile yanında daha tercih edilebilir kalıyor.

Bu yüzden yeryüzündeki bütün piyasacılara karşı aynı şeyin söylenmesi şart oluyor: "Ya Sosyalizm, Ya Ölüm".

(*) Ancak Gorbaçov şu ana kadar toprak reformunu uygulamaya koyabilmiş değil. Bu konuda yapılması düşünülen referandum bile henüz yapılmamıştır.

Kaynaklar :

(1) "Na Panavom Frnonte"den akt. Yalçın Küçük, Planlama Kalkınma ve Türkiye, Tekin Yay. S. 69

(2) Cumhuriyet, 16 Mart 1989, s.12

(3) Cumhuriyet, 8 Mart 1989, s.12

(4) Cumhuriyet, 10 Mart 1988, s.12

(5) Cumhuriyet, 25 eylül 1990, sb.10

DÜNDEN BUGÜNE KÖRFEZ SORUNU

Esin Irmak

Irak'ın Kuveyt'i işgali ile bütün gözler Ortadoğu'ya çevrildi. Günlerdir bir savaş kışkırtıcılığı kamuoyunu meşgul ediyor. Bir yandan savaşın yarar ve zarar hesapları yapılıyor; diğer yandan da gizli pazarlıklar sürüyor. Ortodoğu'da bir dizi ülke savaş çemberine sokulmak isteniyor.

Bu yazıda, savaş tehdidi altındaki bölge ülkelerinin, tarihine kısa bir bakış yapılacaktır. Ancak bölgenin kısa bir tarihçesi bile bir kitap hacmi taşıyacağından daha çok konuyu ilgilendiren yönlerine değinilecektir. Ayrıca bölge ülkeleri bazı açılardan tablolar halinde karşılaştırılacak, esas olarak da bölgenin özellikleri ve bugün gelinen nokta değerlendirilecektir.

KISA TARİHÇE

Asya'nın güneyiyle, Afrika'nın kuzeydoğusunu da içine alan coğrafi bölge tarihte ilk devletlere sahne oldu. İlkel komünal toplumun sınıflara bölünüşü ve devletin doğuşu buralarda başladı.

İklimin sıcak oluşu, Nil, Dicle ve Fırat nehirlerinin yarattığı sulama olanakları, toprağın verimliliği, yerleşik yaşama geçişi kolaylaştırdı. Bu yöre insanlık uygarlığına beşik oldu.

Mısır, Mezopotamya, Filistin ve Suriye'de çeşitli uygarlıklar doğdu. Bu uygarlıklar, Eski Yunan ve Roma'yla ticari ve kültürel ilişkilere girdiler. Avrupa, uygarlığı Ortadoğu'dan tanıdı; sonradan sıçrayıp onu geçti. Persler, Selçuklular ve Osmanlılar da bölgede zaman zaman etkinlikler kurdular. Tek tanrılı dinler de bu bölgeden doğdu. Islamın doğuşu yedinci ve dokuzuncu yüzyıllara rastlar.

16. yüzyılda başlıyan Osmanlı egemenliği 17. yüzyılda doruk noktasına ulaştı. Ancak Osmanlılar 19. yüzyıldan itibaren bölgede egemenliklerini kaybetmeye başladılar, ve 1916 ile 1923 yılları arasında Birinci Dünya Savaşı yenilgisiyle bölgeden tamamen atıldılar.

Osmanlılardan sonra, Körfez İngiliz ve Fransız egemenliğine girdi. Bu iki emperyalist sömürücü ülkeden ilki, Ortadoğu haritasının çiziminde başrolü oynadı.

Bölgede 1909 yılından itibaren petrol bulunmaya başladı. 1927'de Kerkük, 1932'de Bahreyn, 1938'de Suudi Arabistan ve ardarda diğer petrol kuyuları açıldı. Çok uluslu petrol şirketlerinin yaptığı araştırmalar sonucu, dünya petrol yataklarının yarısının Ortadoğu'da olduğu anlaşıldı. Petrolle birlikte bölgenin önemi arttı ve bölge süper güçler arasında etkinlik savaşımı alanı oldu.

Bölgenin en eski bağımsız ülkesi, 1922 yılında bağımsızlığı tanınan Mısır'dır. 1932 yılında da Suudi Arabistan ve Irak bağımsızlıklarını kazandılar.

Suudi Arabistan Krallığının 1933 ve 1936 yılları arasında "Aramco" adıyla da bilinen "Arabian American Oil Company" şirketine çeşitli ayrıcalıklar vermesiyle ABD bölgede en etkin güç olmaya başladı.

Mısır'da 1952 yılında monarşik rejime son verildi ve 1955'ten sonra Sovyet yanlısı siyasetin izlenmesinde etkili olan Cemal Abdul Nasır'dır. Nasır 1956'da başkan seçildi.

Nasır, "kapitalist olmayan yol" adı altında Araplara özgü bir sosyalizm uygulamasını gerçekleştirmeye çalıştı. Dünya ölçeğinde anti-emperyalist bir çizgi izleyen Nasır, Ortadoğu'da pan-arabizm siyasetini geliştirdi. Arap dünyasının lideri olmaya çalıştı. Ancak parça parça olan Arap ulusunun birliğini sağlayamadı.

Mısır, Suveyş çelişkileri sırasında, radikal bir çizgi izlemeye başladı. 1958 yılında Mısır ve Suriye Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni oluşturdular. Ancak Suriye bu cumhuriyetten 1961 yılında ayrıldı.

1955-1979 yılları arasında "Central Treaty Organization" ya da Bağdat Paktı daha sonra "CENTO" adını alan kuruluş da ABD yanlısı siyaset izledi.

Türkiye, Irak, Iran Pakistan ve İngiltere arasında 1955'te "Middle East Treaty Organization" adı altında (Bağdat Paktı) kuruldu.

1957 yılında ABD Başkanı Eisenhover yeni bir Amerikan doktrini ile Ortadoğu'yu Sovyet etki alanı olarak ilan etti ve bu ülkelere bir saldırı halinde ABD'nin bölgeye müdahale edeceğini açıkladı.

1958 yılında Irak, Genaral Abdülkerim Kasım'ın yaptığı darbeden sonra Bağdat Paktı'ndan ayrıldı. Bu pakt, Arap devletleri arasındaki ayrılıkların büyümesine, Sovyetler Birliği'nin etkisinin Ortadoğu'da artmasına yol açtı. 1959 yılında ABD'nin katılımıyla Bağdat Paktı CENTO adını aldı. 1979 yılına kadar devam eden CENTO , şahlık rejiminin yıkılmasından sonra dağıldı.

1963 yılında Irak'ta yapılan bir darbeyle general devrildi. 1968 yılından beri Sovyetler Birliği'yle iyi

ilişkiler içinde olan Baas Arap Sosyalist Partisi ülkeye egemendir. Saddam Hüseyin 30 Temmuz 1968'de yapılan darbeyle sadece Baas partisinin değil aynı zamanda tüm ülkenin kuvvetli adamı oldu; 1979'dan beri de başkandır. 1972 yılında Sovyetler Birliği ile Irak arasında politik, ekonomik ve askeri alanlarda işbirliği anlaşması imzalandı. 1973 yılında, Irak, İsrail'e karşı Mısır ve Suriye'nin yanında yer aldı. Filistin Kurtuluş Örgütü'nü destekledi. Suriye'de de 1963'ten bu yana Baas iktidarı vardır.

"Arap sosyalizmi", aslında çeşitli ideolojilerin eklektik bir karışımıdır. Sosyalizmden çok "kapitalist olmayan yol"dur. Ulusal burjuvazinin önderliğinde, kapitalizm yaşanmadan sosyalizme geçişi öngören bir Sovyet teziydi. Kapitalist olmayan yoldan sosyalizm değil kapitalizm çıktı. Zaten başka türlü de olamazdı. Mısır, Suriye ve Irak'taki rejimler ulusal burjuva ideolojisinin dar çerçevesini aşamadılar. Arap şovenizmiyle yüklü bir "anti-emperyalist" siyaset izlediler. Baas yönetimleri, bazı millileştirmeler yaptılar; feodal toprakların bir kısmını dağıttılar; ancak sanayileşmede çok da başarılı olamadılar ve petrole dayalı ülkeler olarak kaldılar.

Bu ülkelerden Irak, petrol gelirlerini özellikle askeri sanayide kullandı. 1980'den bu yana kimyasal silahları geliştirdi. İran savaşında ve Halepçe Kürt katliamında bu silahları kullandı.

Ayrıca Sovyet yapısı Scud-B füzeleri modifiye edilerek geliştirildi; menzilleri uzatıldı ve patlama kapasiteleri arttırıld. (*)

Tüm bu hazırlıklar ve en sonu Kuveyt'in ilhakı Irak'ın bölge liderliğine oynadığını gösteriyor. Irak, petrol zengini olmayan yoksul Arap ülkelerini yanına çekerek, Arap şovenizmini kışkırtarak, Arap birliği fikrini canlı tutarak, güç kazanmaya çalışıyor. Ancak geri aşiret ilişkileri, çıkar ve rejim farklılıkları ile bölünmüş Araplar, emperyalist ülkelerin bu bölünmeyi sürekli tutmaya çalışan politikaların da etkisiyle bir türlü birliklerini kuramıyorlar. Bölgede ittifaklar sık sık değişiyor.

Her halk uluslaşmak için kendine hedef bir ulus seçer; Araplar da kendilerine Türkleri seçtiler. Ulusal bilince ulaşmak için Türkleri kötülemek zorunluluğu duymaları, Arapları birleştirici bir bağ olmaya yetmedi. Bunda bölgenin çelişkili yapısının da rolü var. Bir yanda yoksul Arap ülkeleriyle petrol zengini birkaç Arap ülkesinin varlığı, öteki yanda kaynayan Afrika'yla olan komşuluk vb ilişkiler hassas duruma getiriyor. Çelişkilerin bölge ülkelerini anti-emperyalizme yaklaştırmasına karşın emperyalist dünya, bölgeyi sürekli karıştırıp elinde tutmaya çalışıyor.Bölgede önemli rollerden birini İsrail oynuyor.

1922'den bu yana Filistin'de sistemli bir politikayla Yahudi nüfusu arttırıldı. 1922 yılında Filistin'de yaşayan Yahudi nüfusu seksenüçbin civarındaydı. Bu sayı 1939' da beşyüzbine yaklaştı. Bu da yaşayanların yüzde 30'u demekti. 1939 yılına kadar bağımsız bir devlet için yeterli sayıda Yahudi yoktu. 1942 yılından sonra göçlerle Yahudi nüfusu hızla artmaya başladı.

ABD'nin başrolü oynamasıyla 1948 yılında Filistin topraklarında bağımsız İsrail devleti kuruldu. İsrail, ABD'nin Ortadoğu'da çıkarlarının en iyi savunucusu oldu. İsrail bağımsız devlet oluşundan bu yana Araplara karşı saldırgan bir politika izledi. Araplara karşı, ABD desteğinde 1948-1949, 1956,1957 ve 1973 savaşlarını hep kazandı. Bunlardan 6 Gün Savaşı olarak da bilinen 1967 savaşında İsrail en fazla toprak işgalini gerçekleştirmiştir. Mısır'ın Sina Yarımadası, Ürdün'ün West Bank ve Ürdün nehri bölgesi, Suriye'nin Golan tepeleri İsrail tarafından işgal edildi. Bu işgal topraklarından Sina Yarımadası hariç diğerleri halen İsrail kontrolündedir. 1968'den bu yana da İsrail, Lübnan ve Filistin Kurtuluş Örgütü'ne sık sık saldırmaktadır.

1970 yılında Nasır öldü. Yerine Enver Sedat geçti. 1973'te Mısır ve Suriye, Sovyetler Birliği'nden yaklaşık ikiyüz milyon dolar değerinde askeri malzeme ve uçak aldılar. Hazırlıklarını tamamladıktan sonra da 1973 yılında İsrail'e karşı "Yom Kippur" savaşı olarak bilinen savaşı gerçekleştirdiler. Ancak bu savaşta da başarısız oldular. Sedat bu tarihten sonra politika değiştirmeye başladı. 1977 yılından bu yana da Mısır, İsrail'e karşı düşman tutumunu bıraktı. Sadece düşman tutumunu bırakmakla kalmayıp ABD yanlısı bir siyaset izlemeye başladı. 1981'den beri Hüsnü Mübarek ABD yanlısı siyaseti iyice geliştirdi. 1979 yılında İsrail ve Mısır arasında barış anlaşması imzalandı.1982 Nisanı'nda da İsrail Sina yarımadasındaki işgal topraklarını Mısır'a geri verdi. Böylece Mısır ABD yanlısı politikanın ödülünü almış oldu!

1982 yılı 6 Haziranı'nda İsrail Lübnan'ı tanklarla işgal etti. 16-18 Eylül'de Batı Beyrut'taki Sabra ve Şatilla Filistin mülteci kamplarında yaşayan yüzlerce Filistinli İsrail askeri güçleri tarafından katledildi. İsrail'in saldırıları günümüzde de sürmektedir.

ABD'nin yakın müttefikleri, NATO ülkeleri ve bu kuruluşun dışında Irak'a ambargo uygulayan tüm ülkeler İsrail'in yaptıklarına seyirci kalmışlardır. Zaten başka türlü de olamazdı. Ortadoğu, silah tekelleri için en iyi pazarlardan biridir. Silahların kullanılması için de birilerinin ölmesi gerekiyor!

KÖRFEZ ÜLKELERİNİN BAZI AÇILARDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Tablo 1, 2, 3a ve 3b'de bu karşılaştırma yapılıyor.Tablo 1'de görüldüğü gibi, bölge ülkelerinin tarihinin çok eski olmasına karşın, bağımsızlık tarihleri oldukça yenidir. Bağımsızlık tarihi en eski olan ülke Mısır (1922),en yenisi de Yemen(1973) oluyor.Tartışmalı ülke Kuveyt ise henüz 29 seneliktir.

Britannica World Data 1989 'a göre Irak'ta yaklaşık 4 milyon, İran'da 5 milyon, Suriye'de 1 milyon, Lübnan'da ise 14 bin Kürt yaşamaktadır. Bu sayılar resmi açıklamalara dayandığı için gerçek sayıyı ver-

mekten uzaktır.Türkiye'de yaşayan Kürtler hariç, bölgede en az 10-15 milyonluk bir Kürt ulusu yaşamaktadır. Aynı istatistiğe göre İsrail'de 303 bin kişi İbranice, 1 milyon kişi de Arapça konuşmaktadır. Türkiye ve İran dışında bölgede, 121 milyon dolayında Arap yaşamaktadır.

Ortadoğu'da Osmanlı egemenliğinin son bulmasından sonra işgalci İngiliz ve Fransızlara karşı gerçek anlamda ulusal kurtuluş savaşları yürümedi diyebiliriz. Bugün ortaya çıkan devletler, çoğunlukla masa başında İngiltere'nin daha sonra da ABD'nin kendilerine bağımlı, bazı Arap ailelerinden, aşiretlerinden ve şeyhlerinden ucuz fiyatla petrol almak ve ortak petrol şirketleri kurmak koşuluyla biçimlendiler. Bir başka deyişle yapay doğdular. Arap ulusu emperyalizmin ünlü "böl ve yönet " taktiğiyle 15 parçaya bölündü. Yapay sınırlar doku reddi gibi reaksiyon verdi. Sonuçları ortaya çıkıyor.

Tablo 2'de petrol zengini olan ülkelerle bu zenginliğe sahip olmayan ülkelerin birbirine göre farkları çok açık olarak görülüyor. Bu da zengin gelir kaynaklarının daha adil dağılımı isteğini yaratıyor.

Tablo 3 bölge ülkelerinin ithalat ve ihracat yüzdeleri içinde Almanya, ABD, Fransa, Japonya, İngiltere ve bazı ülkelerin yeri karşılaştırılıyor. Bu karşılaştırma da ilginç noktaları ortaya koyuyor.

Almanya'nın bölge ülkelerinin toplam ithalatlarındaki yeri 123.7 birim, ABD'nin 124.8 birim, Fransa'nın 68.8, Japonya'nın 122.9, İngiltere'nin 112.9, İtalya'nın 72.7, Hollanda'nın ise 25.4 birimdir. Diğer ülkelerin ithalat yüzdeleri içinde pek de önemli yerleri yokken, Türkiye'nin yeri 32.2 birimdir. Bunun da 14.8'i Irak'ladır.

Bu sayılar da bölge ülkelerinin başta ABD olmak üzere en çok Almanya ve Japonya'dan mal aldıklarını gösteriyor.Hemen arkasından İngiltere, Fransa ve İtalya geliyor. Bu ülkelerin bölge için neden bu kadar hassas olduklarını açıkça gösteriyor. Türkiye'nin payı ise hiç de yabana atılır cinsten değildir. Türkiye'de iktidarın bölgeyle neden bu kadar ilgili olduğu anlaşılıyor.

Bölge ülkelerinin toplam ihracat yüzdelerini karşılaştıracak olursak, Almanya'nın yeri, 35.7 birim, ABD'nin 124, Fransa'nın 61, Hollanda'nın 26.9, Japonya'nın 258.4, İngiltere'nin 18.2, İtalya'nın 123.8 Türkiye'nin ise 7.5 birim oluyor.

Bölgeye en bağımlı ülkenin Japonya olduğu açıkça görülüyor. Bu da Japonya'nın sessiz kalmasının altında ne olduğunu güzel anlatıyor. Almanya ve Japonya'nın giderek artan ekonomik gücünden rahatsızlık duyan ABD'nin petrol bölgesini işgali, ABD'ye yeni pazarlık gücü getiriyor. Kimsenin petrol silahını artık birkaç zengin petrol şeyhine bırakmaya niyeti olmadığı anlaşılıyor. Bölge yeni gelişmelere gebe görünüyor.

BÖLGENİN ÖZELLİKLERİ

Kısaca bölgenin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Yaklaşık 121 milyonluk Arap ulusu irili ufaklı, gecekondu devletlere bölünmüştür.
2. Aynı bölgede yaşayan 15-20 milyonluk bir Kürt ulusunun bağımsız bir devleti yoktur.
3. Filistin sorunu önemli bir bölge sorunudur. Birçok Arap ülkesini ve İsrail'i doğrudan ilgilendiriyor.
4. ABD-Suudi Arabistan yönetiminin işbirliği, petrol ülkesi olmayan Araplar arasında nefret uyandırıyor. Dinsel farklılıklar ABD'nin işgalçi tutumu Arap şovenizmini ve islam radikalizmini besliyor.
5. İsrail'in Ürdün'ün West Bank bölgesi ve Suriye'nin Golan tepelerini işgali sürüyor.
6. Lübnan 1982'den bu yana İsrail saldırısı altındadır. Lübnan'da mezhep çatışmaları bir türlü dinmiyor. %32 Şii Müslüman, %21 Sünni Müslüman, %24.5 Hristiyan, %7 Dürzi, %15 Katolik-Ortodoks yaşıyor. Ulusal açıdan ise, %3 Kürt, %5 Ermeni, %10 Filistinli Arap, geri kalan %82 de Lübnanlı Araptır.
7. Ülkelerarası karşılaştırmalı Tablo 1'den de görüldüğü gibi bu yörede cumhuriyetler bir elin parmaklarının sayısını geçmiyor. Diğerleri halen monarşik yönetimlerle idare ediliyor. Bu çağdışı yönetimlerin dayanmaları artık zor görünüyor.
8. Irak'ın, Kuveyt'i ilhakıysa, ABD işgaline karşı olan Araplar arasında Arap birliğinin sağlanmasına yol açıcı etken de olabilecek özellikte görülüyor. Konunun Araplararası çözümü yönünde kuvvetli eğilimler var.
9. İlerici devrimci güçlerin savaşımı açısından yeni olanaklar açılıyor. Bölgedeki büyük gelir dengesizliği önemli bir hoşnutsuzluk ve haklı bir isyan kaynağıdır.
10. Ülkeler arası karşılaştırmalı Tablo 1'den görüldüğü gibi, Irak, Mısır ve Suriye'nin dışında diğer Arap ülkelerinin asker sayısı oldukça azdır. Bu da monarşik yönetimlerin bir başka zayıflığıdır. Petrol zengini Arap ülkelerinde, zenginlikten pay alan Araplar çalışmıyor. Evlerinde ve işyerlerinde daha çok Bangladeşli, Pakistanlı, Hindistanlı işçi çalıştırıyor. İşyerlerinde, hastenelerinde, Avrupalı teknisyen, doktor çalıştırıyor. Askerlik yapmak istemiyor. Bu ülkelerdeki saltanat dillere destandır.

BUGÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Irak'ın Kuveyt'e saldırı ve ilhakı bölgeye emperyalist bir müdahale için bulunmaz fırsat oldu. Yıllardır, İsrail'in Filistin, Lübnan, Suriye ve Ürdün topraklarını işgaline gözünü kapayanlar, ülke bütünlüğünü, sınır dokunulmazlığını sözde bayrak yapıp Arabistan'a çöreklendiler.

Irak, bölgede bir küçük "süper devlet" politikası izliyor. 8 yıllık İran'la savaşı, Arap şovenizmini körüklemesi, cihad çağrıları bu siyaset doğrultusundadır. Ancak Irak'ın bu şoven ve saldırgan tavrı, emperyalist saldırgan ABD'nin yaptıklarını gözardı ettirmemelidir. Asıl saldırgan ve istilacı giderek ekonomik gücünü kaybeden ABD'dir.

Almanya ve Japonya'nın dünya ekonomik liderli-

ğini paylaşmaya başlaması ABD 'yi kemirmektedir. ABD süpergüç imajını askeri gücü ve saldırganlığıyla dünyaya dayatmak istiyor. Lübnan, Grenada, Panama'yı işgal eden Nikaragua'yı abluka altına alan ve en son Arabistan istilasıyla tek süper benim diyen ABD'dir.

Sovyetler Birliği'ndeki son gelişmelerin, Sovyet sisteminin içine girdiği çözülüşün ABD'ye desteği, ABD'nin müttefiklerinin desteğinden çok daha anlamlıdır. Artık ABD, dünya sorunlarını önce Gorbaçov ile konuşup sonra müttefikleriyle değerlendiriyor. En son Helsinki'de yapılan Bush-Gorbaçov görüşmesi ve arkasından NATO toplantısı bu doğrultudadır.

Yıllardır ABD, soğuk savaşla, "yeşil kuşak" teorileriyle Sovyetler Birliği'ni kuşatmaya çalıştı. İslamcılığı en etkin anti-komünist silah olarak kullandı. Bir yandan Sovyetler Birliği'ni kendine tam bağımlı islam ülkeriyle kuşatma siyaseti izlerken diğer yandan da Sovyetler Birliği içindeki 50 milyonluk müslüman azınlıktan başkaldırı hesapladı.

Ancak ABD'nin hesapladığı başkaldırı tabandan değil, tepeden geldi. Reel sosyalizm, dünya devrimleriyle beslenemeyince yoruldu, kurulan sosyalizm derinleşemedi. Derinleşemeyen sosyalizmi, içinde taşıdığı kapitalist kalıntılar ve burjuva ideolojisinin etkinliği çözdü.

Dünya devriminin kalbi, sosyalizmin yeni başlagıçlarında yatıyor. Filistin, Kürdistan ve Türkiye devrimleri bölgede ve dünyada statükoyu değiştirecek ve büyük sarsıntılar yaratacak dinamiklere sahiptir. Onun için de ABD etkinliği altında, İsrail, Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan'dan oluşan yeni paktlar peşindedir. Olası Ortadoğu devrimleri kanla bastırılmak isteniyor.

Gelecekte Ortadoğu'nun siyasi haritasının köklü bir biçimde değişmeye açık olduğu görülüyor. Monarşik rejimler kalıcı gözükmüyor. "Bağımsız devrimler" ve sosyalizm alternatiflerine karşı, ABD, "demokratik" görünümlü, emperyalizme bağımlı burjuva cumhuriyetleri gündeme getirebilir.

Türkiye açısından bölgedeki son gelişmeler burjuvaziye umut oldu. Kendine güvensiz Türkiye devriminden ölesiye korkak burjuvazi, Sovyetler Birliği "tehdinin" gidişiyle, Türkiye'nin stratejik öneminin azalmasını bir türlü hazmedemezken, yeni bunalımla stratejik öneminin arttığını ilan ediverdi. Kimi köşe yazarları, burjuva politikacılar AT kapılarının açılacağını, borçların silinebileceğini, yeni pazarların yeni olanaklar getirebileceğini hesaplamaya başladılar. Ancak durum hiç de öyle değildir.

AT'ın Türkiye'yi stratejik önem arttı diye topluluğa almak gibi bir konumu kesinlikle yoktur. Avrupa'daki basın bu konularda Türkiye'dekinden çok farklıdır. Kıbrıs Rum kesiminin AT'a başvurusunda da durum bir kez daha ortaya çıktı. Türkiye'nin istemleri hiçbir şekilde gözönüne alınmadı.

ABD, Türkiye'nin askeri borçlarını silemez, çünkü bu borçlar özel bankalara devredilmiştir. Ayrıca ABD'nin tekstil ve diğer ihraç ürünlerine koyduğu kota 1991 sonuna kadar sürecektir.

ABD, amborgodan dolayı Türkiye'nin yaklaşık 4 milyar dolar olduğu söylenen kayıplarını karşılamak için, baştan beri, "çok uluslu yardım" diyor. ABD'nin ekonomik yardım gücü azalıyor. Artık bu alanda dünyada söz sahibi ülkeler Almanya ve Japonya'dır. ABD'nin Türkiye'ye yardımı AT'ın üzerine atması bundandır. Tüm bunlara karşın Türkiye'de iktidarın bu denli ABD yanlısı tutumu macera oluyor.

Türkiye burjuvazisi, geleceğinden kaygılıdır. Ekonomik bunalım ve çözümsüzlüklerden, ağır toplumsal sorunlardan, gelişen işçi hareketinden ve önü alınamayan Kürt ulusal hareketinden korkuyor. Bir yandan "radikal sola" karşı, "radikal islamcı akımlar" silahını çıkarıyor, diğer yandan da tam bir ABD müttefiki olarak, ABD çıkarlarıyla bütünleşerek varlığını güvence altına aldığını sanıyor. Türkiye'nin, Ortadoğu'da emperyalizmin çıkarları doğrultusunda gerçekleşebilecek yeni düzenlemelerden beklentileri vardır. Ancak bu beklentiler de boşunadır.

ABD askerinin uzun süre Ortadoğu'da kalışı sorun yaratacaktır. Din faktörü önemlidir. Suudi halkı şimdiden rahatsızdır. Saddam ve Rafsancani'nin bugün taraf bulamayan cihad çağrıları yarın ABD'ye karşı bir ayaklanmaya dönüşebilir.

Türkiye, Osmanlılardan kalan izlenimle bölgede kurtarıcı olarak değil, tam tersine yayılmacı olarak görülüyor. Arapların, ABD'nin Türkiyeli istemlerine karşı çekimser kalmaları bu yüzdendir.

Kürt ulusal hareketinin büyük bir jenosidle bastırılma olasılıkları geri tepecektir. Olası bir sıcak savaşta, Türkiye yönetimi Güneydoğu Anadolu'daki Kürtlerle başedemezken, Kuzey Irak'taki Kürtlerle nasıl başedecektir? Türkiye ve Irak'taki birleşmiş bir Kürt ulusal hareketi Ortadoğu devrimleri açısından bir kaldıraç işlevi görebilir.

Türkiye halklarının, Kürt ve Arap halklarıyla hiçbir çelişkisi ve düşmanlığı yoktur. Asıl düşman tekelci burjuvazidir. Bölge halkları emperyalist savaş istemiyor. Kalıcı barış, ABD'nin ve müttefiklerinin bölgeden sökülüp atılmasında ve Ortadoğu devrimlerinde yatıyor.

(*) Kimyasal silahlardan Mustard Gas, hardal bitkisinden (Cruciferous Brassica) elde edilen zehirli bir gazdır. Kimyasal formülü, (ClCH2CH2)2S dir. Körlük ve yanıklara sebeb oluyor. Ayrıca akciğerleri de tahrip ediyor. Sinir gazlarıysa asfiksi yoluyla ölüme yol açıyor. Bunların en önemlileri tabun, sarin ve VX dir. Tabunun kimyasal formülü, C2H5OP(O)(CN)-NC(CH3)2 dir. Sarinin (isopropyl metil fosfonafluoridak) kimyasal formülü, CH3P(O)(F)OCH(CH3)3 dür. Bu sinir gazlarına karşı son şans atropin enjeksiyonudur.

ÜLKELER ARASI KARŞILAŞTIRMALI TABLO 1

Ülke	Bağımsızlık tarihi	Yönetim biçimi	Devlet başkanı	Başkent	Yüzölçümü	Nüfus (90 varsayımı)	Asker sayısı	Resmi dil
Bahreyn	1971	Monarşi (Emirlik)	Emir Isa Bin Salman El-Halife)	Manama	690 km^2	431.000	2800	Arapça
BAE (Birleşik Arap Emirlik.)	1971	Monarşi (Emirlikler F.)	Seyh Zayed Bin Sultan el-Nahyan	Abu Dhabi	77.700 km^2	1.881.000	43.000	Arapça
Irak	1932	Cumhuriyet	Saddam Hüseyin	Bağdat	438.317 km^2	17.676.000	1.000.000	Arapça
Iran	1936	Islam Cumh.	Haşimi Rafsancani	Tahran	1.643.503 km^2	52.997.000	604.500	Farsça
Israil	1948	Cumhuriyet	Haim Herzog	Jerusalem	20.700 km^2	4.614.000	141.000	Ibranice/Arap
Katar	1971	Monarşi (Emirlik)	Seyh Halife Bin Hamid el-Tani	Doha	11.400 km^2	467.000	7.000	Arapça
Kuveyt	1961	Monarşi (Emirlik)	Seyh Cahir el- * Ahmet el-Sabah	Kuveyt şehri	17.818 km^2	2.143.000	16.100	Arapça
Lübnan	1943	Cumhuriyet	Işgal altında	Beyrut	10.230 km^2	2.967.000	16.300	Arapça
Mısır	1922	Cumhuriyet	Hüsnü Mübarek	Kahire	997.739 km^2	52. 536.000	445.000	Arapça
Suriye	1946	Cumhuriyet	Hafız Esad	Şam	185.180 km^2	12.112.000	404.000	Arapça
Suudi Arabistan	1932	Monarşi (Krallık)	Kral Fahd	Riyad	2.240.000 km^2	13:988.000	72.300	Arapça
Umman	1965	Monarşi (Sultanlık)	Sultan Kabus ibn Said	Muscat	300.000 km^2	1.457.000	21.500	Arapça
Ürdün	1946	Monarşi (Krallık)	Kral Hüseyin	Amman	89.206 km^2	3.202.000	82.250	Arapça
Yemen Arap Cumhuriyeti	1973	Cumhuriyet	Ali Abd Allah Saleh	Sana	135.230 km^2	9.060.000	36.600	Arapça
Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti	1970	Cumhuriyet	Haider Abu Bakr al-Attas	Aden	336.869 km^2	2.469.000	27.500	Arapça

Kaynak: Britannica Worl Data 1989

ÜLKELER ARASI KARŞILAŞTIRMALI TABLO 2

Ülke	1 Radyoya düşen kişi	1 TV'ye düşen kişi	1 Telofona düşen kişi	Gazete sayısı	Bin kişiye düşen tiraj	Doktor sayısı	1 Doktora düşen kişi	Temel Üretim
Bahreyn	2,9	3.1	3.5	5	50	518	839	petrol: % 83.6 aluminyum: % 16.4
BAE (Birleşik Arap Emirlikleri)	3.9	12	4.6	12	171	1840	666	petrol: % 88.5 petrol olmayan: % 11.5
Irak	5.6	26	17	6	21	4428	3324	fuel ve enerji: % 99.6
İran	4.8	23	26	13	12.5	15.945	2582	petrol: % 98
Israil	6.2	7	2.3	25	263	11.895	345	Makine: % 28.7 elmas: %27.2 ve tarım ürünleri
Katar	3.1	2.5	3.4	5	147	543	679	petrol: % 91.1 gaz: % 8.9
Kuveyt	3.6	2.7	5.9	7	253	2803	553	petrol: % 90
Lübnan	1.4	5.4	18.4	39	211.6	3509	760	Mücevherat: % 10 diğerleri değişik
Mısır	3.9	13	35	17	88	73.300	635	petrol: % 64.5 pamuk ve tekstil
Suriye	5.3	26.5	16.7	9	19	8146	1347	petrol-gaz: % 33.2 kimyasal md: %29.4, Tekstil
Suudi Arabistan	3.7	3.2	11.9	10	41.8	12.707	945	ham petrol: % 89.7 rafine petrol: % 10.3
Umman	2.6	3.2	18	3	24	581	1792	petrol: % 89.8
Ürdün	4.3	12	15	5	65	3114	881	fosfat: % 29.3 gıda maddeleri
Yemen Arap Cumhuriyeti	35	56	104	2	-	1234	6631	değişik
Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti	7.4	49	131	2	11	652	3416	petrol ürünleri: % 95.9
Türkiye	6.3	10	14	338	81.3	37.142	1388	tekstil: % 26.6 Tarım ürünleri vs.

Kaynak: Britannica Wold Data 1989

ÜLKELER ARASI KARSILASTIRMALI TABLO 3 a

Körfez ülkelerinin bazı ülkelerle dış ticaret yüzde oranlarının karşılaştırması

Ülke	Bahreyn		BAE (Birleşik Arap Emirlikleri)		Irak		Iran		Israil		Katar		Kuveyt		Lübnan	
	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat
Almanya	3.7	-	6.7	-	7.3	4.1	16.3	4.2	12.9	5.6	7.2	-	7.9	2.3	5.9	-
ABD	4	3,2	12.1	8.2	10.7	5.3	-	5	16.2	32.5	11.9	-	11.2	3.6	5,5	5.2
Avusrtalya	-	-	2,3	-	-	-	2.1	-	-	-	-	2.8	-	-	-	-
Belçika-Lux.	-	-	1.5	0.3	-	-	-	-	14.2	3.3	-	-	-	-	-	-
Denmark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fransa	-	-	4.6	6	5.8	10.2	-	5.2	4.6	4.6	4.3	-	5	2.1	8.1	-
Hollanda	-	-	2.8	0.4	-	-	-	-	-	4.5	2.5	2	-	-	-	-
Japonya	7.1	10.5	17.8	49.4	6.2	6.9	13.4	16.5	-	5.8	16.3	38.5	21.1	15.9	-	-
Ingiltere	7.8	-	9.9	0.8	7	-	6.7	-	9.4	7.7	16	1.1	7.5	1.2	-	-
Italya	-	-	7.1	2.5	4.1	12.2	6	9.8	-	-	4.9	8.4	5.8	11.4	0.7	-
Isviçre	-	-	1.4	-	-	-	-	-	7.4	-	-	-	-	-	-	7.6
Singapur	-	-	1.7	4.2	-	-	3.9	-	-	-	-	13.1	-	-	-	-
Türkiye	-	-	0.6	-	14.8	7.5	4.3	-	-	-	-	-	-	-	4.7	-
Varşova Paktı ve SB	...	...	0.7	-	3.3	0.2	7.2	5.2	0.4	0.2	0.5	-	-	-	4.7	...

Kaynak: Britannica Word Data 1989

ÜLKELER ARASI KARSILASTIRMALI TABLO 3 b

Körfez ülkelerinin bazı ülkelerle dış ticaret yüzde oranlarının karşılaştırması

Ülke	Mısır		Suriye		Suudi Arabistan		Umman		Ürdün		Yemen Arap Cumhuriyeti		Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti	
	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat	Ithalat	Ihracat
Almanya	10.2	5.5	8.2	5	7.7	1.3	9	-	7.7	-	5.9	1.7	3.1	6
ABD	11.4	-	5.3	-	15.3	19.3	7.6	-	8.9	-	2.7	41.4	1.3	-
Avustralya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.4	-	9.2	-
Belçika-Lux.	-	-	-	-	1.7	-	-	-	-	-	2.4	-	1.1	-
Denmatk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.7	-	2.8	-
Fransa	7.8	6.6	9.8	9.9	5,3	2.6	3.6	-	-	-	5.2	3.5	4.7	10.3
Hollanda	-	5.2	-	-	2.2	6.1	4	-	-	-	6.2	6.9	5.2	1.8
Japonya	6.3	-	-	-	17	22.1	14.4	64.3	7.8	-	8.7	12.6	5.7	11.3
Ingiltere	-	-	-	1.2	7.8	1.5	17.9	-	8.1	-	8.3	2.6	6.5	2.6
Italya	8.5	17.2	6.7	31.1	6.8	4	3.3	-	5.9	-	9.7	3.5	3.2	33
Isviçre	-	-	3.3	-	2.4	-	-	-	-	-	-	-	0.3	-
Singaput	-	-	-	-	-	4.9	-	-	-	-	2.1	0.2	5.2	5.3
Türkiye	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varşova Paktı ve SB	12.5	23.4	12.5	44.9	0.6	1.7	-	-	5.2	6.0	1.2	-	4.0	0.1

Kaynak: Britannica Worl DAta 1989

Yalçın Küçük, Toplumsal Kurtuluş'un Ocak-Şubat 1990 tarihli 30. sayısında "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" adıyla yayımlanan, Sovyet Bilimadamları (Ordixan Celil, Celile Celil, Cemile Celil) ile yaptığı söyleşiyle ilgili olarak açılan davadan, 20 Ağustos 1990'da sorgulandı ve 1 Kasım 1990'da savunma verdi. 1 Kasım günü Y.K'ün Avukatları Gülçin Çaylıgil ve Fikret İlkiz'de hazrladıkları savunmalarını sundular. Dosya halinde yayımlıyoruz. Çaylıgil-İlkiz savunmaları kısaltılmıştır.

I- SORGU
20 Ağıstos '90

"Yargının Hassaslaşma özgürlüğü Yoktur"

"ÖZGÜRLÜĞÜ DAHA İYİ ANLIYORUM DAHA ÖZGÜR OLUYORUM"

Yalçın Küçük

1989 yılı Sonbaharı'nda Hollanda'da La Hey kentinde Kürt kökenli üç Sovyet vatandaşı bilim adamıyla yapmış olduğum mülakatın, o zamanlar sahibi bulunduğum, Toplumsal Kurtuluş dergisinde "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" başlığıyla yayımlanması nedeniyle, sanık olarak huzurunuzda bulunuyorum. Savcılık iddianamesine karşı, daha önceki duruşmada, değerli kurulunuzun uygun görmesi üzerine, sorgumun özetini yazılı olarak sunmak istiyorum. Bunu üç noktada toplamak durumundayım.

1-BİÇİMSEL DURUM VE HUKUKİ DURUM

Hem Sovyetler Birliği'nde, Erivan Üniversitesi Tarih Doçenti Dr. Celile Celil'in sorulara verdiği cevabın ve hem de mülakatın kapanışında bana sorulan bir soruya, benim verdiğim bir cevap paragrafı nedeniyle, suç işlediğim iddiasıyla karşı karşıya gelmiş bulunuyorum. Görüşlerimi özetleyeceğim. Fakat bundan önce Savcılık makamının bir maddi yanılgısına işaret etmek zorunluluğu duyuyorum.

İddianamede Dr. Celil'le ilgili suçlanan paragraftan önce, "Ermenistan'da Kürtlere ait özel okullar yoktur. Çünkü Kürtlerin yaşadığı bölgelerde, okullarda Kürtçe eğitim yapılıyor" başlıklı ara bölümden ve benimle ilgili suçlamadan önce, "Kürtçenin sadeleştirilmesi için bugünden konuşmak erkendir. Bu ancak bir devletin oluşmasıyla mümkündür" ara başlığından sözediliyor. Yanlıştır.

Bunlar ara başlık değildir. Ara başlık olması da mümkün değildir. Çünkü hem bu kadar uzun ara başlık olmaz ve hem de izleyen paragrafların, eğer ara başlık ise, bunlarla ilgili olması gerekir. Mülakatta bu kesinlikle sözkonusu olmuyor; Savcılık makamının ara başlık dedikleriyle izleyen mülakat bölümleri birbirini tutmuyor.

Çünkü bunlar, yayıncılık diliyle, spotlardır; yayını baskıya hazırlayanlar, metinden ilgiye değer buldukları noktaları çıkarırlar ve metnin çeşitli yerlerine koyarlar. Savcılık makamının bunu bilmediğine inanmakta güçlük çekiyorum.

Bunları ne için aktarıyor; bunlar da iddianın bir parçası mıdır? Yoksa bunlar sadece suçluluk havası yaratılmak için mi serpiştiriliyor; bilmiyorum. Bildiğim bunların alınması hem yanlıştır ve hem de tutarlı görünmüyor.

Fakat bu birinci başlık altında asıl söyleyeceğim şudur: Sovyet yurttaşı Doçent Dr. Celile Celil'in sözlerinden dolayı ben nasıl suçlanabilirim? Dava, Basın Yasası'na göre açılıyor. Yasanın 16. maddesi ise son derece açıktır:

"Mevkutelerde işlenen suçlarda sorumluluk, suçu vücuda getiren yazıyı veya haberi yazan veya resmi veya karikatürü yapan kimse ile beraber bu mevkutenin ilgili sorumlu müdürüne aittir."

Burada yazıyı yazmak, düşünceyi ortaya koymak demektir; suçlanan paragraftaki düşünceler ve bunu okuyucuya götüren "yazı", bir harfi dahi bana ait değildir. Düşünceyi söyleyen, bu anlamda yazıyı yazan, Dr. Celil varken beni sorumlu tutma çabasını anlayamıyorum.

Savcılık makamının Sovyetler Birliği'ne yazarak, Sovyet yurttaşı Dr. C. Celil'i sorumlu tutması gerekir; yasa bunu istiyor.

Yasanın açık hükmüne karşın, sürekli olarak beni sanık yapma çabalarını bir alışkanlığa ve kolaylık tutkusuna bağlama eğilimindeyim.

2-KÜRT SORUNU VE HAVADA BULUT

Türkiye'yi yönetenler açısından Kürt sorunu ile yaratılan hassasiyeti anlamam mümkündür; önemli bir sorun olmuştur ve idare, bu alanda hassaslaşmıştır.

Ancak Yargı'nın hassaslaşmak özgürlüğü yoktur.

Hassaslaşmak, ölçüyü kaçırmak olarak gerçekleşiyor. Yargı, hep ölçü içinde olmak zorundadır.

Yargı için "özgürlük", "ezilmek", "ezmek", "Türk", "Kürt", "devrimci" sözleri hiçbir zaman hassaslık kazanamaz; yargı, bunlara soğukkanlı davranmak zorundadır.

Bir polis şefi, bir zaptiye amiri "ha Kürt dedin ha" diyerek, veya "ezilmek ha, ben eziliyor muyum, i..." diyerek sopayı basabilir veya elektriği arttırabilir, Yargı, bunun dışındadır.

Dışında olmak zorundadır. Yoksa, Yargı olmaktan çıkar.

Ayrıca Yargı, şahıslar konusunda da hassas olmamaya özen göstermelidir.

Ne yazık, Yargı, son yıllarda bana karşı son derece hassas bir duruma girmiştir. Bir örnek verebilirim. 1 Nisan 1990 tarihli Hürriyet gazetesinin birinci sayfası "Apo ile Görüştük" diye yazıyor. Üstünde "Hürriyet muhabirleri PKK militanlarının yuvalandığı Bekaa Vadisi'ne girdi" yazısı yer alıyor. Peki ne oluyor? Ben 1989 tarihinde gittim, Öcalan ile mülakat yaptım, önce bir haftalık dergiye sattım, yayımlandı, sonra kendi dergimde yayımladım ve ben sanık olarak mahkemenizde yargılanıyorum. Benim Apo mülakatını sattığım dergi Hürriyet gazetesi, Öcalan ile mülakat yapıldığında sanık olmuyor ve ben aynı İstanbul'da aynı mahkemede sanık durumuna getiriliyorum. Başka türlü de söyleyebilirim; Hürriyet, Öcalan'la mülakat yapıyor, bununla DGM Savcılık makamı ilgilenmiyor. Ben, birisi kitaplarını okuduğum olmak üzere üç Sovyet aydını ile görüşüp yayımladığım zaman, sanık oluyorum.

Bundan devletin gücünün Sovyet yurttaşlarına vaya Erol Simavi'ye yetmediği veya uzanmadığı, bunun yerine ve sanık olarak hep beni hazır bulduğu sonucunu mu çıkartmak gerekiyor?

Dr. Celil, suçlanan paragrafına "yaşamımda ilk kez bir Türk arkadaşla oturup kunuşuyorum. Bu duruma çok seviniyorum" diyor. Kötü mü diyor?

Şimdi basın yasasını bırakıyorum ve bir an için kendimi Dr. Celil'in yerine koyuyorum. "Bizim bilgilerimize göre Türk Devleti şimdiye kadar Kürt halkının varlığını inkar edip temel hak ve özgürlüklerini tanımak istemiyordu. Resmi ideolojiye göre Kürtler, 'Doğu Türkleri', 'Dağ Türkleri' olarak nitelendiriliyordu."

Dr. Celil, suçlanan paragrafına böyle başlıyor. Ben bunun neresini inkar edebilirim; Türkiye'de, 1925 yılından sonra Kürt varlığı kabul edilmemiştir. "Doğulu" veya "Doğu Türkü", "Dağ Türkü" olarak nitelendirilmiştir; işin gerçeği, "Dağlı" bölümü hariç, Kürtlerin çoğu da kendilerini "Doğu Türkü" olarak kabul ediyorlardı.

Bunu herkes biliyor ve kabul ediyor. Herkesin bildiği ve kabul ettiği bir gerçeği kabul etmek nasıl suç olabilir?

"Bugün ilerici ve devrimci diye nitelenen bazı kesimlerin ne yazık ki egemen ideolojinin bu etkilerinden kurtulamadığını ve Kürt halkına karşı şovenist tutumunu değiştirmediğini görüyoruz. Eskiden devrimciler Kürtlerin temel haklarını tanımak ve bu uğurda mücadele etmek bir yana programlarında soruna hemen hemen hiç yer vermiyorlardı." Suçlanan paragraf böyle sürüyor ve bunun neresi suç olabiliyor, anlamak mümküm görünmüyor.

Söylenen şudur: Bazı devrimciler de resmi ideoloji ile Kürt sorununa bakıyorlar. Savcılık makamı, bunu bilmeyebilir, ama ben biliyorum; doğrudur. Ancak doğrudur veya değil; bu sizlerin ceza hukuku ile hiçbir ilgisi yoktur. Arkasından gelen cümle ise, öyle sanıyorum, Türkiye Komünist Partisi'ni anlatıyor. Bu da doğrudur. Gerçektir. TKP'nin programında Kürt sorununa yer vermediğini söylemek suç olabilir mi?

"Bugün geçmişe göre daha olumlu bir sürece girildiğini görüyoruz. Bu, oldukça sevindirici bir durumdur." Dr. Celil, bugünkü ilgiden seviniyor. Suç mu işliyor?

Bu suçu anlamıyorum.

"Şunu söylemek istiyorum: "Bir ulusu ezen başka bir ulus özgür olamaz!" Tırnak içinde veriliyor. Her yerde her gün tekrarlanıyor. Artık bir klişe haline gelmiştir; hep söylenir. Formülün ilki ütopyacı Fourier'e ait olduğunu sanıyorum; kadınlar kurtulmadıkça, toplumun kurtulamayacağını söylemiştir. Bu ondan türetilmiş bir düşünce oluyor. Doğrudur. Çok doğrudur. Eğer Güney Afrika, zencileri eziyorsa, kendisi özgür olamaz. Eğer Amerika siyahlarını eziyorsa, özgür olamaz. Eğer Türkiye, emekçilerini eziyorsa, özgür olamaz.

Ezmenin, baskının olduğu yerde özgürlük olamaz. Bu alfabedir. Alfabeden dolayı suçluluk olabileceğine inanmıyorum.

"Türk halkı da Kürt halkının özgürlük mücadelesine omuz vermediği sürece özgür olamaz."

Başında değindim; Yargı, sözcüklere karşı, idarenin hassasiyetini taşımamalıdır. Özgürlük sözcüğü güzeldir ve özgürlük istemek, dünyanın hiçbir yerinde suç olmaz. Kürtlerin bugün, dillerini serbestçe yazma özgürlük mücadelesi vardır. Kürt halkının bugün kendisiyle ilgili kuşkulardan kurtulma özgürlük mücadelesi vardır. Bunlara destek olmaya çalışıyorum. Hakkımda çok dava açılıyor. Ancak özgürlüğü daha iyi anlıyorum. Daha özgür oluyorum.

"Kürt halkı özgürleştiğinde Türk halkı da özgürlüğüne kavuşmuş olur. Çünkü Kürt halkı ezildikçe Türk halkı da eziliyor. O da devlet baskısı altındadır."

Kürt ve Türklerin yazgısını birleştiren bu sözlerin neresine itiraz edilebilir? Çıkartılan kanun hükmünde kararnameler, devlet baskısını, Türk ve Kürt ayırmadan bu soruna, genel olarak özgürlük sorununa, yakınlık duyan herkesin üzerine yığmadı mı? Gerçekleşen iddialardan dolayı suçluluk olmaması gerekiyor.

"Kürt sorunu ancak Türk ve Kürt devrimcilerinin

dayanışması ile çözüme kavuşabilir."

Dr. Celil, Kürtlerin ve Türklerin devrimcilerinin dayanışmasını istiyor. Doğaldır; tüccarlar tüccarların, büyük zenginler büyük zenginlerin, devrimciler de devrimcilerin dayanışmasnı istiyorlar ve umut bağlıyorlar. Bir beraberliği istemek, bir elele verişi istemek suç sayılmamalıdır.

Dr. Celil'in suçlanan paragrafının otopsisini yaptım. Hiçbir parçasında suçluluk işareti görmedim. Mahkemenizin de görmeyeceğini umut ediyorum.

3-DURUM ÖZETİNDEN SANIK ÇIKARMA

Ben hep sordum. Sonunda şunları söyledim: "Sovyetler Birliği'ne döndüğünüz zaman Sovyet halkına, oradaki Kürtlere ve Ermenilere en samimi sevgilerimizi, selamlarınızı ve dostluklarınızı iletiniz. Sizin bir mesajınız var mı?"

Leningrad Üniversitesi Profesörü Ordixan Celil, bu işin ne zamana kadar süreceğini sordu. Mülakat, benim Türkiye'de durumu özetlememle son buluyor.

Öyle sanıyorum, Savcılık makamı, bu mülakattan dolayı da beni sanık olarak görmek istiyor. Bana ait tek bölüm de bu özet olduğu için bu paragrafı iddianamesine alıyor.

"Ne zamana kadar süreceğini tahmin etmek zor. Bugün Türkiye'deki Kürtlerin silahlı mücadelesi TC Devletinin en önemli sorunlarından bir tanesidir."

"Yine tahmin edebildiğimiz silahlı mücadeleyi yapanlarla Kürt halkının gerçek dostlarına karşı sindirme politikasını sonuna kadar götüreceğe benziyorlar."

"Bizim görebildiğimiz TC ayrı bir Kürt Devleti kurmak isteyenlere ve onun için silahlı mücadele verenlere çok sert karşı koymaya, bunları bastırmak için en sert şekilde devam edecektir."

Bunları söylemiş bulunuyorum.

Şimdi ne söyleyebilirim?

Genel Kurmay Başkanı, bu konuda, ayrım yapmama anlamına gelen sözler telaffuz etmedi mi? Bugün Türkiye'de Kürtler ile ilgili bir yayını, eğer Olağanüstü Hal Valisi beğenmezse, bu yayının basan matbaa, Kürt veya Türk olmasına bakılmaksızın kapatılmıyor mu? Kürt halkının dostları ile silahlı mücadele verenler bir tutulmuyor mu?

Bunları önceden tahmin etmek ve Türkiye'nin daha da sert tedbirler alacağını tahmin etmek suç mudur? Kanun hükmünde kararnamelerden önce böyle bir sertliği, ülkeyi büyük bir hukuk kargaşasının içine atan adımları, daha önceden tahmin eden bir kimse nasıl sanık yapılabilir?

Doğrudur. Belki de bu tahminlerinden dolayı sanık olmalıdır.

Şimdi bunları bırakıyorum. Size 5 Nisan 1990 tarihli Güneş gazetesi kupürünü sunuyorum. Buraya da aktarma yapıyorum.

Hadi Uluengin imzalıdır. "Sınır Ötesi Operasyonun Zararları" başlığını taşıyor. Şöyle başlıyor: "'Kürt Sorunu', önümüzdeki dönemde, yalnız iç politikanın değil, Ankara'nın dış siyasetinin de odak noktasını oluşturmaya adaydır. Çünkü, Lübnan'daki PKK kamplarına karşı bir askeri harekat düzenlenmesi fikri, ilk kez böylesine sarih biçimde Türk karar organlarının gündemine girmiştir." Demek ki, Türkiye, bu mülakatın yayımlanmasından sonraki bir tarihte, Suriye ile Lübnan arasındaki Bekaa'ya silahlı müdahale düşünecek noktaya geliyor. Ben doğrusu, bu kadarını aklıma getirememiştim; sert tepkileri bekliyordum, bunu düşünemiyordum.

Bekaa'yı biliyorum. Askeri açıdan hiçbir başarı şansı görmüyorum. Üstelik, Arap toprakları sözkonusu olduğu için büyük tepkileri içinde taşıyacaktır.

Ancak bu şu anda, benim sorunum değil; ben sanıklığımla ilgilenmek zorundayım. Beni ilgilendiren tarafı tahminlerimin doğru çıkmasıdır.

Bunun ötesinde, bir başka noktayı açıklığa kavuşturabilmek için, aynı haber yorumdan bir aktarma daha yapmak istiyorum.

"Uluslararası camia, Kürt milli varlığını inkar edilmez bir gerçek olarak kabullenmektedir."

Bu gazete İstanbul'da çıkıyor. DGM'ler nerede ise basın mahkemeleri olarak çalışıyorlar. İstanbul DGM Savcıları, Güneş gazetesi okumuyorlar mı? Ben bunun binde birini söylesem, herhalde hakkımda bin dava açılırdı. Kimse için dava istemiyorum; ancak aynı DGM juridiksiyonunda bu kadar ayrı uygulamaya, tepki duymamı normal karşılayacağınızı umuyorum.

Size sunduğum kupürün altında, bir rastlantı olarak, sahibinin, Asil Nadir'in adı okunuyor. Bilmiyorum; acaba Asil Nadir ve türünün iyiniyetinden emniyet mi duyuluyor?

"Diğer taraftan Ankara, çok haklı olarak, Lozan Antlaşmasında 'müslüman' sıfatıyla tanımlanan Yunanistan'daki azınlığa, 'Türk soydaşlar' olarak sahiplenmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'nin Kürt sorununa ilişkin resmi yaklaşımı inandırıcılıktan yoksundur. Uluslararası planda, 'bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu' izlenimini vermektedir. Bu durumda, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Lübnan'daki PKK kamplarına düzenleyeceği bir operasyon, milletlerarası camia nezdinde, birinci plana terörizmle mücadele unsurunu değil, Kürt milli varlığını çıkartacaktır."

Devam etmiyorum. Bunların yazıldığı bir kentte, bunlar değil de, benim masum mülakatım nasıl suç kovuşturmasına yol açabilir; hem anlamıyorum ve hem de anlıyorum.

Mahkemeler bana karşı hassaslaştılar.

Bir mesafe alınmıştır. Benim mahkum olmamla bu mesafeden dönülebileceğini sanmıyorum.

Size saygılarımı sunuyorum.

Böyle bir dava ile zamanınızı almanın sorumlusu ben değilim.

Kısa zamanda aklayarak bu davayı bitirmenizi diliyorum.

II-SAVUNMA
1Kasım '90

"Hukuk eşitlik ister, bir takım insanlara hassas davranmamayı ister, genellik ister, abartmadan söylüyorum, adalet ister."

"BIRAKINIZ, LÜTFEDİNİZ BENİ SİZ DEĞİL ZAPTİYELER CEZALANDIRSIN"

Yalçın Küçük

Değerli yargıçlar,

Önümüzdeki dosyadan dolayı mahkum olur muyum; bilmiyorum. Karar sizindir. Ancak mahkum olacak olursam daha ciddi bir suçlama ve daha dayanaklı bir iddia ile mahkum edilmeyi isterdim.

Bu iddia bana layık değildir.

Burada bir üzüntüm var.

Mahkemenizi beni mahkum etmesi yolunda, tahrik etmek istemiyorum. Mahkum olmak istemiyorum. Ancak dergimiz çıkıyor, kitabım yayımlanıyor ve DGM Savcılığı, dergimizdek' pek çok yazı ve haberden dolayı kovuşturma başlatıyor ve dava açıyor. Sonunda, son iddia noktasına gelince, bunların hepsi suçsuz sayılıyor ve sanık olarak bir ben kalıyorum, bir de yayınımız toplatılmış oluyor.

Asıl hedef ben miyim, yoksa yayınımız mı; bilemiyorum. Sonunda arkadaşlarım için Savcılık makamının bir ceza talebinde bulunmamasına seviniyorum. Fakat yasak halde DGM mahzenine kapatılmış yayınlarımıza, benim bitmez tükenmez sanıklığıma üzülüyorum.

1989 yılı sonbaharında bir yayın sorununu görüşmek üzere, İngilizce The Hague, Fransızca La Haye ve kendi dilinde Den Haag denilen kente gittim; Kürt kökenli üç Sovyet aydınıyla karşılaştım. Sovyetler Birliği'nin Kürt sorununa bakışını hep merak ediyordum; hazır bir fırsat yakaladığımı düşündüm. Sohbet ettim ve güzel olduğuna inandım; okuyucularımıza ulaştırma düşüncesinden kurtulamadım.

Aydınlanma benim işimdir; "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" başlığıyla o zaman benim ve şimdi Bilgesu'nun sahipliğinde olan dergimizde yayımladık. Şimdi bu yayından, Doçent Dr. Celile Celil'in bir sözü ve benim mülakatı özetleyen bir-iki cümlem nedeniyle cezalandırılmam isteniyor.

Ben artık şuna inanıyorum: Ne söylesem dava açılırdı.

Bunu sorgumda da belirttim; Dr. Celil'in sözlerinden dolayı ben sorumlu tutulamam. Basın yasasının 18. maddesi açıktır; Dr. Celil'in sözlerinden benim sorumlu tutulmam imkansız görünüyor. Bunu dosyada bulunan, 20 Ağustos 1990 tarihli dilekçede ayrıntıyla açıkladığım için tekrarlamak ve değerli zamanınızı almak istemiyorum.

Ancak hala Dr. Celil'in sözleri, doğru olmayarak, esas hakkında mütalaaya alınıyor! Böyle midir? Savcılık makamlarının, doğru olmadığının belirtilmesine karşın, suçlanan dergi ve benim yazılarım dosyada bulunurken, hala, doğru olmayan nakiller yapma yetkileri mi var; bilmiyorum ve anlamıyorum. Gerçekten anlamıyorum ve nasıl olabileceğini kavrayamıyorum. Şimdi ben, Dr. Celil'in üstelik de söylemediği sözlerden dolayı mı mahkum edilleceğim; bana duyulan bu husumetin nedenini düşünmek istemiyorum.

Değerli Yargıçlar, izin verin, lütfedin, ben suçlanan yazıdan sonraki dönemle ilgili kısa bir basın özeti sunmak istiyorum. Söyleşiyi, 1989 yılı Ekim ayında yaptığımı hatırlıyorum ve derginin Ocak-Şubat 1990 tarihli sayısında yayımlandığı kesindir.

Bir: 5 Nisan 1990 tarihli Güneş'te, Hadi Uluengin, şunları yazıyor: " 'Kürt Sorunu', önümüzdeki dönemde, yalnız iç politikanın değil, Ankara dış siyasetinin de odak noktasını oluşturmaya adaydır. Çünkü, Lübnan'daki PKK kamplarına karşı bir askeri harekat düzenlenmesi fikri, ilk kez böylesine sarih bir biçimde Türk karar organlarının gündemine gelmiştir." Hatırlayacağınızı umuyorum ve dosyada var; bu yazının kupürünü, Değerli Mahkemenize sunmuştum. Benim mülakatımdan sonra, Türkiye'nin Suriye topraklarını aşarak, Lübnan topraklarına bir askeri hareket düzenleyeceği artık herkesin bildiği bir sır oluyor.

Çok ilginçtir. Esas hakkında mütalaa, beni mülakatı özetlerken "Bugün Türkiye'de Kürtlerin silahlı mücadelesi TC Devletinin en önemli sorunlarından bir tanesidir" dediğim için suçlu görüyor. Mütalaa, beni, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ayrı bir Kürt Devleti kurmak isteyenlere karşı çok sert bir tepki göstereceğini söylediğim için mahkum ettirmek istiyor. Ancak Türkiye'de Kürtlerin yoğun olduğu yerle-

ri de bırakarak sınır dışı bir askeri hareket planlamak veya düşünmek sert tepki göstermek değilse nedir?

Ben kendimi bırakarak gazeteci Uluengin'in yazdıklarına dönmek istiyorum ve şöyle sürdürüyor: "Dolayısıyla, Türkiye'nin Kürt sorununa ilişkin resmi yaklaşımı inandırıcılıktan yoksundur. Uluslararası planda, 'bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu' izlenimini vermektedir. Bu durumda, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Lübnan'daki PKK kamplarına düzenleyeceği bir operasyon, milletlerarası camia nezdinde, birinci planda terörizmle mücadele unsurunu değil, Kürt milli varlığını çıkaracaktır." Uluengin'den bunları aktarınca yine de kendime dönmeden edemiyorum. Aslı dergimizde anlaşılmaz olarak çıkan ve mütalaaya aktarılırken daha da anlaşımaz hale getirilen, ancak özünde, Türkiye Cumhuriyeti'nin daha da sert bir yol izleyeceği ve bunu Kürt halkının gerçek dostlarına da yayacağı tahmininde bulunduğum için, "Türkiye'de girişilen silahlı mücadelenin haklılığı vurgulanmak suretiyle bölücülük propagandası" yapmış oluyorum. Sormak gerekiyor: Sert tepki gösterileceğini ve dostlarına da uzatılacağını, Genel Kurmay Başkanı Necip Paşa söylemiştir. Uluengin uygulamanın inandırıcılıktan yoksun olacağını yazıyor. Gazeteci Uluengin değil, ben "bölücü" oluyorum.

Böylesine bir mantığı ve çifte standardı bana kabul ettirmek mümkün değildir. Savcılık makamları, adalet dağıtmıyorlar; ancak adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunmak durumundalar. Ancak ben böylesine bir katkının olamayacağına inanıyorum.

"Üstelik yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, Batı hükümeti ve kamuoyları nezdinde tayin edici öğeyi, PKK eylemlerinin niteliği değil, Kürt milli varlığının Türkiye tarafından kabulü oluşturmaktadır. "Bunları da gazeteci Hadi Uluengin yazıyor. Mazallah ben bunları yazsam ve elinden gelse Savcılık makamı, beni çoktan idam ettirmişti; biz daha öyle "Kürt milli varlığı" türünden sözleri telaffuz edemiyoruz. Dr. Celil de edemiyor. Mütalaada bu nedenle, en kibar sözcüklerle, gerçeklerden acı bir biçimde uzaklaşma görülüyor. Dr. Celil, "bir ulusu ezen başka bir ulus, özgür olamaz" ifadesini kullanıyor, ve Dr. Celil'in bu ifadesi tırnak içindedir. Çünkü klişedir; hep tekrarlanır. Savcılık makamı tırnağı kaldırıyor, Savcılık makamı tırnağı kaldırması gerektiği yerde koyuyor ve koyması gerektiği yerde kaldırıyor ve Dr. Celil de bu tırnaktan hemen sonra ve tırnaksız olarak "Türk halkı da Kürt halkının özgürlük mücadelesine omuz vermediği sürece özgür olamaz" diye devam ediyor. Doğrudur; bir halkın özgürlük mücadelesine omuz vermeyenler özgürlüğü anlayamazlar. Bu söyleniyor. Savcılık makamı, bunlardan, Dr. Celil'in "Kürt ulusuna bağımsızlık" verilmesi gerektiğini söylediği sonucuna varıyor ve kesinlikle doğru yapmıyor.

Dil sözcükler dizgesidir; kullanılmayan bir sözcüğün kullanıldığını iddia etmeye ne denebilir, bilemiyorum?

Ayrıca Savcılık makamı, bu söylenmemiş sözlerin "Sanık Yalçın Küçük tarafından nakledildiği" ifadesini de kullanıyor. Ne demek istiyor: Bununla da ben suçlanıyor muyum? Mahkemenizin Savcılık makamından mütalaasına açıklık getirmesini istemesinin gerekli olduğuna inanıyorum. "Nakledildiği" sözcüğü mütalaada ne arıyor? Benim için mi, Dr. Celil için mi icad edilmiştir; bunun netleşmesi zorunludur.

İki:Biz, arkadaşlarımla birlikte, dergimizde, üç yıldır, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir "Kürt Devleti" projesi olduğunu yazıyoruz. DGM Savcıları istiyor ve yedek üyeleri hep toplatıyor: Dergimizin kime ulaştığını bilemiyoruz. Fakat 1 Eylül 1990 tarihli Milliyet, DGM toplatmalarına karşın, son derece etkili olabildiğimizi gösteriyor. Milliyet'ten Nur Batur, Dışişleri eski Bakanı Vahit Halefoğlu'na ansızın şu soruyu soruyor: "Harita çizilirken masada yerimizi alırız dediniz... Kürt Devletinin kurulmasını önleyebilir miyiz?"

Değerli Yargıçlar, artık Türkiye'de günlük basında Kürt Devletinin kurulması değil, önlenip önlenemeyeceği tartışılır ve yazılır hale geliyor.Birdenbire kolaylıkla, haritalar çiziliyor.

Milliyet, İstanbul'da yayımlanıyor. Mahkemeniz, Nur Batur hakkında bir davaya bakmıyor. Savcılık makamının bir kovuşturmasından da haberim olmadı. Buna seviniyorum. Ancak içimden de "çok şükür çok şükür" diyorum; bunları ben yazacak olsam, herhalde Savcılık makamı benim kurşuna dizilmemi talep ederdi.

Dışişleri eski Bakanı Halefoğlu'nun cevabını yazıyorum: "Bugünkü şartlarda Kürt Devletinin kurulması mümkün değil. Kürtleri Batı hep kullanmaya çalıştı. İran-Irak ve Türkiye'nin önşartsız anlaşabildikleri belki de tek konu Kürt Devletini kurdurmamaktır." Halefoğlu bunları söyledikten sonra Nur Batur'un devam eden soruları karşısında şu görüşlerini de dile getiriyor: "Sovyetler zaten kendi cumhuriyetleriyle uğraşıyor. Ayrıca, Türkiye'ye yönelik bir dostluk ağacı giderek filizleniyor, Sovyetler'de. Eğer

Batı, petrol yataklarını kontrol etmek için böyle bir devlet kurmak istiyorsa, bu hatadır. Sıkışmış bir Kürdistan ne yapabilir? Onun için, bu insanların, Türkiye'de olduğu gibi, bütün haklardan yararlanıp, Kürt ama Türk vatandaşı olarak yaşamalarında yarar vardır." Nereden nereye; "Kürdistan" sözcüğünü telaffuz ettiğim için siyasi polisin beton hücrelerinde yatırıldığım günlerin anıları hala taze; Halefoğlu da, "Kürt ama Türk vatandaşı" olarak ve "bütün haklardan yararlanıp" yaşamalarını isteyecek noktaya geliyor. Bütün haklardan yararlanmadıklarını söylemiş oluyor.

DGM Savcıları, Dışişleri eski Bakanı Halefoğlu hakkında neden kovuşturma yapmıyorlar? Ben çok kolay bir lokma mı oluyorum?

Kimse hakkında kovuşturma yapılmasını istemiyorum. Tutarsızlığı gösteriyor ve tutarlılığa çağırıyorum.

Üç: "Amerika, tıpkı bugün olduğu gibi, 1970'lerde de Kürt konusu ile ilgisi yokmuş gibi davrandı, ancak daha sonra Kürtlerle bazı pazarlıkları olduğu ortaya çıktı. Bu, Amerika'nın şu anda Kürt konusunu kaşıdığı anlamına gelmiyor. Ancak bu konudaki sözlerinin ne ölçüde inandırıcı olduğunu tartışmaya açık hale getiriyor. İşte Amerika'nın Türkiye'ye olası bir kuzey koridorundan 'bağımsız' bir askeri rol yansıtmak istememesinin nedenleri arasında bu yarayı, daha da 'komplike' bir hale getirmemek arzusu da yatıyor." Bunlar da 6 Ekim 1990 Cumhuriyet'te yer alıyor; Ufuk Güldemir'e aittir. Ufuk'un savcılıklar nezdinde bir dokunulmazlığı bulunduğunu biliyorum; çok karışık bir dille, Washington'un, Kürt sorununu kendisine ayırdığı için ve "yara" olarak nitelenen bu sorunu şimdi daha fazla kaşımak istemediğinden, Türkiye'nin Kuzey'den Irak'a girmesini hoş görmediğini anlatmak istiyor. Bu bölgede, Türkiye'nin güneyinde ve Irak'ın kuzeyinde Kürtler yoğunluk olarak yaşıyorlar.

Dört: 23 Ekim 1990 tarihli Cumhuriyet'te yine Ufuk Güldemir'in, "Sam Amca Kürt Konusunu İzliyor" başlığıyla, Washington kaynaklı haberi yayımlanıyor. Amerika'da yakın zamanda ve bu konuda iki kitap çıktığı haber ediliyor. "Akademik kaygılar taşıyan kitap Dr. Michael Gunter tarafından kaleme alınmış ve 'Türkiye'de Kürtler' başlığını taşıyor. 150 sayfa uzunluğundaki bu Westview Press yayınında Kürtlerin tarihçesinden başlanarak bugüne kadar geliniyor.

Kitapta Tahran rehine krizi sırasında İran Devrim Muhafızları tarafından ele geçirilen bir CIA raporunda, Sovyetler'in Kürt konusunu kışkırtmadığını belgelediğine dikkati çekiyor. Kitap, konuyu yakından izleyenlerde, genel olarak bilimsel ve objektif bulunuyor." Çok güzel ve bu objektivite üzerine benim de söyleyeceğim iki nokta var.

Birincisi, "Dünya Solu" dergimizin ilk sayısında, bu Michael Gunter'in bir incelemesini yayımladık: Dr. Gunter daha çok CIA kaynaklarına dayanarak Kürt sorununu inceliyordu. Dr. Gunter, Amerika'da Türkiye Kürtleri uzmanıdır: DGM yedek üyeliği, dergimizi toplattı ve mahkemeniz yazı işleri müdürümüzü ağır bir biçimde cezalandırdı. Yargıtay, bu kararınızı bozdu ve akradaşımız aklandı. Bu Gunter, o Gunter'dir. Ufuk Güldemir bile "objektif" olduğunu kaydediyor.

İkincisi, Ufuk'un önemli haber saydığı, Tahran Elçiliği'nde ele geçirilen CIA raporunu Türkiye'de daha önce ben yayımladım. Devrim Muhafızları, 1979 yılında, Tahran'daki Amerikan Büyükelçiliği'ne girince belgelere el koydular ve tasnif ederek dünyanın her yanında ilgileneceklerini düşündüklerine gönderdiler. Bana da geldi. Ben de yayımladım; "Kürtler Üzerine Tezler" kitabımda yer aldı. Mahkemeniz Yedek Üyeliği bu kitabımı da toplattı.

Güldemir'in haberinde, Helsinki Watch'ın Amerikan Kolu'nun bir "Kürt Raporu" yayımladığı da bildiriliyor. Türkiye'ye sık sık gelen Lois Whitman Hanım'ın kaleminden çıkan rapora, Ufuk Güldemir, "objektif" demiyor. Okuduğunu da sanmıyorum; çünkü haberine aldığı aktarmalar, bana da gelen, iki sayfalık basın açıklamasında da yer alıyor. Buna göre, Helsinki Watch'ın Kürt Raporu,Ufuk Güldemir, yazıyor. "PKK'ya halk desteği 1987'de bu bölgeye yaptığımız son ziyaretten bu yana artmış" diyor. Ayrıca hem Türk güvenlik güçleri ve hem de PKK'nın yöntemlerinin, "bu tür çatışmalar için benimsenmiş uluslararası hukuk kurallarını" çiğnediğini ileri sürüyor.

Daha başka ne söylenebilir ve ben ne söyleyebilirim? Artık Kürt sorununun tartışılması ve yazılması Türkiye'de "suç" olmaktan çıkmıştır. Sadece benim ve birkaç kişinin tartışması "suç" sayılmak isteniyor.

Artık "Kürt Devleti kurulmak istendiği", "PKK'ya halk desteği olduğu", "Kürtlerin milli varlığı", "Amerika'nın bu yarayı kaşıdığı", "Türkiye, Irak ve İran'ın ön koşulsuz bir şekilde bir Kürt Devletinin kuruluşunu önlemek için anlaştıkları" hepsi hepsi yazılıyor ve kimse kovuşturma yapmıyor.

Peki ben, sadece Türkiye'nin tepkisinin sertleşeceği tahmininde bulunduğum ve bu tahmin doğru çıktığı için nasıl mahkum olabilirim?

Beni, bu konuda yol açanlar arasında bulunduğum için cezalandırmak istemelerini anlıyorum; ancak yolaçıldıktan sonra böyle bir cezalandırmayı mahkemeler yapamaz. Siyasi polis yapar, MİT yapar, devletin diğer baskıcı mekanizmaları harekete geçirilir; ama mahkemeler yapamazlar.

Hukuk eşitlik ister. Hukuk tutarlılık ister. Hukuk bir- takım insanlara hassas davranmamayı ister. Hukuk genellik ister. Hukuk, abartmadan söylüyorum, adalet ister.

Adaletli olmanızı diliyorum. Benim mahkemeniz ile bir işim yok. Bırakınız, lütfediniz, beni siz değil, zaptiyeler cezalandırsın. Ben yine cezalandırılmış olurum; ancak, size ve hukuka zarar gelmemiş olur.

Zaptiyenin cezalandırması, hukukun cezalandırmasından daha kolay ve kestirmedir. Ben böyle bir davaya layık değilim. Saygılarımı sunuyorum.

III- SAVUNMA

1 Kasım '90

'"MİLLİ DUYGULARI ZAYIFLATMA SUÇU' ŞOVEN BİR ANLAYIŞLA YORUMLANAMAZ"

Gülçin Çaylıgil - Fikret İlkiz

İLK İDDİA

Toplumsal Kurtuluş dergisinin 29-30. sayılarında yayımlanan bazı yazılar nedeniyle sorumlu Yazı İşleri Müdürü Sedat Yılmaz ve Yalçın Küçük'ün cezalandırılması istemiyle İstanbul DGM Başsavcılığı'nın 1990/187 no'lu iddianamesiyle dava açılmıştır. İddianamede; Toplumsal Kurtuluş dergisinin, 15-22. sayfaları arasındaki "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" başlıklı yazı, 27. sayfada "Çavuşesku Sarayı'nda Türk Eşyaları" başlıklı gazete kupüründe yer alan yazıda TCK'nun 142/3. maddesine aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, 20. sayfada yer alan "Celile Celil" ve Yalçın Küçük anlatımı ile Yalçın Küçük'ün 22. sayfada yer alan açıklaması suçlanmaktadır.

29. sayfada yer alan "1990 Başında Sosyalizm Üzerine Tezler" başlıklı Haluk Yurtsever imzalı yazıdan dolayı ise TCK'nun 142/4. maddesinin ihlal edildiği ileri sürülmüştür. Sonuç olarak, Yalçın Küçük için 5680 sayılı Basın Yasası'nın 16/2 maddesi delaletiyle TCK'nun 142/3-6., yazarları belli olmayan yazılar bakımından ise 142/3-6 ve 141/4-6. maddelerinin uygulanması ile cezalandırılmaları talep edilmiştir.

YAYIMLANAN VE SUÇLANAN SÖYLEŞİNİN NİTELİĞİ

Dava konusu söyleşinin "niteliği" açıklanmadan cezalandırma isteğine karşı savunma yapabilmek olanaksızdır. "Sovyetler'de Kürt Aydınlanması" başlıklı söyleşi, Yazı İşleri Müdürü Sedat Yılmaz'ın 20.2.1990 günlü savcılık ifadesinde de belirttiği üzere, derginin Hollanda Temsilcisi Remzi Hoca tarafından Türkçeye çevrilip gönderilmiştir. Yazı İşleri Müdürü tarafından da yasal bir sakınca görülmediğinden yayımlanmıştır. Söyleşiye:

Ordixan Celil, Celile Celil, Cemile Celil, Yalçın Küçük, Haluk Yurtsever, Bilgesu Erenus, hazır bulunmuştur. Söyleşi konusu "Kürt kültürü" üzerinedir. Bilgesu Erenus tek bir soru sormuş, Haluk Yurtsever ise sadece katılmış, soru sormamıştır. Yalçın Küçük ise soru soran kişidir. Söyleşiye katılan ve söyleşinin "özünü" yaratan kişilerin niteliklerini ise aşağıdaki gibi saptamak olanaklıdır:

1- Ordixan Celil:

28 Şubat 1950 yılında kurulan Leningrad Doğu Bilimleri Akademisi Kürdoloji bölümünün başkanıdır. Sovyetler Birliği Yazarlar ve Gazeteciler Birliği üyesidir. Erivan Üniversitesi Filoloji bölümünü bitirdikten sonra 1966 yılında Ermenistan Akademisi'nde Kürt "dilbilimcisi" olarak göreve başlamıştır. Leningrad Doğu Bilimleri Enstitüsü Orbele Akademisi'nde "Kürt Destanı" (Xane Çenzerin, Dım Dım) adlı doktora tezini 1961 yılında tamamlamıştır. "Diloke Cemata Kurda" adlı Kürtçe kitabın yazarıdır.

2- Celile Celil:

Erivan Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı'dır. 1850-1880 yılları arasındaki bağımsızlıkçı Kürt hareketleri üzerine doktora çalışması vardır. Moskova'da doktora çalışmasını tamamlamıştır. Halen Leningrad Üniversitesi'ne bağlı Orbele Enstitüsü'nde tarihçi olarak da çalışmalarını sürdürmektedir.

3- Cemile Celil:

23 yıldır müzisyen olarak Erivan Radyosu Kürtçe yayınlar bölümü yöneticisidir. Eğitimini Ermenistan'da tamamlamıştır. 1965 yılında yayımlanan müzik kitabı, dünyaca ünlü kompozütör Aram Haçaturyan'ın dikkatini çekmiş ve Kürt halk ezgilerini Gayat baletinde kullanmıştır. Sovyet Ermenistanı'nda bulunan seksenbin Kürt için Kürtçe yayın yapan rad-

yo istasyonunun Kürtçe Bölümler yöneticisi olarak görevini sürdürmektedir.

İşte nitelikleri böylece açıklanan Sovyet bilim adamları ile yapılan söyleşi de, kendi uzmanlık alanları olan "Kürt dili", "Kürt tarihi", "Kürt müziği" kısacası "Kürt kültürü" üzerinedir. Söyleşi, Sovyet bilim adamlarının "Kürt sorununa" nasıl yaklaştıklarını ve özellikle bu konudaki çalışmalarının neler olduğunu yansıtmaktadır. Hatta söyleşinin bir bölümünde Yalçın Küçük tarafından sorulan bir soruyu Celile Celil yanıtlarken, sorulan sorunun politik bir soru olduğunu ve bunun yanıtını ancak politikacıların verebileceğini ve kendisinin Sovyetler Birliği adına konuşamayacağını vurgulamıştır. Sovyetler'in devlet sisteminin marksizm-leninizm olduğunu ve bu nedenle ezilen tüm halkların ulusal sorunlarının desteklendiği vurgulanarak, Kürtlerin ulusal sorunlarının çözümlenmesinde başka devletlerin siyasetinin etken olmaması gerektiği anlatılmaktadır. Ve iki saate yakın konuşmanın özü açıkça yazılı olduğu gibi, tarih, edebiyat ve kültür olarak belirlendiği söylenmiştir. (Sayfa 22 Celili Celil Yanıtı. 1. Sütun/Son paragraf).

Oysa niteliği böylece belirlenen bir söyleşiden iddia makamı TCK'nun 142/3. maddesine aykırılık suçlaması çıkarabilmektedir. Söyleşiden Sovyetler'de yaşayan bir tarihçinin, bir dilbilimcisinin, bir müzisyenin Kürt kültürü üzerine çalışmalarını ve düşündüklerini öğrenebilmek olanaklı iken ve yazılan söyleşi okunduğunda uluslararası düzeyde komşu ülkenin "soruna" nasıl baktığını saptayabilmek olanaklı iken; ülkemizde araştırmaları, yazıları, düşünceleri ve bilimsel çalışmaları ile tanınan bir bilim adamı olan Yalçın Küçük için "bölücülük suçlaması" ile onlarca yıl hapis cezası istemek bilime aykırıdır. Öğrenme isteğini, bildiğini Türkiye'de yaşayan aydınlarla paylaşma isteğini, araştırma ve Kürtler üzerine "bilimsel çalışma" yapma, "tezler" yazma isteğini hukuk adına engellemek çağdaş olmayı engeller. Bilim adamlarını hapishanelere gönderir ve adalet adına adaletsizlik yaratır ki, böyle bir sonuç düşünce özgürlüğünün savunulmaya çalışıldığı ülkemizde haksız suçlamaların çoğalmasına neden olur. Bu nedenle, bu nitelikteki bir söyleşi nedeniyle Doçent Doktor Yalçın Küçük için ileri sürülen böylesi bir suçlama, salt hukuk adına adaletsizliktir.

BASIN YASASINDA YER ALAN CEZA SORUMLULUĞU VE YALÇIN KÜÇÜK'ÜN KONUMU

Dava konusu söyleşi ile ilgili olarak sorumlu yazı işleri müdürünün 20.2.1990 tarihinde savcılık sorgusu yapıldığı gün, söyleşinin kim tarafından Türkçeye çevrildiği ve yayımlanmak üzere dergiye gönderildiği açıklanmıştır. Aynı açıklama söyleşinin tanıtılmasına ait giriş spotunda da yazılıdır. Derginin Hollanda Temsilcisi Remzi Hoca söyleşiyi yayımlanmak üzere hazırlamış ve yazı işleri müdürü de yasal sakınca görmediği için söyleşiyi yayımlamıştır.

O halde ilk saptamamız odur ki, sanık Yalçın Küçük söyleşide diğer konuşmacılar gibi, söyleşiye "katılan" kişidir. Nitekim söyleşide düşüncelerini açıklayan Celile Celil, Cemile Celil ve Ordixan Celil'in düşüce açıklamalarından sanık Yalçın Küçük sorumlu tutulamaz. Kendi düşünce açıklamaları nedeniyle de ceza sorumluluğunun var olduğunu ileri sürmek, bu nitelikteki bir söyleşi yönünden olanaksızdır.

TCK'nın 142/3 maddesinin niteliği ve unsurları:

1- Suç tipinin niteliği:

TCK'nun 142/3. maddesinde yer alan "... Veya milli duyguları yoketmek veya zayıflatmak için propaganda yapmak" fiili, düşünce açıklamak özgürlüğüyle çelişen uygulamalara yol açacak bir suç tipidir. Belirtilen hükme dayanılarak, en objektif, sosyolojik, siyasal, sanatsal düşüncenin dahi suçlanabilmesi olanağı yaratılmıştır. Açıklanan düşüncenin belirli bir sonuç doğurması, devletin varlığına karşı "zarar tehlikesi" yaratıp yaratmadığı aranmadığı takdirde, toplumsal bir konu/sorunla ilgili olup, ulusal bütünlüğe zarar verici içeriği bulunmayan düşüncenin dahi, "milli duyguları zayıflatıcı veya yokedici" sonuçlar doğurabileceği varsayılarak, kişilerin suçlanabilmesi mümkündür.

Esasen, sözkonusu hükmün tarihsel gelişimi de, demokratik anlayışla çelişen bir uygulamayı gerçekleştirmek amacının güdüldüğünü göstermektedir. Sözkonusu hüküm, ceza kanunumuza kaynaklık yapan 1889 İtalyan Ceza Kanunu'nda ve TCK'nun ilk şeklinde mevcut değildir. 1930 İtalyan Ceza Kanunu projesinde de yer almayan bu suç tipi, daha sonra Adalet Bakanı Rocco'nun isteğiyle, 1930 İtalyan Ceza Kanunu'nun 272. maddesinde yer almıştır. 1936 yılında, 3038 sayılı yasa ile yapılan değişiklikler sırasında, sözkonusu hüküm TCK'nun 142. maddesine eklenmiştir.

İtalyan Ceza Kanunu'nun 272. maddesinde yer alan "milli duyguları zayıflatmak suçu", İtalya'da faşist düzen yıkıldıktan sonra büyük ölçüde eleştirilmiş ve faşist sistemin "ulus" anlayışının ürünü olarak nitelendirilmiştir. İtalyan faşizmi, "devlet" ve "millet" kavramlarını, kişilerin dışında, soyut birer kavram, mistik bir oluşum olarak kabul etmiştir. Soyut "millet" ve "devlet" anlayışına dayanarak, İtalyan faşizmi, "devlet ve millet menfaatini" korumak amacıyla, kişi özgürlüklerini alabildiğince sınırlamak olanağını elde etmiş; soyut/mistik ulus anlayışı karşısında, kişinin insan haklarının sözkonusu olmadığı bir sistemde, özgürlüklerin sınırlandırılması, faşist yönetimin temel ideolojisi durumuna getirilmiştir. "Milli duyguları zayıflatacak veya yok edecek propaganda suçu" da, faşist düzenin "ulus/devlet" anlayışına karşıt görüşlerin cezalandırılmasına yönelik bir araç olarak kabul edilmiştir. Belirtilen nedenle, İtalyan ceza hukukçularının çoğu, söz-

konusu hükmün demokratik düzende uygulanamayacağını ileri sürmüşlerdir.

Sözkonusu maddenin demokratik bir ceza kanununda yer alması durumunda, maddenin yorumunun daraltıcı bir şekilde yapılması gerekeceği de ileri sürülmüştür. Tek tip düşünce zorlamasını getiren "soyut ve mistik ulus" kavramının korunan hukuki değer olarak düşünülemeyeceği, bu tür suç tiplerinin ulusal birlik açısından belirgin zarar neticesi yaratıcı nitelikteki fiiller açısından uygulanabileceği kabul edilmiştir. Diğer bir deyişle, siyasal iktidarın görüşlerine bağımlı "ulus" kavramının korunan hukuki değer olamayacağı; somut olarak ulusal birliğe zarar verici ve bu amaçla işlenilen propaganda fiillerinin cezalandırılabileceği öngörülmüştür.

Nitekim, İtalyan Anayasa Mahkemesi'nin 6 Temmuz 1966 tarihli 87 no'lu kararıyla, "milli duyguları zayıflatacak veya yok edecek propaganda suçu" düşünce açıklama özgürlüğünü düzenleyen İtalyan Anayasası'nın 21. maddesine aykırı bulunarak, iptal edilmiştir. 272. maddenin diğer fıkralarını, bu fıkralarda yer alan hükümlerin, ancak anayasal usuller dışında usullerin uygulanmasına tahrik halinde suç teşkil edebileceğini belirterek, Anayasa'ya aykırı bulmayan İtalyan Anayasa Mahkemesi, "milli duyguları zayıflatmak veya yok etmek için propaganda fiilini" kesin olarak Anayasa'ya aykırı saymıştır. İ

talyan Anayasa Mahkemesi, ulusal duygunun kişisel bir kavrayış biçimi olduğunu ve bu konudaki kişisel düşüncenin dışa vurulmasının "ulusçu politika" ile karıştırılmaması gerekeceğini; ulusçuluk anlayışını açıklamanın mutlak bir hak olduğunu kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi, ulus/ülke bütünlüğünü parçalamaya yönelik hukuk dışı davranışların esasen cezalandırıldığını, ulusal duygularla ilgili düşüncenin açıklanmasının ise Anayasa tarafından güvence altına alınmış değerlere karşı anayasal usullere aykırı (cebri) eylemlere neden olamayacağını belirterek, hükmün anayasal güvence altındaki düşünce açıklamak hakkıyla çeliştiğini kabul etmiştir.

Görülüyor ki temelinde düşünce açıklama özgürlüğünün tümüyle yok edilmesi tehlikesini barındıran bir suç tipi sözkonusudur. Belirtilen suç tipinin demokratik bir düzende uygulanması sözkonusu olduğunda, suç tipinin, düşünce açıklamak özgürlüğü, hukuk devleti, insan hakları, demokrasi kavramıyla bağdaşır bir biçimde yorumlanması ve uygulanması gerekir.

Siyasal yönelişlere göre kabul edilen düşüncelere aykırı görüşlerin suç sayılmasına yönelik bir uygulama, sonuçta "ulus kavramı" konusunda, herkesin belirli bir biçimde düşünmesi zorlamasını yaratır; bu ise, "resmi görüş/izin verilen düşünce" sisteminin oluşması demektir. "Resmi görüş/izin verilen düşünce" sistemi ise, demokrasi ile, hukuk devleti anlayışıyla ve düşünce açıklamak hakkkıyla temelden çelişir.

2- Propaganda Unsuru:

a) TCK'nın 142/3. maddesinde yer alan suçun maddi unsuru "propaganda"dır. Her görüşün, yandaş kazanmak amacıyla başkalarına iletilmesi "propaganda" fiilini oluşturur. Fakat, demokratik ülkelerde "düşünce/görüş açıklamak özgürlüğü" sözkonusu olduğu için, salt "propaganda" fiili suç teşkil etmez. Bir propaganda fiilinin suç sayılabilmesi için, açıklanan düşüncenin nitelik/içerik açısından hukuka aykırı sonuca yönelik olması gerekir. Demokrasilerde, genellikle, düşünce açıklamasının yasaklanamayacağı kabul edildiği içindir ki, "propaganda suçu" "düşünce suçu" sayılır ve bu türden suç tipleri yoktur. Düşünce açıklamasının suç sayıldığı ülkelerde ise, "propaganda" ancak "belirli sonuca ulaşmak amacıyla" "yasaklanan düşünceyi" içerdiği zaman hukuka aykırı sayılır.

Belirtilen nedenle, TCK'nun 142/3. maddesi açısından "propaganda" ve "propagandanın hukuka aykırılık niteliği" üzerinde durulmak gerekir.

b) "Propaganda", TCK'nun 142. maddesini değiştiren 5435 sayılı yasanın, 9.5.1949 gün ve 71/1348 sayılı hükümet gerekçesinde, "... toplumda bu tür fikirlerin... nerede ve ne zaman olursa olsun, bir fikri, bir hususu, taraftar kazanmak amacıyla başkalarına yaymak" olarak tanımlanmıştır. 142/3. madde metninde kullanılan "için" kelimesi de, "propagandanın" ancak belirli amaca yönelik nitelik/içerik taşıdığı zaman, hukuka aykırı sayılabileceğini belirlemektedir.

c) Belirtilen durumda, "ulus" kavramıyla ilgili bir düşüncenin açıklanması ve düşünceye yandaş sağlamak amacıyla propaganda yapılması, anayasal bir haktır.

"Ulus" kavramının ve bu konudaki uygulamasının eleştirilmesi veya siyasal iktidara egemen görüşle çelişen düşüncelerin açıklanması, propaganda fiilinin hukuka aykırı sayılabilmesi için yeterli değildir. Zira, siyasal iktidarın benimsediği, bu açıdan siyasal nitelikteki "ulus" kavramına aykırı düşünce, mutlaka "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici propaganda" ile eş anlamda değildir. Aksi düşünüldüğünde, siyasal iktidarın düşüncesi dışındaki düşüncelerin "izin verilmeyen düşünce" sayılması sonucu doğar. Böyle bir sistem ise, ancak totaliter sistemlerde sözkonusudur; demokratik sistemle bağdaşmaz.

Propaganda fiilinin hukuka aykırı olup olmadığının saptanmasında ölçü, açıklanan düşüncenin, kabul edilen resmi görüşle uyumlu olup olmaması değildir. Araştırılması gereken husus, propagandası yapılan düşüncenin somut ve resmi düşünceden bağımsız olarak "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici" nitelikte bulunup bulunmadığıdır.

3- Propaganda fiilinin "tipiklik" ve "hukuka aykırılık" unsuru:

a) Her suç tipi açısından, dış dünyada değişiklik yaratan "fiilin varlığı" suçun objektif unsurunun bir ögesidir. Diğer bir deyişle, dış dünyada bir değişiklik yaratan "fiil" olmadıkça, herhangi bir suçtan da

bahsedilemez. Buna karşılık, "fiil" ögesinin varlığı da, suç teşkil eden bir fiilin işlendiği anlamına gelmemektedir. Dış dünyada değişiklik yaratan "fiilin" suç sayılabilmesi için, bu fiilin "suç tipine uygunluğu" ve "hukuka aykırılığı" zorunludur.

b) Yukarıda da belirttiğimiz gibi, düşünce açıklamak hakkı, demokrasilerde anayasal bir hak olduğu için "ulus" kavramıyla ilgili görüş açıklanması, sorunlara değinilmesi ve sorunlara çözüm yolu önerilmesi de anayasal bir haktır. Bir hak icra edildiğinde ise, o fiil hukuka uygundur. Bu açıdandır ki, TCK'nun 142/3. maddesinde belirtildiği şekilde "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici" nitelikte bulunmayan düşüncelerin açıklanması durumunda, suç tipine uygun olmayan, düşünce açıklamak hakkının icrası niteliğinde olduğu için, hukuka uygun sayılması gereken bir fiil sözkonusudur.

Belirtilen nedenlerle, bir propaganda fiilinin 142/3. maddeye aykırı sayılabilmesi için, propagandaya konu olan görüşlerin nitelik ve içerik açısından milli duyguyu zayıflatıcı veya yok edici yapıda bulunması gerekir.

c) Belirtilen durumda, hangi tür düşüncelerin "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici" nitelikte sayılabileceği sorunu üzerinde durmak gerekir.

Zarar yaratıcı bir fiilin "hazırlık başlangıcı" niteliğindeki propaganda fiillerinin cezalandırılmasıyla, devletin varlığına karşı zarar fiilinin önlenmesi amaçlanmaktadır. "Milli duyguları zayıflatmak veya yok etmek için propaganda suçu" da, kuramsal olarak, ulusal ve dolayısıyla ülke (toprak) bütünlüğüne zarar verici fiillerin önlenmesi amacıyla cezalandırılmaktadır.

142/3. madde, ülke bütünlüğünü sürdürmek için, milli duyguları korumak amacını güttüğüne göre, bir propaganda fiilinin tipe uygun ve hukuka aykırı sayılabilmesi için "ulus" kavramıyla ilgili görüşlerin, ülke bütünlüğünün parçalanması konusunda zarar tehlikesini yaratacak nitelikte bulunması gerekir. Diğer bir deyişle, "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici propaganda" ulus bütünlüğü açısından objektif ve somut tehlike yaratacak görüşlerin propagandasının yapılması durumunda sözkonusu olabilir.

Zarar tehlikesini cezalandırmaya yönelik normlar amacına uygun yorumlanmayıp, objektif ve somut zarar tehlikesi aranmaksızın uygulandığında, düşünce açıklamak özgürlüğünün sınırlandırılması ve her tür propagandanın hukuka aykırı sayılması sonucu doğar. Bu ise, demokratik sistemle bağdaşmaz niteliktedir. (Barılle, Liberta di manifestazione delpensiore, Milano 1975, 113)

"Milli duyguları zayıflatmaya veya yok etmeye" yönelik propagandanın "cumhuriyete sadakat" yükümlülüğünün gereği olduğu ileri sürüldüğünde dahi, yine korunan hukuki değer açısından somut, maddi bir fiilin, korunan hukuki değer açısından yakın tehlikenin varlığı zorunlu görülmektedir. Soyut, siyasal, hukuka aykırı amaçlar taşımayan düşünce açıklamasının suç teşkil etmeyeceği, düşünce açıklamak hakkı kapsamında kalacağı ve bu nedenle hukuka uygun olacağı kabul edilmektedir.

d) Nitekim, İtalya'da da, "milli duyguyu zayıflatıcı veya yokedici propaganda", belirli bir devlette, onun siyasal yapısından bağımsız olarak "ulus" kavramının ve dolayısıyla ülke bütünlüğünü zayıflatmaya yönelik düşüncelerin açıklanması olarak kabul edilmiştir. Belirli bir tarihsel dönemde kabul edilmiş değer yargılarının dışında, objektif olarak milli duygu kavramının anlaşılması gerekmektedir. Milli duygu "ırkçı" bir anlayışla yorumlanmamak gerekir. "Milli duyguyu zayıflatıcı" faaliyet, vatana, toplumsal ve siyasal birliğe, ülkenin uluslararası alanda sahip olduğu haklara karşıt ve bu hakları ortadan kaldırmaya yönelik düşüncelerin açıklanması olarak kabul edilmektedir. "Ulus" kavramı, bir açıdan hukuksal bir bütünlüğü ifade eder. Belirtilen nedenle, hukuksal bütünlüğü ortadan kaldırmaya yönelik "ulus" kavramıyla ilgili düşünce açıklamaları hukuka aykırıdır. Ülkenin etnik, toplumsal yapısıyla ilgili saptamalar, bilimsel olarak doğru olsun veya olmasın, siyasal iktidar politikasına uygun bulunsun veya bulunmasın, milli duyguları zayıflatıcı hareket olarak nitelendirilemez. Kısa bir deyişle, ulusal birliği zayıflatmaya yönelik olmayan, "ırkçı" anlayışla bağdaşmayan görüşler, milli duyguları zayıflatıcı nitelikte görülemez. "Milli duyguları zayıflatma suçu" şoven bir anlayışla yorumlanamaz.

Nitekim, İtalyan Yargıtayı da, madde yürürlükte bulunduğu sırada, "milli duygu" kavramının, vatanın moral ve maddi yapısından daha iyi korunmasına yönelik değişik görüşlerin açıklanmasını engellemeyeceğini, 28 Eylül 1945 tarihli kararıyla kabul etmiştir. "Hukuk ulus" kavramına bağlı kalan, ülke (toprak) bütünlüğüne saygı gösteren, etnik ve sosyolojik sorunlarla ilgili görüşler, milli duyguları zayıflatıcı nitelikte sayılamaz. (Manzını/Nuvolone, IV, 384-387).

Esasen, 142/3. madde bir bütün olarak ele alındığında, "ırkçılık" amacını güden propagandayı cezalandırırken, diğer yandan, "milli duygu" kavramını "ırkçı" bir anlayışla ele almak ve buna göre maddeyi uygulamak, gerçekte maddenin içeriğiyle çelişkiye düşmek demektir. Gerçekten, 142/3. madde, "ırkçılık propagandasını" cezalandırmakla, "Atatürk milliyetçiliği" esasına dayandığı belirtilen anayasal düzene karşı zarar tehlikesini önlemek istemiştir. "Milli duyguları zayıflatmaya yönelik propagandayı" da, TCK'nun 125. maddesinde yer alan ülke bütünlüğüyle ilgili suç tipinin "hazırlık başlangıcı hareketi" cezalandırmıştır.

Bu açıdandır ki ülke bütünlüğünün parçalanmasına yönelik "zarar tehlikesi" yaratmayan "ulus" kavramıyla ilgili düşünceler "milli duyguları zayıflatıcı propaganda" sayılamamak gerekir.

4- Suçun manevi unsuru:

"Zarar tehlikesi" yarattığı varsayımına dayanıla-

rak cezalandırılan "propaganda" fiillerinin "özel kast" ile işlenmesi gerekir. Cezalandırılan, gerçekte açıklanan bir düşünce olduğu için, failin hangi amaçla hareket ettiğinin saptanması zorunludur. Mademki, "propaganda fiili", korunan hukuki değer açısından "zarar tehlikesini" önlemek amacıyla cezalandırılmaktadır, failin iradesinin de "zarar yaratmak" amacına yönelik bulunması gerekir. Bu açıdan, failin salt "irade hareketi" yeterli olmayıp, ayrıca "amacının hukuka aykırı neticeye ulaşmak" olması gerekir; bu açıdandır ki, 142/3. maddedeki suçun "manevi unsuru" özel kasttır.

Özel kastın belirlenmesi ise, failin kişiliğine, olayın oluş biçimine ve yapılan yayının niteliğine göre belirlenmesi gerekir. Yayının tümü ele alınarak güdülen amaç konusunda bir sonuca varılabilir.

Kişinin amacının saptanması açısından, yayının tümünün değerlendirilmesi gerekli olduğu için, seçilen birkaç cümle ile sonuca varmak hukuka aykırıdır. Yargıtayımızın yerleşik içtihadları da bu yöndedir.

SEÇİLEN BİRKAÇ CÜMLE İLE MAHKUMİYET KARARI VERİLEBİLİR Mİ?

Esas hakkında görüşte, birkaç cümle özellikle seçilerek ve düzensiz, anlam kaybına neden olacak bir biçimde yanyana getirilerek TCK'nun 142/3. maddesine aykırı davranıldığı ileri sürülmüştür. Oysa Yalçın Küçük'ün görüşlerinin "milli duyguları zayıflatıcı veya yok edici" propaganda niteliğinde görülmesinin hukuksal nedenleri belirtilmediği gibi, sanığın özel kast ile hareket edip etmediğinin kanıtları da gösterilmemiştir.

Salt seçilen birkaç cümle, paragraf içindeki kendi bütünlüğünden de uzaklaştırılarak ve söyleşinin bütünselliği dikkate alınmadan müvekkil sanığı suçlayıcı sonuçlara varılmıştır.

TCK'nun 142/3. maddesi açısından kısacık suçlama bölümü ve Yalçın Küçük'ün anlatmak istediklerini değerlendirecek olursak:

a) Hukuksal anlamda "ülke/ulus birliğinin" bozulmasına, parçalanmasına yönelik nitelik ve amaç taşımayan, değinilen sonucu yaratacak önerileri içermeyen görüşlerin TCK'nun 142/3. maddesine aykırılığı düşünülemez. Bu açıdandır ki, ülkenin toplumsal yapısı, etnik ve azınlık sorunları ile görüşlerin saptanmasına yönelik düşüncelerin TCK'nun 142/3. maddesine aykırı sayılması durumunda "ulus" ve "ulusçuluk" kavramları, ırkçı bir anlayışla uygulanmış olur.

Ayrı etnik grupların varlığı toplumsal bir olgudur ve toplumsal olgulara işaret edilmesi "milli duygulara zarar" verici hareket sayılamaz. "Milli duygulara zarar" vermek, etnik grupların aynı ulustan olmak bilincini ortadan kaldırmaya ve bu etnik grupların birbirinden kopmasına yönelik faaliyetler açısından düşünülebilir. Ülkede, ayrı etnik grupların varlığına ve bu grupların "eşitlik" ilkesiyle bağdaşmaz işlemlere konu olduklarına yönelik değerlendirmeler de, belirli olgularla ilgili görüş açıklamalarıdır. Bu türden görüşler, gerçeklere uygun olabilir veya olmayabilir, fakat "ulus/ülke bütünlüğünün parçalanmasına" yönelik önerileri içermedikçe, milli duyguları zayıflatıcı faaliyet olarak nitelendirilemez. Toplumsal olguları hiçe sayan ve bazı halk gruplarının "hak taleplerini" hukuka aykırı davranış olarak, toplumsal olgularla çelişen görüşler benimsendiğinde, "ulus" kavramıyla ilgili olarak "ırkçı" bir politika benimsenmiş demektir; bu tür bir politikanın herkesçe kabul edilmesi zorunlu bir görüş olarak zorlanması durumunda ise, demokratik siyasal sistemle, "çoğulculuk" ilkesiyle çelişkiye düşülmüş olur. Siyasal iktidarın ve "ulus, ulusçuluk" anlayışının belirlenmesinde etken olan güçlerin benimsedikleri görüşlerin dışında kalan düşüncelerin açıklanmasının suç sayılması, "izin verilen/izin verilmeyen düşünce" ayrımının yapılması anlamını taşır. Böyle bir ayrım, hem düşünce açıklamak hakkını ortadan kaldırır, hem toplumsal gerçeklerle çelişir, hem de yaratacağı tepkiler nedeniyle "milli menfaatlere" aykırıdır ve gerçekte "milli duyguları zayıflatıcı" etki yapar.

b) Ülkedeki bir etnik soruna işaret edilmesi, sadece belirli bir görüşün açıklanması, bir sorunun dile getirilmesi demektir. Gerçekte, işaret edilen türden bir "etnik kesim" mevcut olmasa dahi, belirli halk grupları bir etnik ayrıcalık iddiasında ise "etnik sorun" var demektir. Diğer bir deyişle, gerçekte olsun olmasın, bir "etnik ayrılık" iddiası ileri sürülüp, bu nedenle birtakım "hakların" varlığı savunuluyorsa, ülkede "etnik sorun" ortaya çıkmış olmaktadır. Somut olarak böyle bir "sorun" mevcut iken, böyle bir sorunun bulunmadığını savunmak ve bunu resmi görüş olarak kabule zorlamak hem siyasal, toplumsal, somut olguları yok saymak demektir, hem de sorunun çözümünü çıkmaza sokmak sonucunu yaratır. "Resmi görüş" olarak kabul edilsin veya edilmesin, bir soruna işaret etmek, hatta bazı "hak taleplerinin" yerindeliğini kabul etmek, sorunun çözümünü istemek anlamına gelir. Sorunun varlığı ve çözümünün gerekliliği konusundaki görüş açıklaması, sorunun "ülke/ulus bütünlüğü"nün parçalanması suretiyle çözümünü önermedikçe, milli duyguları zayıflatıcı propaganda olarak nitelendirilemez. "Ulusal sorun" ile ilgili düşünce çeşitlemelerini suçlamak yerine, "ulusal/ülke bütünlüğünü sağlayıcı yeni çözüm yollarını" bu düşüncelerden çıkarmak yerinde olur. "Etnik sorun" ile ilgili açıklayıcı bir amaçla açıklanıp açıklanmadığını araştırmadan ve düşüncenin içeriğini değerlendirmeden "bölücü düşünce, bölücü hareket" olarak nitelendirilmesi, hem hukuk açısından yanlıştır, hem de gerçekte "ülke/ulus bütünlüğünü" sağlayıcı birçok düşüncenin yersiz yere suçlanması, yeni çözüm yollarının tıkanması sonucunu yaratır.

Etnik grupların varlığına değinen görüşleri TCK'nun 142/3. maddesine aykırı fiil olarak nitelendirmek sorunların çözümü yerine, toplumsal olgularla çelişen "resmi görüşün kabulü"ne yönelik zorlamalar yaratması açısından zararlıdır. Kişinin "Türk

devletine vatandaşlık bağı ile bağlı bulunması" nedeniyle Türk sayılması "hukuksal bir bağlılığı" ifade eder. "Hukuksal Türklük bağı", toplumsal olguların ve etnik, azınlık gruplarının varlığının inkar edilmesi sonucunu doğurmaz. Kaldı ki, "Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı bulunmak" hukuksal durumu inkar etmeden ve hukuksal bağımlılığın koparılmasını öngörmeden, etnik ayrılık iddiasında bulunabilmek olanağı da vardır. Hukuksal vatandaşlık bağı, "azınlık" olgusunu ortadan kaldırmaz; etnik özellikler hukuksal değil, toplumsal bir olgudur.Ermeni, Rum ve Musevi vatandaşlar Lozan Andlaşmasında hüküm bulunduğu için değil, ayrı etnik yapıda oldukları için "azınlık" teşkil etmektedirler ve azınlık olmaları, onların "Türk vatandaşı" olmalarını engellememektedir.

Hukukuçunun "hukuksal sorun"ile ilgilenmesi, toplumsal verilere ve olgulara gözlerini kapatmasını gerektirmeyeceği gibi, bir yandan sorunların hukuksal verilere göre çözümleneceğini kabul edip, diğer yandan "Türk devletine hukuksal bağımlılık/ vatandaşlık" durumuna zarar verecek, zarar tehlikesi yaratacak nitelik taşıyıp taşımadığını araştırmaksızın, etnik sorunlarla ve çözüm yollarıyla ilgili görüşleri kesin olarak TCK'nun 142/3. maddesine aykırı saymak büyük bir çelişkidir.

Hukuk düzeninin "tek ulus", "halk" kavramını kabul etmesi doğaldır ve bu husus Anayasa'nın 66. maddesinde "vatandaşlık bağı" olarak belirlenmektedir. TCK'nun 142/3. maddesinin ihlal edilmiş olup olmaması da hukuksal bir saptamayı gerektirir. "Ulus" kavramının hukuksal anlamı "devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olmak" şeklinde belirlenince, "hukuksal" olarak suç oluşturan fiil de , ancak, "vatandaşlık bağını ve dolayısıyla toprak bütünlüğünü" parçalamaya yönelik propagandadır. Etnik grubun varlığı, hakları ve konudaki sorunun çözümü zorunluluğu konusundaki görüş açıklamalarının ise zorunlu olarak "ulus/ülke bütünlüğünü" parçalamaya yönelik olduğu söylenemez. Böyle bir iddia ileri sürüldüğünde, fiilden soyutlanmış suçlama yapılıyor demektir; hukuksal ölçülerle hareket edildiği iddiasına rağmen, gerçekte "ırkçı" bir anlayışla hareket ediliyor demektir; "ulus" kavramı, soyut/mistik bir anlamda ele alınıyor ve kişi fiili nedeniyle değil, salt düşüncesi sebebiyle cezalandırılmak isteniyor demektir.

Nitekim yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde, ülkede yaşanan somut olgulardan hareket eden SHP Parti Meclisi "Doğu-Güneydoğu Raporu" hazırlamış ve bu rapor hakkında gazetelerde haberler yayımlanmıştır. 11 Mayıs 1990 günlü Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan habere göre:

"Önümüzdeki günlerde PM"ye sunulacak raporu Baykal, Atalay, Keskin ve Yıldırım hazırlıyor. Raporda "birlikte yaşam ve etnik kimliklere saygı" esas alınarak ilköğretimde isteğe bağlı olarak ikinci dil Kürtçenin okutulması görüşüne yer veriliyor."

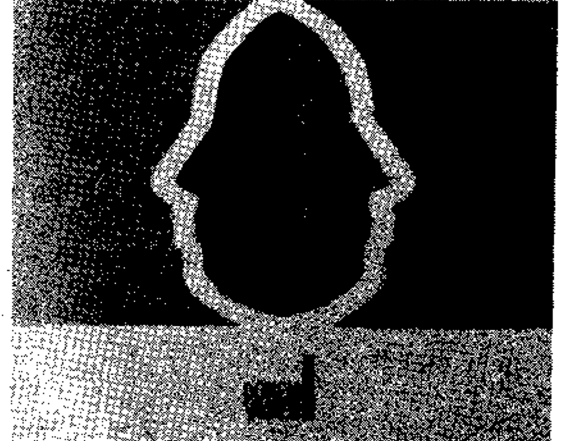
"Anadolu topraklarında kök salmış bütün kültürlerin ortaya çıkması, dillerinin geliştirilmesi......"

O halde bir muhalefet partisi olan SHP tarafınd hazırlanarak kamuoyuna açıklanan böyle bir rap run varlığı da dikkate alındığında, "Kürt kültür üzerine yabancı bir ülkenin, Sovyetler'in bilim adaı larının neler düşündüğünü bir söyleşi çerçevesi de öğrenebilmenin hakkımız olması gereklidir. Bö le bir hakkın varlığı ve bu söyleşide yer alar somut bazı gerçekleri dile getirmek TCK'nun 142/ maddesinde yer alan suçun işlendiği anlamına g mez. Aksine, ülke gerçeklerinin açıkça tartışıld günümüzde yaşanan sorunlara çözüm bulabilm için "aydınlanmanın" yolunu açmak cezalandırma tehdit edilmemelidir.

SONUÇ VE İSTEK

Yukarıda açıklanan nedenlenle müvekkil sar hakkında beraat kararı verilmesi talep ederiz.

Saygılarımızla.

Bekaa Vadisi'nde bulunan Mahsum Korkmaz Akademisi'nde, bir derslikte PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ve din bilgini Mele Evdırrehman, ARGK gerillalarıyla bir sohbet toplantısı düzenlediler. Yaklaşık elli yıldır KUKM içerisinde bulunan Evdırrehman'la yapılan sohbet daha çok, asimilasyon politikaları, halkla ilişkiler ve din sorunu gibi konularda yoğunlaşıyor. Kürtçe yapılan ve Arkadaşımız İmam Zeynel Aslan'ın hazırladığı söyleşinin kısa bir bölümünü yayımlıyoruz.

97 yaşındaki İmamdan Gerillalara

'KÜRT HALKININ UMUDUSUNUZ"

Abdullah Öcalan: *Buyrun, şöyle oturun.*

Mele Evdırrehman:- Allah sizi arttırsın, allah sizinle olsun.

Anne ve babaları onlara bir şey öğretmemiş. Tüm bunlar (gerilla adayları, çev.) daha çocuk, daha bilisiz...

- Doğrudur.

Bunlar, faşizmin egemenliğinde büyümüşler. Atatürk ideolojisiyle büyümüşler.

- Evet, yüzde yüz doğrudur.

Bundan dolayı, ağır sorumlulukları yüklemek istemiyoruz. Çok zorluk çekiyorlar. Diğer yandan, kişilikleriyle, ahlaklarıyla çok oynanmış. Türk okullarında, Atatürk okullarında büyümüşler. Doğrusu onlara bazı şeyleri zor kavratıyoruz, herşeyi rahatlıkla anlayamıyorlar. Diğer yandan da Kürtlükleri ortadan kalkmış. Kimliklerinden çok uzaklaşmışlar. Kimliğini yitirmeyenler de soruna karşı ilgisiz. Siz kendiniz öbürlerini de gördünüz, aşiret Kürtlüğünü, Barzani Kürtlüğünü. O Kürtlük değildir, bütün çabaları kendileri ve akrabaları içindi. Onlar herşeyle oynadılar. Eskiden beri Kürdistan'la oynuyorlar. Onlar, içinde din adına halkımızla oynayan münafıklar olduğunu düşünüyorum. Halkımızı oyaladılar, halen de oyalıyorlar. Son zamanlarda kimin dürüst olup olmadığı görüldü.

Kaç yıl imamlık yaptınız?

- İnanın ben kendim imamlık yapmadım. Fakat 40-50 yıldır din üstüne çalışıyorum.

Ne anladınız dinden?

- Hiçbir şey anlamadım.

Halkı bilinçlendirecek bir yanı var mıydı?

- Hayır, benim bile anlayabileceğim bir yanı yoktu.

İçinden bir şey çıkaramadığınızı söylüyorsunuz.Ama gene de inançla bir şeyler yapmak istiyordunuz?

- Evet.

KDP ile kaldınız mı?

- Evet kaldım.

Kaç yıl içlerinde kaldınız? Ne kadar sürdü ilişkiniz?

- Çıkışlarından bu yana, hep içlerindeydim.

Sonuçta neyi gördünüz, ne anladınız onlardan?

- Sonuçta sadece ihaneti gördüm.

İhanet öyle mi?

- Kürdün satılışını gördüm, inanın.

Halkımızla tüccarlık yapıyorlardı, öyle değil mi?

- Evet halkın pazarlanmasıyla kendileri zengin oluyorlardı, oluyorlar.

Bütün zenginlikleri çevrelerine topladıkları söyleniyor. Kendilerini ve akrabalarını zengin etmişler. Doğru mu?

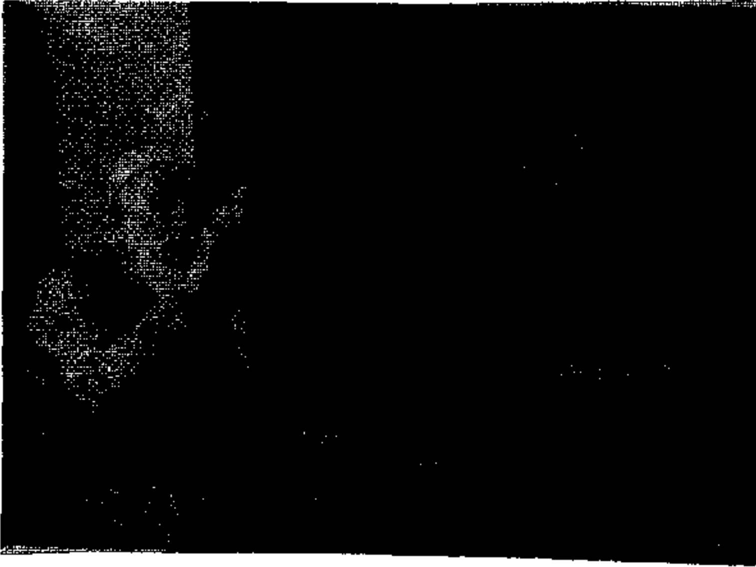
-Kürtlük onların nezdinde iki kuruşluktu.

Geçmiş yılların hep boşuna gitti, değil mi?

- Evet izninle bu sorunun üstünde biraz daha durayım.

Tabii, buyrun.

- Yoldaşlar! Ne kadar parti varsa hepsini tanıdım. Demeyin ki bu yaşlıdır, bir şey anlamaz, hayır... Yaşıma ve kişiliğime göre yaşamdan çok dersler çıkarttım. Fakat ne yazık ki, bazen erken unutuyorum. Bu da yaşlılıktan. Siz de bilirsiniz ki insan yaşlanınca unutkan olur. Şimdiye kadar Kürdistan'da kaç parti çıkmışsa hep halkımızla oynamışlar. Onlardan her bir parti 4-5 kişiyi çevresine toplamış ve halkla oynamıştır. Bundan biraz kir kapmışlar, bu ülkeden bir kısmına konmuşlar. Ve öyle zengin olmuşlar ki, evler ve köşkler yaptırmışlar, yabancı bankalarda paraları var. Özellikle I-KDP için söylüyorum, şimdiye kadar içinde olduğum parti için. Halen de bu partiye mensubum, partinize katılmadım daha. Onlar Kürdistan topraklarını çıkarları karşısında Irak'a satmışlar. Evet halkımızı kolaylıkla satmışlar. Fakat İran Kürtleri öyle değil. G.Kürdistan'da Kürtlük yok. Şimdiye kadar yurtseverlik kokusu kimden gelmişse kafasını kesmişler, öldürmüşler. İnanın ben de ellerinden zor kurtuldum. Neden? Bende Kürtlük damarı olduğu için. Ne zaman kafamı kesecekler diye düşünürdüm. Yurtseverliğiyle tanınan herkesi kurşuna dizer, öldürürlerdi. Buraya bir başka şey için değil, yurtseverliğim için geldim. Halkımız artık hep size bakıyor. Bütün yurtse-

Kürtlüğünüzü hep savundunuz, öyle mi?

-Evet

Üstünde oynamadınız?

-Hayır.

Bu iyi, çok iyi. Bu güzel yaşamı bugünlere getirmişsiniz. Tarihten geldiniz, uzak dönemden, siz uzak bir tarihten gelmişsiniz buraya.

-Onların hiçbir şeyini kabul etmedim. Hiçbir zaman bunu yapmadım. Onların dillerini bile tutmadım. Yoldaşlarım 'Sana Türkçeyi öğretelim' diyorlardı, ben de onlara 'Hayır, Türk dilini öğrenmem' diye cevap veriyordum.

Şeyh Said başkaldırısı sırasında kaç yaşındaydın?

-Gençtim.

O dönemden beri Kürdistan'da birçok başkaldırılar oldu, hepsini gördünüz?

verler, ülkeyi siz kurtarmazsanız kimse kurtarmaz inancında. Bunu bilmelisiniz. Sizler Kürt halkının umudusunuz. Bunu içten ve doğru söylüyorum, şu anda sizin yanınızda olduğum için değil, hayır. Bu tür şeylere değer vermiyorum. Bugün Kürt halkı size bakıyor. Yapabildiğiniz kadar iş yapın, birliğinizi koruyun, oyunlara yol vermeyin. Halk için olabildiğiniz kadar yararlı olmaya çalışın. Halkla diliniz tatlı olsun. İnsan diliyle herşeyi yapabilir. Kürt kardeşlerinizle iyi olmaya bakın. Amaçlarınızı onlara kavratmaya çalışın. Onlara bu ülkeye hizmet için çalışmalarını söyleyin. Halkımız onurumuzdur. Herbirimiz kendimiz ve halkımız için varız. Bu, birliği güçlendirir. Bu renkle insan kimliğine daha yakın olur. Sözlerimi çok uzattım, Başkan'a yol vermedim, bağışlayın. Çok uzattım...konuştum.

Hayır, hayır... Buyrun, konuşun.

-Halkın gözü açıldı. Bana hep partiden söz ediyorlar. Doğrusu bu büyük bir onurdur. Bu onuru elden bırakmayın. Halkın gözü sizde siz de bu gözle kendinize bakmalısınız, yürekten bu ezilen halka hizmet yapmalısınız. Halkınızın önünü açın, yolunu aydınlatın... İnsanlarınız yurtseverliğin ne olduğunu bilsinler. Ağalığın, şeyhliğin, aşiretçiliğin bizi hiçbir zaman kurturmayacağını bilsinler. Kimileri kişisel çıkarları için halkımıza gülüyorlar, oyunlar tezgahlıyorlar.

Kuşkusuz bu halk, bir gün haklarını elde edecektir. Bütün ezilenler de haklarını elde edecekler. Şu bilinmelidir ki, dünya varoluncaya kadar bu halk da varolacaktır. Tükenmez özgürlüğünü görecektir.

Sanırım Şeyh Sait döneminden günümüze kadar sürüyor konumunuz, değil mi?

-Kendimi bildiğimden beri bu konumdayım.

-Evet. Dersim...

Zilan da.

-Husen Paşa da. Çoğunu gördüm. İçindeydim.

Barzani savaşının sonuçlarını da gördünüz, değil mi?

-Evet. Barzani savaşını da.

İçlerine girdin mi?

-Evet.

Kaç yıl? Başından beri onlarlaydınız, kaç yıl oldu?

-Mehabad döneminden beri. Mehabad Devletinin yıkılmasından beri onlarlayım.

Sonuçta bugünlere geldiniz. Bu mücadele içinde 97 yaşına vardığınızı söyleyebiliriz?

-Evet.

97 yıl az değil. Uzun bir yaşam. Fakat daha bunların çoğu çocuktur. Köklerinden biraz uzaklaşmışlar.

-Doğrusu ben onların dedelerinin yaşını da geçtim.

Evet. Onların dedelerinden de yaşlısın. İşte görüyorsun, Türkler çok oynamış bunlarla. Onların kültürleriyle, ahlak ve edepleriyle oynamış,..onların bilinciyle oynamış.

-Onlardan yakınıp şikayetçi olmak zorlaşıyor.

Doğrudur, onlardan yakınmak olmuyor, ama gene de Türkiye onlara yapacağını yapmış, başkasına değil.

-Türklerin eli altında, gözetiminde büyümüşler.

Evet Türkiye onları büyütmüş.

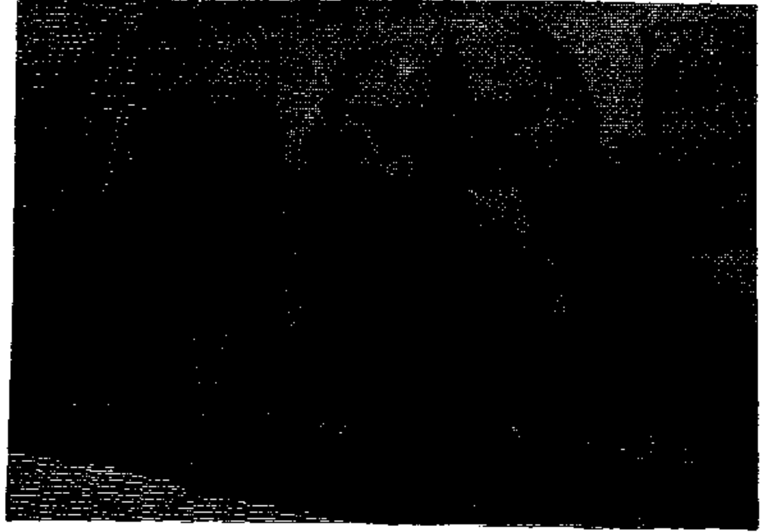
-Çocuklara hep "Sizler Türksünüz, Türk olduğunuzu söyleyin, babamız Türk, anamız Türk Bizler Türk ve Türk çocuklarıyız."

Doğrudur, bunlar vardı. Bunlardan dolayı da Kürt kim-

liğimiz gözlerimizin önünde yarı ölü bir leş gibi olmuştu.

-Evet.

Halen de hatırlıyorum. İlk yetişme yıllarımda bu alanda hemen hiçbir şey yoktu. Toplumun bazı kesimlerinde birtakım şeyler vardı ancak sağlıklı bir temelden yoksundu.. Bunun somut bir örneği benim babam, bilmem kaç yıldır namaz kılıyordu fakat hep şunu söylüyordu:"Aman... Bu soruna yaklaşmayın. Kürt kimliğini savunursan yanarsin. Şeyh Said'i düşünün, binlerce savaşçısı vardı, fakat hepsi dağıldı. Bir şey yapabildiler mi? Sizler şeyi yoktan var edebilir misiniz?" Bu sözler söyleniyordu, babamın sözleriydi bunlar. Halen de birçok kişi bu sorundan kaçıyor, çünkü bu sorunun kendileri için bir yararı olmadığını düşünüyorlar.

Acaba Molla Barzani, neden bu tür Kürtlükten uzaklaştı? Nedeni budur. Fakat siz doğru bir yaklaşımda bulunmuşsunuz, onun için değerlisiniz. Doğrusu ulusal kimlikle (Kürtlükle) kim oynarsa o yanacaktır, ateşle oynamak gibi. Düşman bu kuralı koymuş, biz değil. Ne kadar Kürtlükten uzaklaşırsan, o kadar paran olacak, ceplerin parayla dolacak.

-Altı-yedi milyon TL verirlerdi bana ama görüyorsun elbiselerimi bile orda bıraktım. Kitaplarıma kadar... Herşeyimi bıraktım. Yanımda bir şey getirmedim. Neden? Kürtlük çok ucuzladığı, değeri düştüğü için. Bir an önce oradan kurtulup yanınıza gelmek istedim. Biz Kürtlerin dışında birliğini oluşturmamış kimse kalmamış. Yalnız biz Kürtler kaldık. Arap topraklarına bir bakın, ne kadar küçüktür. O topraklar üzerinde 11-12 devlet kurulmuş. Bizler kırk milyona yaklaşıyoruz. Ama içimize sınırlar koymuşlar. Bizleri birbirimizden parça parça etmişler... halen de Kürdüz demeye korkuyoruz.

I-KDP'nin siyasal okulu vardı, şöyle deniyordu, "Allah bize bir şey vermemiş ki halka biz de bir şeyler verelim. Biz sömürülüyoruz, neyimiz var ki bizim? "Ben de onlara,"İşte ben allahın vekiliyim, ondan ne istiyorsanız benden isteyin. Elbette ben de sizden bir şey isteyeceğim." O zaman birbirlerinin gözlerine bakar ve gülerlerdi. Beni iyi tanıdıkları için "Bizden ne istiyorsun?" diye soruyorlardı. Sonra biraz daha cesaretlenip "Söyle, bizden ne istiyorsun" diye diretiyorlardı. Ben de onlara, "Sizler Erzurum minaresi gibi elli parçasınız. Eğer birlik olursanız, kimse sizinle başedemez. Düşmana yenilmelerimizin altında bu gerçek yatıyor, kendi içlerinde paramparçadırlar. Eğer tek parça, tek gönül, tek el olsalardı...kimse tüfeğini onlara doğrultmaya cesaret edemezdi. Kürtler pek cesurdur. -Onlara para, mal ve mülk için insan kimliğini, kişiliğini Kürtlüğünü satmaz, diyordum. Üstad Cegerxwin der ki:Dewlemende be şeref tu çı dıki bı wan zer u paran/ Sed hezari bıxe körtanen keran.(Şerefli olmayan zengin ne yapıyorsun o para altınlara/ Yüzbini eşeğin semerine koy.)

Hatırlıyorum, bu sorun için yola koyulduğumuzda çok çalışkan bir öğrenciydim. Bir eyalette ancak 9-10 kişi benim okuduğum okulda okuyabiliyordu. Bu konuda sorular sorduğumda herkes uzaklaşıyordu benden. "Bu çok tehlikeli bir sorudur" deyip bizden uzaklaşıyorlardı. Bir eyaletten yola koyulduk.

Doksanyedi yaşındasınız. Onurunuzu koruyabilmişsiniz, bu toplumda sizin gibi insanların sayısı çok az, değil mi?

-Evet bu tür insanlar çok az.

Kürt sorununda çoğu insan onursuzlaşmış. Siz, halkın onuruna bağlısınız, öyle olmasaydı buraya gelmezdiniz. Halkını inkar eden onurunu da inkar etmiş olur. Daha yolun başındayken kendimi hep sorguladım, sorunu sahiplenip sahiplenmemek konusunda. Belki de kaymakam, vali olurdum. Ancak bunu seçmedim. Sorundan kaçış namussuzluğu da beraberinde getiriyor. O dönem birçok insan vardı bizimle birlikte. Çoğu yavaş yavaş kaçtı. Onlardan bir kısmı Türk devletinin küçük memurları oluverdiler. Kendilerine küçük evler inşa ettiler kendi bireysel yaşantıları için kişiliklerini sattılar.

Siz de direnmişsiniz. Siz de bizim gibi yalnızdınız. Çünkü seninle olan kişiler parayla devlete hutbe okuyorlardı , okuyorlar. Türkiye için hutbe veriyorlardı, ceriyorlar.

Bizim yaşamımız, ulusal değerleri dışlamayan bir yaşamdır. Siz de aynı yolu denemişsiniz, ama bir parti oluşturamamışsınız, bu yola yalnız koyulmuşsunuz. Yoldaşlardan aralarındaki birliği güçlü kılmalarını istedin. Doğrudur, Kürtler arası bir birlikten söz edilemez. Partiler birbirine karşıdır. Siz de belirtmiştiniz, I-KDP'den birlik istediğinizi. Ancak kabul etmemişler.

-Hep bunu istedim.

Eğer yapabilselerdi, şimdi Kürdistan'ı kurmuştuk. Bizimle olan birlikteliği de kabul etmediler. Biz de senin gibi yanlarına gittik bizi Türkiye'ye satmak istediler. Bize "Sınıra bilmem kaç km yakınlaşmayacaksınız, Botan'da faaliyetlerde bulunmayacaksınız, bizim yanımızda Türklere zarar vermemeniz gerekiyor" diyorlardı. Alttan da Türklerle ilişkiler geliştiriyorlardı. Siz de söylediniz, belki öldürebilirdi diye. Ellerinden kurtulduğun iyi olmuştur.

-Beni doğruluk kurtardı.

Yoksa Doktor Şıvan ve Said Elçi gibi sen de öldürülebilirdin.

-Evet inanın 23 imamı öldürdüler.

Sanırım onlar biraz dürüst olan imamlardı, öyle değil mi?

-Evet iyiydiler. Onlardan yurtseverlik kokusu geldiği için öldürdüler.

Bu bir gerçekliktir. Sizin çok yaşlı olduğunuzu gördükleri ve bizimle olan ilişkilerini bildikleri için öldürmediler. Bizimle aranızda dostluk vardı. Ama siz hep tek başınıza hareket ettiniz. Sizin gibileri Kürt tarihinde büyük başkaldırılara, direnişlere öncülük etmişlerdir, Şeyh Said, Seyid Rıza ve daha niceleri gibi...Siz de başkaldırı ve direnişe gönül verdiniz. Gönülden büyük bir başkaldıyı istiyor muydunuz?

-Evet istiyordum, nasıl istemem ki?

I-KDP'nin başkaldırı misyonunu yerine getireceği inancıyla Irak'a gittin. Orada ne durumda olduklarını gördün. Onların dışında başkaları da var... Kendilerini sol olarak görüyorlar. Biraz da onların durumunu biliyorsun. DDKD gibi... Şimdi hep Avrupa'dalar. Orda ne yaptıklarını biliyor musun? Her gün içki içiyorlar. İçki ile kendilerinden geçmişler. Onlardan bir hayır gelmez. Sanırım bir oğlunuz da var aralarında.

-Evet Almanya'da.

Almanya'daki yaşamlarını nasıl biliyorsunuz, nasıl görüyorsunuz?

-Ordaki yaşamın hiçbir değeri yok.

On yıldır kaçmışlar. Onları öldürsen dahi Kürdistan'a dönmezler. Acaba Avrupa yeme-içme ve keyif çatmanın ötesinde onlara ne veriyor? Üstelik Kürdistan'da yaşam olmadığını söylerler. Bunlar da yeni yetmeler. Avrupa bankalarına para yatırmışlar. Onların Kürdistan'da olup bitenlerden hiç haberi yok. Keyif herşeyden önce gelir onlara göre. Buna rağmen yalan da söylerler. PKK şöyledir, böyledir diye ahkam keserler. Size de vermiş olduğunuz mücadeleden dolayı değer veriyoruz. Benim annem hala sağdır. Fotoğrafları gazetelerde çıkıyor. Şimdiye kadar bile söylüyor: Keşke oğlum yanımda olsaydı. Hala bunu istiyor benden. 15 yıldır hiçbir ilişki kurmadım. Hayırsız olduğum için değil, hayır. Gerçek bizim tuttuğumuz yoldur. Kendi kimliğine sahip çıkmayan babam bile olsa selam vermem. Hatta üzerine de giderdim. Eğer yanlış yolda olsaydın, gerektiğinde seni zorla doğru yola sokardım.

-Buna hakkınız var.

Kimsenin yanlış yola sapmasına izin vermem. Bilinçli olarak kötü yolu deneyenlerin ise mezarda bile olsa cezalandırılmasını isterim.

-İzninle.

Buyrun.

-Yahudiler mezarlarını açtırıp ölülerini Filistin'e getiriyorlar.Isa'nın öğretisinden 550 yıl önce Yahudiler dünyaya dağıldılar. Şimdi görüyorsunuz binlerce Yahudi Sovyetler'den Filistin topraklarına akın ediyor. Onların toprakları mı ki Filistin'e geliyorlar? Aslında Yahudiler "rüsva bir millettir", siyonisttirler. Buna rağmen geldiklerinde ne yapıyorlar, biliyor musun? Uçaktan iner inmez toprağı üç defa öpüyorlar. İki bin yıl sonra bile bunu yapıyorlar. Ama bizim insanlarımız ülkelerinden kolayca kaçıyorlar. Oysa Kürdistan, Filistin ve Arabistan'dan daha güzel ve değerlidir. Tarihte, tarih kitaplarında Kürdistan cennet olarak nitelenir. Kürdistan'ın adını cennet koymuşlar. Kutsal kitaplarda da yazılıdır. Kürdistan toprağıyla, dağıyla Ortadoğu'da bir cennettir. Şimdi Kürtler bu cennetten kaçıyor. Kirli bir yaşam içinde boğulmak istiyorlar. İnsan onurlu bir yaşam için dışarı gider.

Barzani'yi, Talabani'yi ben de gördüm. Onların kafasında başka şeyler var. Ülkemizi Amerika ve benzeri güçlere satmak istiyorlar. Ben böyle bir plan ve aldatmacadan çok korkuyordum. Bizim içimizde de başka hesaplar peşinde koşanların boğazını sıkıyoruz ve şunu söylüyoruz: "Siz deli misiniz? Biz yoktan, var ettik. Yoktan birliğimizi oluşturduk. Bize ağalık taslamanız için değil. Biz insana herşeyi veriyoruz. Ama sen bunları satarsan, hayat hakkı tanımayız". Burda en büyük yiğitlik, kirli bir yaşama karşı durmaktır.

-Dinsel inancı olmadığı halde, çok onurlu olan insanların olduğunu biliyoruz.

En büyük başkaldırımız nedir? Sömürüyü kabul etmemektir.

-Atatürk, müslümanlığa başka bir renk vermiş.

Doğrudur, dini kendisine göre revize etmiştir.

-Evet, değiştirmiştir. Halk da nasıl olduğunu bilmiyor. Eğer bilseydi pek çok sahte hoca öldürülürdü. Onlar halkı yurtseverlikten uzaklaştırmışlar.

En büyük namaz ve oruç, vatanın kurtuluşu için verilen savaştır. Bizleri namaz kılmıyorlar diye yargılayanlar bunu gözönüne almak durumunda. Zaten böylelerinin dinle de pek ilgileri yoktur ya!

-İnsan kendisi için mücadele eder. Halkı için yapar. Kimse bir başkası için değil, öncelikle kendisini için veriyor bu mücadeleyi. Bu konuda mücadele veren her kimse, kendisi ve halkının birliği için yapıyor bunu. Her işte dürüst olmak gerekiyor. Dürüst olmadığımız zaman halk uzaklaşır sizden. Halk gidince mücadele de biter.

Sonuç olarak hepinize teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

BİTMEDİ-ÇÜNKÜ DÜŞTÜ

oturduk birlikte kuruyoruz düşleri
bütün ağaçları soyup yürütüyoruz sokakta
dudakları sivrilirken ters düşen bir kızın
sen
banka oturmuş su kabarcığısın ya
serpiliyor üstüne birden dalış

beşimiz biryerde sevişiyoruz toz olup
rüzgarın esrik iniltisi tırmalarken göğüsleri
ağıtları çekiliyor canı yanan insanların
yerini kum ve fırtınalar almakta

beşimiz biryerde duruyoruz ayaklarımız kırık
yol bükülüyor durmadan
sarılıp boğazımıza
durulmaz ki böyle
beşimizin beşi karşı tarafta

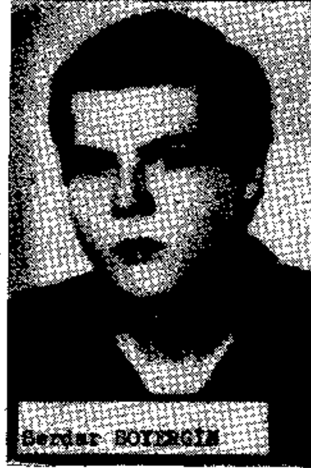
oturduk düş kuruyoruz ama
yağmur olsun mu içinde aklımızın
kuleler yaparken kölelerden kalan
bir eziklik var bedenimizde. beynimiz hafif rencide
az sonra afrika'dayız hiç yorulmak yok
altıncı kişi sokuldu aramıza
tatlı bir siyah kadife
düşümüz kısırlaşacak korkusu başlamışken
canlandı aramıza giren zenci'de

altımız çıktık tepesine ayın yemek pişiyor kucakta
bir parmağını verdi ağzımıza bilge bir arkadaş
evrene ateş atmayı planlıyoruz bu kez
bedenler
aç. uykusuz ve ateş içinde
itiyoruz birbirimizi kasığından
bütün yer çekimleri çekiliyor aranızdan gizlice
bir top nebulayız artık
bir tek gündüz ve gece

Azar Gök

İDAM EDİLİŞİNİN ONUNCU YILINDA SERDAR SOYERGİN

Alper Yalman

On yıl sonra saman sarısı saçları dalgalanıyor sarı rüzgarında sonbaharın. Kavgayı erken bırakmanın hüznüyle yine güneşe çekiliyor her Ekim'de Serdar. Gülümseyen, her zaman gülümseyen gözleriyle bakıyor yalnızca, kavgasında yaşadığı yoldaşlarına.

Daha lise sıralarındayken başlamıştı yüreğinin heyacanla atışı. Ayı Rafet'in okul bahçesindeki pirinçten yapılma koca aslan başını nasıl araklayıp eskiciye sattığını hep gülerek anlatırdı hücrede. Bir de ilk çıktığı afişlemede duvarlara yapıştırdığı kağıtların ne için olduğunu hiç hatırlayamadığını söylerdi. Bir şeyleri protesto içinmiş. Sonra ilk işkence ve hücre sefası...

Falakadan sonra hücre gerçek bir sefahattır, diyerek gülmek oracıkta, bir tek bize özgüdür. Hem sonra ne önemi var işkencenin, yaptıklarımız iyi ve doğru şeyler, asıl ona bak sen, demek Serdar'a özgü.

Bir öğle vakti fabrikanın yemekhanesinden bir tek ikimizi ayırdılar. Sonra başka bölümlerden alınan tanıdık yüzlerle bir yere toplatıldık. Aradığımız iki kişi yok, bulamadık komutanım, diyor uzatmalı çavuş. Serdar'ın yüzü aydınlanıyor birden: Bu çok iyi, iki fire verdiler, diyor usulca.

İşçilerin meraklı, kaygılı ve öfkeli bakışları arasında bindiriliyoruz kamyonların birine. Eller her zamanki gibi kelepçeli arkadan. Sonradan üç zavallı köylüye tuzlu bulamaç yedirterek ölümlerine sebebiyet vermekten otuzaltı yıl ağır hapse mahkum olan MİT'çi kurmay Yüzbaşı Agah'ın komutasında tabanlara inen sopaların ve uykusuz gecelerin sayısı unutuluyor.

Hatırlanan tek şey, erlerin direnişçilere kan işerken zuladan verdikleri cigaraların ağız kenarında kalan acımsı tadıdır. Sorulan sorulara verilen yanıt hep Hayır'dır.

Bu bir başeğmez devrimcinin hayatıdır.

Faşist sürülerini kovalamak, ihanetin karşısında sımsıkı durmak...Tek bir yoldaşını vermeden direnmek günlerce...Sonra bir gecede cuntacı paşaların ölüm şifresine konu olmak, onbir gün içinde yargılanıp mahkum olmak ve yürümek üstüne ölümün... Hep Serdar'a özgüdür.

Bir şafak vakti içilen kahve ve sigara, uyandırıldığı uykudan sıyrılmak ve darağacına bilinci yerinde gitmek içindir. Din adamını reddetmesi, elbiseleriyle gömülmek istemesi devrimci militan geleneğimizdir.

26 Ekim şafağında öylece gömüldü yüreklere, törensiz, çansız ve selasız..

Boynun ipe geçmişken haykırdığın sloganlar dilimizdedir.

Gözlerin gözlerimizde, kalbin kalbimizdedir.

Şimdi sen; kavgaya yeni atılan genç kızların göğüslerine işlediği bir kırmızı karanfil, bu kavgada bir haykırışsın;

Şimdi sen, kucağımda uyuyan üç günlük oğlumun adı, ölümsüz bir kavga adamısın!

"Sevgili Anneciğim

Eğer ben asılıp ölürsem, sen hiç üzülme. Geride kalan yoldaşlar da senin oğlundur ve onların benim intikamımı alacağına inan ve güven. Devrim yolunda binlerce yiğit öldü, öldürüldü, işkenceyle öldürüldü, ama bunu yapan köpeklerin sonu daha kötü olacak, onlar bu topraklarda sağ yaşayamayacaklardır. ABD'nin kuklası olan faşist askeri cunta ondan aldığı emirleri yerine getiriyor. Ama cunta kendi mezarını kendi hazırlıyor. Bunca asılan gençlerin hesabı cuntadan sorulmayacak mı? Sorulacaktır elbet. Çünkü dünyanın her tarafında askeri cuntalar gelmiştir. Fakat eninde sonunda yıkılmışlardır. Çünkü cuntanın amacı devrimci mücadeleyi söndürmek ve cunta yönetimini ABD'nin seçtiği sivil yönetime devretmektir. Anne, öldükten sonra bacılarıma sahip ol ve onları teselli et üzülmesinler. Çünkü devrimci mücadelede ölüm her an yaşanacak bir olaydır. Çünkü bu yola baş koyanlar ya ölmüşlerdir ya da cezaevlerine atılmışlardır. Fakat yılmamışlar ve savaşarak ölenler geride çekirdek bırakmışlardır.Çünkü yaşam süresince boş durmamışlardır. Mutlaka bir şeyler yapmışlar veya yapmaya çalışmışlardır. Çünkü analar yiğitlere gebedir. Yiğitler de devrimlere gebedir. Çünkü biz aşığız devrimlere, susamışız özgürlüğe. Özgürlük yolunda düşen tüm gerillalara selam olsun. Onlar unutulmadı, bizler de unutulmadık. Nasıl 1971'lerin intikamı alındı, unutulmadıysa, 1980'ler de unutulmayacaktır. Çünkü devrimci mücadele ölenlerle sönmez. Biz bir ölürüz, bin doğarız. Çünkü faşist askeri cunta bizim tabii ki kellemizi isteyecektir. Biz ölürken bile başımız dik yürürüz, hiçbir köpeğe taviz vermeyiz ve devrimci sloganımızı atarız.

Serdar Soyergin"

EKİM DÖRDÜNCÜ YILINDA

Avrupa'da yayımlanan Ekim üçüncü yılını tamamladıktan sonra bir genel değerlendirme yaparak,Türkiye'deki devrimci sosyalist mücadelede en büyük başarının teorik alanda gerçekleştiğini kaydetti ve bundan sonraki temel hedefin parti olduğunu vurguladı.

Ekim dördüncü yılına girerken, Türkiye devrimci hareketinin bir muhasebesini yapmaya çalıştı ve "60'lı yıllar Türkiye solunda burjuva sosyalizminin egemenlik dönemi oldu" görüşünü savundu. Bu dönemde Türkiye solunun bir yandan kemalizmin ve diğer yandan da "modern revizyonizm" olarak nitelendirdikleri Sovyet sosyalizminin etkisi altında olduğunu ve böyiece de reformist bir kimlik kazandığını belirtti.

TARİHSEL ÖZET

Ekim, Türkiye solundaki devrimcileşme tarihini 1970 yıllarının başına almaktadır. Bu düşünceyi karşıya alınmıştır. Düşünsel planda ise bu, geçmiş reformist mirastan, kemalizmden uluslararası revizyonizmden, her birinin izleri ve öğeleri değişik doz ve biçimlerde hala taşınmakla birlikte, önemli bir kopuştur. Nedir ki, hakim ideoloji öyle sanılmakla birlikte marksizm-leninizm değil, onun populist deformasyonunun değişik varyasyonlarıdır. Asya'dan ve Latin Amerika' esen populizm rüzgarı devrimci içeriği ile cazip gelmiş, siyasal ve örgütsel varoluş ortamı olan küçük burjuva sınıfsal hareketliliğe ise kolayca oturmuştur. Populizmin birçok evrensel tema ve formülünün yerli kaynak olan MDD mirası ile çakışması bunu ayrıca kolaylaştırmıştır. Henüz aynı terminolojiyi kullanmamakla birlikte Ekim'in bu çözümlemesi, Toplumsal Kurtuluş'taki tarihsel değerlendirmelere de uygun düşmektedir. Ancak Ekim'in yerli olduğunu ileri sürdüğü milli demokratik devrim, tümüyle Komintern'e ve Sovyetler Birliği Kominist Partisi'ne aittir.

Ekim , 1980 yıllarını Türkiye solunun çözülme süreci olarak ele alıyor. Bu konuda şu değerlendirmeyi yapıyor:

"Solun yeniden doğuş dönemine sırasıyla damgasını vuran burjuva ve küçük burjuva sosyalizminin asıl toplumsal dayanakları aydın kitle ile küçük burjuva kat- şöyle ifade etmektedir: "Solda devrimcileşme 70'lerin başına denk gelir ve tüm 70'li yıllara ve solun büyük bir kesimine damgasını vurur. Politik mücadelede düzen aşılmış başlıca kurumlarıyla devlet

---

EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı:33 , Haziran 1990 2000 TL

Düzen cephesinden görünümler

Düzen cephesine genel çizgiler içinde bakıldığında görünen nedi[illegible] çe üzerinde durulan iktisad[illegible] mek, iktisadi sorunları sır[illegible]

Artık MGK'de generaller eliyle saptanan ve

EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı:34 , Temmuz 1990, 2000 TL

Reformizm ve devrim

80'li yılların ilk yarısı, dizginsiz bir karşıdevrim dönemi oldu Türkiye'de. Aynı on yılın ikinci yarısı ise, Gorbaçov'la başlayan "yeni düşünce" rüzgarının sertçe estiği, Doğu tisi fikrine düşmanlıktır vb. Üstelik tüm bunlar "yeni düşünce", "marksizmin yenilenmesi" olarak sunuluyor. Gerçekte ise esasa ilişkin bir "yeni"lik yok burda. Tüm bunlar, ömrü yüz [illegible]

manlar idi. 12 Eylül ve sonrası, aydınların düzene yamandığı, küçük burjuva katmanların ise politik yorgunluğa ve hareketsizliğe düştükleri bir dönem oldu. Reformist solun ve devrimci demokrasinin toplumsal dayanaklarında bir çözülme ve dağılma demekti bu. Karşı devrim döneminin öteki yıkıcı etkileri ile birleşince, solun her iki kanadı da ciddi bir bunalıma ve çözülme dönemine girdi.

"Uluslararası planda devrimci popülizmin ideolojik cazibesi ve politik etkinliği daha '80 öncesi yıllarda zayıflamaya ve kaybolmaya başlamıştı. '80'li yıllar ise uluslararası revizyonist akımın bunalımına, giderek aynı dönemin ikinci yarısında çözülüp bütünüyle sosyal demokratlaşmasına sahne oldu. Uluslararası plandaki bu gelişmeler solun reformist ve devrimci kanatlarının yaşadığı bunalıma yeni boyutlar kazandıran dış faktörler oldular.

"80'li yılların ikinci yarısı Türkiye sol hareketinin yakın tarihinde yeni bir dönemdir. Asıl önemi, sol hareketin '60 sonrası dönemine damgasını vuran iki geleneksel akım çözülüyorken, tersten bir gelişmeyle, farklı kanallardan süzülerek gelen ve bugün henüz birbirinden ayrı duran marksist-leninist oluşumlara sahne olmasındadır. Bu proleter sosyalizminin doğumudur ve hiç kuşku duyulmasın sol hareketin yeni dönemine bu akım damgasını vuracaktır. Teorik-ideolojik güç ve dinamizm bakımından bu daha şimdiden böyledir. Türkiye devriminin önümüzdeki seyri ve işçi sınıfının tarihsel amaçları bakımından olağanüstü önem taşıyan bu akım, kuşkusuz boşluktan değil, bir bütün olarak geçmiş sol hareketin evriminden, iç mücadele, ayrışma ve saflaşmalarından doğmuştur. Ayrı ayrı kanallardan gelen, gelişme biçimi, dinamikleri ve düzeyi farklı grup, çevre ve kişilerden oluşmaktadır."Böylece Ekim'in değerlendirmesine göre çözülme süreci birleşme imkanlarını da beraberinde getirmektedir.

DEVRİMCİLİK VE BİLİMSELLİK

Toplumsal Kurtuluş öteden beri, Türkiye solunun yakın geçmişini değerlendirirken, THKP-THKO çizgisinde işçi sınıfının bakışının görece olarak eksikliğine karşın büyük bir devrimci coşku ve yüreklilik bulmuştur. Bunun karşısında, TİP-TKP çizgisinde ise işçi sınıfının öncülüğüne yerinde vurgu olmakla birlikte devrimci heyecan ve eylemlilik eksikliğine dikkati çekmiştir. Böylece bu değerlendirme Türkiye solunda bilimsel yaklaşım sahiplerinin devrimcilik açısından eksikliği ve devrimci eylemliliği temsil edenlerin de bilimsel vurgu noksanlığını ortaya çıkarmaktadır. Yeni bakış ise, bilimsellik ve devrimciliğin mekanik bir bileşkesi değil, hayat tarafından sentezlenmesi ve organik bütünlüğe kavuşmasıdır. Bilimsel sosyalizm de budur.

Ekim'in dördüncü yıl değerlendirmesinde bu ve benzer görüşlerin yer alması, kimi eklektik çağrışımlar yapsada, son derece sevindiricidir. Ekim şöyle demektedir:

"En genel çizgilerden hareketle söylenirse, devrimci demokrasi kökeninden gelenlerin devrimciliklerine bilimsel sosyalizme uygun bir içerik kazandırmaları, solun reformist kanadı kökeninden gelenlerin ise devrimcileşmeleri, marksizm-leninizmin devrimci özüne ve yorumuna ulaşmaları yoluyla gerçekleşmiştir proleter sosyalizmin doğuşu. En genel ortak payda, marksizm-leninizmin devrimci ve yaratıcı kavranışına ulaşılmış olmaktır. Bu, yeni akımın hem gelişme dinamiği ve hem de varlık temeli oldu, oluyor. Aynı zamanda, bu akımı oluşturan bileşenlerin kendi aralarında taşımakta oldukları ve daha çok geçmiş özgün kökenlerden kaynaklanan farklılıkları giderebilmenin de ortak silahı oldu, olmaktadır."

PARTİ SORUNU

Ekim dördüncü yılına girerken en önemli görevi şu şekilde formüle etmektedir:"Dönemin en acil sorununu ve bundan çıkan en temel görevi, bir ve aynı sözcükle özetlemek mümkün:Parti! Türkiye işçi sınıfının ihtilalci esaslara göre şekillenmiş leninist sınıf partisi". Bu yerinde vurguyla birlikte Ekim'in değerlendirmesinde bir de şu cümle yer alıyor: "Marksist-leninist hareketin bugün asıl ve belki de henüz tek üstünlüğü teorik cephededir." Ekim'in bu değerlendirmesine de yürekten katılıyoruz.

Ekim Hareketine dördüncü yılında içten başarılar diliyoruz.

ÇIKINTI VE BİÇEM ÜZERİNE

Kurtuluş'un Eylül 1990 sayısındaki "Sol Basın: 'Barbarlar Geliyor'" başlıklı, İlker Özerk arkadaşımızın yazısı, Avrupa'daki Ekimci dostlarımızın tepkisini çekmiş görünüyor. Köln Büromuz bize böyle bir rahatsızlığı aktardı.

Bu rahatsızlığı haklı bulmuyoruz. Yazan arkadaşımızı, yazı kurulu kadrosu biliyor ve baştaki "ödlek devrimciler" sözcüklerinin Ekimci dostlarımızı ifade etmesi mümkün değildir. Çünkü aynı yazıda "Revizyonistçi Dostumuz Ekim" ifadesi de geçiyor:, bir dergi herhalde dostlarına öyle sözler kullanmaz. Hem "ödlek" ve hem de "dost" olmaz.

Avrupa'daki Ekimci dostlarımızı fazla alıngan buluyoruz. Türkiye'de böyle bir rahatsızlığın duyulmadığını eklemek istiyoruz.

Biz ise rahatız. Ekim'in son sayısında, Yalçın Küçük'ün çıkıntı, Haluk Yurtsever'in girinti ve Ekim'in ise çok daha büyük bir girinti olduğunu açıklayan bir yazı yer aldı. Biz bunlara pek aldırmıyoruz. Herhalde Ekimci arkadaşlarımızın şaka yaptığını düşünüyoruz.

Biraz daha soğukkanlı olunmasını diliyoruz.

Bunun da güven işi olduğunu biliyoruz.

EKİM GECELERİ

Üç düzenli yayın yılını 36. sayıyla geride bırakan Ekim dergisi, dördüncü yıla girişini İsviçre ve Almanya'da geceler düzenleyerek kutladı.

6 Ekim 1990 Cumartesi günü, İsviçre'nin Basel kentinde sekiz yüz kişinin izlediği ilk gecenin programında, Bilgesu Erenus, Fuat Saka ve Grubu, bir Fransız sanatçı, Aline Barthelemy, Peru Müzik grubu, İsviçreli bir tiyatro grubu, dia gösterici ve folk dansları yer aldı. Bilgesu Erenus Ekim geceleriyle ilgili izlenimlerini şöyle anlatıyor.

"Ekimciler, kendilerini yetenekli, kararlı ve içten devrimcilerin hareketi olarak tanımlıyor. Doğrusu katıldığım gecelerinde ben de aynı izlenimi edindim. Her iki geceye de enternasyonal bir yaklaşım yön veriyordu. Biz sanatçıları çok ilgilendiren, sahne düzenlemesi, tekniği konusunda duyarlı davranmışlardı. Katıldığım gecenin zaman zaman izleyicisi oluyordum. Kendi dilinin yanısıra Kürtçe ve Türkçe şarkılar söyleyen Fransız Aline Barthelemy'in, yaşanan körfez çılgınlığında, Mouloudji'nin "Asker Kaçağı"nı söylemesi iyi bir seçimdi. "Adları büyük efendiler, kan dökmek istiyorsanız, gidin kendi kanlarınızı dökün."

"İsviçreli tiyatrocuların küçük oyunlarından biri ise evet ve hayır sözcükleriyle temellendirilmişti. Hayır demeyi bilen birinin, evet sözcüğüyle iğdiş edilmesini, insanlıktan çıkarılmasını anlatıyordu. Havuç ya da Sopa adlı oyunumun final sahnesini anımsattı bana, bu ortak duyarlığa sevindim.

"Köln'deki gecede sahneye çıkma sıramızı beklerken, Kürt kökenli kadın saz şairi Zozan'la sohbet ettik. Altın yaldızlı mavi bir giysi vardı üzerinde, giysisinin güzelliğinden söz edince, "Memleketttekiler çok daha güzel, burda bulamıyoruz" dedi. Zozan'ın bunu söylerkenki üzüntüsünü ancak Güneydoğu gezisi sırasında anlayabildim. Güneydoğulu kadın gerçekten de tüm yoksulluğa başkaldıran giysiler içerisinde salınıyordu, üstelik de çalı çırpı, gügüm taşırkendi bu salınış..

"Ekim gecelerinde beni en fazla etkileyen Ruhr Korosu üyeleri oldu, Enternasyonal'le başlattılar konserlerini, 18 yaşından 70 yaşına dek sonsuza kadar var olmaları gereken bir avuç insan. Kendilerini yaşadıkları topluma yabancı buluyorlardı, bizlere ise olabildiğince yakın.. Koronun yöneticisi Lilo Westarp onlarla birlikte çalışmamı önerdi, dünyanın en güzel şeyi olurdu bu, ama bu mesafeler, Türkiye ve Almanya arası.. Solistleri ve gitarist, gencecik bir kız, Susanne Keil'a yaptığım İstanbul davetini, Toplumsal Kurtuluş sayfalarında da yinelemek istiyorum.

"Ekim gecelerinin çoşku veren diğer bir yönü de, izleyicilerinin ellerindeki kızıl bayraklar, konser boyu dalgalanıp durdu salonda, Popçuların, Joan Baez'in konserlerindeki çakmak sefasından doğrusu içime gına gelmiş..

"Her iki gecede de sunulan dia gösterisi, Ülkedeki işçi mücadelesinin gelmişini ve geçmişini yansıtmaktaydı, sabırlı bir çalışma ve ciddiyetle."

Leninizmin yeniden canlandırılması ve bu günün sorunlarına yaratıcı bir tarzda uygulanması konusunda çabalar veren Ekimci dostlarımıza, Toplumsal Kurtuluş çalışanları olarak sevgilerimizi sunuyoruz ve Ruhr korosunun açış konuşmasını okuyucularımızın ilgisine sunuyoruz.

"Sevgili arkadaşlar, dostlar!

Sizin bugünkü töreninizde sahneye çıkmamıza imkan verildiğinden sevinç duyuyoruz. Türkiye'de ve Almanya'da işçi kültürü ne kadar değişikse de herhalde emekçilerin daha iyi bir geleceği için ortaklaşa verdiğimiz mücadelenin bir yansımasıdır.

Almanya'da koro müziği, artık moda haline gelmiş galiba. Geçtiğimiz son haftalarda her yerden Büyük Almanya Vatanı'nı öven methiyeleri duymaktan hiç kurtulamamış insan. Yani Alman emperyalizmi yeniden süper güç olma yolundadır; onun reklamcılık ustaları geçit törenleri, müzik ve fişek eğlenceleri organize ediyorlar.

Ne var ki gösterişi ne kadar pırıl pırıl parlıyorsa da emperyalizmin gerçek yüzü kendini Almanya'da kitlesel işsizliğin artmasıyla, ırkçı yabancı yasalarının çıkarılmasıyla, ilerici işçi arkadaşlara çıkış verilmesiyle de göstermekte.

Yine emperyalizmin gerçek yüzü, kendini Ortadoğu'da kurban gidecek olan milyonlarca insanın sırtları üzerinde petrol savaşının hazırlanmasıyla göstermekte. Hem de Türk askerinin alman silahlarıyla Kürt halkını katletmesiyle.

İşte emperyalizmin gerçek yüzü demek halk kitlelerine açlık sefalet ve ölüm demektir.

Tıpkı bu halk kitlelerinin içinde emperyalizmi yenip sosyalizmi kurmak gücü de var.

Bu amaca ulaşmak için biz Ruhr Korosu üyeleri, söylediğimiz şarkılar aracılığıyla işçi sınıfının birliği uğruna propaganda yapıyoruz.

Şarkılarımızı, Güney Afrikalı maden işçilerinin gösterdikleri cesaret uğruna, Latin Amerika'da yaşadıkları baskılara karşı yumruğunu sıkan insanlar uğruna da söylüyoruz. Şarkılarımızı, Ortadoğu'da emperyalist savaşa karşı örgütlenen halklar uğruna da söylüyoruz. Hem de daha iyi bir gelecek için yerli ve yabancı işçilerin ortaklaşa verdikleri ve verecekleri mücadele gereken birlik uğruna söylüyoruz.

Yaşasın uluslararası dayanışma-Hoch die internationale Solidaritat!"

İÖDP BİRLİK KURULTAYI'NA İLİŞKİN BAZI NOTLAR

Semih Başar

İstanbul Öğrenci Dernekleri Platformu, (İÖDP) 21 Kasım günü önceden planlanan takvime uygun olarak birlik kurultayını yaptı. Bilindiği gibi geçen yıl Dev-Genç'liler platformdan ayrılarak kendi merkezi öğrenci gençlik derneklerini (İYÖDER) kurmuşlardı. Öğrenci hareketindeki bu ayrılık platform ile İYÖDER'i ilk kez 6 Kasım Genel Boykot'unda karşı karşıya getirdi. İYÖDER boykot gününü 6 Kasım olarak saptamıştı ve bu tarihten önceki bir boykotu eylem kırıcılık olarak ilan etmişti. Bu durumda platformda önce 31 Ekim tarihi benimsendi sonra kimi dernekler 6 Kasım kimileri de 5-6 Kasım'ı boykot günü ilan ettiler. Böylece İYÖDER boykot gününü tek yanlı olarak öğrenci gençliğe dayatmış oldu.

Geçen dönem İÖDP içinde kurultayı toplamak için, İYÖDER'in ayrılmasından sonra yeni bir "birlik komisyonu" ya da "Birlik Kurultayı Düzenleme Komisyonu" kuruldu. BKDK 21 Kasım'ı kurultay günü olarak belirlemişti. Ana gündem maddesi merkezi örgütlenmenin ya da federasyonun kurulması sorunu idi. Kurultaya birim derneklerin seçilecek delegeler ile katılması kararlaştırıldı. Ancak ilk anlaşmazlık da delege seçimlerinde oldu. Çoğu dernekte atılan oy sayısı dernek üye sayısının altındaydı. Örneğin 100 üyeli bir dernekte 70 oy kullanılmıştı. Bu durumda, üye sayısı esas alınırsa, 10 üyeye bir delege hesabıyla bu derneğin 10 delege çıkarması gerekiyordu. Oysa 70 oya karşılık 7 delege düşüyordu. Kalan 3 delege nasıl dağıtılacaktı? Bu artık delegelerin en çok oy alan listelere dağıtılması ise doğal olarak görece en çok oyu olan listelerin işine yarıyordu. Birçok dernekte bu duruma itiraz edildi, kimilerinde karar muhalefet şerhi konularak kabul edildi. Sonuçta Yıldız Ünv. Derneğinin seçimleri iptal edildi. Yıldız-Der'de Devrimci Gençlik (FEKDG) dışında tüm gruplar oylamadan çekilmişti .

Böylece 21 Kasım günü Kurultay 40 delege ile toplandı. İzleyicilere de açık olan kurultay da 5 kişilik divan BKDK oluşturuyordu. Devrimci Gençlik'ten, Sosyalist Gençlik'ten, Yeni Demokratik Gençlik'ten, Dev-Genç Direniş'ten ve Proleter Devrimci Gençlik'ten birer temsilci BKDK'da yer alıyordu. Yoklama yapıldığı zaman en kalabalık grubun Devrimci Gençlik olduğu görüldü. Delegelerin yaklaşık yarısı bu gruptandı. Yukarda sayılan grupların dışında ayrıca Genç Sosyalistler, Devrimci Birlik Platformu, Halk Demokrasisi yolunda Gençlik, Genç Komünistler, Militan Gençlik, Devrimci Gençlik Hareketi, Demokratik Gençlik Hareketi, Yurtsever Devrim Gençlik listelerinden delegeler ve bağımsız birkaç delege vardı.

İlk oturumda her gruptan birer konuşmacı, (bağımsızlar dahil) gençlik mücadelesine bakışlarını, merkezi örgüt perspektiflerini, programlarını ve ilkelerini anlattılar. Konuşmalara 20'şer dakika süre tanınmıştı. Doğal olarak bu süre yeterli olmadı. Ancak bu arada çeşitli gruplar, broşürler, bildiriler dağıttılar.

Konuşmacıların çoğunun anti-faşizm, anti-emperyalizm ilkelerinde birleştikleri görülüyordu. Üçüncü olarak kimi gruplar anti-şövenizmi ileri sürerken, Dev-Genç Direniş bunu yerine anti-sömürgeciliği, Devrimci Gençlik Hareketi ise UKKTH'nı öneriyordu. Dev-Genç Direniş ayrıca anti-cinsiyetçilik ilkesini önerdi. Programatik olarak grupların çoğu özerk-demokratik üniversiteyi talep ederken, Dev-Genç Direniş ve Devrimci Gençlik Hareketi Demokratik Halk Üniversitesi programını savundular, ancak bu programı öğrenci hareketine dayatmadıklarını belirttiler. Dev-Genç Direniş, anti-faşizm ve anti-emperyalizmin anti-tekelcilik olarak anlaşılması gerektiğini söyledi.

İlk oturumun havası genelde olumlu olmasına karşın ilkeler ve program üzerine verimli bir tartışma ortamı doğmadı.

İkinci oturumun başında BKDK içinde bir tartışma yaşandı. Sorun Kurultay'dan çıkacak kararların bağlayıcı olup olmayacağı idi. Devrimci Gençlik Kurultayın tüzük için oylama yapmasını ve tüzük seçmesini isterken öteki gruplardan delegeler kurultayın yetersiz olduğunu, tüzük tartışmalarının yeterince yapılmadığını ve kurultaydan bağlayıcı bir karar, tüzük çıkamayacağını söylediler. Devrimci Gençlik ve öteki grupların atışmaları konuşmaların genel düzeyini oldukça düşürdü.

Sonuç olarak tüzük oylaması yapılmadı ve 20 gün sonra ikinci bir kurultay yapılmasına, bazı seçimlerin yinelenmesine, dernek üyeliğinin gözden geçirilmesine karar verildi. Ayrıca BKDK'nın genişletilmesine başka gruplardan da birer temsilci alınmasına karar verildi.

Merkezi örgütün biçimi konusunda federasyon eğilimi ağır bastı.

Ancak Devrimci Gençlik kendi merkezi örgütünü kurmaya çalışmakla suçlandı.

Programatik olarak öğrenci gençliğe genelde özerk demokratik üniversite gibi geri perspektifler sunuldu.

İkinci kurultayda da ortak bir tüzük üzerinde anlaşılmazsa federasyonun kurulmasını beklemek zor. Bugün için bir potansiyel olarak varolan ayrılma eğiliminin gerçekleşmesi halinde ikinci bir 'İYÖ-

DER'in kurulmasıyla öğrenci hareketi yine bölünebilir.

Aşağıda, kurultayda bağımsız bir delegenin yaptığı konuşmayı yayınlıyoruz:

"Modern sanayi proteryasının tüm politika ve yönelimlerin temel dinamiği olabildiği ülkemizde düzen karşıtı mücadele ve bu mücadelenin gençliğe yansıması üzerine düşüncelerimizi açmak istiyoruz.

Sosyalizmin prestij kazandığı devrimci yükseliş dönemlerinde bilginin sınıfsal kullanımından kaynaklanan olanaklara sahip olan gençlik üzerinde oluşan ideolojik basınç bu kesimin sınıfsal niteliğinden kopuk olmayan hareketlilikler yaratmada nesnelliğe göre ne denli canlı olduğunu gösterdi. Ancak bu hareketliliğin abartılması, gençliğin taşıyabileceği yükün fazlaca önemsenmesi gençliğe bakış konusunda sınıfsal bulanıklığa ve kopukluğa yol açabilecek zaaflar doğurdu. Gençlik ne teorik ne de örgütsel konumlanış olarak denk düştüğü sol hareketten ayrı ele alınamaz. 1960-1970 devrimci yükseliş döneminde gençlik ağırlıklı olarak içinde bulunduğu demokratik mücadele (28-29 Nisan Eylemleri, 6. filo gösterileri vb) ile birlikte döneme damgasını vuran siyasi hatların doğrudan belirlenimi altındaydı. 1970'lerle birlikte dönemin siyasetlerinin yapılarından kaynaklanan zaaflar, boşluklar gençliğin çoşkun pratik radikalizmini siyasi panaromada kendine bir tanım aralığı oluşturmaya yöneltti. Gençliğin pratik radikalizm anlamında en ileri uzatılarının ifade ettikleri bu kopuş, içinde yetiştikleri, etkilendikleri geleneğin eylemlilik çizgisini geri bulmaları anlamında pratik bir kopuştur. Kopuşun rengi teorik değildir. Sonrasında pratik radikalizmin ulaştığı pratik düzeyi teorik olarak soyutlayamaması ise hem varoluş hem de yokoluş sebebidir.

1970'li yılların 2. yarısında gençlik mücadele dinamiği olarak kendisini anlayışlar bazında ifade ediyordu ve 60'lı yıllardaki kadar olmasa bile bütünlüklü ve yoğundu. Bu durum ancak 60'lı yıların zenginliği ve rantı olarak açıklanabilir.

İlk öğrenci derneklerinin kurulmasından beş yıl sonra öğrenci gençlik hareketine baktığımızda bugün derneklerin gündemindeki temel sorunların olduğu gibi kaldığını görüyoruz. Düzenin kendi ürettiği sorunların çözümsüzlüğüne ve gençliğe verebileceği sus payının olmayışına karşın düzenin bütünsel bir sorgulanma temelinde devrimci bir politika ile öğrenci kitlesi tekelci-kapitalist sistemin karşısına konulmamıştır.

Örgüte ve örgütlülüğe ihtiyaç kesindir. Şu an merkezileşme sürecini yaşayan öğrenci dernekleri için daha bütünlüklü ve örgütlü mekanizmaların yaratılması tepkilerin , daha doğrudan, sağlam, güçlü verilmesi açısından bir zorunluluktur. Bu süreci örgütleyen veya içinde bulunan kesimlerin anlayışlarından kaynaklanan zaafları bu örgütlülüğün yaratılmaması yolunda gerekçe olamaz. Ayrışmaların olması ve daha güçlü birlikteliklerin yaratılması netlik anlamında asgari kazanımlardır.

Öğrenci gençliğin mücadele programını yaratma yolunda örgütlülükler oluştururken bazı kesimlerin geliştirdikleri sosyalist kimliği ve sosyalizm vurgusunu törpüleyen geri yönelimler tüm ağırlığıyla hissediliyor. Sosyalistlerin akademik ve siyasal mücadelede temel sorunu kitlelere sosyalistçe seslenebilmeleridir. Oysa başından beri gençlik hareketine "ulusal kurtuluşçu", "sol" görülen kemalist ideolojinin bağımsızlık ve demokrasi söylemleri ve antikapitalist olmayan hedefler damgasını vurdu. Genel olarak gençliğin mücadelesi 70-80 arası anti-faşist mücadeleye indirgendi.

12 Eylül askeri darbesi sonrasında 84'lerde başlayan dernekleşme çalışmalarında başı çeken eğilim kitleselleşme adına kitle kuyrukçuluğu yaparken daha aktivist eğilimler de öğrenci gençliğe özerk-demokratik üniversite gibi tekelci aşamada yeri olmayan, olamayacak talepler sunuyordu. Soyut bir demokratizm hastalığına tutulmuş kitleci anlayışlar saf temiz akademik mücadele programlarıyla kitlesel açılım kanalları yaratma yolunda görmeye alışık olduğumuz temcit pilavlarını yine ortaya sürüyüyorlar.

Sosyalizm adına demokrasicilik oynamanın ilk vadede sınıfsal bakışı bulandırmanın yanında talepler kazanımlara dönüşse bile bu artıları sosyalizmin hanesine değil liberal demokratların hanesine yazdırmak gibi tehlikeler içerdiği ortada. Bu türden mücadele biçimini benimseyenlerin politizasyonun arttığı devrimci yükseliş dönemlerinde akademik mücadele sınırlarını aşmada sorunları olacağı gibi yeni dönemde kitlelere gerçek kimliklerini açıklamada sorunları olacaktır. Devrimci harekete sızan bu eğilim güçsüzlüğün, özgüven eksikliğinin ifadesidir. Demokrasiyi savunmak burjuva devletini savunmakla özdeştir.

Sosyalistler akademik alanda, demokratik reformlar için mücadelenin ancak sosyalist halk eğitimi hedefine bağlanacağını savunurlar. Burada önemli olan teorik radikalizm ile pratik radikalizm arasında kanallar açarak birleştirmektir. Öğrenci hareketindeki konjoktürel kimi yükselmeler "gençliğin mücadelesi yükseliyor" diye sunuluyor. Siyasal mücadelede iktidar perspektifinin olmayışı demokratikleşme mücadelesine hapsolmayı getirir. Bu düzen içinde demokratik kazanımların hiç bir güvencesi yoktur. Akademik alanda demokratik mücadele yapılır, ama muhalif demokratlar olarak değil, bu alandaki mücadeleyi asli hedefle ilişkilendiren sosyalistler olarak.

Kürdistan'da sıcak savaşın yaşandığı ve TC burjuvazisinin Kürdistan'ı içeren bölgede savaşa hazırlandığı şu günlerde Türkiye sosyalistlerinin omuzlarındaki yük oldukça ağır, Kürdistan'lı marksist-leninistlere destek içeriği taşıyabilecek her türden eylemlilik ve çalışmaların yaratılabileceğine inanıyoruz.

İlkesel olarak bağımsız devlet kurma hakkı da dahil olmak üzere UKKTH'nın koşulsuz olarak uygulanması gerektiği görüşündeyiz.

Tüzük önerilerinde geçen ilkesel şiarları (anti-emperyalizm, anti-faşizm gibi) pratik olarak anlamlı bulmuyoruz. Bu tür ilkeler pratikte yaşamsallaştığı ölçüde resmileşir. Ama ilke belirleme konusunda özel bir ısrar varsa, ilkenin anti-kapitalizm olması yanlışıyız."

"DAMLA DAMLA ERİTEREK..."

Türkiye ve Kürdistan cezaevlerindeki bütün siyasi tutsakları çok yakından ilgilendiren hayati bir sorunumuzu sizlere izah etmek istiyoruz. Bildiğiniz gibi, 12 Eylül darbesinden hemen sonra, Türkiye ve Kürdistan cezaevlerinde tutsaklara karşı çok şiddetli işkenceler yapıldı. Yaşam koşulları kötüleşti. Bazı cezaevleri, soruşturma merkezleri olarak kullanıldı. Yiyecek, içecek, soğuk, sıcak, tutsakların aileleri tutsak kişileri düşüncelerinden vazgeçirmek için kullanıldı. Havalandırma hakkı, kitap-gazete okuma, banyo, görüş ve diğer tüm haklar gasp edildi. Bunlara ek olarak, bazı cezaevlerinde, kalem ve kağıt yasaklanarak, yazılı savunma yapma engellendi. Tüm bunlara karşı siyasi tutsaklar insanca bir yaşamın sağlanması için bir çok cezaevinde, bir çok kereler ölüm orucuna veya açlık grevine girdiler. İnsanca yaşamanın başka bir yolu bulunmadığından, onlarca tutsak ölerek, diğer tutsakların insanca yaşamasını sağlamaya çalıştı.

Önceleri tek tek cezaevleri, sonradan bir çok cezaevinin, birden başlattıkları ölüm orucu ve açlık grevleri, dışarda da ilerici, demokrat, hümanist, insan hakları savunucusu ve halktan insanlar tarafından desteklendi. Sonuçta dışarda kamuoyunun baskısı sonucu işkence yapmaya bir müddet ara veren, bazı hakları tutuklulara tanımak zorunda kalan hükümet, kamuoyunu biraz yatıştırdıktan sonra, 1 Ağustos 1988 tarihinde '1 Ağustos Genelgesi' olarak bilinen bir genelgeyi yürürlüğe sokmaya çalıştı. Hükümetin amacı, tutsakların direnişi ve kamuoyunun desteği sonucu cezaevlerinde elde edilen hakları tekrar gasp etmek, 12 Eylül rejiminin cezaevlerindeki, gayri-resmi, keyfi, işkenceci kurallarını resmileştirmekti.

Bu durumun bilincinde olan siyasi tutsaklar, '1 Ağustos Genelgesi'ni kabul etmemiş, hükümet ise genelgeyi dayatarak, hakları gasp etmeye, işkence yapmaya başlamış; bu durum karşısında tutsaklar, zorunlu olarak açlık grevine girmiş, dışarda direniş kitlelerden yoğun destek bulmuş nihayetinde Adalet Bakanı 12 Eylül kurallarının cezaevlerinde yasallaştırılamayacağını anlayınca geri adım atmıştır.

Buraya kadar ki gelişmeleri sizlerde en az bizler kadar biliyorsunuz. Biz, asıl bundan sonra hükümetin politikasını izah etmek için yuradaki satırları yazdık. Hükümet son iki yıldır, yeni bir taktikle biz tutsakları ölüm oruçları ve açlık grevlerine zorlayarak ölmemizi, sakat kalmamızı, yıpranmamızı veya tükenmemizi hedeflemiştir. Bunu şu şekilde yapmaktadır: Belli aralıklarla cezaevindeki tutsaklara saldırıyor, işkence yapıyor, sürgüne yolluyor ve bunun sonucu sözkonusu cezaevindeki tutsakları açlık grevi ve ölüm orucuna zorluyor.

Bir cezaevindeki tutsaklara yapılan bu muameleyi kabul etmeyen veya "Bugün o cezaevini düşürdü, yarın sıra bizim cezaevine gelir" diye düşünen diğer cezaevlerindeki tutsaklar, saldırının olduğu cezaevindeki tutsakları desteklemek için açlık grevine giriyorlar.

Bir çok cezaevinde bu şekilde başlayan açlık grevleri yaklaşık 30-40 gün sürüyor. Tutsaklar yeterince yıpranınca, peşinden Adalet Bakanı, cezaevi savcılarına talimat vererek açlık grevini -tutsakların istemlerini kabul ederek- bitiriyor. Bir müddet ara verildikten sonra bu kez başka bir cezaevine yöneliniyor. Yine işkence, hakaret, yine hak gaspı ve yine tutsaklar köşeye sıkıştırılan kedi gibi açlık grevine girmekten başka çare bulamıyorlar. Açlık grevi başlayınca, tüm cezaevlerindeki tutsaklar "Bugün ona, yarın bana" diyerek arkadaşlarına destek veriyor.

Bu böyle sürüp gidiyor. Kaç kere açlık grevine girdiğimizi artık bimiyoruz. Hükümet, bu taktikle bizleri öldürmek istiyor. "İdam edemiyorum, böyle öldüreyim. Santim santim, acı çektirerek, damla damla eriterek öldüreyim" diye düşünüyor.

Biz bu konu üzerinde uzun süre düşündük. Ya "Pes" deyeceğiz, bize dayatılan tüm kuralları kabul edeceğiz, ya da böyle sür-git açlık grevlerine gireceğiz. Yani, yaşamımızı sürekli ortaya koyup erimeyi, çürümeyi, sakat kalmayı, delirmeyi, ölmeyi göze alıp insanca yaşıyacağız.

Cezaevleri dışındaki insanlar; ilericiler, insan hakları savunucuları, demokratlar, hükümetin bu iğrenç politikalarına karşı olan herkes, sesini yükseltmediği bu utanç verici taktiğe müdahale etmediği müddetçe, hükümetin sözkonusu politikasından vazgeçmesi, dolayısıyla Türkiye ve Kürdistan cezaevlerninde de açlık grevlerinin sona ermesi mümkün olmayacaktır.

12 Eylül'den sonra, yeryüzünün hiçbir ülkesinde, Türkiye'de olduğu kadar açlık grevleri olmamıştır. Yine dünyanın hiç bir ülkesinde 15 kişi ölüm oruncunda ölmemiştir. İnsanların bu kadar yaygın olarak açlık grevine girmesi, ölüm oruçlarında ölmesinin tek nedeni hükümetin cezaevlerindeki insanlık dışı politisakısıdır.

Son olarak, 7 Ekim 1990 tarihinde Özel Tim, Komando ve Sivil Polis Diyarbakır cezaevi koğuşlarını gece bastı. Bütün tutsaklara saatlerce işkence yaptı. 85 tutsağı, çoğunun henüz yargılanması sürüyorken, sürgüne yolladı. Geri kalanları da tekrar işkenceden geçirerek, tüm haklarını gasp etti.

Tutsaklar ölüm orucuna ve açlık grevine girmekten başka bir yol bulamadılar. Diğer cezaevleri de her zamanki gibi, arkadaşlarını desteklediler. Ve 37 gün sonra Adalet Bakanı'nın talimatıyla açlık grevine son verildi. Diyarbakır cezaevindeki tutsaklar, eski haklarını geri alınca, diğer cezaevlerinde de destek açlık grevleri sona erdi.

Henüz aradan bir hafta geçmeden Amasya cezaevindeki tutsakların açlık grevi eylemi, 32.güne merdiven dayadı. Amasya'da polis, jandarma ve gardiyanlar 29 Ekim günü koğuşları basıyor, işkence yapıyor, bir çok tutsağı yaralıyor ve kapalı hüçrelere kapatıyor. Onlarda açlık grevine girmekten başka çare bulamıyorlar.

Şu anda bütün cezaevlerindeki tutsaklar, Amasya cezaevine destek vermek için açlık grevine girme hazırlıkları yapıyorlar. Amasya sorunu hallolursa sırada Buca ve Bayrampaşa cezaevleri var. Onlar bitse, yeni bir cezaevine saldırırlar.

Görülüyor ki hükümet, bu iğrenç politikasından vazgeçmediği müddetçe bu yara kanayacaktır. Biz tutsaklar, 12 Eylül ve sonrasının zulmünü yaşadığımız için hükümetin iğrenç politikalarına boyun eğmektense, ölümü yeğleriz.

Hükümet ile bizim durumumuzu sizlere izah ettik sanırız. Sizlerden istediğimize gelince;

(Bizler bu mektubu, Türkiye'de yayımlanan önemli gazetelerin köşe yazarlarına, dergilere, demokratik dermek ve kuruluşlara, sendikalara, parti başkanlarına, Türkiye'deki tüm yabancı elçiliklere ve uluslararası bazı kuruluşlara yolladık.)

1- Amasya, Buca ve Bayrampaşa cezaevlerinde süren açlık grevlerine kendi olanaklarınız dahilinde müdahale edip sorunun çözümüne katkı yapmanızı,

2- Bu mektubumuzu yayımlamanızı, bu konuları işleyen yazılar yazmanızı, veya sizlere izah ettiğimiz durum vahametini dikkate alarak, TC hükümetinin izah ettiğimiz politikasından vazgeçmesi için girişimlerde bulunmanızı,

3- Dünyanın en dramitik sorunlarından bir tanesi olan bu sorunu, kendi hükümetinize veya insan haklarıyla ilgili uluslararası kuruluşlara iletmenizdir. Şunu da belitmek isteriz ki; Adalet Bakanlığı'nın "bunlar eylem yapmak için eyleme giriyor" demesi demogojiden ibarettir.

Bu konuda gerekli çabalar harcanır, TC hükümeti bu iğrenç politikanın uygulamasından vazgeçirilirse, cezaevlerinde ve dışarda cezaevleri sorunu için açlık grevleri ve ölüm oruçları gibi olayların olmayacağını belirtmek isteriz.

Sizleri, cezaevlerinde yatan binlerce insanı ölümden, yıpranmaktan, acı çekmekten, damla damla erimekten kurtarmak için TC hükümetinin iğrenç politikasına karşı sesinizi yükseltteye çağırıyoruz. Selamlar, sevgiler... 29/11/1990

ÖZEL TİP CEZAEVİ-CEYHAN: M.Selim ÇÜRÜKKAYA, Zülfükar TAK, Mustafa KARASU, İrfan GÜLER, Şeyho TABCU, Mehmet TANBOĞA, Ramazan ÖDEMİŞ, Bedrettin KAVAK, Fevzi YETKİN, Hatip AKBAŞ, Hıdır AKTEKE, Ali DOĞANAY, Süleyman GÜNYELİ, Alaidin AKÇAY, İzzet BAYKAL, A. Samet TEKTAŞ, Tahsin ALPŞAR, İbrahim KASAKOLU, Mehmet CANDEMİR, M.Sıdık KORKMAZ, Yılmaz UZUN, Ali KILIÇ, Ali YAVERKAYA, Hüseyin GEVHER, Gazi ERSOY, Ali ÖZDEMİR, Mehmet SOĞAN, M.Fahri ÇİFTKUŞ, Hüseyin MAKAL, Remzi AVCI, Şakir KONAK, Haşim BENEK, Cuma KUYUKAN, Faruk ÖZGÜR, Fettah YİĞİT, Hasan KARAVUŞ, Hasan BİLDİRİCİ, Abdullah PAYDAŞ, A.Rahman SEVGAT, Osman YILDIRIM, Şakir EREN

Bilgesu Erenus Nihat Behram ile Konuştu

"BU YANGINI ÇOĞALTMALIYIZ"

Bilgesu Erenus: *Kafamı yıllardır kurcalayan bir şey bu. Gidip geldikçe şöyle düşünüyorum. Çok zor, Türkiye'de bir yığın şey var. İnsanı Türkiye topraklarında devrimden koparmıyor, her an arkasından itiyor. Yurtdışında çeşitli yerlerde, üzülerek gözlediğim bir şey var. Burası büyük bir tuzak gelenler için , onu hissettiğim içindir galiba beş gün sonra buralar bana dar geliyor. Bir an önce Türkiye'ye dönmek istiyorum.*

Sen özel bir örneksin. Çok az beraber olduk ama uzaktan bunu görebiliyorum. Sen gerçekten özel bir örneksin. Şurada yaşayanlar arasında ve ben seni çoğaltmak adına bu röportaj kurmak istiyorum. Senin örneğini çoğaltmak adına. Nedir sendeki bu büyü, burada kalıp bu ateşi yitirmemek?

Nihat Behram: Bir kere insanları kendi ülkesinin acılarından koparan, sorumsuz kılan tuzaklar sadece yurtdışına özgü değil. Bence hayatın her alanında böylesi tuzaklar vardır. Cezaevlerinde de direnen insanlar var, dönen insanlar var. Kuşkusuz ki esas ve başat olan cezaevlerinde direniştir.

Türkiye'de aydınların bugün içinde bulunduğu genel duruma bakarsak, başat olan teslimiyet duygusudur. Direnen insanlarımız da var. Yurtdışında da teslim olmuş insanlar var.

Direnme olayı, insanın kendi içindeki duygularını taşıdığı düşünceleri, halkın acılarının bir parçası kılabilme olayıdır. Sürekli hayatı kendisine karşı bir bileği taşı gibi kullanabilme olayıdır. Bu duyguyu taşıdığı sürece insan içinde ülkesinde yaşanan acılara karşı, ateşten de öte; yani bir yangın taşır.

Ben böyle düşünüyorum. Layık olmaya çalışıyorum. Bir kuşak Türkiye'de cezaevlerinde ömür tüketti. 19 yaşında cezaevlerine giren arkadaşlarımız, neredeyse 30 yaşına geldiler.

Orada büyüdüler.

-Orada büyüdüler. Bugün cezaevlerinde evlatları bir ömrü tüketmiş analar, ceplerinde çıralarla, kibritlerle, benzin şişeleriyle cezaevi kapılarına gidiyorlar.

İnsanlarımız kendi dillerinde sevdalarını, aşklarını, duygularını söyleyebilmek için ölümü göze alıyorlar. Dünyanın her tarafından insanlığa karşı alçakça hesapların, planların yapıldığı bir karşıdevrim egemenliği körükleniyor. Bütün bunlara karşı insan olmanın insan onuru taşıyor olmanın gereğidir, insanın yüreğini bir silah gibi taşıyor olması.

Ben bu duyguyla başlıyorum güne... Ve bir günün bütün saatlerinde ölçümü bu duyguyla koyuyorum. Arkadaşlarıma layık olma duygusuyla koyuyorum. Kendimi bu şekilde belirliyorum. Çocuğuma, halkıma, insanlara bırakabileceğim başka bir mirasım yok. Bunun için bu mirasta zenginleşmeye çalışıyorum. Direniş duygusunu içimde ne kadar büyütürsem, o kadar zengin bir miras bırakabileceğim düşüncesindeyim.

Yurtdışında da buna benzer birçok arkadaşımız var. Yurtdışının doğurduğu zorluklar bahanesiyle, kimi bahaneler hasretle kapıyı çaldı, kimi ekonomik zorluklarla kimi korkuyla kimi kolay yoldan şöhret olmak, zengin olmak bahanesiyle kapıyı çaldı. Kapıyı çalan bu bahaneler, hayatın her alanında var. Korku bahanesi ise eğer bununla işkence tezgahlarındaki arkadaşlarımızın en fazla yüzyüze olması gerekir. Dolayısıyla orada kahramanca direnen insanlarımızı örnek almamız gerekir. Bu açıdan bakıyorum. Bu açıdan yaşamaya çalışıyorum.

Peki Nihat bu söylediklerinde gözün ve bir silah gibi kullandığın yüreğin Türkiye'ye dönük. Buradan besleniyorsun. Bu çok önemli. Burada yaşayan insanlarda, haklarını yiyebilirim, ben çok hızlı geziyorum, gözlediğim bir şey daha var, yürekleri gözleri Türkiye'de. Ordan beslenen insanlar, burada yaşadıkları ülkenin koşullarına kendilerini kapıyorlar. Çok açık söylüyorum. Yaşadıkları ülkenin televizyonunu seyretmiyorlar. Bu ülkenin olanaklarını tanımıyorlar. Kendilerini kapatıyorlar. Entellektüelleri ile tartışmıyorlar ki, bütün dünyadaki entellektüellerin, bizim türümüzden o yangının da ateşini taşıyan insana ihtiyacı olduğunu biliyorum. Çünkü gerçekten zavallı haldeler. Bizlere ihtiyaçları var. Bu tartışmayı dillerini halledemedikleri için yapamıyorlar. Onlara dünyadan, Türkiye'den olumlu bir örnek sunamıyorlar. Gitgide kendi içlerine kapanıyorlar.

Bunun için bence özel bir örneksin. Çok seviniyorum. "Daha başkaları da var"de. Seni bunun için zorluyorum. Özel değilim, daha başkaları da var. Ama ben şunları şunları yapıyorum. Gözüm yüreğim Türkiye'deyken ben bütün dünyayı da sırtımda taşıyorum, buna ihtiyacım var, söyle...

-Şimdi bir kere nerede olursak olalım mücadele etmek isteyen insana hem kendi ülkesine topraklarına yönelik olarak hem de yaşadığı yere bizzat o birime yönelik olarak sayısız görevler düşüyor. Sözgelimi Almanya'da yaşadığım günlerde korkunç bir yabancı düşmanlığı rasizim, Üçüncü Dünya ülkelerinden gelmiş insanlara karşı acımasızca, vahşice faşizmin ikinci kardeşi olan bir duygu o toplumda

Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı; ***Peter Hammer Verlag*** *Standı'nda GURBETKÖŞESİ*

yükseliyor. Buna karşı mücadele de asli mücadelelerden birisidir. O toplumda mücadeleyi derinleştirmek gerekir.

Bu türlü metropol kapitalist toplumların bizim ülkedeki faşizme kan taşıyan yanları var.

Buyrun işte Kenan Evren'i Avrupa'ya davet eden ilk devlet, resmi devlet töreniyle karşılayan devlet Almanya idi. "Demokrat" Alman Cumhurbaşkanı Weickzacker'di. Bunun bizi ilgilendirmesi gerekir. Orada buna karşı mücadele vermek gerekir.

Türkiye'de baskıların, zulmün altında nefes alamaz duruma gelmiş insanlarımıza Avrupa demokrat kamuoyundan destek bulmamız gerekir. Acının sesini çoğaltmamız gerekir. Yangını çoğaltmamız gerekir. Gerçekten tutuşturulması gereken ne kadar alan varsa, bunun tutuşturulması gerekir. Avrupa da bu olanaklardan birisidir.

Nihat, Türkiyelilerin yaşadığı, siyasal olarak sığındığı bu ülkelerde gezerek şunu görüyorum: Bütün o demokrat kisvesi altında kendi halklarına yönelik müthiş, vahşi bir kapitalizmin ezeli halini görüyorum. Ama şöyle biraz üstünü tırnakladığın zaman altından gerçekten iğrenç şeyler çıkıyor. Bu da bizim sorumluluğumuz gibi geliyor. Burada yaşayan Türkiyeli insanın, onun için kendini çok zenginleştirmesi, çok derinleştirmesi lazım. Bu insanlarla tartışması lazım.

-Tabii, uzun yıllar Avrupa'da yaşayan insan birçok gerçekle gözgöze geliyor. Avrupa kitle iletişim araçları, Avrupa düzenlerinin yayın organları onun genel baskısı egemen ideolojisini o şekilde yaygınlaştırıyor ki, en ilerici diyebileceğimiz insanları bile bir yığın gerçeğe karşı gözleri kör kılıyor. Çok basit örnek vereyim: Türkiye'den gelen insanların, bir türlü Batı'ya uyum sağlayamadıkları gibi konularda sayısız toplantı oluyor. Bu toplantılardan bir tanesine ben de konuşmacı olarak katıldım. Üstünde en fazla durdukları konulardan birisi, temizlik konusuydu, o günkü toplantıda, kendisinin ilerici olduğunu düşünen anti-rasist, özellikle yoksul ülkelerden insanlarla dayanışma içinde olduğunu düşünecek kadar ilerici olan bir konuşmacı şunları söyledi: "10 yıldır, 14 yıldır Almanya'da yaşayan kimi Türkiyeli aileler hala çöp tenekelerine çöplerin naylonlar içerisinde nasıl atılacağını bile öğrenemiyorlar. Toplumun vermiş olduğu temizlik kuralının düzeyini bir türlü kavrayamıyorlar."

Orada kendilerine şunu hatırlatmak zorunda kaldım, temizlik, kirlilik gibi kavramlar izafi kavramlardır. Bana sorarsanız metropol kapitalist toplumlar, insanlığa karşı kirliliğin, pisliğin en alçakça örneklerini veriyor. Belki Türkiyeli bir aile sokağındaki çöp bidonuna çöpü naylonlar içerisinde nasıl atması gerektiğini öğrenemedi ama, sizin toplumunuz da koca bir Karadeniz'i nükleer artıklarla, varillerle zehirledi. Sizin toplumunuz da Türkiye Kürdistanı'ndan, Irak'ından, Mısır'a kadar her tarafa nükleer artıklı, çernobilli süt tozlarını ihraç ederek zehirliyor. Sizin toplumunuz bütün sanayi artıklarını dökmek için yoksul ülkelerin toprağını seçiyor. Çağın insanına karşı gerçek kirlilik budur. Kirlilik üç elma eşeleğini çöpe atmak değildir. Yine bir toplantıda bir bayan çıktı dedi ki: "Bugün bizim toplumuzda plajlara gittiği zaman, kadınlarımız sütyenin üstünü çıkardığında insanlar artık bunu garipsemiyor. Bu doğal kültürel gelişme olarak, insanlarımıza yerleşmiştir. Ama ben Türkiye'yi seven bir insanım, Türkiye'ye gittim, bir deniz kenarında güneşlenirken, bikinimin üstünü çıkardım diye, insanlar tarafından uyarıldım. Resmi görevliler bana bunu giydirdiler vs... Türkiye'nin çağdaş Batı içinde yerini alması isteniyorsa; bu tür şeylere dikkat etmesi lazım vs: Şimdi bunu söyleyen de ilerici bir insandı. Zaman zaman bu ko-

nularda ilerici insanlarla bile karşılıklı sert tartışmalara girmek zorunda kalıyoruz ve ben orada da şunu söylemek zorunda kaldım. Türkiyeli kadın bikinisinin üstünü çıkaramadığı için, çıkarabilenden sizce az kültürlü ise siz çıkarabildiğiniz için daha kültürlü iseniz, hiç bikini giymeyen Amazon kadınları da size göre daha kültürlüdür.

Kültür meselesi bir bikini meselesi değildir. Bizler farklı kültürlerden gelen insanlarız. Başı örtülü Filistinli kadın bugün insanlığa karşı ışıklı aydınlık bir geleceğin silahıyla yürüyor. Böylesine çarpık bir anlayış Batı'da da var.

Hayatın her alanında bir mücadele gerekiyor. Bu işin bir yanı, ikinci yanı kuşkusuz ki, sürgündeyiz. Kendi toplumumuzdan sürgün olmamızın nedenlerine ters düşünmemiz gerekir en azından.. Niye dışardayım sorusunu kendime sorduğum zaman düşüncelerimi Türkiye'de özgürce savunamadım. Savunma doğrultusundaki atılımlarım, baskılarla, zulümlerle, yasaklarla karşı karşıya kaldı. Zorunlu olarak yurtdışındayım, politik bir sürgünüm. Dolayısıyla politik sürgün olmamın nedenine ters düşmem kendime karşı sahtekarlıktır. Dışarda olma nedenime uyum sağlayabilmem ise her gün bir gün öncesinden daha kararlı mücadele içinde direnmemi gerektiren bir olaydır. Bu şekilde bakıyorum.

Benim için İsviçre'ye gelince seni burada görmek çok sevindirici ama çok sürpriz oldu. Seni Almanya'da diye biliyordum. Geliş nedenini biraz anlatır mısın?

-1980 yılında Türkiye'den ayrıldığımdan bugüne Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bir türlü kök tutturamadım. İşin esası bu. Kök tutturamamamın birçok nedeni var. Kuşkusuz ki politik nedenleri bunun başında geliyor. İlk iki yıl içinde İsviçre'de kaldım. O günler İsviçre'de Güney Film'i açma, Yılmaz'ın özgürlüğüne kavuşması için çalışma gibi görevlerim vardı.

Daha sonra onun çıkmasıyla birlikte uzun yıllar Fransa'da kaldıktan sonra politik mülteci olarak Almanya'ya gittim. Kitabımın Almanya'da Henrich Böll bursu alması nedeniyle Almanya'da olduğum süre içerisinde bir türlü Alman makamlarının karşımıza koyduğu bürokratik engelleri aşamadık. Yoğun bürokratik engeller koymanın altında da politik gerekçeler vardı. Bunlar genellikle yazarı ve sanatçıyı uysal insan, politik yaşantıda aktif olmayan insan olarak belirlemeye çalışıyorlardı.

Çünkü sen kendi topraklarındaki insanlara da kötü örnek olacaksın... Onlar da kendi sorunlarını farketmeye başlayacaklar. Bunu da düşünüyorlar tabii...

-Evet çaldığınız bütün kapıların kolları içerde, kapıyı çaldığınız zaman sizin yürek sesinizi dinliyorlar. Yürek sesiniz faşizme, emperyalizme karşı gerçekten kararlı bir çarpıntıdaysa, halka karşı sorumluluk taşıyan, bir çarpıntıdaysa o kapıları açmıyorlar. Eğer Doğu Bloku'ndan anti-komünizm elbisesini giymiş gelmiş iseniz; bütün kapılar size açılıyor ya da Batı'nın istediği türde geldiğiniz toplumun insanlarını ilkel, Batı'ya bir türlü uyum sağlayamayan, karısını döven, çocuk sevgisini bilmeyen tipler olarak çiziyorsanız, yayınevleri kapısını açıyor. Eğitimci iseniz çeşitli kuruluşlar kapısını açıyor. Ticaret olanakları veriyor. İlk başta böyle başlıyor. Eğer siz bütün bunlara rağmen, mücadeleye devam etmek istiyorsanız, önünüze adım adım değişik engeller çıkarıyorlar.

Almanya'da oturduğum yılların sonunda üst düzeydeki yetkili makamlarla görüşme durumumuz oldu. Onlar resmi görüşme adı altında beni dışişleri bakanlığına çağırdılar. Açık bir biçimde, ya Almanya'da aktif politik eylemde olmama temelinde kalmam ya da "insani" gerekçeleriyle beni Alman hükümetinin aracı olmasıyla Türkiye'ye götürmek gibi teklifler getirdiler. Kendilerine bu tekliflerine karşın Alman hükümeti yetkilileri, eğer gerçekten Türkiye'de yaşanan acılara karşı hümanist duygular içindeyse bunu, beni Almanya'dan Türkiye'ye götürmek, gitmemde aracı olmak gibi küçük bir katkıyla değil, Türkiye'de düşüncelerinden ötürü insanların cezaevlerinde yatmaması gerektiği, Kürt ulusunun kendi dilinde özgürce konuşma hakkı olmak üzere, demokratik hakkına sahip çıkması gerektiğini işkencelerin durdurulması gerektiğini çeşitli faşist yasaların uygulanmaması gerektiğini, Alman hükümetinin bu doğrultuda düşünceleri olduğunu bir basın kuruluşuna resmen açıklasın, bu yarın kalkar bir şehit gibi ilk uçakla Türkiye'ye dönerim dedim. Çünkü özgürlüğümü ülkemdeki özgürlük mücadelesinin bir parçası olarak gördüğümü, sorunun bir yazarın yurtdışındaki gurbet, sürgün sorunlarından kurtarılması olayı değil, bizzat ülkemin, ülkemdeki acıların bitirilmesi, ülkemin kurtuluş sorunu olarak, gördüğümü ve kendi özgürlüğümü ülkemdeki özgürlük mücadelesinin bir parçası olarak gördüğümü anlattım. Bunun sonucunda söyledikleri Almanya sınırları içinde politik çalışmalarıma yönelik eleştiriler oldu.

Onu örneklendirir misin?

-Şöyle dediler. Almanya'daki çeşitli yayınevlerinden kitapların çıkıyor. Basında hakkında yazılar çıkıyor. Bir yazarsın, bizim için politik olmayan, Almanya hükümetinin de resmi deyimiyle terörist olan çeşitli kuruluşların toplantılarına, gecelerine katılıp buralarda yaptığın konuşmalarda sadece Türkiye ile ilgili değil Alman hükümetini de sert dille eleştiren konuşmalar yapmak yerine, oturup yazarlığınızı yapsanız ekonomik zorluğunuz varsa, bu zorlukları çözme doğrultusunda size yan işler bulunabilir. Ben de belki Alman hükümetinin bütçesi Haiti devlet başkanını satın almaya yetebilir ama yoksul bir ülkenin, yoksul bir şairine yetmez dedim ve benim pasaportuma Almanya sınırları içinde yazarlık dışında hiçbir iş yapamaz diye bir kayıt düştüler. Almanya'da kalma vizelerimin sürdürülmesi doğrultusunda bir sürü bürokratik engel koydular.

Özür dilerim, araya gireceğim. Bir şey hatırlattın bana, sen gerçekten Türkiye'yi burada yaşıyorsun. Çünkü kendi içine kapanmamış bir insan olduğun için şu söyle-

diklerin, bana DGM'de duruşmadan sonra savcı adıyla söylendi. Siz bir yazarsınız niye bu tür şeylerle uğraşıyorsunuz, bu tür şeyleri bırakın başkaları yapsın. Siz oturun yazınızı yazın dedi. Gerçekten de ürkütücü bu demokrat kalkanını kimseye bırakmayan ülkelerde... Biz alıştık, kalkıp senin türünden bir insana aynı şeyleri söylüyorlar. Sen Türkiye'yi burada yaşıyorsun, onu söylemek istiyorum.

-Evet burada öyle büyük bir sahtekarlık var ki, aynı Almanya sırf politikayla uğraştığı, politikayla sonuna kadar uğraştı diye Çekoslovak Devlet Başkanı Havel'i de alkışlarla devlet töreni ile karşılıyor. Yani onlar aslında, politikayla uğraşmaya karşı değil de, politikanın bizim uğraştığımız biçimine karşılar. Yoksa Havel gibi bir yazar kaçıncı sınıf yazar, kaçıncı sınıf tiyatrocu onu bilmiyorum. Fakat...

Şimdi Türkiye de keşfetti, haberin olsun Dostlar Tiyatrosu'nda Havel oynuyor. 30 yıl sonra Genco arkadaşımız da böyle bir yazar olduğunu gördü.

-Evet, şimdi politikayla uğraşmaya karşı değiller de politikanın bizim uğraştığımız biçimine karşılar. Batı'da böylesine bir ikiyüzlülük egemendir. Batı'nın bugün bu kadar barışçı geçinen barışın dünya için çok önemli olduğunu söyleyen, burada olduğun günler içinde izliyorsun, her gün televizyonlarda sabahtan akşama kadar ne kadar modern silahlara sahip olduklarını sergiliyorlar. Filistin'den İsrail işgali altındaki topraklarda katliam oldu, insanlar öldürüldü, Batı'ya göre Filistinli'nin fiyatı petrole göre daha ucuz. Onun için Filistinli'nin öldürülmesi önemli değil. Petrol daha pahalı olduğu için petrol krizi diye silah sergilemesi yapıyorlar.

İngiltere'nin haline baksana bir halkın yüzde 70'i Irak'taki savaşı destekliyorsa, alkışlıyorsa, ben Türkiyeli olduğum için kanat takıp uçmak geliyor içimden, iktidardan başka savaş isteyen yok. Türkiye'de bu çok önemli. Evet şimdi siz yalnızca kendi ülkenizdeki eylemcileri değil buradakileri de destekliyorsunuz gibi bir şey vardı. Çok ilgimi çekti, onu netleştirebilir misin? Bir kampanya açılıyordu, bu itirafçılarla ilgili siz daha ikiyüzlüsünüz demişsiniz. Çünkü bizimkiler hiç değilse...

-O şöyle oluyor; iki sene evveldi. Almanya cezaevlerinde olan Alman siyasileri var. RAF grubunun üyeleri 17 yıldır çeşitli cezaevlerinde ayrı ayrı tek hücrelerinde kalan insanlar. Bu insanlar geçtiğimiz yıl politik davadan yatan insanların biraraya getirilmesi için açlık grevi başlattılar.

Talepleri son derece insani bir talepti, seslerini Alman ve dünya kamuoyuna duyurabilmek için ölüm orucuna yattılar. Günlerce sürdü oruçları; fakat üzücüdür ki, Alman kamuoyunda, Alman demokratları içinde yankı uyandırmadı. Çünkü bu grubun isimlerini eylemde oldukları dönemin eylemlerini sürekli önplanda tuttu basın. Bunlar teröristtir, yıkıcıdır vs diye. Büyük bir destek bulamadılar. Kendi canlarını yiyerek bu açlık grevlerini sürdürdüler. Birkaç toplantı oldu buna ilişkin, toplantılarından bir-ikisine ben de katıldım, Hamburg'da, Berlin'de o toplantıya Alman SDP'sinin, Yeşillerin yöneticileri de katılmışlardı. Yöneticiler, biz onların cezaevlerinde bu taleplerini destekleriz. Yalnız onlar da bir bildiri imzalasınlar politik görüşlerinden vazgeçtiklerini belirtsinler gibi bir pazarlık gündeme getirdiler. Bir noktayı orada belirtmek zorunda kaldım. Onlara dedim ki, Türkiye'de böyle bir pişmanlık yasası çıkarıldı ama, demek ki Türk hükümeti size göre daha ileri bir tavır içindeydi ki yasayı imzalayanlar, isterse müebbet bir mahkum olsun serbest bırakıyordu, ama siz insanların yanyana gelme talebini bile 17 yıl sonra bile böyle değerlendirirseniz bunun demokratlıkla bağdaşan hiçbir tarafı yoktur. Ben şahsen Türkiyeli bir şair olarak sürgünde bu arkadaşların açlık grevlerini dışarda dayanışma açlık grevleriyle desteklemeye her an hazırım, dedim. Alman yazarlarının da bu temelde bir demokratik dayanışma içinde olmamasını duyarsızlık diye değerlendiriyorum demek durumunda kaldım.

Herşeye karşın biz o topraklara, o topraklarda yaşayan insanlara ve halklarına daha çok bağlanıyoruz. Onlardan kopamıyoruz. Türkiyeli olmaktan tad alıyoruz. Türkiye insanını seviyoruz. Bir şey yaşadın bir yığın insanla birlikte, sen de. Belki hiç önemsemiyordun o ana kadar. Birdenbire sana birileri dedi ki: Artık Türk vatandaşı değilsin. Bunu da mektupla bildirdiler. Ne yaptın, nasıl bir duyguydu?

-Türkiye'de bunun duyarlılığı aydınlar tarafından da yeterince kavranamadı. Vatandaşlık hakkı gerçekten son derece önemli bir haktır. Bu su, hava gibi bir şeydir. Buna sahip olduğunuz sürece bunun öneminin farkında olmuyorsunuz.

Ben de onu söylecektim.

-Kaybettiğiniz zaman bunun duygusu derinlik, acı ve yaralı bir şeydir. Benim yurttaşlık hakkımın gasbedilme süreci tam da çocuğumun sürgünde doğduğu günlere rastladı. Bir hediyeymiş gibi bildirildi, ilan edildi. Kuşkusuz ki benim vatandaşlığım dilini konuştuğum memleketimin, acısını paylaştığım halkımın bana vermiş olduğu bir şeydir. Hükümetlerin verdiği bir şey değildir. Onun için hükümet kararlarını hiç tanımıyorum. Yani onlar benim vatandaşlık haklarımı gasbettiler diye ben, vatansız, o toprakların evladı değilim duygusu taşımıyorum, öyle bir şey yok. Yalnız acı olan şudur: Böyle bir kararı verirken hükümet, yurtdışında Türkiye aleyhine propaganda yapmak gibi bir gerekçeyle verdi. Suçlanan insanın savunma hakkının olmadığı tek dava, 12 Eylül'den sonra yurttaşlıktan çıkarılma davaları oldu. Hemen hemen her dava göstermelik olsun olmasın avukatın, savunma merciinin, sanığın bulunduğu davalardır.

Bu davada sanık, savunma hakkından yoksundur. Savcı da hakim de hükümettir. Yurtdışında dünyanın birçok ülkesinde çalmadığım kapı kalmadı. Türkiye'de mektup yazıp başvurduğum kendi sendikam, kurucusu olduğum TYS olmak üzere birçok yazar arkadaşlarım dahil şunun altını çizemedim. Yurtdışında Türkiye aleyhine değil Türkiye'yi dünya satış mağazalarında pazara çıkaran hükümetin

Sandinist Hükümet'in İçişleri Bakanı Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi(FSLN)nin kurucularından hayattaki son kumandanı; ***Tomas Borge*** *(ortada), Alman Yayın Yönetmeni;* ***Herman Sulta*** *ve* ***Nihat Behram****, Frankfurt Kitap Fuarında*

aleyhinde çalışıyorum.

Çok güzel.

-Ben Türkiye'ye aşık bir insanım ve Türkiye'deki rejime karşı içimin nefret ateşiyle dolu olması Türkiye'ye aşkımla doğru orantılıdır. Ben Türkiye'deki cezaevlerinde işkence altındaki arkadaşlarımın ulusal özgürlüğü için döğüşen Kürt halkının, cezaevlerindeki evlatları için kendini yakan anaların acısına bağlı olan bir insanım. Ne kadar onlara bağlı isem Türkiye'deki rejime karşı o kadar büyük nefretle doluyum. Fakat rejim benim bu kinimi Türkiye'ye karşı bir nefret olarak değerlendirip, yurtdışında Türkiye aleyhine propaganda yapma gerekçesiyle bu kararı aldı. Bunun altını çizdiremedim. Türkiye aydınları da bu konuda duyarsız kaldılar. Yurttaşlıktan atılma konusu, hükümetin elinde yurtdışında insanlara karşı kullanılan bir silah oldu. Utanmadan da ondan adreslerimize şöyle bir mektup geldi:"Yurttaşlıktan kanunun şu maddesince atıldınız. Kanunun şu maddesi gereğince de Türkiye'deki mal varlığınıza hazinece el konulacak, Türkiye'deki mal varlığınızın dökümünü yapıp bize iletir misiniz?"

Kendi adıma böyle bir mektuba şu cevabı verdim: "Ben 777 bin kilometrekarelik Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nın gerçek varislerinden birisiyim. Sahibi olduğum mülk bizzatihi tarafınızdan gasp altındadır. Ben de bu gasbın kaldırılıp mülkün gerçek sahiplerine devri için bir mücadele içindeyim." Başka türlü yanıt veremezdim.

Gıyabımda verilen bu kararın tekrar kaldırılmasının, Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin bir parçası olduğu duygusu ve düşüncesiyle yaşamım sürdü. Bu doğrultuda da çeşitli toplantılar yaptık yurtdışında. Arkadaşlarımızla birlikte yurttaşlık haklarımızın alınması olayını Türkiye'deki hükümetle pazarlık meselesi yapmayacağımız noktasında görüş birliğine vardık. Doğru ve onurlu olan da buydu. Hükümet, yurttaşlıktan çıkarılanlar Türkiye'ye gelsin başvursunlar bir çaresine bakarız biçiminde Özal'ın ağzından bir beyanat yayımladı. Doğru olan tavır, gıyabımızda verilmiş, bu kararı kendilerinin geri alması olayıydı.

Kuşkusuz ki onlar bizim kara kaşımız, kara gözümüz için geri alacak değillerdi. Ama onları geri aldırmanın bütün silahlarını kuşanarak, demokrasi ve devrim mücadelesi saflarında gerçekten militan gibi çalışarak, halkın aleyhinde alınmış halk düşmanı bütün kararların geri teptirmenin mücadelesi içinde de bu olayı harmanlayacak bir kavga gerekiyordu.

İlk örnekler bunu vermedi değil mi?

-Evet bazı arkadaşlarımız bireysel olarak yurttaşlık haklarını geri almanın yollarına girdiler. Çeşitli pazarlıklara girdiler. Bu konuda burjuvazi ile hiçbir pazarlığımız olabileceği duygusu içinde değilim. Cezaevinin duvarları da, işkencehanenin işkence aletini de alt-üst etmenin, halkın bileklerindeki zincirleri paramparça etmenin yolu gerçekten halkın içinde bulunmak, halkın mücadelesi içinde bir mermi gibi insanın kendi yüreğini taşıması olayıdır. Bugüne kadar bu şekilde yaşadım. Böyle sürdürme kararındayım.

Nihat iki sanatçı olarak dertleşelim. Kendimden örnek vermek istiyorum. Türkiye'de '80 sonrası savcı söyleminden etkilenmeyen grupların bütün hareketlerinde olmak istiyorum. Sanırım seninle aynı şeyleri düşünüyoruz. Gerçekten çok etkilendiler. Kendilerini günah keçisi haline getirdiler. Ne büyük yanlışlıklar yaptıklarını söyleyen gruplar var. İşte şu anda Doğu blokunda gelişme olmayan gelişmelerden etkilenip onlardan fazla, kraldan fazla kralcı, ABD'ci olan gruplar var. Bunların dışında herkesle, bütün gruplarla beraber olmak istiyorum. Sanı-

rım bu da doğru bir şey.

Burada gruplarla, bir sanatçı olarak ilişkilerin ne? Onu öğrenmek istiyorum.

-Kimileri Türkiye'de özgürce düşünebilmek için yöneticilerin 141, 142'yi kaldırmasını bekliyorlar. Kalktı kalkacak; yumuşadı yumuşuyor. Kalkarsa özgürce düşüneceğiz. Biraz daha sabırlı olun diyorlar. 141, 142'nin kalkmasını beklemek aydınca, demokratça bir tavır değildir. 141, 142'yi çiğneye çiğneye işlevsiz, gereksiz, geçersiz kılma olayıdır demokrat tavır.

Onları beklerken 413, 424-425 geldi. Biliyorsun, çok daha başka yasaklar...

-Tabii..Kara kaplı kitaba ve onun ne kadar yumuşatılacağı düşüncesine göre, insanın düşünesini ayarlaması değil; düşünce özgürlüğünü, düşünceyi yasaklayan herşeyi, maddeyi çiğnemeden geçer, demokratlık...

Devrimci arkadaşlarımız dergilerini çıkarırken 141-142'yi mi hesap ediyorlar? Her sayıları toplatılıyor, buna karşı pundunu buluyorlar. Yani bir yazı işleri müdürüyle yeniden o sayıyı çıkarıyorlar.

İnsanlar bir gün Kürt ulusunun dilini de hükümet serbest bırakır diye bekleyecek. Her gün her yerde, bağıra bağıra Kürtçe türkü söylemek gerekir, işlersiz kılmak için hayatın içinde.

Bu bizim demokrat görevimiz, sosyalist görevimiz; bir görev olarak algılıyorum.

-Evet. Çünkü esas olan Türkiye'deki direniştir. Esas olanı Türkiye'de teslimiyet gibi çizdiler, bakın 1980 geldi. 1980 12 Eylül'ünde devrimci örgütler, devrimciler çok büyük darbeler yedi. Doğrudur. Önder kadrolarımızı kaybettik. Ama esas olan direniştir. Ne oldu; 1982 cezaevlerindeki açlık grevleri? Kitlesel halde binlerce insan canlarını yediler, direndiler. Esas olan dağlardır. Ateşler yakıldı, silahlar patlatıldı. Esas olan şehirlerde direniştir.

Direnişi kırmak için en alçak, en adi yollara başvuruldu. Pişmanlık yasaları çıkarıldı. Pişmanlık yasasının altını imzalayan müebbet mahkumları, idam mahkumları serbest bırakılacak diye. 80 bin tutuklunun olduğu bir toplumda bir elin parmaklarında daha az hain pişmanlık yasalarının altını imzaladı. Bu da esas olanın direniş olduğunu gösterir. Önemli olan bu direnişte yerini almak. Aydınlarımız bu süreçte ne yaptı? 1987'nin arifesinde devrimci insan tipinin yanlışlığı, devrimcinin yanlışlığı türünden romanlar, yazılar yazılmaya başlandı. Hayatta direniş esasken, sanata dönek aydın, dönek devrimci tipi yansıdı.

Öbür tarafta aydınlarımız ne yaptı? Aydın Cezaevi'nde insanlar açlık grevlerine başlamış. Mühim olan insanlarımızın açlık grevine başlama gerekçelerine karşı dışarıda bir mücadeleyi yükseltmek. Onları açlık grevine başlayacak durumda bırakmamak. Başlamış , 60 .güne gelmiş. Ondan sonra Aydın Cezaevi ile dayanışma başlamış, bu direniş kuyrukçuluğu olur.

Ne olmuş? Didar Şensoy cezaevi önünde açlık grevi yapan evlatlarıyla dayanışmaya gitmiş, Türkiyeli bütün aydınlara çağrıda bulunmuş. Gelin, cezaevi kapılarındaki dayanışmamıza omuz verin, diye. Kaç kişi gitmiş? Birkaç tane namuslu yiğit arkadaşımız dışında. Ama Didar Şensoy öldürülmüş! Cenaze merasimine bakıyorum, en başta cenazesini taşıyorlar. Sanki anti-faşist bir duygu. Cenaze levazımatçılığı yapıyorlar. Mühim olan Didar Şensoy bizzat eylemin içindeyken, gidip onunla dayanışma içinde olmak idi.

Gruplar meselesine gelince. İçi düzene karşı nefretle dolu olan, ödünsüz mücadele sürdüren, halkın yanında belirmiş olan bütün insanlarımıza saygı duyuyorum. İşkence altındaki bütün dostlarımızla dayanışma içerisinde olmak istiyorum. Hangi gruptan olursa olsun. Mücadeleye kararlı ve çıkarını halkın özgürlük, demokrasi çıkarı olarak görüp gelen herkesle birlikte olmak istiyorum. Halkın aydını olmayı da böyle görüyorum. Kendi politik, devrime ilişkin özel düşüncelerimi mutlaka ve mutlaka bir grubu seçme biçiminde belirleme olayı olarak görmüyorum. Özellikle anti-faşist, anti-emperyalist birlik zulme karşı, insanlık dışı olanlara karşı insanlığın yanındaki birlik en kutsal birliktir.

Böyle bir birliği başarmamız temelinde, insanlar daha özgürce politik, devrime ilişkin görüş farklarını tartışabilecekler. Öncelikle bu birliğin sağduyusunda olmamız biraraya gelmemiz gerekir.

Nihat, zaman zaman sanatçı insanı korumak durumunda kalıyorum. Belli türün sanatçısını belli türde politika yapan sanatçıyı. Birlikle bazen o kadar büyük zamanlar harcanıyor ki. Hayat çok daha hızlı akıyor. Bu konu için hepimizin yüreğinde bir şeyler var. Ertuğrul Kürkçü ile yaptığım röportajda Kuruçeşme'de tüketme lafı çıktı demiştim. Ertuğrul ben çıkardım demişti. Çok şey tüketiyoruz. Kendimizi tüketiyoruz, yüreğimizi tüketiyoruz. Bilmiyorum, ben kendimde şunu hissediyorum. Sanıyorum ki ortak bir şey yakalayacağım. Birlik beklediğim bir şey ama... Yani arkanı dönüp baktığımda o yoksa sürüne sürüne giderim ileriye değil mi? Bu doğru ve sağlıklı bir şey gibi geliyor bana. Yani 141, 142'yi bekleyen aydınlar olduğu gibi biz de oturup bunlar arasındaki birliği beklersek hiçbir yere gidemeyiz.

-Oldu, Bilgesu. Bütün dostlarımıza çok selam götür. Özellikle belirtmek istiyorum. Geçtiğimiz günlerde Frankfurt kitap fuarında Nikaragualı büyük devrimci Thomas Borge ile beraberdik. O Türkiyeli tüm devrimcilere benim aracılığım ile selam iletti. Bunu da götür.

Tabii, sevinerek.

-Nikaragua'da devrimin bitmediği, devam ettiği duygusu içinde bu mesajı iletti ve bütün yürekli devrimcileri gözlerinden öperim dedi. Yüce devrimci insan.

Sağol Nihat. Gerçekten çok çok sevindim. Burası benim için büyük bir anlam kazandı. Sen burdasın senin gibi arkadaşlar burda.

AZ EYLEMİŞ

Gökyüzüne ağız verip gecesini gün eylemiş
Ya neylesin gün görmeyen ya neylesin
Daladıkça yüreğini zor eylemiş
Zaman olmuş hırçınlığı huy eylemiş
Ya neylesin durgun suda çağıltısız ya neylesin

Yorulanlar dili bülbül kini sümbül eylemiş
Yaş eymemiş şaş eylemiş düzenbazıbaş eylemiş
Direnenler yılı yıla derdi derde taş eylemiş
Uykuları kuş eylemiş özgürlüğü düş eylemiş
Zaman olmuş sızıları usul usul boş eşlemiş
Acıları aş eylemiş bir dilimi beş eylemiş
Yorulanlar salya sümük yalanmayı iş eylemiş
Direnenler dağı taşı ses eylemiş
Yaraları yürek yürek eş eylemiş
Yorulanı yorgunluğu leş eylemiş korkusuyla hoş eylemiş
Direnenin nicesini kara toprak oğul oğul göz eylemiş
Baharını güz eylemiş sevdasını köz eylemiş

Boyun büküp eğilenler yalanı yal dolanı yol eylemiş
Zulüm ile düğün dernek bar eylemiş
Direnenler günü güne diken diken sar eylemiş
Karanlığı dal eylemiş tomur tomur nar eylemiş
Gençliğini dar eylemiş hücreleri kan eylemiş
Duvar duvar yaz eylemiş zincirleri saz eylemiş
Söz eylemiş karda kışta nakış nakış söz eylemiş
Yüreğini söz eylemiş yiğit olan yüreğini söz eylemiş
Ya neylesin zulüm sana sabrı taşan ya neylesin
Dövüşmeyi yar eylemiş az eylemiş

NİHAT BEHRAM

Haziran 87

EY HAYATA SEVDALI ESİR

Nice günün nice gecen
dişlenmiş tırnaklanmış
nice günün nice gecen
sevdaların yağmalanmış
nice günün nice gecen
deşilmiş parçalanmış
nice günün nice gecen
yavruların boğazlanmış
nice günün nice gecen
ezilmiş kırbaçlanmış
nice günün nice gecen
şarkıların ağulanmış
nice günün nice gecen
karanlık hücrelerde
paslanmış kancalarda
kudurmuş pençelerde
eşilmiş ayıklanmış
nice günün nice gecen
ey yoksul insan
ey yoksulun yoldaşı
ey yoksul yoldaşına sırdaş olan
ey yoksul yoldaşının sırdaşına arkadaş
ey anaların çığlıyla ürperen
ey ürperenin kardeşi
ey yurtsuz adam
  oğlunu yitirmiş baba
  babası vurulmuş
çocuk
ey yari yaresi olmuş kadın
  şarkısı yasak ozan
  yolunmuş çiçek
  ürkütülmüş güvercin
  urgandaki
  hücredeki
  sürgündeki
ey duvağı yırtılmış gelin
  sırtından kurşunlanmış genç
  torunu çalışmış dede
  açlığa oyulmuş bebek
  sürgündeki
  namludaki
  duvardaki
ey göğsü dağlanmış esir
nice günün nice gecen
yaşamak uğruna yaralıdır
ey "zincirlerinden başka
kaybedecek şeyi olmayan"
insanca yaşamak isteğiyle suçluysan
hayatta olmanın onuru da yaralı
ey hayata sevdalı esir
dünümüzde
günümüzde
tenimizde bu yara
"bizi kurtaracak olan kendi kollarımızdır."

NİHAT BEHRAM

Eylül 88

DOSTÇA YAZIŞMALAR

Dostça yazışmaların ilki Toplumsal Kurtuluş'un üçüncü sayısında yayımlandı. Sonraki sayılarda aralıklı da olsa devam etti bu yazışmalar. Yurtiçinden, dışından ve cezaevlerinden birçok mektup alıyoruz. Bu mektupların çok az bir kısmına sayfalarımızda yer verebiliyoruz. Bir kısmını da doğrudan cevaplıyoruz.

Toplumsal Kurtuluş'un sadece cezaevlerinde yüzden fazla abonesi var. Derginin genel dağıtımından önce bu arkadaşlara ulaştırmaya çalışıyoruz. Ancak malum nedenlerle birçoğuna ulaşmadığını da bize gelen mektuplardan anlıyoruz. Genellikle dergi postada iken toplatılmış oluyor. Dolayısıyla cezaevi idaresi için bir gerekçe oluşuyor ve tutsaklara verilmiyor. Çoğu tutuklu ve hükümlünün sevkler nedeniyle yerleri değişiyor. Yeni adresler ya bildirilmiyor ya da geç ulaşıyor. Karşılıklı yazışmalarla bu sorunların aşılacağına inanıyoruz.

* * *

Nazilli E Tipi Cezaevinden yazan Yaşar Eroğlu yukarıda saydığımız nedenlerden dolayı dergi alamadıklarını belirtiyor ve derginin ellerine geçmediği zaman oluşan boşluğu hemen farkettiklerini söylüyor:"Ağustos-Eylül sayısını ilgiyle okuduk, bütün yazılar olgun ve seviyeli" diyor ve ekliyor:

"Ancak bir yazıyla ilgili düşüncelerimi kısaca dile getirmek istiyorum; 'Birtakım Olgular, İnsanlar, Görüşler ve Yanlışlar Üzerine' başlıklı A. Fuat imzalı yazı çarpıcı ve ibret vericidir. Gerçekleri dile getiriyor. SS Kararnamesinden sonra böyle yazıları sol basından okumamanın doyumsuzluğunu yaşadık. Türk sol hareketlerinin, aydınlarının-benzer konular dahil- dile getirmeye ve 'Dokunsam acaba elim yanar mı' türünden eleştirmeye cesaret edemedikleri çarpıcı gerçekleri dile getirmektedir. Kürt küçük burjuva, reformist-teslimiyetçi, son yıllarda işbirlikçi, hareketlerin gelişen KUKM karşısında ne durumda olduklarını, kendilerini iyi tanımayan geniş ilerici, devrimci, demokrat kitlelerin bilmesi ve bir gerçeği bilince çıkarıp aynı zamanda kendilerini de sorgulamak açısından düşünme fırsatı verdiği için çarpıcı ve öğretici derslerle doludur. Eleştiri muhataplarından başka herkesin şu veya bu oranda ders çıkaracağına inanıyorum. Onlar ise ders çıkarmazlar. Çünkü ders çıkarmak için yakıcı gerçeğin içinde olmak gerekir, veba gibi gerçeğin kendisinden binlerce kilometre kaçmak değil...

"Yazı iki şeyi çıplak bir şekilde sergilemiştir: Birincisi, Ulusal Kurtuluş Mücadelesi karşıtlığı, diğeri ise onu savunma ve tarafını tutma. Batak ve sağlam zemin! Halkımız bataklığı lanetleyen sağlam zeminde yaşamayı öğrenmiştir.

"Daha öğretici ve dolu yazılarda buluşmayı diliyoruz. Buna hakkımız ve Toplumsal Kurtuluşun da yayımlayacağına inancımız var. SS Kararnamesinin denetiminden uzak sayılarda buluşmayı dileyemiyoruz. Çünkü SS yaşamın bir parçası artık. Ama sizlere gönülden dayanışma duygularımızı ve her koşulda yakıcı gerçekleri dile getirmek için direnç ile sürdürmeye çalıştığımız yayın yaşamınızda başarı dileklerimizi yolluyoruz."

Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevinden yazan İzzet Özdemir A. Fuat'ın yazısında değinilen Rızgari Parti Bildirisi ve Siyasal Sorunlar yazılarının fotokopilerini istiyor. Çünkü diyor İzzet, "Bu konunun biz yurtseverlerce kapandığını sanıyordum. Bundan dolayı dikkatimi yoğun bir şekilde çekti." İzzet Özdemir'e her iki yazıyı da gönderemedik. Siyasi polis, arada bir hiçbir gerekçe göstermeden bürolarımıza baskın düzenler, görsel malzeme dahil herşeye el koyar. Her iki yazı da el konulanlar arasındaydı.

* * *

Bir başka mektup Vedat Aydın ve Avukat Ahmet Zeki Okçuoğlu'dan geliyor. Ulucanlar 4. koğuştan.

Vedat Aydın İnsan Hakları Derneği Genel Kurulunda anadili olan Kürtçe ile konuştuğu, Avukat Ahmet Zeki Okçuoğlu da konuşmayı Türkçeye çevirdiği için günlerce DAL hücrelerinde bekletildikten sonra tutuklanarak Ankara Merkez Kapalı Cezaevine kondular. "İnsanın en temel yaşamsal hakkı olan anadili ile konuştukları için bekledikleri, ancak haketmedikleri uygulamalara karşı gösterilen ilgiye" teşekkür ediyor ve şu gerçeği dile getiriyor: " Yılların deneyimli hukukçusu, bizlerin, herkesin ittifakla İnsan Hakları Derneği Genel Başkanlığına getirmeye çalıştığı bir insanın en masumane doğal hakka karşı adeta polise davetiye çıkaran tavrı karşısında, şovenist etkilerden arınmış insanların duyarlılığı bizi duygulandırdı."

Türkiye'deki birçok demokratik kitle örgütünün en büyük zaafı burda yatıyor. Özellikle Kürt sorununda devletle bütünleşiyor ve karşı çıktıkları düzenin bir parçası oluyorlar. İHD Genel Kurulunda Kürtçe konuşmaya karşı polise davetiye çıkaran tavır, bu tür derneklerin eskiden beri sürdürdükleri anti-Kürt politikanın bir devamıdır. Sadık Ahmet'in davası için seferber olan bu kuruluşlar Vedat Aydın ve İstanbul Barosu Avukatlarından Ahmet Zeki Okçuoğlu için seslerini bile çıkarmıyorlar. İsmail Beşikçi'nin Yalçın Küçük'ün davalarını görmezlikten geliyorlar. Bu tür kuruluşlar insan haklarının gerçekleşmesinde önemli bir engeli oluşturuyorlar.Temel hak ve özgürlük mücadelesi veren insanların öncelikle bu engelleri aşması gerekiyor. Bu derneklerle mücadele edilmesi gerekiyor.

Cezaevlerindeki baskıları protesto etmek amacıyla Ahmet Zeki ile birlikte bir haftalık açlık grevi yapan Vedat Aydın Kürtçe savunma yapmayı düşünüyor. Ahmet Zeki de sorunu hukuksal, siyasal ve ekonomik açıdan savunacak. Bu davanın da İsmail Beşikçi'nin davası gibi resmi ideoloji ve uygulamalarını yargılamaya dönüştürülmesi için hepimize görevler düşüyor.

* * *

Yurtdışından yazan Z. A. Çetin, DSB, HEP ve birlik

sorunu üstünde duruyor. Halkın Eylemsiz Partisi olarak nitelendirdiği HEP'in işçi sınıfının ve Kürt halkının önüne pratik ve siyasal blir persfektif olarak sunulamayacağını belirtiyor. HEP'in çıkış nedenlerini şöyle formüle ediyor:

"Seksenli yıllardan itibaren Kürdistan'da halk uyanışı gündemdedir. Kürt halkı kendi kimliğini arama mücadelesinden önemli mesafeler katetmiş ve belleklerinden kazınmaya çalışılan kimliğini bulmuştur. Kürt halkının mücadelesi ancak sol bir çözümlemeyle çözümlenebilir."Kürtlerin sorunlarının konferanslarla çözülemeyeceğini, Kürt halkının gerçek kurtuluş mücadelesinde yeralmak gerektiğini vurguluyor. Reformcu çözümlerle Kürt halkının uyanışının engelleneceğini belirtiyor Çetin.

DSB'yi "uzun süreden beri BTDK'nın tartışmalarından ortaya çıkan çevrelerin güç ve eylem birliği kararları" olarak tanımlayan Çetin, tartışmaya katılan kişilerin heterojen bir yapıda olduklarını, böylesi karmaşık bir yapıdan da çıkacak olan eylem ve güç birliğinin devrimci-sosyalist harekete bir şey veremeyeceğini belirtiyor.

"Türkiye devrimci hareketi reformizm-devrim ayrışmasında önemli adımlar atmıştır. Herkesin yeri bellidir. Toplumsal Kurtuluş, reformist ve devrimci saflar ayrışmasında devrimci saflardadır. Devrimci-reformcu, radikal-teslimiyetçi ayırımları kendisini pratikte kapitalist devlete ve Kürt sorununa bakış açısında göstermektedir. Toplumsal Kurtuluş'un reformist ve teslimiyetçi çevrelerle birlikte pratik ve siyasal tutum alması sözkonusu olmamalıdır."

Türkiye'yi devrime aday ülkeler içinde sayan Z. A. Çetin sınıfsal çelişkiler, Kürt sorunu ve Ortadoğu sorunlarının devrimin maddi temelini oluşturduğunu savunuyor. Devrim dinamikleri olarak Kürt hareketi, işçi hareketi ve gençliği sayıyor. Gündemin sınıfla bütünleşmek olduğuna ve komünistlerin birliği için devrimci-reformcu, radikal-teslimiyetçi ayrımlarının belirleyici olduğuna değiniyor. "Kapitalist düzene karşı işçi sınıfı önderliğinde iktidara yürümek isteyen ve bu yolda sınıfla birleşme eğiliminde olan devrimci sosyalistlerin birliği gündemdedir.

Ayrıca Kürt halkının haklı ve meşru mücadelesine karşı devrimci tutumlar alan çizgiler sosyalistlerin ele alması gereken göstergelerdir. Birlik için pratikte takınılan tavır kadar, devrimci sosyalist ideolojik siyasal içerik de önemlidir."

Birlik adımlarının siyasal yapıların populizm ve demokratizminden kopup devrimci sosyalist çizgiye gelmesiyle atılacağını, Toplumsal Kurtuluş'un populist ve demokrat akımlarla birlik gibi bir sorununun olmaması gerektiğini savunuyor.

***

Nusaybin'den yazan S. Güler Körfez Krizinin Kürt hareketi üzerindeki etkilerine değiniyor ve Yalçın Küçük'ün Toplumsal Kurtuluş'un 36. sayısında çıkan "Sürüler Dünyasında Demokrasi" yazısından alıntı yaparak "Yazınızdan da anlaşıdığı gibi Kürt sorunu ve Körfez krizi konusunda Mehmet Ali Birand'la aynı görüşte olmaktan mutluluk duyuyorsunuz. Bu bir çelişki değil mi?" diye soruyor.

Bir yanlış anlama oldmalı.

Çünkü Yalçın Küçük Mümtaz Soysal ve Mehmet Ali Birand'ın savaşa karşı olan tutumlarından kıvanç duyduğunu belirtiyor. Bunun Kürt sorunu ile hiçbir ilgisi yok. Birand'ın savaş karşıtı yazılarını olumlu değerlendirmek Kürt sorununda takındığı olumsuz tavrı kabullenmek anlamına gelmiyor. Aynı konuşmada Kürt sorunu ile ilgili bölümler var. Tekrar bakılmalıdır. Bu durum Mümtaz Soysal için de sözkonusudur.

* * *

Şahan Mınayan, İldeniz Kurtulan'ın Azerbaycan Halk Cephesi lideri Abulfazl Aliyef ile yaptığı Baku adlı röportajda "çelişkili bir iddia" bulunduğunu belirtmekle başlıyor yazısına. "Azerbaycan Halk Cephesi lideri Abulfazl Aliyef'in, '...öğrendiğime göre Türkiye'de Ermeniler benim ağzımdan şöyle bir iddia yaymışlar, güya ben tüm Türk dünyasının Türkiye bayrağı altında birleşmelerini istermişim...' sözlerini araştırarak bu sözlerin Ermeni toplumunca sarfedilmediği tarafımdan anlaşılmıştır."

"Türkiye'de sayısal olarak çok az olan ve Osmanlı İmparatorluğundan bu yana asimile edilen Ermeni toplumundan böyle bir performans beklenmez" diyen Mınayan, Kurtulan ve Aliyef'i bu iddiayı isbat etmeye çağırıyor ve ekliyor: "Derginizin ezilen bir halka karşı gösterdiği duyarlılığı Ermenilere de göstermemesi üzücüdür." İddianın doğru veya yanlışlığı bir yana, daha çok Toplumsal Kurtuluş'u ilgilendiren yanına değinmek istiyorum. Röportajın yapıldığı sırada Kızılordu Baku'ya girmiş, ordu birlikleri ile Halk Cephesi arasındaki çatışma Nahcıvan'da görüldüğü gibi Azeri-Ermeni çatışmasına dönüşmüştü. TRT belki de 24 Nisanları ve Kürdistan'da halen uygulanan jenosidi unutturmak için Ermenilere karşı yoğun bir anti-propagandaya başlamıştı. Televizyon ve basında Aliyef ve Halk Cephesi hep olumlu yanlarıyla önplana çıkarılıyordu. İldeniz Kurtulan'ın söyleşisi yazının başında da belirttiğimiz gibi "Halk Cephesinin karakterini çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor." Üst yazıda şunlar da var: "...Aliyef, tam bir Türk milliyetçisi. Öyle ki, daha önceleri çok sevdiği Türkücü İbrahim Tatlıses'in Kürt olduğunu öğrenince sevmez oluyor."

Ermeni halkına karşı duyarsız olunduğu suçlamasına gelince... Doğrusu bu suçlamayı haksız buluyoruz. Duyarlı ya da duyarsız olunduğunu anlayabilmek için Toplumsal Kurtuluş'un sayfalarına, Kürtler Üzerine Tezler'e bakmak gerekiyor. Şunu da belirtelim ki şimdiye kadar yazılanları yeterli görmüyoruz. Bunun ardı gelecektir. Ama bu aşamada , böyle bir suçlamayı yersiz buluyoruz. Toplumsal Kurtuluş yazarları, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde bile Ermeni ve Azeri halklarıyla ilgili düşüncelerini açıklamaktan geri durmadılar. Mınayan'dan Ermeni halkı üzerine inceleme-araştırma yazıları beklediğimizi de belirtelim.

Mınayan, sözkonusu mektubu "Toplumsal Kurtuluş yetkililerinden toplam 11 kişiye" gönderdiğini belirtiyor.Buna rağmen mektup, yazılışdan oldukça geç sayılabilecek bir tarihte geçti elimize. Bu tür aksaklıklara yol açmamak için okuyucularımızın, mektuplarını, yazılarını **Konur Sokak 73/9 Bakanlıklar/Ankara** adresine göndermesi gerekiyor.

Gelecek sayıda buluşmak üzere...

Dostlukla.

Arka kapktan devam

lafi edilmektedir. Devrimci demokrat mücadelenin yeni yükseklikleri ulaşması bir yana devrimci sosyalizmde ideolojik-teorik netliğe doğru çok büyük adımlar atılmaktadır. İdeolojik-teorik netlik, bazı hareketlerin etkisizleşmesi ve diğerlerinin ise ön-plana çıkmasıyla birlikte gerçekleşmektedir.

BÖYLE bir durum, iki açıdan büyük bir cesaret ve güven kaynağı olmaktadır. İdeolojik ve teorik netlik ve yaratıcılıkla birlikte açık ve gizli hareketler arasında örgütsel ayrılığı netleştirmek daha kolay ve daha sakıncasız hale dönüşmektedir. İkincisi, devrimci sosyalist kanalda birlik arayışlarına daha güvenle ve cesaretle yaklaşma imkanı doğmaktadır.

KURTULUŞ hareketinin bu platformda son derece rahat, daha yukardan bakan ve soğukkanlı bir üslup ile hareket etmesinin nesnel dayanakları vardır. İdeolojik-teorik planda büyük bir etkinliğe ulaşılmıştır ve yaratıcılık kapıları sürekli zorlanmaktadır. Toplumsal Kurtuluş ise açık mücadelede dostunun ve düşmanının güvendiği bir odak haline gelmiştir. Her gün yeni bir eylemliliği açmaktadır.

TOPLUMSAL KURTULUŞ, demokratik devrim- sosyalist devrim tartışmalarının ve Sovyetler Birliği'ne bakışın devrimcileri bölmemesi gerektiği düşüncesini bir ilke yaparak harekete geçmiştir.Mücadelenin geçmişe gömülü ulularını birleştirme konusunda büyük başarı ve etkinlik kazanmıştır.Devrimci tutumu ve coşkuyu her zaman yüksek tutabilmiştir. "İleri Sosyalizm" isteği, Sovyetler Birliği'ndeki kapitalist restorasyonun realizasyonundan sonra daha büyük bir haklılık kazanmıştır. Doğu Sosyalist Cumhuriyetler Birliği projesi üzerinde çalışılabilir olduğunu her gün biraz daha kanıtlamaktadır.

DOKSAN yılı, doksanlı yılların her alanda bir netleşme, ayrışma ve güçlenme dönemi olacağını göstermektedir. Doksan yılı, bu yeni dönemde, politik planda hangi akım ve örgütlenmelerin güçleneceğinin de güvenilir ipuçlarını vermiştir.

KURTULUŞ doksan yılında öngördüğünden çok daha ileri bir noktadadır ve bunun güvenini yaşamaktadır.

ÇAĞRI

Zonguldak'ta, hükümetin tüm dayatmalarına, tüm yasal engellemelere rağmen toplumsal meşruiyetini kabul ettiren madencilerin direnişine, grevine destek olalım. Tüm okurlarımızı madencilerle dayanışmaya çağırıyoruz.

Bu çağrımızı;
Bilgesu Erenus: 500.000.-TL
Ahmet Zengin: 500.000.-TL
ile açıyoruz.
Madencilere omuz verelim!
Sınıf dayanışmamızı gösterelim
Bugün Grev Dayanışması
Yarın İktidar Dayanışması
Yaşasın İşçi Sınıfının Birliği
Yaşasın Sosyalizm

Etibank Zonguldak Şubesi,Hs. No: 66937
Zonguldak

YENİ DÖNEM

DOKSAN yılı, doksanlı yılların seksenli yıllara benzemeyeceğinin işaretlerini veriyor. Eylülist istikrarın politika cephesinde bozulacağı ve bunun tüm doksanlı yıllarda derinleşerek devam edeceği anlaşılıyor.

BUNALIM, yeni kanallara yayılmaktadır. Kürt sorunu, Türkiye Cumhuriyeti açısından çözümsüzlüğünü korumasının yanında yeni yüksekliklere tırmanmaktadır. Artık "Kürt Devleti" açıkça konuşulur olmuştur ve Dışişleri eski Bakanı Vahit Halefoğlu'nun arkasından Devlet Başkanı Özal da sözcükleri telaffuz etmiştir.

ÖZAL'IN İran'da Kürt Devleti'nin oluşumunu önlemek için Musul ve Kerkük ile ilgili basına sızdırılan heveslerden vazgeçmesi ilgi çekicidir. Bunun yanında Helsinki Gözlem'in, silahlı hareketlere Kürt halk desteğinin artmakta olduğu gözlemi artık açıkça yazılabilmektedir.

LAİKLİK, toplumu derin bir kutuplaşmaya hazırlamaktadır. Bir yandan Said-i Kürdi için mevlüt okunması ve bununla ilgili gazetecilerin gözaltına alınmaları ve diğer yandan eylülist darbe ile sükunet altına sokulmuş olan üniversite profesörlerinin yürüyüşe başlamaları, yeni gelişmelerdir. Toplum, din ekseninde bir zıtlığın içine girmiştir.

KÜRT ve laiklik zıtlıkları, bürokraside ve silahlı kuvvetlerin üst noktalarında yansımalar bulmaktadır; Dışişleri eski Bakanı Bozer'in ardından Milli Savunma Bakanı Giray'ın istifasını yüksek komutanların bilgisi dışında saymak zordur. Özal'ın bu aşamada yeni Savunma Bakanı olarak bir aile yakınını görevlendirmesi, derin kaygılar içine girdiğini göstermektedir.

SİYASAL bunalım derinleşmektedir. Bu, savaşa girmeden yaşanılan savaş ekonomisi pratiğinin arttırdığı ekonomik krizle de tamamlanmaktadır. Çalışanlar yeni hareketlilik eşiğindedir.

DÜNYADA kapitalizm ve sosyalizm arasındaki zıtlığın kapitalizm lehine kısmi bir çözüme ulaştırıldığı zamanda, Irak, Amerika Birleşik Devletleri'nin tek başına bir barışı, Pax Americana, dayatmasının çok kolay olmayacağını göstermiştir. Büyük güç seferberliği ve Sovyetler Birliği'nin artık bu dünyanın bir parçası olduğunu gösterme manevraları, tek sesli bir dünya yaratmaya yetmemektedir.

ZITLIK, ortasında Türkiye'nin bulunduğu bölgeye kaymakta ve burada yoğunlaşmaktadır.

BÖLGE devrimi düşüncesi ve Doğu Sosyalist Cumhuriyetler Birliği projesi daha büyük bir inanırlık kazanmaktadır.

ANCAK olumsuzlukları da görmek zorunludur. Dünya sosyalist sisteminin yenikçi bir psikoza girmesi ve anti-sosyalist propagandayı körüklemesi, her yerde olduğu gibi Türkiye'de de sosyal mücadeleyi olumsuz olarak etkilemektedir. Bu kaçınılmazdır; fakat belki de Türkiye bu olumsuzluklardan en az etkilenmektedir.

POLİTİK mücadele temeldir. Politik mücadele her cephede ve platformda taraf olma demektir. Politik mücadele bir taraf yaratmak, güçlendirmek ve iktidar yapma bilim ve sanatıdır.

TARAF olmak, parti olmaktır. Parti, politik mücadelenin hem örgütlülüğünü temsil eder ve hem de güçlenmesinin aracı olur; bu her cephe için böyledir. Açık politik mücadele yapanların da amaç ve araçlarından birisi partidir ve partileşmektir. Parti hedefini ve partileşme ilkesini reddederek açık politik mücadele yapmak imkansızdır; Toplumsal Kurtuluş, bunu, seksenli yıllarda ilk önce ve bütün kararlılıkla ortaya koymuştur. Önemli bir sonuç elde edilmiştir.

SONUÇ, amacını aşmıştır. TİP-TKP-TSİP, önce buna karşı çıkmışlar ve bu projeleri provakasyon olarak nitelendirmişler ve bunun arkasından da hem ön almak için ve hem de devletle uzlaşmanın muhtemel nimetlerini toplayabilmek için hızla legal parti sergileri açmaya başlamışlardır. Bu kaynaktan yapılan legal parti çıkışları, bunlar arasındaki tutarsızlık ve karşılıklı güvensizlikler, açık parti düşüncesine, geçici olmakla birlikte ciddi darbeler indirmiştir. Sosyalist Parti'nin gelişememesi, hazır bir ortama düşen HEP'in canlı bir izlenim verememesi, Kurt çeşme sürecinin sonuçsuzluğa yol alması da açık devrimci partinin gündemdeki yerinde hareketsizleşmesine yol açmaktadır.

İLERDE hareketlenebilecektir. Hareketsizleşmesi gündemdeki yerini kaybetmesi anlamına gelmemektedir.

MÜCADELENİN çeşitli ayaklarının eşitsiz gelişmesi esastır. Örgütsel planda, iktidar mücadelesi bir sacayağı yapısına sahiptir. Devrimci demokrat, gizli hareket ve açık mücadele, devrimci sosyalist mücadelenin üç ayağıdır.

AÇIK devrimci parti cephesinde konjonktürel gerilemeler diğer cephelerde daha olumlu açılımlarla te-

Devamı arka sayfada